

Jaarstukken 2016

Aanbiedingsbrief.....	5
Bestedingsplan	17
Bezuinigingen	21
Jaarverslag.....	23
Programmaverantwoording.....	25
Burger en Bestuur	26
Lokale democratie	27
Dienstverlening.....	29
Werk en inkomen	34
Werkgelegenheid.....	35
Inkomen en Reïntegratie.....	38
Nieuwkomers.....	43
Inkomensondersteuning	44
Veiligheid.....	48
Openbare orde en veiligheid	49
Rampenbestrijding.....	50
Brandweer	51
Onderwijs en Jeugd.....	53
Onderwijs huisvesting	54
Lokaal onderwijsbeleid	55
Lokaal jeugdbeleid	57
Bouwen, wonen en milieu.....	61
Ruimtelijke ontwikkeling.....	62
Dorps- en wijkvernieuwing & Volkshuisvesting.....	64
Milieu	67
Openbare Ruimte	74
Verkeer.....	76
Groen	79
Begraafplaatsen.....	81
Vrije tijd.....	84
Sport.....	85
Recreatie	87
Cultuur	90
Zorg en Welzijn	92
Sociale samenhang en leefbaarheid	93
Wmo.....	95
Algemene middelen	99
Financiën	100
Bedrijfsvoering.....	101
Paragrafen	103
Lokale heffingen	105
Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	113
Kapitaalgoederen.....	127
Gemeentelijke gebouwen	135
Financiering (Treasury).....	139
Bedrijfsvoering.....	143
Verbonden partijen.....	153
Grondbeleid.....	159
Subsidies.....	165

Transities	167
Jaarrekening	177
Van begroting naar jaarrekening	178
Balans	181
Bezoldiging topfunctionarissen	211
Overzicht van baten en lasten	213
Toelichting op het overzicht van baten en lasten.....	220
Programma Burger en Bestuur.....	227
Programma Werk en inkomen	228
Programma Veiligheid.....	230
Programma Onderwijs en Jeugd.....	232
Programma Bouwen, wonen en milieu.....	234
Programma Openbare Ruimte	238
Programma Vrije tijd.....	242
Programma Zorg en Welzijn	245
Programma Algemene middelen.....	247
Single information en single audit	250
Controleverklaring	254

Aanbiedingsbrief

Aan de gemeenteraad

Verzenddatum:

Raadsvergadering: 29 juni 2017

Agendapunt: ...

Onderwerp: Jaarstukken 2016

Behandelend ambtenaar: Adrie-Jan de Korte e-mail: a.dekorte@middendrenthe.nl

Portefeuillehouder: D. Bouwman

Programma('s):

Burger en bestuur, Werk en inkomen, Veiligheid, Onderwijs en jeugd, Bouwen, wonen en milieu, Openbare ruimte, Vrije tijd, Zorg en welzijn, Algemene middelen

Voorstel:

1. De jaarstukken 2016 en het daarmee verbonden resultaat vast te stellen.
2. Van het resultaat van € 3.938.793 een bedrag van € 3.579.293 als voordeel op het gebied van het sociaal domein toe te voegen aan de Conjunctuurreserve.
3. Een bedrag van € 359.500 te bestemmen volgens het opgenomen bestemmingsvoorstel.

Samenvatting:

De gemeenteraad stelt de jaarstukken 2016 vast. Het jaar 2016 wordt met een positief resultaat van € 3,9 miljoen afgesloten. Ook dit jaar vindt dat vooral zijn oorzaak in de budgetten op het sociaal domein.

De gemeenteraad stort een bedrag van ongeveer € 3,6 miljoen in de Conjunctuurreserve, omdat dat bedrag betrekking heeft op de transities in het sociale domein: de Jeugdzorg, WMO en Participatiewet.

De gemeenteraad besluit om een bedrag van bijna € 360.000 in te zetten voor enkele concrete doelen (o.a. oplossen incidentele personele knelpunten 2017 en het masterplan Orvelte).

Geachte leden van de raad, dames en heren,

Met deze brief bieden wij u graag de jaarstukken over het begrotingsjaar 2016 aan. Het uiteindelijke saldo van de rekening bedraagt afgerond € 3.939.000.

Dat het saldo positief is komt vooral doordat de uitgaven binnen de budgetten in het sociaal domein lager zijn dan de begrote bedragen. In grote lijnen zien we daar dat we uw beleid kunnen uitvoeren zonder dat we alle beschikbare middelen daarvoor hoeven in te zetten.

In deze aanbiedingsbrief maken we eerst enkele algemene opmerkingen. Daarna gaan we in op de beleidsresultaten, vervolgens op de financiële resultaten.

De accountant is voornemens bij de jaarrekening 2016 een goedkeurende verklaring te verstrekken.

Het is uw bevoegdheid als gemeenteraad om de jaarstukken vast te stellen.

Algemeen

Ontwikkelingen

We stippen de (inter)nationale ontwikkelingen slechts aan. Ze zijn indirect van invloed op onze lokale samenleving, maar we hebben er als gemeente nauwelijks of geen invloed op.

Internationaal ging in 2016 de aandacht in elk geval naar de Amerikaanse presidentsverkiezingen, naar het besluit van de Britten om uit de EU te stappen, naar de zoektocht van de EU om zichzelf opnieuw te vinden en naar de naweeën van de vluchtelingenstroom vanuit Syrië. Veel internationale ontwikkelingen onderstrepen de grote waarde van onze vrije, democratische en over het algemeen welvarende samenleving.

Nationaal hebben we ons in 2016 voorbereid op nieuwe verkiezingen.

Indirect hebben al deze (inter)nationale ontwikkelingen hun effect in onze gemeente. Om een paar voorbeelden te noemen: afspraken over vluchtelingen beïnvloeden onze taakstelling voor het huisvesten van statushouders. De ontwikkeling van de EU heeft economische effecten die uiteindelijk ook de omvang van het gemeentefonds beïnvloeden.

Een nieuwe regeerakkoord zal vrijwel zeker invloed hebben op de taken en middelen voor gemeenten.

Lokaal hebben we in goede samenwerking als gemeenteraad en college veel besluiten kunnen nemen die wij gezamenlijk van waarde vinden voor onze inwoners, instellingen en bedrijven. We hebben daarbij altijd gebruik kunnen maken van de kwaliteiten van onze ambtelijke organisatie. Eind 2016 hebben we samen een streep kunnen zetten onder het proces Bestuurlijke verhoudingen, waaraan we vanaf 2014 gewerkt hebben.

Economie

De economische ontwikkelingen laten in 2016 de in 2015 al zichtbare trend zien: herstel van de economie, groei van welvaart en werkgelegenheid.

Niet iedereen profiteert daar in gelijke mate van. Het aantal uitkeringen en het niveau van de uitkeringen laten vaak een andere of op z'n minst vertraagde ontwikkeling zien. We staan in onze gemeente in een lange traditie om juist ook oog te hebben voor wie niet zomaar kunnen profiteren van de positieve ontwikkelingen.

De weg omhoog wordt ook zichtbaar in ons gemeentelijk huishoudboekje. Er komt meer geld van het Rijk en mede daardoor vermindert de financiële urgentie om te bezuinigen. Tegelijk blijven er onzekere factoren die de noodzaak van een voortdurend solide financieel beleid onderstrepen.

Resultaat: beleid

In de programmaverantwoording staat uitgebreid te lezen wat de beleidsresultaten in 2016 zijn. We geven daar een toelichting op wat wel en niet gelukt is.

In deze aanbiedingsbrief beperken we ons tot een aantal opvallende resultaten en ontwikkelingen.

Transities

Vanaf 1 januari 2015 zijn we als gemeente verantwoordelijk voor de uitvoering van de Jeugdzorg, de uitgebreide WMO en de aangepaste Participatiewet. We zijn dat de transities in het sociale domein gaan noemen.

In grote lijnen kunnen we constateren dat we als gemeente de zorg kunnen bieden die mensen nodig hebben. U heeft als raad gekozen voor een zachte landing, we hebben dat als college als rode draad in onze uitvoering kunnen waarmaken.

Tegelijk worden, nu we twee jaar ervaring hebben, ook onze uitdagingen op deze drie terreinen zichtbaar.

Bij de Jeugdzorg zetten we er op in dat we jeugdigen met (dreigende) problemen zo vroeg mogelijk in hun natuurlijke omgeving kunnen benaderen. Daar zijn ze eerst en vooral zelf bij gebaat. En het voorkomt het inkopen van onnodige duurdere zorg.

Om deze aanpak vorm te geven, hebben onze CJG-medewerkers regie nodig op het hulpverleningsproces. Daar hebben we in 2016 stappen in gezet, daar gaan we in 2017 volop mee verder.

Bij de WMO heeft u in 2016 de bezuinigingen op de huishoudelijke hulp kunnen terugdraaien. Verder is het onze ambitie om de WMO zo uit te blijven voeren dat we iedereen bereiken die daadwerkelijk zorg nodig heeft. We laten ons daarin niet leiden door mogelijke schotten tussen instanties e.d.. De mensen staan centraal. We blijven daarom verder werken aan het invullen van deze transformatie.

U heeft als gemeenteraad nieuw re-integratiebeleid vastgesteld voor de uitvoering van de Participatiewet. De vraag op welke manier we als gemeente verder willen en kunnen met Alescon, is in 2016 nog niet definitief beantwoord. De verschillende opties, de samenwerking met verschillende gemeenten en de financiën maken dit tot een complex proces. We hopen daarin in 2017 verdere stappen te zetten.

Op basis van het Regionaal Transitie Arrangement hebben we twee jaar lang op een groot deel van de Jeugdzorg provinciebreed samengewerkt. Aan die samenwerking komt per 1 januari 2017 voor het grootste deel een eind. Voor de uitvoering van de Jeugdzorg en de WMO hebben we per 1 januari 2017 nieuwe contracten gesloten. De effecten daarvan zullen in de loop van 2017 zichtbaar worden.

In 2016 hebben we opnieuw minder geld uitgegeven dan we aan middelen voor dit doel beschikbaar hadden. Voor de komende jaren verwachten we in elk geval een verdere verlaging van de rijksmiddelen. Daarnaast zal een groter deel van de middelen nodig zijn voor de bedrijfsvoering. Dat is een logisch gevolg van onze gemeentelijke keuze om veel taken zelf uit te voeren.

In 2016 hebben we verdere stappen gezet om de rechtmatigheid van de uitgaven in het sociaal domein te waarborgen. Voor de Jeugdzorg (via gemeente Emmen) is een goedkeurende verklaring ontvangen van de desbetreffende accountant. Van de zorgaanbieders voor de WMO Huishoudelijke Hulp en Begeleiding is overwegend een goedkeurende verklaring ontvangen van de accountant van de zorgaanbieders. Voor een beperkt deel blijft hier onzekerheid bestaan. Voor de Persoonsgebonden Budgetten WMO en Jeugdzorg blijft onzekerheid bestaan aangezien geen goedkeurende verklaring van de Sociale Verzekeringsbank is ontvangen. Het totaal van de onzekerheden blijft echter binnen de 3% marge, zodat deze onzekerheden een goedkeurende verklaring bij de gemeentelijke jaarrekening niet in de weg staan.

Er is minder gebruik gemaakt van de regeling voor Chronisch zieken en gehandicapten dan we hadden verwacht. Een extra voorlichtingsinspanning heeft in 2017 nog tot extra aanvragen geleid.

Oranje

In 2016 heeft de opvang van asielzoekers in ons dorp Oranje in betrekkelijke rust en binnen goede verhoudingen plaatsgevonden. Na alle onrust bij de komst van het opvangcentrum, is dat een prestatie waar met name onze inwoners uit Oranje trots op mogen zijn en waarvoor zij respect verdienen.

In 2017 zal een einde komen aan deze opvang. Het is aan de eigenaar van het centrum om te beslissen welke ontwikkeling hij met het park voor ogen heeft.

Noblesse

We zijn in goed overleg met Noblesse met als doel dat de overlast voor omwonenden wordt teruggedrongen. De eerste resultaten van de proeven die zijn gestart, zijn bemoedigend. Wij hebben

de verwachting dat de uiteindelijke uitkomsten van deze proeven zullen leiden tot een zo beperkt mogelijke overblijvende hinder.

Lievingerveld

In 2016 heeft u als gemeenteraad belangrijke besluiten genomen die het mogelijk maken dat we als gemeente in 2017 de eerste kavels gaan verkopen in het Lievingerveld. Een spannende en uitdagende ontwikkeling, die kan bijdragen aan de ontwikkeling van onze gemeente in het algemeen en Beilen in het bijzonder. We hebben er als college vertrouwen in dat daar een mooi nieuw buurtschap kan ontstaan.

Nieuwbouw VO

In 2016 hebben we, na vele jaren van soms intensieve, soms geen contacten, samen met de scholen voor Voortgezet Onderwijs in Beilen een belangrijke stap gezet. We hebben onze handtekening gezet om daadwerkelijk een nieuw gezamenlijk schoolgebouw te bouwen.

U heeft er eind 2016 als gemeenteraad mee ingestemd om die school te bouwen in het gebied De Haven. Dat is niet alleen de gezamenlijke wens van het college en beide scholen. Het kan ook een bijdrage leveren aan de levendigheid van het centrum van Beilen, het is een stimulans om het hele gebied De Haven te verfraaien en het is tegelijk een geschikte locatie om de geleidelijke overgang van oude naar nieuwe lokalen mogelijk te maken.

Op het moment van schrijven van deze aanbiedingsbrief verwachten we als college dat we over de exacte locatie in het gebied De Haven nog verder in gesprek gaan met inwoners, scholen en gemeenteraad.

Orvelte

We hebben als gemeente Midden-Drenthe een naam hoog te houden in de ontwikkeling van onze talrijke dorpen en buurten. Het dorp Orvelte neemt daarin een bijzondere plaats in. Het is niet alleen een dorp waar inwoners en bedrijven hun plaats hebben, het is ook een toeristische trekpleister bij uitstek. De kracht van dit dorp willen we graag verder uitbouwen. Daarvoor zijn we in 2016 samen met alle inwoners, bedrijven en instellingen/organisaties gestart met het maken en uitvoeren van het Masterplan Orvelte.

Glasvezel

Een andere belangrijke stap in de modernisering van onze gemeente is de mogelijkheid voor ál onze inwoners en bedrijven om gebruik te maken van een glasvezelverbinding voor internet. Dat is gelukt op basis van een krachtig particulier initiatief, goede samenwerking met de provincie en een besluit van uw raad om daar financieel aan mee te werken. We nemen daarin als gemeente een risico dat we voor onze inwoners en bedrijven zeker de moeite waard vinden: ook dit versterkt de leefbaarheid van onze dorpen en kernen.

Sociaal beleid

We staan in onze gemeente in een lange traditie van goed sociaal beleid, breed gedragen in uw raad. Ook in 2016 werd dat zichtbaar. We noemen enkele voorbeelden.

- We hebben gekozen voor een nieuwe en in onze ogen betere organisatie voor schuldhulpverlening. De overgang naar deze organisatie is goed verlopen en de (financiële) resultaten bevestigen de juistheid van deze keuze.
- We hebben te maken gehad met een flink gestegen taakstelling om statushouders te huisvesten. Die taakstelling hebben we volledig gerealiseerd.
- We voeren samen met bedrijven een pilot uit om werknemers van Alescon in het groen te laten werken.
- Er heeft, na een extra voorlichtingsinspanning, een groot aantal inwoners gebruik gemaakt van de regeling voor chronisch zieken en gehandicapten.
- We stimuleren en faciliteren inwoners om al lerend met hun tijd mee te gaan. Daarvoor maken we gebruik van de Buurtacademie en zijn we actief op weg 'naar een geletterd en digisterk Midden-Drenthe'.
- We hebben een wijkverbeteringsproject uitgevoerd in Hoogersmilde.

De uitgaven voor het minimabeleid waren in 2016 hoger dan begroot, veroorzaakt door een groot beroep op deze voorzieningen.

De stichting Welzijnswerk Midden-Drenthe vervult bij de uitvoering van ons welzijnswerk een belangrijke functie. In 2016 werd zichtbaar dat er aandacht nodig is voor de financiële positie van de stichting. Voor de zomer 2017 gaan we hierover met de gemeenteraad van gedachten wisselen.

Duurzaamheid

Op het terrein van duurzaamheid voeren we als college gedurende deze hele bestuursperiode een zeer actief beleid. Elk jaar kiezen we voor nieuwe initiatieven of gaan we verder met wat het vorige jaar succesvol was. Daarbij gaat het niet alleen om maatregelen die op zichzelf staan, maar we combineren ons duurzaamheidsbeleid met andere beleidsterreinen, zoals het beleid rond dorpshuizen.

In 2016 hebben we besluiten genomen die het aantal zonnepanelen laten toenemen, we hebben meegewerkt aan het Drents energieloket en we hebben een nieuwe wijze van afvalinzameling ingevoerd.

Economie

Eind 2016 hebben de ondernemers in Beilen het mogelijk gemaakt om in 2017 opnieuw aan de slag te gaan met een Bedrijven Investeringszone. Dat komt de leefbaarheid in het centrum van Beilen ten goede.

We hebben in 2016 geen bedrijventerrein kunnen verkopen. Dat is voor ons mede de aanleiding geweest om in 2017 met beleidsvoorstellen te komen om daar actiever mee aan de slag te gaan.

De contacten met het lokale bedrijfsleven zijn goed. We proberen ondernemers snel en goed te helpen. Omgekeerd hebben we vanuit de afdeling Sociaal goede contacten om mensen met een uitkering in onze eigen gemeente aan het werk te krijgen.

Ruimtelijk beleid

We zijn al geruime tijd bezig met de voorbereidingen voor de invoering van de nieuwe Omgevingswet. We informeren u als gemeenteraad daar ook over. De invoeringsdatum lijkt nu 1 januari 2019 te zijn.

We hebben in 2016 voorbereidingen getroffen om in 2017 concrete besluiten te kunnen nemen over het centrum van Beilen. Door daar actief en met provinciale ondersteuning op in te zetten, verwachten wij de leefbaarheid van het centrum van Beilen te kunnen vergroten. Daarin leggen we aan u als gemeenteraad in 2017 voorstellen voor.

In Beilen hebben we ook het gebied bij de Schapendrift opgeknapt en werken we gestaag verder aan de ontwikkeling van de Woonservicezone.

Al onze bestemmingsplannen zijn op dit moment actueel.

We hebben samen met een paar gemeenteraadsleden, in de vorm van een pilot, voorbereidingen getroffen voor het ontwikkelen van nieuw beleid op het terrein van wegen en bruggen.

We hebben geïnvesteerd in Westerbork, onder andere door het opwaarderen van de Brandenweg. In 2017 komt het Van Weezelplein aan de beurt.

Vrije tijd

Eind 2016 heeft u een besluit genomen om een krediet beschikbaar te stellen voor een grote renovatie van Sportpark Noord-West. De voetbalverenigingen hebben in maart 2017 te kennen gegeven dat ze met zelfbeheer willen stoppen. Daardoor loopt de renovatie vertraging op. In de loop van 2017 zal naar verwachting duidelijk worden welk besluit de stichting en verenigingen uiteindelijk over zelfbeheer gaan nemen.

Op het terrein van recreatie en toerisme is er veel gebeurd.

In 2016 heeft u besloten om middelen beschikbaar te stellen voor het realiseren van een wandelknooppuntennetwerk. De uitvoering hiervan vindt naar verwachting plaats in 2017.

We hebben in het kader van het subsidieprogramma LEADER meegedaan in Zuidwest Drenthe. Twee van onze plannen zijn in de eerste tender meegenomen.

Verder hebben we voorbereidingen getroffen om u in 2017 een voorstel te kunnen doen voor nieuw beleid op het terrein van recreatie en toerisme.

In 2016 hebben we volop uitvoering gegeven aan de in 2015 door u vastgestelde cultuurnota. We hebben veel projecten met een subsidie kunnen ondersteunen.

Onze basisscholen zijn in 2016 voorlopers geworden op het gebied van Cultuureducatie met Kwaliteit.

Dienstverlening en bedrijfsvoering

We willen als gemeenteraad, college en organisatie naar buiten toe zichtbaar maken dat we ons laten leiden door de drie d's: we zijn duidelijk, daadkrachtig én dichtbij.

Die houding wordt in elk geval ook zichtbaar in een krachtige ontwikkeling van de digitale dienstverlening. Daarbij bewandelen we nadrukkelijk twee sporen: wie digitaal niet mee kan of wil komen, krijgt de dienstverlening op een andere manier maar met dezelfde kwaliteit. Digitale dienstverlening gaat niet ten koste van functionele persoonlijke aandacht.

De ambtelijke organisatie heeft voor het toekomstbesteding maken en houden van die organisatie een bouwplan vastgesteld dat kan rekenen op een breed draagvlak. Het zal een aantal jaren vragen om de daarin verwoorde ambities volledig te realiseren. Daarvoor is inzet nodig, daarvoor zijn ook financiële middelen nodig. Nog meer bezuinigen dan de afgelopen jaren al is gebeurd, ligt dan niet meer voor de hand.

De digitale ontwikkelingen maken aandacht voor de veiligheid van al die informatie hard nodig. In 2016 is daarnaar een onderzoek gestart door de Rekenkamercommissie, waarin ook college-, commissie- en raadsleden zijn betrokken. De presentatie van de uitkomsten van dat onderzoek aan uw raad verwachten we in de eerste helft van 2017.

Resultaat: financieel

Algemeen

Voor een inhoudelijke en meer gedetailleerde toelichting verwijzen wij u naar het overzicht van baten en lasten. In deze aanbiedingsbrief volstaan wij met een korte toelichting.

Het resultaat bestaat grotendeels uit incidentele zaken. Daar waar over- of onderschrijdingen een structureel karakter hebben verwerken wij die in de voorjaarsnota 2017 en de conceptbegroting 2018.

Het totale resultaat over 2016 bedraagt € 3.938.793.

Ook vorig jaar was het resultaat positief: € 2.844.911.

Bezuinigingen

We hebben de in de begroting 2016 opgenomen bezuinigingen daadwerkelijk gerealiseerd. In de bedrijfsvoering ging dat gepaard met frictiekosten, waarbij we het afgesproken bezuinigingsbedrag in 2017 volledig realiseren.

Grootste afwijkingen

De belangrijkste oorzaken van het resultaat zijn, in afgeronde bedragen, de volgende.

Onderdeel	Voordeel	Nadeel
Algemene uitkering	0,4 mln.	
Dividend, Belastingen, BTW compensatiefonds, vrijval oude posten voorgaande jaren en voormalig bestuurders/personeel	0,6 mln.	
Wachtgeld en pensioen bestuurders		0,7 mln.
SPMD / Welzijn		0,2 mln.
Bijzondere bijstand, minimabeleid		0,2 mln.
Sociaal Domein (Jeugd / WMO en participatie)	3,6 mln.	
Bedrijfsvoering	0,2 mln.	
Overig per saldo (JGZ, wegen, best.plan)	0,2 mln.	
Totaal voordelig jaarrekeningresultaat	3,9 mln.	

Een totaaloverzicht van alle voor- en nadelen vindt u in het overzicht van baten en lasten vanaf pagina 214.

Overzicht over 2016

In 2016 was er sprake van het volgende verloop.

Voorjaarsnota

De voorjaarsnota sloot met een positief saldo van € 28.934. In de raad van 30 juni 2016 heeft u besloten dit voordeel, conform de bestaande gedragslijn, voor 50% te storten in de reserve Openbare Ruimte en voor 50% in de reserve Woon-en Leefomgeving

Najaarsnota

De najaarsnota sloot met een positief resultaat van € 1.429.516. Dit bedrag had bijna volledig betrekking op het sociaal domein. Daarom heeft u dit bedrag met uw besluit van 27 oktober 2016 toegevoegd aan de Conjunctuurreserve.

Overheveling eind 2016

In de raadsvergadering van 15 december 2016 heeft u besloten om € 714.850 over te hevelen van 2016 naar 2017. De werkelijke overheveling op basis van de definitieve jaarcijfers 2016 bedraagt € 733.016.

Toelichting op verschil met de najaarsnota

In de najaarsnota hadden wij al een positief saldo geraamd voor het sociaal domein. Bij de jaarrekening zien we nu dat dit saldo nog hoger is dan eerder ingeschat.

De meevallers zitten vooral bij de WMO begeleiding, de Persoonsgebonden budgetten, Jeugd en Beschermd Wonen.

De andere afwijkingen hebben met name een incidenteel karakter en waren bij de najaarsnota nog niet in beeld (o.a. algemene uitkering, pensioenen en wachtgeld, bedrijfsvoering).

Bestemming

Wij stellen u voor om van het resultaat een bedrag van € 3.939.000 als volgt te bestemmen:

Nr.	Omschrijving	Bedrag
1	Resultaat sociaal domein in Conjunctuurreserve	€ 3.579.500
2	Aandeel bedrijfsvoering in jaarrekeningresultaat bestemmen t.b.v. incidentele personele knelpunten 2017	€ 186.000
3	Deel resultaat Sociaal Domein bestemmen t.b.v. incidentele personele knelpunten 2017 inzake re-integratie (Participatiewet)	€ 63.500

4	Masterplan Orvelte	€ 110.000
---	--------------------	-----------

De Conjunctuurreserve bedraagt na de storting van het saldo sociaal domein 2016 circa € 9,9 mln. Wij hebben ons afgevraagd of de storting in de Conjunctuurreserve uit het resultaat 2016 daarom nog wel noodzakelijk is. Uiteindelijk stellen we u voor om die storting dit keer inderdaad nog te doen.

Daarbij hebben wij het volgende overwogen:

- In 2017 zijn we gestart met een nieuwe inkoopmethodiek, nieuwe contractafspraken en nieuwe tarifiering op een groot deel van het sociaal domein. De effecten daarvan op de (financiële) resultaten zijn op dit moment nog niet bekend;
- De komende jaren dalen de budgetten vanuit het Rijk voor WMO.
- In Den Haag zijn, op het moment dat we deze aanbiedingsbrief schrijven, coalitiebesprekingen gaande voor de vorming van een nieuw kabinet. De uitkomsten hiervan en de gevolgen voor het sociaal domein zijn onzeker.
- We hebben een groot deel van de administratie van de Jeugdzorg vanaf 1 januari 2017 in eigen beheer genomen. Dat loopt niet meer via de gemeente Emmen. We monitoren de effecten, maar kunnen die nog niet bepalen.
- U heeft van ons een voorstel gekregen om meer eigen formatie ten laste van het sociaal domein te brengen. De positieve saldi in de komende jaren zullen hierdoor lager worden.

Wanneer ook over 2017 een aanzienlijk positief saldo resteert, zullen wij opnieuw de afweging maken of storting in de Conjunctuurreserve nodig of wenselijk is.

In lijn daarmee zullen wij de komende periode een afweging maken of het wenselijk is om voor de Conjunctuurreserve een minimumniveau en een maximumniveau vast te stellen. Daarover zullen wij u in de Perspectiefnota een voorstel doen.

Perspectief

In november 2016 heeft u de begroting 2017 vastgesteld, inclusief de meerjarenraming over de jaren 2018 tot en met 2020. Die meerjarenraming geeft cumulatief het volgende beeld. Tussen haakjes staan de bedragen voor het betreffende jaar.

2018:	€ 186.000	(€ 186.000)
2019:	€ 1.000	(- € 185.000)
2020:	€ 118.000	(€ 117.000)

In de september- en decembercirculaire 2016 heeft het Rijk een aanzienlijk hogere uitkering uit het gemeentefonds aangekondigd. Met het voorbehoud dat deze cijfers nog onzeker zijn en door macro-

economische ontwikkelingen aangepast kunnen worden is het beeld na verwerking van september- en decembercirculaire als volgt:

2018: € 525.000 (€ 525.000)

2019: € 649.000 (€ 124.000)

2020: € 763.000 (€ 114.000)

In de Perspectiefnota 2018 zullen wij u een actuele raming geven voor de jaren 2018 tot en met 2021.

Accountant

De accountant is voornemens bij de jaarrekening een goedkeurende verklaring af te geven.

Beilen, 21 juni 2017

Burgemeester en wethouders van Midden-Drenthe,

de secretaris

de burgemeester

drs. A. Pruntel

T. Baas

Bestedingsplan

Programma	Project								
<i>Vrije tijd</i> <i>Deelprogramma: Sport</i>	Multifunctionele ruimte De Peppel (opgenomen tekst begroting 2016) Zwembad De Peppel in Beilen is in 2003 in gebruik genomen als recreatieve zwemvoorziening. Binnen deze kaders biedt het bad op beperkte schaal ook mogelijkheden tot het houden van zwemwedstrijden. Zwemclub De Spatters heeft echter de ambitie om meer zwemwedstrijden te organiseren op een hoger niveau. Daarom heeft de zwemclub het verzoek ingediend voor het doen van enkele aanpassingen in het zwembad. Voor het realiseren van een multifunctionele ruimte in de machinekamer van het zwembad wordt een bedrag van € 20.000 beschikbaar gesteld. <table> <tr> <td>Bedrag voor nieuw beleid</td><td>Besteed</td></tr> <tr> <td>€ 20.000 incidenteel</td><td>€ 20.026</td></tr> </table> <i>Wat is het resultaat?</i> <i>De afbouwwerkzaamheden aan de juryruimte zijn in 2016 afgerond. Zwemvereniging De Spatters heeft aansluitend zelf het schilderwerk uitgevoerd en de juryruimte ingericht.</i>	Bedrag voor nieuw beleid	Besteed	€ 20.000 incidenteel	€ 20.026				
Bedrag voor nieuw beleid	Besteed								
€ 20.000 incidenteel	€ 20.026								
<i>Vrije tijd</i> <i>Deelprogramma: Sport</i>	Basisvoorzieningen buitensportaccommodaties (opgenomen tekst begroting 2016) Met de vaststelling van de 'Nota beleid in uitvoering' heeft de raad nadere invulling en gevolg gegeven aan de 'Nota beleidsuitgangspunten voor de sportaccommodaties buitensport' (raad 27 juni 2013). Voor het realiseren van een aantal niet aanwezige basisvoorzieningen is een structureel bedrag nodig van afgerond € 60.000. Voor het op aanvaardbaar niveau brengen van de huidige basis- en nevenvoorzieningen en het herstellen van enkele onevenwichtigheden is incidenteel een bedrag van € 160.000 nodig. <table> <tr> <td>Krediet</td><td>Besteed</td></tr> <tr> <td>€ 963.850</td><td>€ 848.435</td></tr> <tr> <td>Bedrag voor nieuw beleid</td><td>Besteed</td></tr> <tr> <td>€ 160.000 incidenteel</td><td>€ 137.633</td></tr> </table> <i>Wat is het resultaat?</i> <i>Er wordt gewerkt aan verschillende projecten. In Witteveen is het kunstgrasveld aangelegd en is de accommodatie aangepast. De opening heeft in augustus</i>	Krediet	Besteed	€ 963.850	€ 848.435	Bedrag voor nieuw beleid	Besteed	€ 160.000 incidenteel	€ 137.633
Krediet	Besteed								
€ 963.850	€ 848.435								
Bedrag voor nieuw beleid	Besteed								
€ 160.000 incidenteel	€ 137.633								

	2016 plaatsgevonden. De interne verbouwing van de accommodatie bij VKW is afgerond. De oplevering heeft eind april 2016 plaatsgevonden. In Smilde zijn we bezig met de uitbreiding van de kleedaccommodatie voor de dames. Naar verwachting ronden we dit medio 2017 af. In de zomer van 2017, wanneer geen gebruik van de sportaccommodatie wordt gemaakt, wordt op het sportpark Hoogersmilde de afwatering (drainage) aangepast en bij dit sportpark en sportpark Hijken worden dan ook energiebesparende maatregelen aangebracht.				
Zorg en welzijn Deelprogramma: Sociale samenhang en leefbaarheid	Onderhoud AED's dorps- en buurthuizen (opgenomen tekst begroting 2016) De afgelopen jaren hebben we in samenwerking met het Dorpenoverleg de hele gemeente voorzien van AED's. In de praktijk blijkt dat onderhoud en beheer van de AED's meer kosten met zich meebrengen dan beschikbaar is binnen de dorpen. <table> <tr> <td>Bedrag voor nieuw beleid</td><td>Besteed</td></tr> <tr> <td>€ 11.650 structureel</td><td>€ 11.650</td></tr> </table> <i>Wat is het resultaat?</i> Het bedrag is ten behoeve van het onderhoud van de 'klapkassies' overgemaakt aan het Dorpenoverleg Midden-Drenthe. De dorpen kunnen hiermee de vervangingen realiseren.	Bedrag voor nieuw beleid	Besteed	€ 11.650 structureel	€ 11.650
Bedrag voor nieuw beleid	Besteed				
€ 11.650 structureel	€ 11.650				

Onderwijs en Jeugd Deelprogramma: Lokaal jeugdbeleid	Speelvoorziening Kalmoes Gentiaan (opgenomen tekst begroting 2016) Tot voor kort waren er hier twee speelplekken, voor jongere en oudere kinderen. Beide voorzieningen waren/zijn oud en daarom is de plek voor jongere kinderen al gesloten. Het grotere veld gaan we opnieuw inrichten vanuit het budget voor speelvoorzieningen. Daarnaast is er de wens voor in elk geval een voetbalvoorziening. Vrijwilligers gaan ook fondsen aanspreken en acties houden om geld bij elkaar te krijgen. <table> <tr> <td>Bedrag voor nieuw beleid</td><td>Besteed</td></tr> <tr> <td>€ 10.000 incidenteel</td><td>€ 10.113</td></tr> </table> <i>Wat is het resultaat?</i> Er is een plan gemaakt en de werkzaamheden zijn uitgevoerd.	Bedrag voor nieuw beleid	Besteed	€ 10.000 incidenteel	€ 10.113
Bedrag voor nieuw beleid	Besteed				
€ 10.000 incidenteel	€ 10.113				

Onderwijs en Jeugd Deelprogramma: Lokaal jeugdbeleid	Beleidsplan spelen (opgenomen tekst begroting 2016) In het beleidsplan spelen zijn onder andere maatregelen voor grotere kinderen (vanaf 9 jaar) opgenomen, die tot nu toe niet zijn uitgevoerd. Mede op aandringen van het speeltuinoverleg gaan we een aantal van die voorzieningen aanleggen of aanpassen in de buitendorpen waar geen basisschool staat (Witteveen, Spier, Oranje en Zwiggelte). In dorpen met een basisschool zijn in 2015 beweegcourts aangelegd. <table> <tr> <td>Bedrag voor nieuw beleid</td><td>Besteed</td></tr> <tr> <td>€ 25.000 incidenteel</td><td>€ 0</td></tr> </table> <i>Wat is het resultaat?</i> Concrete plannen zijn in Witteveen en Zwiggelte in overleg met de betreffende plaatselijke belangen en betrokken bewoners tot stand gekomen. De uitvoering vindt plaats in de eerste helft van 2017.	Bedrag voor nieuw beleid	Besteed	€ 25.000 incidenteel	€ 0
Bedrag voor nieuw beleid	Besteed				
€ 25.000 incidenteel	€ 0				
Openbare ruimte Deelprogramma: Verkeer	Groot onderhoud bruggen (opgenomen tekst begroting 2016) Het is inmiddels een aantal jaren beleid om het reguliere budget voor bruggenonderhoud op een laag niveau te houden en incidenteel budget beschikbaar te stellen als daar concreet aanleiding voor is. Voor de Grietmansbrug, de Polakkenbrug, de Tentingerdraai en vier grote stalen ophaalbruggen over de Drentse Hoofdvaart is dat onderhoud nu nodig. Regulier schilderonderhoud heeft inmiddels meer dan 10 jaar geleden plaatsgevonden. Ook is nader onderzoek nodig naar staalconstructies om de belastbaarheid te kunnen blijven waarborgen. <table> <tr> <td>Bedrag voor nieuw beleid</td><td>Besteed</td></tr> <tr> <td>€ 86.000 incidenteel</td><td>€ 74.809</td></tr> </table> <i>Wat is het resultaat?</i> De bruggen zijn geschilderd. Het onderzoek naar de belastbaarheid heeft opgeleverd dat de bruggen goed zijn en dat op korte termijn geen aanvullende maatregelen nodig zijn.	Bedrag voor nieuw beleid	Besteed	€ 86.000 incidenteel	€ 74.809
Bedrag voor nieuw beleid	Besteed				
€ 86.000 incidenteel	€ 74.809				
Openbare ruimte	Zoutloods Beilen (opgenomen tekst begroting 2016)				

<i>Deelprogramma:</i> <i>Verkeer</i>	De zoutloods in Beilen is ongeveer 25 jaar oud. Op dit moment is onder andere de dakconstructie aan vervanging toe en waait er regelmatig regen naar binnen waardoor een deel van het zout niet meer te gebruiken is. Door de loods te vervangen creëren we ook meer opslagruimte, zodat we opslagkosten bij AKZO zo beperkt mogelijk kunnen houden. <table> <tr> <td>Kredietbedrag</td><td>Besteed</td></tr> <tr> <td>€ 60.000</td><td>€ 64.427</td></tr> </table> <i>Wat is het resultaat?</i> <i>De zoutloods is gerealiseerd. De oplevering heeft plaatsgevonden in oktober 2016. Daarmee is het project afgerond.</i>	Kredietbedrag	Besteed	€ 60.000	€ 64.427
Kredietbedrag	Besteed				
€ 60.000	€ 64.427				
<i>Openbare ruimte</i> <i>Deelprogramma:</i> <i>Verkeer</i>	Pilot 60 km/u Beilervaart (opgenomen tekst begroting 2016) Langs de Beilervaart wordt hard gereden. In overleg met de bewoners willen we op meerdere plaatsen snelheid beperkende maatregelen nemen. <table> <tr> <td>Bedrag voor nieuw beleid</td><td>Besteed</td></tr> <tr> <td>€ 20.000 incidenteel</td><td>€ 800</td></tr> </table> <i>Wat is het resultaat?</i> <i>In overleg met omwonenden is een plan gemaakt voor de pilot. Omdat in de buurt verschillende inzichten bestonden vroeg de voorbereiding extra tijd. De bebording wordt volgens de bijgestelde planning nu in april 2017 aangebracht.</i>	Bedrag voor nieuw beleid	Besteed	€ 20.000 incidenteel	€ 800
Bedrag voor nieuw beleid	Besteed				
€ 20.000 incidenteel	€ 800				
<i>Openbare ruimte</i> <i>Deelprogramma:</i> <i>Verkeer</i>	Brug 5 De Marsen Drijber (opgenomen tekst begroting 2016) Brug nummer 5 bij De Marsen in Drijber verkeert in slechte staat. Daarom moeten we de brug vernieuwen. We kiezen voor een brug met een aslastbeperking (3000 kg.). De investering bedraagt € 150.000. <table> <tr> <td>Bedrag voor nieuw beleid</td><td>Besteed</td></tr> <tr> <td>€ 150.000 incidenteel</td><td>€ 135.312</td></tr> </table> <i>Wat is het resultaat?</i> <i>Het plan is gemaakt. De werkzaamheden zijn uitgevoerd.</i>	Bedrag voor nieuw beleid	Besteed	€ 150.000 incidenteel	€ 135.312
Bedrag voor nieuw beleid	Besteed				
€ 150.000 incidenteel	€ 135.312				

Bezuinigingen

Hieronder staan en de voorgestelde bezuinigingen 2016 en maken we inzichtelijk wat in 2016 is gerealiseerd.

Bezuinigingen in schema

Nr.	Omschrijving	Begroot	Gerealiseerd
1.	sport	67.000	67.000
2.	subsidies	50.000	50.000
3.	gemeenschappelijke regelingen	40.000	57.902
4.	toeristenbelasting	20.000	35.250
5.	lijkbezorging	12.000	10.000
6.	bedrijfsvoering	150.000	150.000
7.	ruimte nieuw beleid	665.000	665.000
Totaal		1.004.000	1.035.152

Toelichting bezuinigingen per onderdeel

Sport

begroot	werkelijk
67.000	67.000

Deze bezuiniging bestond uit twee onderdelen. Via toepassing van het nieuwe beleid voor accommodaties buitensport was € 11.000 besparing energie toegerekend aan de niet geprivatiseerde buitensport verenigingen.

Hiernaast had u als raad de tarieven voor verhuur verenigingen extra verhoogd. Dit gold voor alle verenigingen uitgezonderd de verhuur sportvelden. Deze verenigingen werden al geconfronteerd met de bezuiniging op de energie.

Subsidies

begroot	werkelijk
50.000	50.000

Dit bedrag was gerealiseerd door conform uw besluit van 28 mei 2015 de subsidies aan de volgende instellingen te verlagen: Bibliotheek € 15.000, Wereldwinkel Smilde € 3.000 en Kunstvierdaagse € 2.000 en het beschikbaar bedrag voor subsidie cultuuronderwijs scholen met € 30.000 te verlagen.

Gemeenschappelijke regeling

begroot	werkelijk
40.000	57.902

Bij de invoering van de Drentse maat voor de deelnemers in de RUD was afgesproken dat in de RUD-begroting van 2016 een efficiencykorting van 10% werd doorgevoerd.

Toeristenbelasting

begroot	werkelijk
20.000	35.250

Dit bedrag werd gerealiseerd door het tarief te verhogen tot € 1,20. Op grond van het begrote aantal overnachtingen van 705.000 was de meeropbrengst € 35.250 ($705.000 \times € 0,05$).

Lijkbezorging

begroot	werkelijk
12.000	10.000

De bedrag werd gerealiseerd door de budgetten voor onderhoud met € 5.000 en grafdelven met € 3.000 te verlagen. Alleen de verwachte hogere baten van € 2.000 door extra leges voor de buitengewone uren werden niet gerealiseerd.

Bedrijfsvoering

begroot	werkelijk
150.000	150.000

De totale taakstelling bedrijfsvoering was voor 2016 verhoogd met € 150.000. Hiervan is op € 93.000 na alles structureel gerealiseerd. Het resterende bedrag hebben wij in 2016 incidenteel afgedekt maar zullen dit in de voorjaarsnota 2017 structureel invullen.

Ruimte nieuw beleid

begroot	werkelijk
665.000	665.000

In 2016 was de structurele bestedingsruimte van € 750.000 verlaagd met € 665.000 tot € 85.000.

Jaarverslag

Programmaverantwoording

Programma

Deelprogramma

Burger en Bestuur

Lokale democratie

Dienstverlening

Programmadoelstelling

Het goed besturen van de gemeente. Wezenlijke onderdelen daarvan: het betrekken van burgers en organisaties bij de besluitvorming, het waarborgen van de integriteit van bestuur en organisatie en het bieden van goede dienstverlening.

Beleidskader

- Notitie Dienstbaar en professioneel
- Dienstverleningsprogramma 2012 – 2015 Resultaten voor de klant
- Coalitieakkoord 2014-2018

Coalitieakkoord

- Voortzetting rondes langs de dorpen. De vraag is: hoe behouden we de aansluiting van inwoners bij wat er in hun omgeving gebeurt, bij de mensen die hen vertegenwoordigen vanuit het dorp, en bij het openbaar bestuur?
- Investeren in het actueel houden van informatie over grote projecten in onze gemeente. Dat doen we door op de website een actuele projectenkalender bij te houden. De mogelijkheden van inspraak vermelden we daarbij.
- Een open houding naar de samenleving en een open houding naar de gemeenteraad. We gaan graag met de raad na hoe we samen goede besluiten kunnen nemen en wat daarvoor in de voorbereiding op die besluiten nodig is.
- Bestuurders moeten van onbesproken gedrag zijn. Bestuurders vervullen in de organisatie een voorbeeldfunctie wat betreft integriteit.
- Dienstverlening aan onze inwoners (dicht bij de mensen staan, pragmatisch en oplossingsgericht) blijft voor ons een van de belangrijkste speerpunten.
- Sleutelwoord in alle vormen van samenwerking is communicatie. Dat betekent: op tijd beginnen met communiceren, duidelijk maken wat het doel en effect van de communicatie is en in gewone en begrijpelijke taal schrijven. Dat zal, nog meer dan nu, het visitekaartje van onze gemeente zijn.

Relatie met andere programma's

Alle programma's

Ontwikkelingen

Sinds een paar jaar staat de dienstverlening in het teken van de 3 D's: Dichtbij, Duidelijk en Daadkracht. Voor het contact met de burgers zijn afspraken gemaakt rondom beschikbaarheid en bereikbaarheid. Meer informatie staat in het deelprogramma Dienstverlening.

Dichtbij

Midden-Drenthe wil dichtbij haar inwoners staan. We zetten actief in op verbinding en samenwerking. Aansluiten bij initiatieven vanuit de samenleving, vroegtijdig (groepen) mensen betrekken en samen optrekken bij het maken van plannen of het vormgeven van beleid sluiten daarbij aan. Dat geldt zowel richting het bestuur als richting onze inwoners, bedrijven en instellingen.

Communicatie

Met het bestaande communicatiebeleid willen we een belangrijke bijdrage leveren aan de betrokkenheid van onze inwoners. Daarvoor zetten we verschillende communicatiemiddelen per doelgroep en situatie in. Dat kan zijn een pro-actieve persbenadering, gebruik van de website, het organiseren van bijeenkomsten, de inzet van het klantenpanel, of – en dat gebeurt steeds vaker – de inzet van social media.

Inspraak

Van belang blijft daarbij om van te voren duidelijk te communiceren over welke onderdelen van een visie of plan al vaststaan en op welke onderdelen nog inspraak mogelijk is. Er zal vooral aandacht moeten zijn voor de terugkoppeling naar de inwoners. Dus wat doen wij als gemeente concreet met de inbreng van inwoners en op welke manier communiceren wij.

Wat hebben we bereikt?

Het creëren van draagvlak voor beleid door burgers vroegtijdig te betrekken bij het politieke proces en de besluitvorming.

Algemene doelstellingen

Voldoende aandacht voor burgerparticipatie en (interactieve) communicatie

Burgerparticipatie

Er was in 2016 op diverse terreinen sprake van burgerparticipatie bij het vormgeven van beleid en het maken van plannen. Bij wijk- en buurtverbeteringstrajecten in Bovensmilde, Hoogersmilde en Beilen wordt actief samengewerkt. Dat geldt ook voor de vormgeving van een masterplan voor 2020 in Orvelte. In Westerbork zijn inwoners en bedrijven direct betrokken bij de vormgeving van het plan voor het centrum en in Hijken draait een pilot waarbij we samen zoeken naar mogelijkheden om invulling te geven aan de veranderende rol van de overheid. Dichtbij als het moet en meer op afstand als het kan. Het zijn enkele voorbeelden waarbij we als gemeente meer naar buiten gaan en aansluiten en gebruik maken van initiatieven en betrokkenheid vanuit de samenleving.

Spreekrecht

Steeds blijkt dat inwoners, bedrijven en instellingen hun weg naar de raadzaal van het gemeentehuis goed weten te vinden. Er wordt regelmatig gebruik gemaakt van het spreekrecht in de raadscommissies. Op verschillende manieren brengen we dit recht om in te spreken onder de aandacht van onze inwoners en betrokkenen:

- Via de beleidsambtenaar, wanneer een onderwerp rijp is voor behandeling in de commissie;

- Via de griffie door het publiceren van de agenda's op de gemeentelijke website en in de Krant van Midden-Drenthe;
- Via het contact met de raadsleden.

Strategische agenda gemeenteraad, bestuursperiode 2014-2018

In de strategische agenda van de gemeenteraad worden onderwerpen genoemd die in deze bestuursperiode door de raad worden opgepakt. De raad stelt de strategische agenda periodiek vast. Eventuele nieuwe ontwikkelingen kunnen door de raad aan de agenda worden toegevoegd.

Lange termijnagenda		
Wat	Wanneer	Afdoening
Jaarverslag 2015 Ombudscommissie	10 maart 2016	rc. Algemeen Bestuur
Jaarverslag 2015 Rekenkamercommissie	26 mei 2016	Raad
Jaarverslag 2015 Bezwarencommissie	16 juni 2016	rc. Algemeen Bestuur

De Rekenkamercommissie

De Rekenkamercommissie is een onafhankelijke commissie, die onderzoek doet naar de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het gemeentelijke beleid. In 2016 zijn er twee onderzoeken van de Rekenkamercommissie actueel, namelijk:

- Het onderzoek verbonden partijen (uitgevoerd 2015, afdoening 2016)
- Het onderzoek Onderhoud openbare wegen (uitgevoerd 2015, afdoening 2016)
- Het onderzoek nulmeting informatiebeveiliging (onderzoek gestart in 2016, afronding in 2017).

De Rekenkamercommissie biedt via het jaarverslag inzicht in de uitgevoerde activiteiten.

De Ombudscommissie

Ook de Ombudscommissie is een onafhankelijke, externe commissie, die klachten behandelt die betrekking hebben op het gedrag van een bestuursorgaan of een medewerker van de gemeente. In het Jaarverslag 2015 van de commissie is te lezen, dat er drie verzoeken zijn ingediend. Twee hiervan zijn overgedragen aan het college en de indiener van het derde verzoek heeft van een verdere behandeling afgezien.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Doelstellingen	
Wat	Hoe
Concrete keuzes over vorm en inhoud en moment van communicatie en terugkoppeling over de doorwerking van de inspraak / inbreng van onze inwoners.	Kortheidshalve wordt verwezen naar de vorige paragraaf waarin wordt toegelicht op welke wijze inwoners actief betrokken zijn geweest bij de totstandkoming van beleid en het vormgeven van plannen.

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel staan de lasten en baten van dit deelprogramma vermeld.

Een uitgebreider overzicht en een toelichting daarop is opgenomen in het overzicht van baten en lasten.

Lokale democratie				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	778	768	760	8
baten	0	0	0	0
resultaat voor bestemming	778	768	760	8
mutaties reserves	0	0	0	0
resultaat na bestemming	778	768	760	8

Deelprogramma Dienstverlening

We willen als gemeente goede dienstverlening leveren aan onze inwoners. Sinds een paar jaar richten we ons daarbij als organisatie op de 3 D's: Dichtbij, Duidelijk en Daadkracht. De ontwikkelingen in 2016 zijn hieraan gekoppeld.

Beschikbaar en bereikbaar

Eind 2015 is de notitie Beschikbaar en bereikbaar vastgesteld. Daarmee zijn er afspraken gemaakt over de verschillende vormen van contact met onze inwoners, van telefonie tot persoonlijk contact aan de balie. Direct contact met de behandelend ambtenaar, dichtbij dus, staat hierbij centraal. 2016 was gericht op het vertalen van deze afspraken naar de praktijk. Er is een nieuw platform voor telefonie ingericht dat begin 2017 in gebruik is genomen. De implementatie van Beschikbaar en bereikbaar loopt door in 2017 met de training op het gebied van communicatie (houding en gedrag) en de herinrichting van de hal van het gemeentehuis.

Duidelijke communicatie

Onze vraag gestuurde website is ons digitale loket. Een loket waar burgers informatie goed kunnen vinden en snel antwoord op hun vragen krijgen. Het moderniseren van de website is een continu proces. In 2016 zijn de voorbereidingen getroffen om de website verder te verbeteren voor mobiel en tablet gebruik. In 2017 zal dit gerealiseerd worden.

Medio 2016 is de gemeentelijke app in gebruik genomen. Via deze app worden inwoners persoonlijk geïnformeerd over het ophalen van afval en over bekendmakingen in de buurt. Daarnaast kan eenvoudig een melding gedaan worden. De app is inmiddels een vast onderdeel van onze dienstverlening.

Duidelijk wil daarnaast zeggen dat we kijken naar onze schriftelijke communicatie. In 2015 en 2016 hebben we onze formulieren, brieven, e-mails en statusberichten opnieuw onder de loep genomen. Hiermee is het project Schrijven, ons visitekaartje nagenoeg afgerond. Het inrichten van een proces waarbij we de kwaliteit van onze schriftelijke communicatie blijven volgen is de laatste stap.

Digitaal en zaakgericht werken

Zaakgericht werken blijft als methodiek de motor van onze dienstverlening. Daadkracht zit daarbij in het feit dat er één aanspreekpunt is voor elke vraag van een burger, dat er actief wordt gecommuniceerd over de voortgang en dat vragen voldoende snel en accuraat worden beantwoord. Daarbij leggen we vast wat we doen. Kiezen dus voor persoonlijk contact en tegelijkertijd zorgen dat we navolgbaar zijn.

Extra aandacht is er in 2016 geweest voor de beschrijving en inrichting van onze kritische processen vanuit het project De basis op orde. Een ander accent lag in 2016 bij het zoeken en vinden van informatie. Er is onderzoek gedaan hoe dit verder verbeterd kan worden en de eerste oplossingen zijn doorgevoerd. In 2017 loopt dit traject door.

Kwaliteitssysteem informatievoorziening

De informatievoorziening neemt een steeds prominentere rol in binnen de bedrijfsvoering en onze dienstverlening. Kwaliteit en veiligheid van informatie vragen om continue waakzaamheid, innovatie en borging. Onder de paraplu van De basis op orde is in 2016 het kwaliteitshandboek Informatievoorziening afgerond. Daarin zijn alle processen rondom informatievoorziening en informatiebeveiliging gebundeld. De verschillende terreinen, van Suwinet tot DigiD en van Archiefwet tot basisregistraties (BAG, BRP), vallen daarmee onder één kwaliteitssysteem. Inmiddels is het handboek vastgesteld en is er een CISO (veiligheidsfunctionaris) aangesteld. 2017 zal in het licht staan van de verdere implementatie van dit kwaliteitssysteem.

Klanttevredenheid

Zijn onze klanten dan ook tevreden? We proberen te luisteren naar wat zij ervaren en voeren op basis daarvan verbeteringen door. Extern maken we daarbij dankbaar gebruik van het klantenpanel, intern doen we het zelfde met ons gebruikersoverleg.

Periodiek voeren we ook peilingen uit. Uit onze burgerpeiling uit 2015 en ook uit de ondernemerspeiling 2016 blijkt de (digitale) dienstverlening van Midden-Drenthe bovengemiddeld scoort. Tegelijkertijd is onze ambitie om verder te groeien. In 2017 zal er opnieuw een burgerpeiling uitgevoerd worden.

Wat hebben we bereikt?

Als gemeente Midden-Drenthe werken we aan goede servicegerichte dienstverlening aan onze burgers. Als doelstelling hanteren we hierbij dat inwoners de dienstverlening beoordelen met gemiddeld een zeven.

Beoordeling dienstverlening #	2006	2008	2012	2015	2017	2019
Inwoners beoordelen dienstverlening met gemiddeld een 7 (streefcijfer)	6,7	7,3	7,5	6,9		

Bron Waar staat je gemeente.

Tweejaarlijks doet onze gemeente mee aan het onderzoek van Waar staat je gemeente. Begin 2015 heeft het laatste onderzoek plaatsgevonden. Met een cijfer van 6,9 zitten we net onder

het ambitieniveau. Aangezien de opbouw van het onderzoek is gewijzigd valt niet te zeggen of het niveau van dienstverlening ook daadwerkelijk is gedaald.

Daarbij kan gezegd worden dat relatief gezien Midden-Drenthe nu ruim boven het landelijk gemiddelde van 6,6 zit, daar waar we bij eerdere onderzoeken net onder of op het gemiddelde zaten. Kortom, we zijn een goede middenmoter, maar om echt boven de massa uit te stijgen moeten we nog een stap maken. De ambitie blijft goede dienstverlening leveren die wordt beoordeeld met een zeven.

Indicatoren

Naast het algemene beoordeling van de dienstverlening door de burger hanteren we voor onze dienstverlening een aantal indicatoren waarmee inhoudelijk het niveau van de dienstverlening wordt gemeten. Deze indicatoren richten zich enerzijds op de verschillende vormen van klantcontact (telefoon, email, balie, post) en anderzijds op de afhandeling van de dienstverlening zelf (afhandeltermijnen).

Afhandeling klantcontacten

Indicatoren afhandeling klantcontacten	Doel	2012	2013	2014	2015	2016
		Gerealiseerd				
Aantal opgenomen telefoontjes binnen 20 seconden	80%	-	-	-	-	71%
Beantwoording van de brieven binnen 10 dagen	80%	57%	65%	84%	82%	88%
Aantal klanten dat minder dan 10 minuten wacht	80%	84%	90%	89%	89%	83%

Aantal opgenomen telefoontjes binnen 20 seconden

Voorafgaand aan de ingebruikname van de nieuw telefooncentrale begin 2017 is er een onderzoek uitgevoerd naar de telefonische dienstverlening. Hieruit kwam naar voren dat de snelheid van beantwoording met 71% op tijd beantwoorde gesprekken nog niet voldoet aan de doelstelling van 80%. Deze meting betreft wel een momentopname, wat betekent dat dit resultaat anders zou kunnen zijn bij een meting over een langere periode. In 2017 zullen de gegevens vanuit het nieuwe platform gebruikt worden voor deze indicator, waardoor meer evenwichtig conclusies getrokken kunnen worden.

Wachttijd klanten

Met een gemiddelde van 83% wijkt 2016 af van de jaren 2014 en 2015 (beide 89%). De oorzaak hiervoor ligt gelegen in een piek in 2016 in het aantal aanvragen voor reisdocumenten. Te verklaren door het feit dat het 5 jaar geleden is dat de mogelijkheid voor het gratis aanvragen van identiteitskaarten voor jeugdigen afliep.

Afhandeling klantvragen

Indicatoren afhandeling klantvragen	Doel	2012	2013	2014	2015	2016
		Gerealiseerd				
Afhandeling vergunningen binnen de wettelijke termijn	100%	96%	96%	91%	92%	92%
Afhandeling bezwaarschriften binnen de wettelijke termijn	100%	88%	92%	93%	99%	100%
Afhandeling meldingen binnen 5 dagen	80%	87%	85%	67%	82%	81%

Afhandeling meldingen binnen 5 dagen

Het percentage meldingen dat afgehandeld wordt binnen 5 dagen ligt net boven de doelstelling. Dit percentage wordt negatief beïnvloed doordat er in 2016 een flink aantal meldingen vanuit eerdere jaren zijn afgehandeld waarvoor geldt dat ze extern zijn uitgezet en opgelost zijn waarbij de afhandeling/terugkoppeling ontbrak. De hoop en verwachting is daarom dat dit percentage in 2017 iets zal stijgen.

Afhandeling klachten

Indicatoren afhandeling klachten	Doel	2014	2015	2016	2017	2018
		Gerealiseerd				
Aantal klachten		40	25	27		
1e contact binnen vijf werkdagen	80%	55%	64%	81%		
Afhandeling binnen de wettelijke termijn van 42 dagen	100%	75%	96%	81%		
Geground				17		
Ongegrond				5		
Ingetrokken/geen uitspraak te doen				4		
Nog in behandeling				1		

Het aantal klachten is in 2016 stabiel gebleven. Op een aantal van vele duizenden klantcontacten per jaar, is een aantal van 27 op jaarbasis naar onze mening een normaal aantal. De snelheid waarmee we in eerste termijn contact opnemen is duidelijk gestegen ten opzichte van vorig jaar en we halen de doelstelling. De definitieve afhandeling heeft in vijf gevallen niet binnen de termijn plaatsgevonden. Doorgaans gebeurt dit in overleg met de klager of is de oorzaak dat de klager zelf niet reageert.

Inhoudelijk stellen we vast dat inwoners in 2016 in de meeste gevallen terecht klagen. Daarbij merken we op dat we bij de behandeling van klachten ook bewust kiezen voor een kwetsbare opstelling. We erkennen wanneer we als medewerker anders hadden kunnen en moeten handelen om op die manier open te staan en te leren van fouten.

In 2016 is er eenmaal een beroep gedaan op de Ombudscommissie. Dat beroep was op 31 december 2016 nog in behandeling. In de loop van 2017 is dat beroep gegrond verklaard.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Het verbeteren van onze dienstverlening gebeurt continu. Hiervoor is al een doorkijk gegeven welke ontwikkelingen en projecten er in 2016 hebben plaatsgevonden. Onderstaand nog een beknopt overzicht daarvan.

Onderdeel	Voortgang/gerealiseerd
Beschikbaar en Bereikbaar <i>Herinrichting hal, Telefonie</i>	De kaders voor Beschikbaar en bereikbaar zijn vastgesteld in 2015. Er is een nieuw platform voor telefonie geïmplementeerd in 2016. De implementatie van Beschikbaar en bereikbaar loopt door in 2017 met onder andere de herinrichting van de hal van het gemeentehuis.
Schrijven, ons visitekaartje	In 2015 en 2016 is de schriftelijke communicatie verbeterd. Met de inrichting van de monitoring als laatste stap zal het project half 2017 afgerond worden.
Kwaliteitshandboek Informatievoorziening <i>Onderdeel van De basis op orde</i>	In 2016 is de invoering van een integraal kwaliteitssysteem gestart. Procedures zijn uitgewerkt en in merendeel geïmplementeerd. Begin 2017 is het handboek vastgesteld. Verdere implementatie vindt plaats in 2017.
Burgeronderzoek	Eind 2014/begin 2015 heeft het laatste burgeronderzoek plaatsgevonden. In 2017 zal het volgende onderzoek plaatsvinden.

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel staan de lasten en baten van dit deelprogramma vermeld.

Een uitgebreider overzicht en een toelichting daarop is opgenomen in het overzicht van baten en lasten.

Dienstverlening				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	1.575	1.603	1.634	-31
baten	554	554	632	78
resultaat voor bestemming	1.021	1.049	1.002	47
mutaties reserves	0	0	0	0
resultaat na bestemming	1.021	1.049	1.002	47

Programma

Deelprogramma

Werk en inkomen

Werkgelegenheid

Inkomen en Reïntegratie

Nieuwkomers

Inkomensondersteuning

Programmadoelstelling

Het bevorderen en behouden van de werkgelegenheid en het bevorderen van de arbeidsdeelname, zodat inwoners in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien.

Het verstrekken van een uitkering is daarbij geen automatisme. Het beleid voor de Participatiewet kent een goede balans tussen aan de ene kant verplichtingen voor wie daarvoor verantwoordelijkheid kan dragen en aan de andere kant zorg voor wie kwetsbaar is en die verantwoordelijkheid niet kan dragen.

Beleidskader

- Nota grondbeleid
- Landbouwontwikkelingsvisie
- Masterplan Beilen Centrum
- Re-integratie is (net)werken 2016 - 2020
- Armoedebelief 2008-2012 Gemeente Midden-Drenthe Uw goed recht!
- Beleidsnotitie Modernisering van de Wet sociale werkvoorziening
- Nota en Plan van aanpak vrijwilligersbeleid Meedoen in Midden-Drenthe
- Nota Natuurlijke Kracht (economisch beleid)
- Coalitieakkoord Samen 2014-2018
- Nota Integrale Schuldhulpverlening
- Nota chronisch zieken en gehandicapten 2015 - 2019 gemeente Midden-Drenthe

Coalitieakkoord

- In stand houden van het sociaal beleid, inclusief het armoedebelief.
- Voor inwoners die door een gebrek aan geld als gevolg van gemeentelijke bezuinigingen niet meer kunnen participeren in activiteiten is er een financieel vangnet.
- Het beleid voor de uitvoering van de Participatiewet kent een goede balans tussen aan de ene kant verplichtingen voor wie daarvoor verantwoordelijkheid kan dragen en aan de andere kant zorg voor wie kwetsbaar is en die verantwoordelijkheid niet kan dragen.
- We nemen in deze bestuursperiode een besluit over de positie van Alescon.
- We onderzoeken de mogelijkheid van één loket voor alle sociale vragen.
- Het stimuleren van werk(gelegenheid) en de economie door te verkennen welke rol de gemeente kan vervullen in de koppeling tussen onderwijs en bedrijfsleven.
- We vervullen als gemeentelijk werkgever een rol in het bieden van mogelijkheden voor mensen met een beperking.
- We ondersteunen plannen om in de gehele gemeente aansluiting op het glasvezelnetwerk mogelijk te maken.

- Wanneer het bedrijfsleven geconfronteerd wordt met lokale regels die als belemmerend worden ervaren, onderzoeken we de mogelijkheid om die regels af te schaffen of te veranderen.
- We onderzoeken de mogelijkheid en de behoefte om als gemeente een rol te spelen in het stimuleren van verduurzaming van de agrarische sector.
- We voeren, binnen onze mogelijkheden, een actief beleid om leegstand van winkels te voorkomen en op te lossen.

Relatie met andere programma's

- Onderwijs en Jeugd
- Bouwen, wonen en milieu
- Openbare ruimte
- Zorg en Welzijn

Ontwikkelingen

De gemeente is voor het realiseren van het programma Werk en inkomen grotendeels afhankelijk van landelijke economische ontwikkelingen. Economische groei heeft zowel een positief effect op de plaatselijke werkgelegenheid als op de resultaten van het re-integratiebeleid. Omgekeerd geldt hetzelfde voor een stagnerende economie. Vanuit economisch relatiebeheer wordt volop gewerkt aan contacten met bedrijven en versterken van het ondernemingsklimaat.

Ondanks het economisch herstel, blijft het aantal uitkeringen licht stijgen. Onder andere door een toename van het aantal statushouders. Het beroep op schuldhulpverlening daarentegen neemt iets af. De overgang van de GKB naar Sociaal.nl (per 1-1-2016) is voor de cliënten soepel verlopen.

Een nieuwe doelgroep zijn de grotere aantallen statushouders die de gemeente de komende jaren moet huisvesten. Ten opzichte van 2014 is de taakstelling 2016 verdrievoudigd. Mede door de inzet en creativiteit van woningcorporaties en Vluchtelingenwerk zijn 104 statushouders gehuisvest in 2016.

De gemeente dient de komende jaren beleidskeuzen te maken op het gebied van re-integratie. In december 2016 heeft het bestuur van Alescon ingestemd met een pilot voor een alternatieve manier van inkoop groen. Werknemers van Alescon worden bij deelnemende gemeenten gedetacheerd. In onze gemeente probeert Alescon de werknemers rechtstreeks bij groenbedrijven te detacheren.

Deelprogramma Werkgelegenheid

Ontwikkelingen

De economie verandert. Op sommige sectoren heeft dat nadelige gevolgen, zoals bijvoorbeeld de detailhandel. Andere sectoren geven signalen van groei. Dit zien we in het vacature aanbod en we horen dit in de gesprekken met ondernemers. De vraag naar sneller internet neemt toe. Het uitrollen

van een goede breedband infrastructuur is van groot belang voor de ontwikkeling en vestiging van bedrijven in Midden-Drenthe.

Centrum Beilen

Aan het einde van 2015 is er een draagvlakmeting geweest voor een verlenging van de Bedrijveninvesteringszone (BIZ) Centrum Beilen. Er was onvoldoende draagvlak voor een verlenging. Eind 2016 heeft er een nieuwe draagvlakmeting plaatsgevonden. Deze was succesvol en in 2017 - 2021 is er in het Centrum Beilen een BIZ. Begin 2017 wordt met de Stichting Ondernemersfonds Centrum Beilen gesproken over de wijze waarop we de plannen die er al liggen verder oppakken en wat er moet worden aangevuld.

Glasvezel

De Stichting Marktverkenning Sterk Midden-Drenthe heeft in 2016 alle voorwaarden gerealiseerd die de stichting haarzelf tot doel had gesteld. Voor het vervolg is Coöperatie Sterk Midden-Drenthe u.a. opgericht. Deze heeft eind 2016 de financiering en de aanbesteding afgewikkeld. In het eerste kwartaal van 2017 zal gestart worden met de aanleg van het netwerk.

Relatiebeheer

Wij hebben ingestoken op relatiebeheer met onze ondernemers. Vanuit de organisatie hebben wij zowel bestuurlijk als ambtelijk contact met ondernemers. Door te investeren in de relatie weten wij wat er speelt en kunnen we elkaar gemakkelijk vinden. Bijvoorbeeld voor bemiddeling van de verschillende doelgroepen waarvoor wij als gemeente een vangnet bieden.

Een belangrijke rol is die van verbinder. Dit doen we tijdens ons relatiebeheer, maar organiseren dit ook met verschillende evenementen. Bijvoorbeeld door in het begin van het jaar mee te doen met de Bedrijven Contact Dagen Drenthe en door in het najaar de Open BedrijvenDag Midden-Drenthe te organiseren.

Wat hebben we bereikt?

Het is van belang om te zorgen dat de basis goed is en blijft. Dat wil zeggen dat we zorgen voor een goed vestigingsklimaat. Hierbij moet bijvoorbeeld gedacht worden aan een hoogwaardig voorzieningenniveau (o.a. breedband), een goede bereikbaarheid en een vitaal ondernemersklimaat. Wij hebben een lening verstrekt aan Coöperatie Sterk Midden-Drenthe u.a. om de aanleg van breedband mogelijk te maken. Coöperatie Sterk Midden-Drenthe u.a. heeft eind 2016 de gunning voor de aanleg gedaan en begin 2017 zal worden gestart met de aanleg.

We willen de randvoorwaarden scheppen voor de ontwikkeling van bedrijvigheid. Maar ook gunstige vestigingsvoorwaarden, duidelijke regelgeving en gerichte beleidsondersteuning kunnen bijdragen aan een goed vestigingsklimaat voor ondernemingen. Door veel kennis op te doen van de lokale sectorale structuur en hierbinnen van de specifieke kwaliteiten van potentierijke sectoren, kunnen we een bijdrage leveren aan het vestigingsklimaat. Goed relatiebeheer is essentieel om invloed te hebben op de verschillende onderdelen van het vestigingsklimaat van Midden-Drenthe.

Algemene doelstellingen

1.	Beschikken over voldoende beschikbare bedrijventerreinen en ruimte voor bedrijvigheid.

2.	Verdieping, verbreding en schaalvergroting van de aanwezige agrarische bedrijvigheid.
3.	Actualiseren bestemmingsplannen (voorwaardenscheppend).
4.	Gemeente is aanspreekpunt en gesprekspartner van het bedrijfsleven .

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Doelstellingen		
	Wat	Wanneer
1.	Netwerken met belangenorganisaties en andere overheden.	doorlopend
2.	Promotie gemeente op beurzen en in publicaties. Tijdens Bedrijven Contact Dagen Drenthe 2016, Woonmarkt en Open BedrijvenDag2016	april, mei, november 2016
3.	Proactieve houding naar ondernemers door ca. 150 bedrijfsbezoeken vanuit bestuur en ambtelijke organisatie.	doorlopend

Het belangrijkste doel is om een relatie op te bouwen met ondernemers. Met alle ondernemersverenigingen wordt periodiek gesproken, en ook belangverenigingen als MKB/VNO-NCW Noord en de Kamer van Koophandel zijn onze gesprekspartners.

Relatiebeheer

Als het gaat om de klantgerichte dienstverlening richting ondernemers zijn er goede stappen gezet. De beleidsmedewerker Recreatie & Toerisme en Economische zaken zijn een direct aanspreekpunt voor ondernemers en nemen een proactieve houding aan naar het bedrijfsleven. In bijna alle bedrijfsbezoeken bespreken we onze opgave om mensen weer op de arbeidsmarkt te krijgen. Waar bedrijven mogelijkheden hebben, wordt dit direct doorgegeven aan het team Werk .

Een belangrijke rol van de gemeente is het informeren en faciliteren van bedrijven rondom potentiële investeringen in onze gemeente. Hierbij gaat het om gevestigde bedrijven en nieuw te vestigen bedrijven. Goed relatiebeheer en het verbinden van partijen was en is daarbij essentieel.

Verbinden

Als gemeente hebben we samen met een aantal ondernemers deelgenomen aan de Bedrijven Contact Dagen Drenthe. Deze deelname was geslaagd, we hebben onze unieke punten goed kunnen positioneren. Daarnaast versterken ondernemers en overheid elkaar in de promotie van Midden-Drenthe.

Op zaterdag 5 november 2016 hebben ondernemers en gemeente de vijfde Open Bedrijven Dag Drenthe in Midden-Drenthe georganiseerd. Samen met (bijna 60) ondernemers hebben we laten zien wat deze ondernemers doen en waarom ze dat in Midden-Drenthe doen. Beide evenementen zorgen voor nieuwe netwerken voor ondernemers.

Uitgifte bedrijventerreinen (in m²)

Bedrijventerrein	2015	2016	Nog uit te geven m ²	% van totaal
Ossebroeken	3.873	0	26.285	16 %
Dambroeken	0	0	6.107	32,3 %
Leemdijk	2.110	0	12.128	46,5 %
Nieuw-Balinge(Koekoeksdijk)	0	0	4.291	61,8 %
Gronddepot Eursinge	0	0	5.400	100%

Voor details wordt verwezen naar de paragraaf Grondbeleid.

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel staan de lasten en baten van dit deelprogramma vermeld.

Een uitgebreider overzicht en een toelichting daarop is opgenomen in het overzicht van baten en lasten.

Werkgelegenheid				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	718	667	339	328
baten	480	427	44	-383
resultaat voor bestemming	238	239	295	-55
mutaties reserves	0	0	0	0
resultaat na bestemming	238	239	295	-55

Deelprogramma Inkomen en Reïntegratie

Ontwikkelingen

1 januari 2015 is de Participatiewet in werking getreden. Deze wet is de vervanger van de WWB, aangevuld met mensen met een arbeidsbeperking die voorheen in zouden stromen in de WSW en Wajong.

Re-integratiebeleid Re-integratie is (net)werken

In april 2016 heeft de gemeenteraad het nieuwe re-integratiebeleid vastgesteld. In dit nieuwe beleid wordt ruime aandacht besteed aan de doelgroepen uitkeringsgerechtigden en de werkgevers. Per doelgroep zijn er actiepunten geformuleerd, waaraan de komende beleidsperiode 2016-2020 uitvoering wordt gegeven.

Tevens zijn de aanbevelingen uit het rapport van Necker van Naem overgenomen en zijn de begrippen 'transparant' en 'navolgbaar', als onderdeel van het leveren van maatwerk, nader ingevuld.

In het eerste kwartaal van 2017 zal het college de uitvoeringsnota re-integratiebeleid vaststellen, na consultatie van de commissie Zorg en Welzijn en het advies van de Adviesraad Minimabeleid. In de uitvoeringsnota worden de actiepunten uit het re-integratiebeleid verder uitgewerkt en wordt aandacht besteed aan de monitoring van de resultaten van het re-integratiebeleid. De resultaten van ons re-integratiebeleid staan hieronder bij het kopje 'Wat hebben we daarvoor gedaan?'.

Met de gemeenten Hoogeveen en De Wolden, het UWV, Alescon en het Alfa College werken we samen in het Regionaal Mobiliteitscentrum. De insteek hierbij is op een praktische wijze zoveel mogelijk trajecten voor werkzoekenden te vinden die hen op weg helpen naar een baan. Daarnaast houden we regelmatig banenmarkten in het gemeentehuis en is er goede afstemming met de werkgevers. Hierdoor slagen we er op dit moment in een goede uitstroom te realiseren. De ambitie was om een werkloosheidspercentage te realiseren dat 3,6% onder het landelijke niveau ligt. Op 31 december 2016 hadden we in Midden-Drenthe een werkloosheidspercentage van 5,8%, terwijl het landelijk percentage 9,8% was. Hiermee hebben we de ambitie ruimschoots gerealiseerd.

Maatwerk

In het re-integratiebeleid, en als uitwerking van de notitie 'De basis op orde', hebben we afgesproken dat er jaarlijks wordt gerapporteerd over de rode draad van casuïstiekbespreking om desgewenst voorstellen te doen om beleid aan te passen.

Maandelijks vindt er werkoverleg plaats tussen de consultants werk. Consultants denken met elkaar mee over bepaalde situaties om te kijken in hoeverre maatwerkoplossingen mogelijk zijn. Dit leidt in sommige gevallen tot werkafspraken die vastgelegd worden.

Daarnaast vindt er halfjaarlijks casuïstiekbespreking plaats over het beleid. Hier komt aan het licht of het vastgestelde beleid duidelijk en effectief is en of er al dan niet ergens beleid op gemaakt zou moeten worden.

In 2016 werd er gesignaleerd dat we geen mogelijkheden hebben om uitzendbureaus te subsidiëren en is begin 2017 een voorstel naar het college gegaan om het beleid hier op uit te breiden.

Tevens is geconstateerd dat de afstemmingsverordening in sommige situaties te onduidelijk is. Een voorstel tot het aanpassen van deze verordening komt medio 2017 naar de gemeenteraad.

Alescon

De uitvoering van de WSW is opgedragen aan Alescon. Hiertoe worden raam- en uitvoeringsovereenkomsten gesloten. Dit is in 2016 gebeurd voor de periode 2017 tot en met 2020. Vanaf 1 januari 2015 bestond de WSW niet meer maar wordt nog wel gewerkt met Alescon. Nieuwe instroom vindt niet meer plaats. Over de toekomst van Alescon wordt in deze bestuursperiode een beslissing genomen.

Het bestuur van Alescon heeft de directie van Alescon opdracht gegeven om uit te werken hoe er invulling gegeven kan worden aan de vrijvallende infrastructuur (met name personeel), wat de komende jaren de hoogte is van de frictiekosten en hoe die verminderd kunnen worden en alternatieve scenario's te verkennen voor de gemeentelijke inkoop van het groen.

Vrijvallende infrastructuur

Alescon heeft uitgewerkt wat de komende jaren de vrijvallende infrastructuur is en hoe deze mogelijk in te zetten is voor de gemeenten bij de uitvoering van de Participatiewet. Een onderdeel hiervan is bijvoorbeeld dat begeleidend personeel nu een nieuwe doelgroep als statushouders zou kunnen begeleiden. Daarnaast maakt de vrijvallende infrastructuur onderdeel uit van de verkenningen rondom het Groen. Telkens zullen gemeenten een afweging moeten maken of de infrastructuur die vrijvalt bij Alescon te gebruiken is door de gemeenten.

Frictiekosten

Alescon heeft tevens in beeld gebracht wat de komende jaren de mogelijke frictiekosten kunnen zijn. Frictiekosten kunnen verminderd worden door bijvoorbeeld personeel/gebouwen/materieel van Alescon over te nemen door gemeenten.

Het is altijd lastig in te schatten wat de precieze hoogte is van de frictiekosten, omdat externe factoren als vertrekkend personeel niet in te calculeren zijn. In z'n algemeenheid hebben Alescon en gemeenten naar elkaar toe uitgesproken dat frictiekosten zo veel als mogelijk vermeden moeten worden.

Groen

In 2016 hebben we de wens uitgesproken om, in het kader van de groenopdracht, een pilot uit te gaan voeren waarbij een gedeelte van de groenopdracht door lokale aannemers wordt uitgevoerd. De aannemers krijgen de verplichting mee om Sw-medewerkers over te nemen. Eind 2016 hebben we hiervoor een marktverkenning gedaan bij enkele lokale aannemers en dit zal zijn beslag krijgen in 2017 in de vorm van één of meerdere pilots.

Wat hebben we bereikt?

Algemene doelen	
1.	We willen bijstandsgerechtigden (weer) zelfstandig maken
2.	We willen de mogelijkheden voor regulier werk bevorderen
3.	We willen het verdienvermogen van mensen benutten
4.	We willen scholing van met name de doelgroep 18 tot 27 jaar bevorderen
5.	We willen actieve deelname aan de maatschappij bevorderen
6.	We willen de contacten met (lokale) werkgevers onderhouden en uitbreiden
7.	We willen nauw samenwerken met andere gemeenten in de arbeidsmarktregio
8.	We willen werken op basis van vaste afspraken met onze klanten

Indicator gemiddeld aantal uitkeringen	2016
Bijstandsuitkeringen Participatiewet	457
IOAW uitkeringen	33
IOAZ uitkeringen	6
Duurzaam Verblijf	62

Indicator gemiddeld aantal uitkeringsgerechtigden	2016
Bijstandsgerechtigden Participatiewet	520
Gemiddeld aantal IOAW gerechtigden	45
Gemiddeld aantal IOAZ gerechtigden	9
Duurzaam Verblijf	62

Het gemiddeld aantal uitkeringen bestaat uit het gemiddeld aantal uitkeringen per 1e van de maand over 2016. In de paragraaf Transitie zijn deze cijfers per kwartaal opgenomen, inclusief de in- en uitstroomcijfers per kwartaal en een specificatie van de uitstroomcijfers.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Doelstellingen		Realisatie 2016
	Wat	
1	Zo veel mogelijk banen per 1000 inwoners 15-65 jaar (BBV). <i>Doelgroep: Alle</i>	<u>2015:</u> Midden-Drenthe: 639,4 Landelijk (25.000-50.000 inw.): 656,4
2	Zo hoog mogelijke netto arbeidsparticipatie (BBV) <i>Doelgroep: Alle</i>	Midden-Drenthe: 66,3% Landelijk (25.000-50.000 inw.): 66,5%
3	Het aantal lopende re-integratievoorzieningen per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar (BBV) <i>Doelgroep: Alle</i>	Midden-Drenthe: 29,6 Landelijk (25.000-50.000 inw.): 23,2
4	Het realiseren van zo veel mogelijk werkplekken bij werkgevers: <i>Doelgroep: werkgevers</i>	Banen fulltime: 79 Banen parttime: 23 Proefplaatsingen: 16 Werkstages: 17
5	Alle jongeren in de laatste twee jaar van de schoolcarrière van de praktijkscholen zijn in beeld. Begeleiding naar: <i>Doelgroep: schoolverlaters praktijkscholen en voortgezet speciaal onderwijs</i>	Baanafsprakenbanen: 17
6	Zo laag mogelijk percentage vroegtijdig schoolverlaters (BBV) <i>Doelgroep: jongeren tot 27 jaar</i>	Midden-Drenthe: 1,3% Landelijk: 2,0%
7	Zo veel mogelijk jongeren vanuit een bijstandsuitkering begeleiden naar: <i>Doelgroep: jongeren tot 27 jaar</i>	Onderwijs met studiefinanciering: 17 Werk (volledige uitstroom): 22 Werk (gedeeltelijke uitstroom): 8
8	Zo laag mogelijk percentage werkloze jongeren (BBV)	Midden-Drenthe: 1,15% Landelijk (25.000-50.000 inw.): 1,24%

	<i>Doelgroep: jongeren tot 27 jaar</i>	
9	Het verdienvermogen van mensen met een arbeidsbeperking benutten door begeleiding naar: <i>Doelgroep: mensen met een vastgestelde arbeidsbeperking</i>	Baanafsprakenbanen: 19 Beschut werk: 0
10	Zo veel mogelijk mensen zonder arbeidsverplichting alsnog laten participeren, door: <i>Doelgroep: mensen zonder arbeidsverplichting</i>	Vrijwilligerswerk: 11 Sociale activering: 32 Overig: 27

Hieronder staan de volgcijfers per 31 december van het jaar van de overige doelgroepen

Doelgroep	2016
50 plussers	165
Alleenstaande ouders	88
Mensen zonder arbeidsverplichting	144
ANW'ers en Nuggers	21
WIW	3

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel staan de lasten en baten van dit deelprogramma vermeld.
Een uitgebreider overzicht en een toelichting daarop is opgenomen in de programmarekening.

Inkomen en Reïntegratie				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	13.477	14.400	14.296	104
baten	6.160	6.333	6.458	125
resultaat voor bestemming	7.317	8.067	7.838	229
mutaties reserves	0	-99	-99	0
resultaat na bestemming	7.317	7.968	7.739	229

Deelprogramma Nieuwkomers

Ontwikkelingen

Zoals bekend is de landelijke instroom van vluchtelingen hoog. Dit heeft ook z'n weerslag op de hoogte van de taakstelling huisvesting statushouders. In 2015 hebben we gezien dat die verder stijgt en in 2016 is de taakstelling weer hoger geworden. Ten opzichte van 2014 is de taakstelling 2016 verdrievoudigd.

Het college had eind 2015 een plan gemaakt om de taakstelling van 86 in te vullen én de achterstand van 17 ongedaan te maken. In dit plan is uitgegaan van een deel regulier huisvesten via de huurwoningen van de woningcorporaties en een deel op een alternatieve manier huisvesten (huisvesten van grote gezinnen, kamerbewoning en semi-permanente huisvesting).

In totaal moesten er dus $86 + 17 = 103$ statushouders gehuisvest worden. We hebben in 2016 uiteindelijk 104 statushouders gehuisvest. Dit is mede gelukt door de inzet en creativiteit van woningcorporaties en VluchtelingenWerk.

Voor 2017 wordt een lagere taakstelling verwacht. Dit zal naar verwachting 64 over het gehele jaar zijn, waarbij opgetekend moet worden dat dit mogelijk naar beneden bijgesteld wordt naar aanleiding van de lage instroom van vluchtelingen.

Wat hebben we bereikt?

Algemene doelstellingen	
	Mensen met een niet-Nederlandse achtergrond adequate zorg bieden door:
1.	Voldoen aan de gemeentelijke inburgeringstaken
2.	Voldoen aan huisvestingstaakstelling

Wat hebben we daarvoor gedaan?

	Doelstellingen	
	Wat	Wanneer
1.	Vervullen huisvestingstaakstelling van ± 50 personen per half jaar.	Doorlopend
2.	Subsidiëring Stichting VluchtelingenWerk Noord-Nederland	Jaarlijks

Indicatoren Huisvestingstaakstelling		2012	2013	2014	2015	2016
	Achterstand + taakstelling	3+11	-5+19	-8+31	4+58	17+86
	Realisatie	19	22	19	45	104

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel staan de lasten en baten van dit deelprogramma vermeld.

Een uitgebreider overzicht en een toelichting daarop is opgenomen in het overzicht van baten en lasten.

Nieuwkomers				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	143	195	1.003	-808
baten	0	64	948	884
resultaat voor bestemming	143	131	56	75
mutaties reserves	0	12	12	0
resultaat na bestemming	143	143	68	75

Deelprogramma Inkomensondersteuning

Ontwikkelingen

Schuldhulpverlening

Sinds 1 januari 2016 voert Sociaal.nl de schuldhulpverlening en het budgetbeheer uit. Het was voor sommige klanten even wennen, maar we kunnen stellen dat de overgang goed is verlopen. De samenwerking tussen Sociaal.nl en de budgetconsulent is uitstekend. Sociaal.nl kent geen wachttijden en na een doorverwijzing is er snel contact met een klant. Tot op heden zijn de ervaringen positief.

Chronisch zieken en gehandicapten

In 2015 is er beleid ontwikkeld voor chronisch zieken en gehandicapten. In oktober 2015 is gestart met het uitvoeren van de regeling voor chronisch zieken en gehandicapten. Na een goede voorlichtingsstart in 2015 was de verwachting dat het aantal aanvragen in 2016 gestaag zou toenemen. Bij een tussenstand in oktober 2016 bleek dat de ingeslagen weg om de website en digitale nieuwsbrief tot voornaamste communicatiekanalen te maken, niet het gewenste effect had. In de laatste maanden van 2016 werden berichten over de regeling in de Krant van Midden-Drenthe weer opgenomen en werd een intensieve campagne gevoerd met posters, folders en inloopspreekuren. In het voorjaar van 2017 wordt de regeling geëvalueerd. Nu kan al gezegd worden dat het aantal aanvragen over 2016 in de afgelopen vier maanden (november 2016 t/m februari 2017) drie keer zoveel is als in de 10 maanden ervoor. We gaan dus door op de ingeslagen weg.

Statushouders

In 2015 en 2016 zijn er 149 statushouders in onze gemeente komen wonen. Omdat zij een bijstandsuitkering ontvangen, vallen zij onder alle minimaregelingen. We zien dan ook een forse toename van het aantal uitkeringen voor activiteiten.

Wat hebben we bereikt?

Mede door de inzet van inkomenschecks zien we dat de daling van het aantal mensen met een pakket van de voedselbank zich ook in 2016 heeft doorgezet. Als het inkomen op orde is, is een voedselpakket niet nodig. Met 32 huishoudens eind 2016, had de Voedselbank het laagste aantal afnemers van een voedselpakket sinds 2010.

De inzet van de budgetconsulent heeft in 2014 geleid tot een scherpe daling van het aantal mensen dat werd doorverwezen naar de schuldhulpverlening. Deze daling heeft zich in 2015 en 2016 voortgezet, omdat voor het merendeel van de mensen met wie een intakegesprek werd gevoerd, een advies of doorverwijzing volstond. Ook worden geen mensen doorverwezen naar Sociaal.nl die nog niet toe zijn aan het opstarten van een minnelijke schuldhulp regeling. We zien eveneens sinds 2014 een scherpe daling van het aantal mensen waarvoor budgetbeheer geïndiceerd is. Alleen de klanten voor wie budgetbeheer nog noodzakelijk is, krijgen na een jaar verlenging. We zien dat de uitstroom van het zittende bestand ook in 2016 groter was dan de nieuwe instroom. Mede hierdoor zijn ook de kosten die gemoeid zijn met schuldhulpverlening sterk gedaald. Daarnaast zijn de tarieven die Sociaal.nl hanteert lager dan bij de GKB.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Doelstellingen	
	Wat
1	Maximaal voorkomen dat een laag inkomen leidt tot sociale uitsluiting
	stimuleren gebruik uitkering voor activiteiten

Indicatoren	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Aantal verstrekte uitkeringen voor activiteiten</i>	392	409	380	308	302	378	534	648

De stijging van het aantal verstrekte uitkeringen vanaf 2015 is een direct gevolg van het ophogen van de inkomensgrens voor de uitkering voor activiteiten en de PC-regeling van 110% naar 120%. De forse stijging in 2015 en 2016 wordt mede veroorzaakt door het feit dat er 149 statushouders in onze gemeente zijn komen wonen.

Doelstellingen	
	Wat
2	Bevorderen dat mensen de voorzieningen krijgen waar ze recht op hebben.
	• hulp sociaal raadvrouw aan minima • voorlichting aan intermediairs intern en extern (zie bij 5)

Indicatoren	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Aantal huisbezoeken sociaal raadvrouw</i>	75	71	72	84	87	81	78	<i>n.n.b.</i>
<i>Aantal cliëntcontacten met sociaal raadvrouw</i>	1347	1174	1144	1358	1582	1705	2024	<i>n.n.b.</i>

Doelstellingen	
	Wat
3	Bevorderen dat mensen kunnen rondkomen van het inkomen dat ze hebben en niet in een schuldsituatie terecht komen.

	• hulp sociaal raadvrouw aan minima (inkomensreparatie en voorzieningencheck) • inzet budgetconsulent • cursusaanbod – inkomen in balans, budgetteringscursussen
--	--

Indicatoren	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Aantal huisbezoeken sociaal raadvrouw aan klanten Voedselbank	*	31*	27	32	49	40	34	n.n.b.
Aantal gebruikers voedselpakket op peildatum 31 december	32	27	34	35	46	49	42	32

*Het betreft hier huisbezoeken in de periode van september 2009 tot juni 2010

Doelstellingen	
	Wat
4	Bevorderen dat mensen met problematische schulden hulp zoeken en krijgen. • integrale intakes en doorverwijzingen naar hulpverlening door eigen budgetconsulent • divers aanbod schuldhulpverlening

Indicatoren	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Aantal aanmeldingen budgetconsulent	-	-	-	-	-	208	173	194
Aantal integrale intakes budgetconsulent	-	-	-	-	-	168	139	154
Aantal doorgestuurd naar schuldhulpverlener	95	134	121	149	155	79	61	46
Aantal budgetbeheer per 31 december	177	203	172	238	242	158	140	52
Aantal WSNP-aanmeldingen	15	16	16	25	27	21	21	15
Aantal schuldhulpverleningstrajecten	82	106	90	122	121	57	40	37

Doelstellingen	
	Wat
5	Bevorderen dat instanties en vrijwilligersorganisaties samenwerken om minima te ondersteunen. • Organiseren deskundigheidsbevordering intermediairs (screeners Voedselbank, AMW, gemeentepersoneel, leden regiegroep enz.)

Indicatoren	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Aantal bijeenkomsten Regiegroep Armoedebeleid	3	3	3	4	3	3	3	4
Aantal voorlichtingsbijeenkomsten over WWB, minimaregelingen en schuldhulpbeleid aan intermediairs	2	3	2	21	20	11	16	10

	Doelstellingen	
	Wat	Wanneer
	Regeling voor chronisch zieken en gehandicapten	
1.	Uitvoering geven aan deze regeling	doorlopend
2.	Voorlichting geven over de regeling aan inwoners	doorlopend
3.	Voorlichting geven aan intermediairs over de regeling	doorlopend
4.	De regeling evalueren na het eerste volledige jaar	2017

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel staan de lasten en baten van dit deelprogramma vermeld.

Een uitgebreider overzicht en een toelichting daarop is opgenomen in het overzicht van baten en lasten.

Inkomensondersteuning				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	2.309	2.594	2.279	315
baten	365	365	399	34
resultaat voor bestemming	1.944	2.229	1.880	350
mutaties reserves	0	-362	-362	0
resultaat na bestemming	1.944	1.868	1.518	350

Programma

Deelprogramma

Veiligheid

Openbare orde en veiligheid

Rampenbestrijding

Brandweer

Programmadoelstelling

Het waarborgen van de (brand)veiligheid van de mensen die in Midden-Drenthe wonen of verblijven en het handhaven van regelgeving en de openbare orde.

Beleidskader

- Kadernota Integrale veiligheid 2016-2018
- Uitvoeringsplan 2012 (Veiligheidsplan politie, gemeente en justitie)
- Regionaal beleidsplan Noord Nederland, Regionale- en districtelijke Veiligheidsplannen
- Multidisciplinaire- en monoplannen rampenbestrijding
- APV 2014
- Handhavingsbeleid hard- en softdrugs gemeente Midden-Drenthe 2014
- Convenant Hennep Noord-Nederland
- Convenant Duurzaam Verblijf Beilen en samenwerkingsafspraken
- Horecaconvent Veilig Uitgaan Afslag 30
- Handhavingsarrangement operationele regie
- Protocol Cameratoezicht

Coalitieakkoord

In het akkoord 2014-2018 geen veiligheidsafspraken.

Relatie met andere programma's

- Alle

Ontwikkelingen

Crisisorganisatie

De rampenorganisatie is regionaal georganiseerd waarbij de Veiligheidsregio Drenthe de regie voert. In 2016 zijn verschillende opleidingen gevolgd, is een incompany crisisorganisatieweek georganiseerd en is een aantal keren geoefend door medewerkers en bestuur. Er is een systeem oefening gehouden i.s.m. de DOMO om kennis en kunde op het gebied van rampenbestrijding te toetsen.

Openbare orde en veiligheid

Op het gebied van openbare orde en veiligheid zijn de afgelopen jaren regionaal verschillende convenanten afgesloten zoals voor het Regionaal Informatie- en Expertisecentrum (RIEC), huiselijk geweld, hennep, mensenhandel en Burgernet. Daarnaast is de kadernota Integrale veiligheid vastgesteld in de raad. Er is nog geen uitvoeringsplan gemaakt.

Deelprogramma Openbare orde en veiligheid

Ontwikkelingen

De vastgestelde kadernota Integrale Veiligheid is gebaseerd op de gehouden veiligheidsanalyse en de veiligheidsmonitor. De prioriteiten zijn: Overlast, Jeugd, Alcohol en drugs en Geweld. In 2016 is nog geen uitvoeringsplan opgesteld.

Samenwerking

Met betrekking tot een groot aantal onderwerpen op het gebied van openbare orde en veiligheid wordt samenwerking met verschillende ketenpartners gezocht. Zo is er onder andere een samenwerking rondom de aanpak van oud en nieuw, is er een convenant getekend met betrekking tot de aanpak van hennepkwekerijen, een horecaconvenant Veilig Uitgaan Afslag 30, is er het Huisverbod online voor inbewaringstelling (IBS) en huisverboden, Convenant Duurzaam Verblijf Beilen én samenwerkingsafspraken, handhavingsarrangement operationele regie i.r.t. BOA, Protocol Cameratoezicht, Buurtpreventie en whatsapp groepen en Handelingskader BIJ (bestuurlijke informatie justitiabelen).

Buitengewoon Opsporingsambtenaar (BOA)

Het budget voor de Buitengewoon Opsporingsambtenaar is structureel vanaf maart 2016. De flexibiliteit is t.o.v. 2015 toegenomen. De afgelopen jaren heeft de BOA op het gebied van kleine ergernissen, handhaving van de blauwe zones in Beilen en Westerbork en handhaving van de Drank- en Horecawet goede resultaten behaald.

Wat hebben we bereikt?

Het behouden en verbeteren van de veiligheid en het veiligheidsgevoel van de inwoners van (Midden-) Drenthe.

Algemene doelstellingen

1.	Actueel uitvoeringsplan met draagvlak onder de bevolking
2.	Ontwikkelen van een gemeentelijk veiligheidsbeleid

Wat hebben we daarvoor gedaan?

	Doelstellingen		
	Wat	Wanneer	Afdoening
1.	Kadernota Integrale Veiligheid 2016-2018	10 december 2015	Raad

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel staan de lasten en baten van dit deelprogramma vermeld.

Een uitgebreider overzicht en een toelichting daarop is opgenomen in het overzicht van baten en lasten.

Openbare orde en veiligheid				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	433	469	488	-19
batens	52	52	51	-1
resultaat voor bestemming	380	417	436	-19
mutaties reserves	0	-38	-37	-1
resultaat na bestemming	380	379	399	-20

Deelprogramma Rampenbestrijding

Ontwikkelingen

De uitvoering van de gemeentelijke rampenbestrijding en crisisbeheersing zijn deels regionaal in samenwerking met de Veiligheidsregio Drenthe (VRD) belegd. De huidige organisatie is kleiner van opzet waardoor de deelnemers beter en vaker kunnen worden getraind. Voor een aantal functies zijn piketten ingesteld (officier van dienst bevolkingszorg (AOV) en communicatiemedewerkers).

In 2016 hebben zoals gebruikelijk verschillende opleidingen / trainingen en oefeningen plaatsgevonden zodat de organisatie voorbereid is op rampen. Er was een themaweek gepland waarin alle deelnemers aan de rampenbestrijding op de hoogte worden gebracht van de laatste actuele ontwikkelingen. In mei volgde een systeem oefening in samenwerking met de DOMO.

In het kader van de crisisbeheersing (VRD) is er sinds het najaar 2015 provinciebreed een bestuurlijk overleg asielzoekers, waarin gemeenten (burgemeesters) gezamenlijk de problematiek rondom asielopvang en huisvesting van statushouders bespreken.

Wat hebben we bereikt?

Algemene doelstellingen	
De gemeentelijke organisatie (crisismanagement) is voorbereid op de rampenbestrijding doordat:	
1.	De gemeentelijke organisatie beschikt over een actueel rampenplan
2.	De operationele voorbereiding van het crisismanagement voldoet aan landelijke, regionale en gemeentelijke eisen
3.	De gemeentelijke organisatie oefent binnen de regio jaarlijks op verschillende niveaus het rampenplan

Wat hebben we daarvoor gedaan?

	Doelstellingen	
	Wat	Wanneer
1.	Opstellen geactualiseerd rampenplan	Jaarlijks
2.	Opleiden / oefenen (nieuwe) functionarissen gemeentelijke/regionale rampenbestrijdingsorganisatie	Jaarlijks

3.	Drenthebreed opleiden, trainen en oefenen (per team, per proces of combinatie van processen)	Jaarlijks
4.	(multidisciplinaire) oefeningen gemeentelijk beleidsteam / operationeel leider	Jaarlijks
5.	Commando Plaats Incident: multidisciplinaire trainingen en oefeningen voor Officier van Dienst bevolkingszorg	Jaarlijks

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel staan de lasten en baten van dit deelprogramma vermeld.

Een uitgebreider overzicht en een toelichting daarop is opgenomen in het overzicht van baten en lasten.

Rampenbestrijding				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	196	196	186	10
baten	0	0	0	0
resultaat voor bestemming	196	196	186	10
mutaties reserves	0	0	0	0
resultaat na bestemming	196	196	186	10

Deelprogramma Brandweer

Ontwikkelingen

De brandweerorganisatie is regionaal ingevuld en valt onder de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Drenthe (VRD). Doel van de VRD is meer effectiviteit en efficiency op gemeentelijk niveau wat betreft de brandweezorg en rampenbestrijding door intensievere samenwerking. De gemeente(raad) blijft verantwoordelijk voor het brandveiligheidsbeleid en het beleid voor de rampenbestrijding.

Wat hebben we bereikt?

Het brandweezorgniveau in Midden-Drenthe moet voldoen aan landelijke, regionale en gemeentelijke normen.

Algemene doelstellingen	
1.	We stellen eisen aan de activiteiten die voortvloeien uit de brandweertaken pro-actie en preventie, preparatie, repressie en nazorg
2.	Gebruiksvergunningplichtige inrichtingen beschikken over een geldige gebruiksvergunning en deze inrichtingen worden gecontroleerd
3.	Behoud lokale borging repressieve dienst (vrijwillige brandweer)

Lange termijnagenda		
Wat	Wanneer	Afdoening
Jaarverslag 2015 VRD	30 juni 2016	rc. Algemeen Bestuur, Raad

Wat hebben we daarvoor gedaan?

	Doelstellingen	
	Wat	Wanneer
1.	Uitvoering brandweertaken overeenkomstig geldende normen en afspraken vanuit de begroting en beleidsplannen VRD.	Jaarlijks
2.	Verlenen en controle gebruiksvergunning overeenkomstig wet- en regelgeving.	Jaarlijks
3.	Adviseren bouwvergunningen overeenkomstig wet- en regelgeving.	Jaarlijks

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel staan de lasten en baten van dit deelprogramma vermeld.
Een uitgebreider overzicht en een toelichting daarop is opgenomen in het overzicht van baten en lasten.

Brandweer				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	1.541	1.432	1.411	21
baten	0	0	0	0
resultaat voor bestemming	1.541	1.432	1.411	21
mutaties reserves	0	0	0	0
resultaat na bestemming	1.541	1.432	1.411	21

Programma

Deelprogramma

Onderwijs en Jeugd

Onderwijs huisvesting

Lokaal onderwijsbeleid

Lokaal jeugdbeleid

Programmadoelstelling

Een optimaal opleidings- en ontwikkelingsniveau voor jongeren en volwassenen door de zorg voor het onderwijs en het bieden van een volwaardige plaats in de samenleving, zowel in fysiek als in sociaal opzicht.

Beleidskader

- Jeugdnota Talenten in Midden-Drenthe 2010-2013
- Integraal Huisvestingsplan onderwijs (IHP), geactualiseerd in 2013
- Nota lokaal onderwijsbeleid Een leven lang leren 2015-2019
- Nota Peuterspeelzaalwerk en Voorschoolse Educatie 2015
- Actieplan Jeugd en Zorg
- Beleidsplan Spelen in Midden-Drenthe (2011)
- Coalitieakkoord Samen 2014-2018
- VVE beleid 2014-2018

Coalitieakkoord

- Er wordt gestart met de plannen voor het onderwijs in kindcentra op twee locaties in Beilen waarvan een in de woonservicezone.
- De middelen voor een nieuwe school voor Voortgezet Onderwijs worden in ieder geval tot 1 mei 2015 beschikbaar gehouden.
- De verantwoordelijkheid voor het onderhoud van de schoolgebouwen in het primair onderwijs wordt op een correcte manier overgedragen aan de schoolbesturen.
- Voortzetting van de plannen voor nieuwe huisvesting voor het Voortgezet Onderwijs in Beilen. Door inbreng vanuit de scholen moet de nieuwe gezamenlijke huisvesting een aantoonbare versterking van kwaliteit gepaard aan efficiencyvoordelen opleveren.

Relatie met andere programma's

- Veiligheid
- Zorg en welzijn

Ontwikkelingen

In 2016 heeft de gemeenteraad de locatiekeuze gemaakt voor de nieuwbouw van het voortgezet onderwijs in Beilen. In 2017 worden de plannen verder uitgewerkt.

Ter uitvoering van de nota Lokaal onderwijsbeleid die door de raad is vastgesteld is het peuterspeelzaalwerk en de kinderopvang samengevoegd per 1 januari 2017. Het basisonderwijs voert deze taak nu uit. De Stichting Peuterspeelzalen Midden-Drenthe wordt medio 2017 ontbonden.

De Jeugdzorg (en de Wmo) is samen met 4 andere gemeenten in 2016 opnieuw aanbesteed. Gewerkt wordt met de te bereiken resultaten in plaats van dat producten worden ingekocht.

Deelprogramma Onderwijs huisvesting

Ontwikkelingen

Het medio 2007 vastgestelde Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) met daarin de gemeentelijke visie op onderwijshuisvesting, vormt de basis voor de onderwijshuisvesting voor de periode tot en met 2017. Uitgangspunt bij de bouw van nieuwe schoolgebouwen is dat in of rond deze gebouwen zoveel mogelijk voorzieningen worden geclusterd en dat openbaar en bijzonder onderwijs gezamenlijk optrekken. Nadrukkelijk is en wordt daarbij gekeken naar combinaties met andere functies in bijvoorbeeld een brede school.

De discussie over de toekomst van het onderwijs en daarmee de onderwijshuisvesting in Beilen moet breder getrokken worden dan alleen een Integraal Kind Centrum (zie onderdeel bestedingsplan). Met de schoolbesturen wordt verkend waar de wensen voor de komende jaren liggen. Concreet is momenteel dat in alle scholen een combinatie van kinderopvang en voor- en vroegschoolse educatie wordt gerealiseerd.

Nieuwbouw voortgezet onderwijs

In 2017 gaan we aan de slag met de voorbereidingen voor de nieuwbouw van een gezamenlijke school van het voortgezet onderwijs in Beilen. In december 2016 heeft de gemeenteraad een locatiekeuze gemaakt voor bouwen in het gebied De Haven, in 2017 gaan we dit verder uitwerken gezamenlijk met de ruimtelijke visie op het hele gebied.

Wat hebben we bereikt?

Algemene doelstellingen	
Behouden van een breed onderwijsaanbod (basis- en voortgezet onderwijs) in Midden-Drenthe door:	
1.	Het realiseren van kindcentra in of bij elke basisschool.
2.	Samenwerkingsovereenkomst ondertekend door beide schoolbesturen van het voortgezet onderwijs.
3.	Vaststellen locatie voor de nieuwbouw van de gezamenlijke school voor het voortgezet onderwijs.

Lange termijnagenda		
Wat	Wanneer	Afdoening
Nieuwe visie op onderwijshuisvesting in Midden-Drenthe	2017/2018	rc. Zorg en Welzijn / Raad

Wat hebben we daarvoor gedaan?

	Doelstellingen	
	Wat	Wanneer
1.	Visievorming leefbaarheid kleine dorpen Stuurgroep Leefbaarheid / Onderwijs.	doorlopend
2.	In of nabij alle basisscholen in Midden-Drenthe zijn kindcentra gerealiseerd. Dorpshuizen gecompenseerd voor vertrek peuterspeelzalen.	2016
3.	Samenwerkingscontract voor nieuwbouw gezamenlijke school voor het voortgezet onderwijs die alle partijen, beide schoolbesturen en gemeente, hebben ondertekend.	2016

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel staan de lasten en baten van dit deelprogramma vermeld. Een uitgebreider overzicht en een toelichting daarop is opgenomen in het overzicht van baten en lasten.

Onderwijs huisvesting				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	1.598	1.618	1.282	336
baten	9	9	26	17
resultaat voor bestemming	1.588	1.609	1.256	353
mutaties reserves	0	0	0	0
resultaat na bestemming	1.588	1.609	1.256	353

Deelprogramma Lokaal onderwijsbeleid

Ontwikkelingen

Buurtacademie

Uit de rijksvergoeding voor de volwasseneneducatie mogen vanaf 2013 geen cursussen van de buurtacademies meer bekostigd worden. Hierdoor is een aanzienlijk deel van de financiering van de cursussen van de buurtacademies vervallen. In 2015, 2016 en 2017 ontving/ontvangt de Stichting Welzijnswerk een jaarlijkse bijdrage voor het cursuswerk van € 25.000. In 2017 wordt geëvalueerd of de gemeentelijke bijdrage wordt voortgezet.

De coördinator van de buurtacademies heeft in samenwerking met de 17 lokale werkgroepen een lokaal kennisnetwerk opgezet, waardoor uitwisseling van cursussen en activiteiten veel beter mogelijk is.

In 2016 waren de activiteiten van de Buurtacademies vooral gericht op de thema's Gezond zijn, Bij de tijd zijn, Zelf de baas zijn, Weerbaar zijn en Meedoen.

Nieuw beleid

In 2016 is als uitvoering van een speerpunt uit de onderwijsnota Een leven lang leren gestart met de uitvoering van het plan Naar een geletterd en digisterk Midden-Drenthe.

In 2015 is de nota Peuterspeelzaalwerk en voorschoolse educatie door de gemeenteraad vastgesteld. Een resultaat van deze nota is de vorming per 1 september 2016 van Integrale Kindcentra op alle basisschoollocaties in Midden-Drenthe.

Wat hebben we bereikt?

Voortzetten van effectief beleid uit voorgaande jaren op basis van de lokale educatieve agenda en de kadernota Leren, ontwikkelen en meedoen, in samenwerking met schoolbesturen en overige instellingen.

Algemene doelstellingen	
1.	Vroegtijdig signaleren en bestrijden van onderwijsachterstanden bij peuters.
2.	Voorkomen dat leerlingen zonder startkwalificatie van school gaan.
3.	Het bieden van en vergroten van de mogelijkheden voor volwasseneneducatie.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

	Doelstellingen	
	Wat	Wanneer
1.	Uitvoering Vroegtijdige en Voorschoolse Educatie op alle Integrale Kindcentra.	Doorlopend
	Volgen en bijsturen van de uitvoering.	Doorlopend
2.	Inzet handhaving leerplicht op de mbo-scholen in Groningen (Noorderpoort College)	Doorlopend
	Uitbreiding handhaving leerplicht op mbo-scholen in Hoogeveen (Alfa College)	Doorlopend
	Toezicht op naleving van de Leerplichtwet met meer aandacht voor preventie: deelname Zorg- en adviesteam, leerplichtsprekuren, voorlichting en project vmbo-mbo. Maatwerk voor risicojongeren en voortijdig schoolverlaters (vsv).	Doorlopend
	Aanmelding voortijdige schoolverlaters bij het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt voor ondersteuning en begeleiding. VSV-overleg	Doorlopend
3.	In stand houden en ontwikkelen buurtacademies.	Doorlopend

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel staan de lasten en baten van dit deelprogramma vermeld.

Een uitgebreider overzicht en een toelichting daarop is opgenomen in het overzicht van baten en lasten.

Lokaal onderwijsbeleid				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	1.741	1.635	1.622	13
batens	98	98	103	5
resultaat voor bestemming	1.642	1.537	1.519	18
mutaties reserves	-25	-25	-25	0
resultaat na bestemming	1.617	1.512	1.494	18

Deelprogramma Lokaal jeugdbeleid

Ontwikkelingen

De 'op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met vragen of zorgen over opgroeien en van ouders met vragen of zorgen over opvoeden' is één van prestatievelden van de Wet maatschappelijke ondersteuning. Deze preventieve jeugdtaken zijn de verantwoordelijkheid van de gemeente, samen met de 5 functies van het preventief jeugdbeleid: informatie en advies, signaleren van problemen, toegang tot het hulpaanbod, licht-pedagogische hulp en coördinatie van zorg. Deze taken in het kader van het preventief jeugdbeleid worden vanuit het Centrum voor Jeugd en Gezin aan de Nassaukade in Beilen verzorgd voor de gehele gemeente door de 3 kernpartners voor de jeugdzorg: jeugdgezondheidszorg (GGD), (school)maatschappelijk werk Spinn en Welzijnswerk Midden-Drenthe, onder regie van de gemeente. Er wordt gewerkt vanuit drie jeugdteams in Beilen, Smilde en Westerbork.

Jeugdwet

Op 1 januari 2015 is de Jeugdwet in werking getreden. De gemeente is verantwoordelijk voor het leveren van alle jeugdhulp. De verwachting is dat de gemeente door meer in te zetten op preventie en ambulante jeugdhulp, complexere en duurdere hulp kan voorkomen. Hiermee hopen we te realiseren dat kinderen eerder de gewenste zorg krijgen als de problematiek nog "klein" is. Feitelijk is 2015 daarbij het jaar van de nulmeting geweest. Bij het afsluiten van de overeenkomsten met de grotere zorgaanbieders (in 2014) is vanuit het oogpunt van financiële beheersing gekozen voor een systeem van budgetplafonds en bevoorschotting. Hierdoor zijn er in 2015 en 2016 nauwelijks nota's ontvangen. De consequentie daarvan is dat er nog weinig informatie op persoonsniveau beschikbaar is over de jeugdzorg.

Pas aan het eind van 2016 stroomden de nota's binnen.

In de paragraaf Transitie staat meer uitgebreide informatie opgenomen over het aantal jongeren in zorg en de kosten over 2016.

Regionaal Transitie Arrangement (RTA)

De 12 Drentse gemeenten en de provincie trekken gezamenlijk op, waarbij het visiestuk Als jeugd en toekomst tellen, nabij zijn en aansluiten de basis vormt. In 2013 is het Regionaal Transitie Arrangement (RTA) door de raad vastgesteld. In dit document is uitgewerkt welke basisafspraken de

huidige financiers van de jeugdzorg, de aanbieders en de 12 gemeenten in Drenthe hebben gemaakt. In 2014 is het Transformatieplan jeugdzorg vastgesteld door alle Drentse colleges. Het transformatieplan is een verdere uitwerking van het regionaal transitiearrangement. In 2015 is er een evaluatie geweest van het RTA waarbij de conclusie was dat er geen draagvlak was voor een nieuw RTA in de bestaande opzet. De looptijd van het RTA was 2015/2016. Vanaf 1 januari 2017 is er voor een ander inkoopmodel gekozen.

Jeugdteams

Lokaal zijn ook uitgangspunten ten aanzien van de transities door de raad vastgesteld in een lokale structuur. In de lokale structuur zijn we in 2015 gestart met jeugdteams in Beilen en Westerbork. In Smilde wordt al sinds medio 2013 gewerkt met een jeugdteam. De teams lopen goed en de druk op de teams wordt ook hoger. Dat komt onder andere omdat er 'zwaardere' casussen bij de jeugdteams komen te liggen, omdat er eerder afgeschaald wordt, maar deels ook omdat er sneller preventief signalen opgepakt worden.

Spelen

In 2011 is het beleidsplan voor de speelvoorzieningen in Midden-Drenthe vastgesteld door de raad. Speerpunten waar de komende jaren aan gewerkt wordt zijn het aanbieden van voldoende speelvoorzieningen voor alle kinderen tot 14 jaar, waarbij gestreefd wordt naar een gevarieerd en uitdagend aanbod. Er komt meer aandacht voor natuurlijk spelen en bewegen in de openbare ruimte, om mede hierdoor het welzijn en de gezondheid van de jeugd in Midden-Drenthe te verbeteren. Bewonersparticipatie bij de speeltuinen blijft een centrale rol spelen.

Wat hebben we bereikt?

Optimale afstemming in de (lokale) zorg en hulp ten aanzien van opgroeien en opvoeden via het CJG. Gemeenten voeren de vrij toegankelijke zorg uit. Het gaat om:

- Informatie en advies aan jongeren en opvoeders;
- Het signaleren van problemen op het gebied van opvoeding en opgroeien;
- Het toeleiden naar de juiste zorg;
- Het bieden van licht pedagogische ondersteuning en;
- Coördinatie van zorg (Wmo prestatieveld 2).

Per 1 januari 2015 ligt de verantwoordelijkheid voor de gespecialiseerde jeugdzorg bij de gemeente. In 2014 lag dat nog bij het rijk, provincie en zorgverzekeraars. De lichte jeugdhulp kan veelal lokaal geregeld worden. Voor de duurdere vormen van jeugdhulp wordt samengewerkt op (sub)regionaal of bovenregionaal niveau. Door meer in te zetten aan de voorkant (preventie, voorlichting en lichte ondersteuning), willen we duurdere vormen van zorg voorkomen. Een gezamenlijke doelstelling is om het aantal ondersteuningsvragen dat een beroep doet op de gespecialiseerde vormen van jeugdzorg terug te dringen.

Naast de ondersteuning bij opvoed- en opgroei problemen willen wij met het lokaal jeugdbeleid een actieve deelname aan en de integratie van jongeren in de Midden-Drentse samenleving stimuleren en bevorderen. Concreet zetten wij daarbij in op:

- het behoud van de huidige jongerencentra en jeugdsozen (15), hangplekken en skatebanen(3);

- de verdere professionalisering van het peuterspeelzaalwerk is verder vorm gegeven in de integrale kindcentra;
- de realisatie en het behoud van speelvoorzieningen die voldoen aan wettelijke kwaliteitseisen, waarbij participatie van bewoners zoveel mogelijk wordt gestimuleerd;
- deelname aan het Drentsbrede Veiligheidshuis Drenthe;
- uitvoeren van het project Gezinscoach, voor multiprobleemgezinnen, in nauwe samenwerking met het CJG.

Algemene doelstellingen	
1.	Verdere ontwikkeling van een Centrum voor Jeugd en Gezin als coördinatiepunt voor preventieve en Jeugdzorgtaken en jeugdhulp.
2.	Actieve deelname aan en de integratie van jongeren in de Midden-Drentse samenleving bevorderen.
3.	Bevorderen van de ontwikkeling van de motoriek, de fysieke beweging en de sociale ontwikkeling bij kinderen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

	Doelstellingen	
	Wat	Wanneer
1.	Verdere ontwikkeling CJG Nassaukade	Doorlopend
2.	Deelname Veiligheidshuis	Doorlopend
	Behoud jeugdsozen door bijdrage voor beheer en exploitatie	Doorlopend
	Voorbereidingen vestiging permanent jongerencentrum in Beilen	Doorlopend
	Subsidiëring peuteropvang / VVE	Doorlopend
3.	Uitvoeren vastgesteld speel(tuinen)beleid	Doorlopend
	Stimuleren zelfredzaamheid en participatie bewoners bij inrichting en onderhoud speelvoorzieningen	Doorlopend
	Vervanging, groot onderhoud en officiële inspecties speelvoorzieningen (zie ook paragraaf onderhoud kapitaalgoederen)	Doorlopend

Indicatoren		2012	2013	2014	2015	2016
3.	Percentage overeenkomsten speeltuinen zelfredzaamheid (volgcijfer)	92%	88%	90%	92%	94%

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel staan de lasten en baten van dit deelprogramma vermeld. Een uitgebreider overzicht en een toelichting daarop is opgenomen in het overzicht van baten en lasten.

Lokaal jeugdbeleid				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	8.345	8.335	8.101	234
batens	9	5	0	-5
resultaat voor bestemming	8.337	8.330	8.101	229
mutaties reserves	-153	-130	-88	-42
resultaat na bestemming	8.183	8.200	8.013	187

Programma

Deelprogramma

Bouwen, wonen en milieu

Ruimtelijke ontwikkeling

Dorps- en wijkvernieuwing & Volkshuisvesting

Milieu

Programmadoelstelling

Voorwaarden scheppen voor een divers functioneel gebruik van de ruimte.

Zorgplicht voor een (milieuhygiënisch) goede kwaliteit van het woon- en leefklimaat.

Beleidskader

- Visiefilm Platteland leeft
- Dorpsvisies Oranje, Spier, Hijken, Hooghalen
- Structuurvisie Westerbork
- Bestemmingsplannen
- Nota Grondbeleid
- Nota Nieuwe landgoederen in Midden-Drenthe
- Landschapsbeleidsplan
- Groenbeleidsplan
- Milieubeleidsplan Midden-Drenthe 2011-2014
- Kadernota toezicht en handhaving 2011-2014 Wabo
- Waterplan
- Beleidsplan recreatie en toerisme
- Watertakenplan 2016-2025
- Masterplan Beilen Centrum
- Beeldkwaliteitsplan Beilen (2009)
- Woonvisie (2010)
- Welstandsnota (2011)
- Woonplan Midden-Drenthe 2012-2020
- Structuurvisie Midden-Drenthe 2030 Platteland Leeft (2012)
- Afvalstoffenbeleidsplan (2015)
- Visie op Beilen (2013)

Coalitieakkoord

- We ontwikkelen een duurzaamheidsprogramma waarin we onder andere aandacht geven aan de mogelijkheden van fairtrade.
- We onderzoeken de mogelijkheden van een zonnepanelenpark.
- We houden bij de vaststelling van het bestemmingsplan voor het ETP-terrein nadrukkelijk rekening met de gevolgen voor de omgeving en het handhaven op de naleving van regels en afspraken.
- We stellen een uitvoeringsplan voor het oosten van Beilen vast.
- We geven uitvoering aan de visie op groen Beilen, onder andere in het centrum.

Relatie met andere programma's

Openbare ruimte

Ontwikkelingen

Afvalstoffenbeleidsplan

In 2016 is een belangrijke stap gezet in de uitvoering van het Afvalstoffenbeleidsplan. De inzet is om uit overwegingen van duurzaamheid meer te scheiden. Uiteindelijk moet dat in 2020 leiden tot een hoeveelheid restafval van 100 kg per inwoner per jaar. In het verslagjaar zijn daarvoor de containers voor groen en grijs bij particuliere huishoudens vervangen door nieuwe containers voor groen, voor plastic metaal en drankkartons (pmd, oranje) en voor restafval (grijs). De eerste resultaten zijn veelbelovend.

Watertakenplan

In het verslagjaar is het Watertakenplan 2016-2021 door de gemeenteraad vastgesteld. Het plan dat tot stand is gekomen binnen het samenwerkingsverband Fluvius (Waterschap Drents Overijsselse Delta en de gemeenten Hogeveen, Meppel, Westerveld, De Wolden, Steenwijkerland en Midden-Drenthe) omvat naast beleid voor de verwerking van afvalwater ook afspraken hoe wordt omgegaan met het beheer van oppervlaktewater. In de uitvoering van het watertakenplan wordt gezamenlijk opgetrokken.

Deelprogramma Ruimtelijke ontwikkeling

Ontwikkelingen

Nieuwe Omgevingswet

De nieuwe Omgevingswet treedt naar verwachting in 2019 in werking. Om hierop goed voorbereid te zijn is een bestuursopdracht opgesteld en is er uit alle delen van de organisatie een projectgroep Omgevingswet samengesteld.

In de zomer van 2016 zijn een viertal Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB's) ter consultatie voorgelegd. Vanuit de Vereniging Drentse Gemeenten (VDG) heeft een werkgroep een reactie voorbereid. In het bestuurlijk overleg van de VDG is ervoor gekozen om Drenthebreed met een gezamenlijke reactie te komen ten aanzien van deze AMvB's.

Medewerkers, college en gemeenteraad worden periodiek op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen door middel van nieuwsbrieven.

Visie op Beilen

In 2016 is het Uitvoeringsprogramma Visie op Beilen verder in uitvoering genomen. Hierbij zijn het realiseren van het nieuwe woongebied ten oosten van Beilen en het concreet maken van een kwaliteitsimpuls voor de kern Beilen belangrijke opgaven. Op basis van de Visie op Beilen zal tevens gekeken worden hoe aan het centrum van Beilen een kwaliteitsimpuls gegeven kan worden. Dit met ondersteuning van de provincie.

In het uitvoeringsprogramma is voor alle potentiële ontwikkellocaties in Beilen een korte beschrijving opgenomen en de denkrichting aangegeven op welke wijze deze locaties kunnen worden ingevuld op basis van de Visie op Beilen. Eén van deze locaties betreft de locatie van de nieuwe school voor voortgezet onderwijs waarover eind 2016 een besluit is genomen. Ook voor de invulling van deze locatie en omgeving zal de Visie op Beilen de basis vormen.

Nieuw woongebied ten oosten van Beilen

In de raad van 26 mei 2016 is de exploitatiebegroting voor dit nieuwe woongebied vastgesteld. Op 7 september 2016 heeft een workshop plaatsgevonden met de commissie Ruimte & Groen en overige geïnteresseerde leden van de gemeenteraad over de inhoudelijke invulling en de spelregels. In oktober 2016 is de nieuwe naam voor het nieuwe buurtschap gekozen: Lievingerveld. Eind 2016 zijn de spelregels ter vaststelling voorgelegd aan de gemeenteraad en de besluitvorming hierover heeft in januari 2017 plaatsgevonden. De initiatiefnemers, die in het gebied willen wonen, moeten rekening houden met deze spelregels. In de eerste helft van 2017 wordt gestart met de gronduitgifte en naar verwachting kan eind 2017 worden gestart met de bouw van de eerste woningen.

Ontwikkelingen woonservicezone Beilen

In deelgebied A is gestart met de bouw van de eerste fase. De sloop van de tweede fase (De Westeres en Eshuus) staat voor het einde van 2016 gepland. De verwachting is dat oplevering van de tweede fase en de inrichting van het binnenterrein eind 2017 afgerond zullen zijn.

Integraal beleidsplan Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH)

In 2016 heeft het college de bestuursopdracht vastgesteld voor het opstellen van nieuw integraal beleid voor vergunningverlening, toezicht en handhaving. Het uitgangspunt van het te formuleren beleid is dat vergunningverlening, toezicht en handhaving, onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Het nieuwe beleid zal helder maken wat de ambities van Midden-Drenthe zijn. Voor het opstellen van het beleid is een projectgroep gevormd, die ondersteund wordt door een externe adviseur. De eerste stappen van het plan van aanpak zijn inmiddels uitgevoerd.

Wat hebben we bereikt?

Algemene doelstellingen	
1.	Beschikbaarheid van actuele kaders als structuurvisies en bestemmingsplannen voor het voeren van een ruimtelijk beleid en kwaliteitsbewaking
2.	Handhaving ruimtelijke ordening overeenkomstig prioritering integrale handhaving. Prioriteiten toezicht en handhaving van: • activiteiten in afwijking van het bestemmingsplan • bouwen in afwijking van of zonder vergunning • slopen van monumenten zonder of in afwijking van vergunning en bouwwerken met asbest • toezicht tijdens de bouwfase bij bouwwerken, volgens prioritering

Lange termijnagenda		
Wat	Wanneer	Afdoening
Betrekken raad bij opstellen bestemmingsplannen en (structuur)visies	Informerend en bij vaststelling	rc. Ruimte en Groen / raad

Het vaststellen van visies en bestemmingsplannen is een bevoegdheid van de gemeenteraad. De gemeente Midden-Drenthe beschikt over een actueel bestemmingsplanarsenaal en daarom zijn in 2016 geen bestemmingsplannen in het kader van actualisering voorgelegd aan de raad. Wel is voor het bedrijventerrein De Zuidmaten in het kader van de actualisering in eerste instantie een Beheersverordening vastgesteld. In 2016 is nu alsnog een nieuw bestemmingsplan voor De Zuidmaten vastgesteld met de daarbij behorende aanpassing van de Geluidzone Industrielawaai. Verder zijn er in 2016 maandelijks diverse bestemmingsplannen aan de raad voorgelegd, die gekoppeld waren aan een concrete aanvraag (de zgn. postzegelplannen) of een project. Ook hierbij ligt de eindverantwoordelijkheid voor vaststelling bij de gemeenteraad, zoals het omzetten van het gebied De Breistroeken naar een woonbestemming. Ook is de raad nauw betrokken bij het opstellen van de kaders en spelregels voor het nieuwe woongebied ten oosten van Beilen, Lievingerveld.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

	Doelstellingen	
	Wat	Wanneer
1.	Structuurvisie Gemeente Midden-Drenthe in uitvoering nemen	2012-2020
2.	Visie op Beilen in uitvoering nemen	2013-2020
3.	Handhaving overeenkomstig prioritering	Doorlopend

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel staan de lasten en baten van dit deelprogramma vermeld. Een uitgebreider overzicht en een toelichting daarop is opgenomen in het overzicht van baten en lasten.

Ruimtelijke ontwikkeling				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	1.054	1.171	1.048	123
baten	0	0	0	0
resultaat voor bestemming	1.054	1.171	1.048	123
mutaties reserves	0	-118	-32	-86
resultaat na bestemming	1.054	1.054	1.016	37

Deelprogramma Dorps- en wijkvernieuwing & Volkshuisvesting

Ontwikkelingen

Start voorbereidingen actualisatie Woonplan

In 2016 zijn we gestart met de voorbereidingen voor de actualisatie van het Woonplan. Dit doen we in nauwe samenwerking met woningcorporaties Actium en Woonservice. Om een beeld te krijgen

van de huidige en toekomstige situatie op de woningmarkt is een bureau opdracht gegeven om een woningmarktanalyse op te stellen. Deze analyse biedt belangrijke input voor het nieuwe Woonplan. De eindrapportage is in het voorjaar van 2017 gereed, waarna we verder gaan met het opstellen van het Woonplan.

Woningmarkt en bouwplannen

Via uitvoering van concrete woningbouwplannen en herstructureringsprojecten voorzien we in de woningbehoefte. In 2016 heeft het herstel van de woningmarkt zich voortgezet. Dit is vooral merkbaar op de uitbreidingslocatie Nagtegaal in Beilen door een toename van het aantal aanvragen voor een omgevingsvergunning, van woningen die in aanbouw zijn en het aantal opgeleverde woningen. Ook in andere kernen zien we toegenomen activiteit op de woningmarkt.

Leefbaarheid

Zoals aangegeven is de leefbaarheid van wijken en dorpen in de gemeente een steeds belangrijker thema. In 2016 hebben we verder gewerkt aan het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in samenwerking met de wijken en een kernteam leefbaarheid. De aanpak is integraal: we leggen een verbinding tussen in elk geval de sociale samenhang, de veiligheid en de ruimtelijke omgeving. In dit kader is in 2016 een wijkverbeteringsproject uitgevoerd in de Schultestraat en Sportlaan in Hoogersmilde. Dit is een mooi voorbeeld geweest van burgerparticipatie en samenwerking met verschillende partijen.

In 2016 is eveneens gewerkt aan de voorbereiding voor het verbeteren van de leefbaarheid in de wijk Noorderhoek in Beilen. De werkzaamheden in Noorderhoek worden uitgevoerd in 2017.

Startersleningen

In 2016 hebben weer een aantal starters op de woningmarkt een beroep gedaan op de gemeente voor een lening voor de aankoop van hun eerste woning. Er zijn elf leningen verstrekt.

Wat hebben we bereikt?

De gemeente wil in 2020 de hieronder genoemde (algemene) doelstellingen uit de Woonvisie en het Woonplan Midden-Drenthe 2012-2020 bereikt hebben. We hanteren daarbij de volgende beleidskaders:

- Regierol gemeente Midden-Drenthe;
- Groeiende woon- en leefgemeente;
- Kwaliteit versus kwantiteit;
- Leefbaarheid en woonomgeving;
- Een leven lang wonen in Midden-Drenthe;
- Wonen, welzijn en zorg.

Algemene doelstellingen	
1.	Bestaande (naoorlogse) wijken zijn gerenoveerd en goed onderhouden
2.	Midden-Drenthe beschikt over een voldoende gevarieerd woningaanbod in alle kernen
3.	Midden-Drenthe beschikt over voldoende woningen in alle prijsklassen
4.	Midden-Drenthe beschikt over flexibel gebouwde woningen, waardoor de woningen ook in de toekomst kunnen blijven voldoen aan de woonwensen van de inwoners

Algemene doelstellingen	
5.	De starters uit Midden-Drenthe hoeven niet meer naar elders uit te wijken omdat er in Midden-Drenthe voldoende starterswoningen beschikbaar zijn
6.	Midden-Drenthe is een nog aantrekkelijker woongemeente voor forenzen, door een uitgebreid infrastructureel netwerk, met als startpunt het verbeterde stationsgebied in Beilen
7.	Midden-Drenthe beschikt over duurzame woningen en er wordt gebruik gemaakt van duurzame energiebronnen
8.	Meer groen in en rond de dorpen

Lange termijnagenda		
Wat	Wanneer	Afdoening
Bespreken prestatieafspraken woningcorporaties	Volgt cyclus van Woonplan	rc. Ruimte en Groen / Raad
Informatie over voortgang woningbouwprojecten en functioneren woningmarkt Midden-Drenthe	Jaarlijks	rc. Ruimte en Groen

Wat hebben we daarvoor gedaan?

	Doelstellingen	
	Wat	Wanneer
1.	Voorbereiden en uitvoeren herstructurerings-, wijkverbetering- en dorpsvernieuwingsprojecten / uitvoering woningbouwprogramma	Doorlopend
2.	Prestatieafspraken woningcorporaties: uitvoeringsprogramma	Volgt cyclus van Woonplan
3.	Actueel houden woonbeleid door organisatie woonconferentie met verschillende partijen uit de woon-, zorg- en welzijnssector.	Tweejaarlijks
4.	Uitvoeren actiepunten uit het Woonplan 2012-2020, onder andere: - In gesprek met corporaties en ontwikkelaars over nieuwbouwprogramma - Structureel overleg met de in de gemeente werkzame woningcorporaties, zorginstellingen, makelaars, ontwikkelaars en andere bij het wonen betrokken partijen - Bijhouden van de gerealiseerde en voorgenomen woningproductie naar aantal, fase en samenstelling. - Bekijken of het wenselijk en noodzakelijk is om samen met de dorpen (inwoners) en maatschappelijke organisaties te onderzoeken hoe het gesteld is met de leefbaarheid in de kernen en hoe we deze, indien nodig, kunnen behouden en waar nodig versterken. - Zorg dragen voor een passend en gevarieerd woningaanbod voor senioren en zorgbehoevenden.	Tijdsperiode Woonplan

Indicator	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Aantal verleende startersleningen	4	3	3	3	13	7	11

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel staan de lasten en baten van dit deelprogramma vermeld.

Een uitgebreider overzicht en een toelichting daarop is opgenomen in het overzicht van baten en lasten.

Dorps- en wijkvernieuwing & Volkshuisvesting				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	3.384	3.480	2.801	679
baten	2.506	2.473	1.756	-716
resultaat voor bestemming	879	1.007	1.045	-37
mutaties reserves	0	25	19	6
resultaat na bestemming	879	1.032	1.064	-31

Deelprogramma Milieu

RUD Drenthe

Drentse Maat

Met ingang van 1 januari 2016 voert de RUD Drenthe de milieutaken overeenkomstig de door de partners gezamenlijk vastgestelde Drentse Maat uit. De milieutaken worden daarmee voor alle gemeenten en provincie op hetzelfde kwaliteitsniveau uitgevoerd. De Drentse Maat geldt in ieder geval voor drie jaar en zal na afloop van die termijn geëvalueerd worden. Het invoeren van de Drentse Maat heeft voor Midden-Drenthe tot een verlaging van de bijdrage geleid.

Tussenevaluatie

Conform het bedrijfsplan van de RUD Drenthe heeft er in 2016 een onderzoek plaatsgevonden naar het functioneren van de RUD Drenthe over de eerste twee jaren. In het algemeen heeft het onderzoeksteam geconcludeerd dat de RUD Drenthe naar tevredenheid functioneert. Daarnaast is geconcludeerd dat erop een aantal vlakken verbeterlagen te maken zijn. Het onderzoeksteam heeft daarvoor aanbevelingen geformuleerd. Door de ambtelijke opdrachtgevers van de RUD is hiervoor een plan van aanpak opgesteld. Het is de bedoeling dat in 2017 invulling gegeven wordt aan de aanbevelingen.

Asbestbrand Orvelte

In augustus zijn twee schuren met asbestdaken afgebrand op het perceel Oranjekanaal N.Z. 40A in Orvelte. Als gevolg van de brand lagen over dit perceel en aangrenzende percelen asbestdeeltjes, alsmede kippenkadavers verspreid. De eigenaar en gebruikers waren zelf niet in de staat het asbest en de kadavers te saneren. Middels het toepassen van bestuursdwang is het perceel in opdracht van de gemeente gesaneerd. De daaraan verbonden kosten, ruim € 40.000, worden op de eigenaar en gebruikers verhaald.

Noblesse

In 2016 zijn de gesprekken op bestuurlijk niveau met het bedrijf voortgezet. De inzet van die gesprekken is het minimaliseren van de geuroverlast voor de omgeving. Het bedrijf heeft de bereidheid getoond om de benodigde investeringen te doen. In 2016 is het bedrijf gestart met proeven op het biobed, met als doel de geurhinder verder terug te dringen. De proeven worden middels geurmetingen gemonitord. De eerste resultaten zijn positief. Het is de verwachting dat medio 2017 een definitief oordeel gegeven kan worden of de proeven geslaagd zijn.

Duurzaamheidsprogramma

Voor de periode 2015-2018 is een nieuw duurzaamheidsprogramma opgezet. Het duurzaamheidsprogramma is een voortvloeisel uit het coalitieakkoord 2014-2018. Het programma is in nauwe samenwerking met diverse vertegenwoordigers van de samenleving opgezet (bedrijven, duurzaamheidsgroepen, woningbouwcorporaties, maatschappelijke organisaties).

Het duurzaamheidsprogramma bestaat uit vier deelprogramma's:

- Energierenovatie als banenmotor (energiebesparing).
- Nieuwe energie voor Midden-Drenthe (duurzame energie opwek).
- Fairtrade.
- Op weg met groene mobiliteit.

Doelen van het programma zijn om de gemeentelijke voorbeeldfunctie te versterken, het duurzaamheidsdenken in de samenleving te vergroten, duurzaamheid meer zichtbaar en tastbaar te maken en om duurzaamheidsinitiatieven vanuit de samenleving te ondersteunen. Communicatie en kennisdeling over duurzaamheid zijn belangrijke aspecten om de doelen te halen.

Ontwikkeling zonnepanelenparken

- Beleid grondgebonden zonnepanelen

De raad heeft op 15 december 2016 het beleid Grondgebonden zonnepanelen vastgesteld. Er was behoefte aan een algemeen toetsingskader voor grondgebonden zonnepanelen, zowel voor de gemeentelijke gronden als gronden van derden, zoals agrariërs en projectontwikkelaars. Door het beleid kan de gemeente op een eenduidige en eenvoudiger manier een afweging maken van initiatieven voor zonnepanelen. Ook kon hiermee de duurzaamheidsopgave voor het opwekken van duurzame energie via zonnepanelen beter vorm gegeven worden.

- Beleid differentiatie leges zonnepanelenparken

Op verzoek van het college is een start gemaakt om beleid op te stellen om een gedifferentieerd legestartief te hanteren voor grond gebonden zonnepanelenparken waarvoor een SDE+ subsidie is benodigd. Reden hiervoor is dat de legeskosten flink op kunnen lopen, terwijl dit niet in verhouding staat tot de geleverde dienst. Verder geldt dat hoe lager de leges zijn, des te groter de kans is dat er een succesvolle businesscase ontstaat. Het beleid en de aanpassing van de legesverordening zijn 27 februari 2017 door de raad vastgesteld.

- Bestuursopdracht ontwikkeling zonnepanelenparken

Eind 2016 is een begin gemaakt met de bestuursopdracht voor de ontwikkeling van zonnepanelenparken in de gemeente. Het gaat daarbij om een ontwikkelstrategie voor zowel

gemeentelijke als particuliere gronden. De ontwikkeling van bedrijventerrein Leemdijk-Noord tot zonnepanelenpark wordt eveneens in deze strategie meegenomen.

- Particuliere zonnepanelenparken

In 2016 zijn er drie aanvragen binnen gekomen voor de ontwikkeling van zonnepanelenparken. Na vaststelling van het Beleid grond gebonden zonnepanelenparken worden deze in 2017 in behandeling genomen.

Verduurzamen particuliere woningvoorraad

- Drents Energieloket

Op basis van het Energieakkoord uit 2013 zijn er voor de periode 2014-2016 rijksmiddelen beschikbaar gesteld voor regio's in Nederland om energieloketten op te zetten. Vanuit deze loketten is het de bedoeling om energiebesparing in de particuliere woningsector te bevorderen. Voor de regio Drenthe heeft de gemeente Midden-Drenthe van april 2014 tot 1 maart 2016 een coördinator voor twee dagen per week geleverd om het Drents Energieloket vorm te geven. Begin maart is een goed werkend loket afgeleverd waarbij vraag en aanbod aan elkaar worden gekoppeld. De vraag is met name gestimuleerd door energiebesparings- en zonne-energie campagnes op te zetten. Per 1 maart 2016 is het coördinatorschap overgedragen aan een medewerker van de gemeente Hoogeveen. Het Drents Energieloket is een samenwerkingsverband van de 12 Drentse gemeente, de provincie Drenthe, Natuur en Milieufederatie Drenthe, Bouwend Nederland, Uneto-VNI, SLIM Wonen met energie en Buurkracht.

- Drentse Energiedeal

Op 7 oktober heeft de gemeente samen met nog 70 andere partijen waaronder gemeenten, de provincie, woningbouwcorporaties en bedrijfsleven de Drentse Energiedeal ondertekend. Ambitie van de Drentse Energiedeal is dat in 2040 alle woningen in Drenthe energieneutraal zijn.

- Woon Bewust

In 2016 is een start gemaakt met een nieuwe campagne om energiebesparing onder de aandacht te brengen van particuliere woningeigenaren. Dit naar aanleiding van de Drentse Energiedeal. Insteek is om energiebesparing samen met andere woonthema's onder de aandacht van woningeigenaren te brengen. Het gaat om brand- en inbraakpreventie, langer thuis blijven wonen en asbest. Met een gebundeld en afgestemd aanbod kunnen we woningeigenaren op verschillende momenten en uit verschillende invalshoeken informeren over de thema's. De kans wordt daarmee vergroot dat bewoners op één of meerdere onderwerpen maatregelen uitvoeren.

- Zonnelening 2016 en 2017

De provincie Drenthe heeft voor 2015 een budget van € 5 miljoen beschikbaar gesteld voor een goedkope lening voor particuliere huiseigenaren voor zonne-energie. Voor de gemeente Midden-Drenthe heeft de provincie een budget van € 408.000 beschikbaar gesteld. Om over dit geld te kunnen beschikken moet de gemeente op basis van een 50:50 cofinanciering hetzelfde budget beschikbaar stellen. De gemeenteraad heeft dit budget beschikbaar gesteld zodat er een totaal leenbedrag van € 816.000 is ontstaan. Het gehele budget is in 2016 gereserveerd. Met de regeling kunnen circa 145 huishoudens een zonnepaneleninstallatie of zonneboiler aanschaffen. De exacte

aantallen zijn nog niet bekend omdat een groot aantal aanvragen nog in behandeling is bij instantie die de aanvragen afhandelt (SNN).

In 2016 hebben we opnieuw een verzoek gekregen van de provincie Drenthe om een zonnelening voor 2017 op te zetten. De raad heeft besloten om geen nieuw budget voor de zonnelening 2017 in te zetten, maar om het restantbudget van de zonnelening 2015 beschikbaar te stellen voor de zonnelening 2017. Het gaat om een bedrag van €105.000 (inclusief cofinanciering provincie).

Duurzaamheidsparagraaf in raadsadviezen

In 2016 hebben de raadsfracties van CDA en CU een initiatiefvoorstel ingediend om duurzaamheid als vast punt in raadsvoorstellen op te nemen. Dit voorstel houdt in dat in het fysieke domein een pilot wordt uitgevoerd, waarin alle raadsadviezen van een duurzaamheidsparagraaf worden voorzien. De pilot wordt begin 2018 geëvalueerd. De raad heeft in september ingestemd met het voorstel.

Voorlichting en educatie

- Natuur en Milieueducatie

Het IVN Consulentenschap Drenthe heeft in samenwerking met de gemeente een afvalproject aangeboden aan de leerlingen van het basisonderwijs. Alle basisscholen hebben hieraan meegedaan. Het afvalproject sluit aan op de nieuwe wijze van afvalinzameling in de gemeente.

- Nacht van de Nacht

Op 24 oktober heeft de gemeente Midden-Drenthe meegedaan aan de landelijke Nacht van de Nacht. In samenwerking met Staatsbosbeheer is er in de buurt van Orvelte (pad van Theodoor) een educatieve nachtwandeling georganiseerd. Hier hebben zo'n 25 mensen aan meegedaan.

- Duurzaamheidsmarkten

Een aantal dorpen heeft in het kader van het project 'Onbeparkt Holdbaar' een duurzaamheidsmarkt georganiseerd voor het dorp. Het gaat om Bovensmilde, Nieuw-Balinge, Westerbork, Hooghalen, Holthe-Lieving-Makkum, Wijster en De Broekstreek. De gemeente heeft hier met een stand gestaan over duurzaamheid (energiebesparing, zonnelening, afvalscheiding en fair trade).

- Duurzaamheidsbrochure Lievingerveld

Voor Lievingerveld is een duurzaamheidsbrochure ontwikkeld. Deze brochure is opgenomen in het informatiepakket voor nieuwe bewoners.

- Fairtrade

In 2015 is nagedacht over de invulling van het deelprogramma fairtrade. Ambitie is om eind 2017 fairtrade gemeente te worden. Daartoe wordt de landelijke handleiding om fairtrade gemeente te worden gevolgd. In 2016 wordt een nulmeting uitgevoerd om na te gaan welke stappen nog moeten worden gezet om de titel fairtrade te verkrijgen.

(Afval)Water

- Watertakenplan

In 2015 is het Watertakenplan Fluvius 2016-2021, samen met de gemeenten Hogeveen, De Wolden, Westerveld, Meppel, Steenwijkerland en het waterschap Reest en Wieden opgesteld. Deze is op 25

februari 2016 aan de raad aangeboden. Het Watertakenplan vervangt het verbrede Gemeentelijk RioleringsPlan 2011-2015.

Het Watertakenplan bevat ook een aantal projecten die gezamenlijk worden opgepakt. Hiermee is een gestart gemaakt in 2016. Het betreft o.a. gemalenbeheer, calamiteitenplan, meten en monitoren, afstemmen investeringen en klimaatadaptatie.

In 2016 zijn de voorbereidingen gestart om een gemeentebrede enquête op gebied van water uit te voeren. De enquête wordt samen met het waterschap en de drinkwaterleidingmaatschappij voorbereid. In 2017 wordt de enquête uitgezet.

- **Baggeren**

Het waterschap Drents Overijsselse Delta voert baggerwerkzaamheden uit binnen onze gemeente. Als aanliggende eigenaar hebben we een ontvangstplicht voor de vrijkomende bagger. Deze vrijkomende bagger moet verwerkt of afgevoerd worden. Dit brengt voor ons kosten met zich mee. Voor 2016 zijn deze kosten incidenteel opgenomen in het begroting. Doordat de planning van de baggerwerkzaamheden in 2015 anders verliepen dan verwacht, kregen we in 2016 hogere kosten. Deze hogere kosten zijn bestemd in het rekeningresultaat 2015.

De kosten voor het verwerken van de baggerspecie van het tweede deel van de Verlengde Middenraai is verwerkt in de begroting 2017.

- **Overdracht stedelijk water**

Vanuit het samenwerkingsverband Fluvius zijn we in gesprek met het waterschap Drents Overijsselse Delta over de overdracht van stedelijk water met een bergende functie. Het waterschap heeft aangegeven dat zij het stedelijk water in beheer en onderhoud van ons wil overnemen. In 2016 hebben we inventarisaties uitgevoerd in 4 watersystemen om de onderhoudstoestand van de waterpartijen te bepalen. Het betreft : vijver 't Spiek-De Made, vijver Pinksterbloem, vijvers Asserweg, haven in Beilen.

Na de inventarisatie gaat het waterschap samen met de gemeente aan de slag om afspraken te maken over welke werkzaamheden er nog uitgevoerd moeten worden om de waterpartijen te kunnen overdragen. Voor eventuele overdracht naar het waterschap moet er sprake zijn van overdraagbare staat van de waterpartij. Hier gaan we in 2017 aan werken, zodat er bestuurlijk afspraken gemaakt kunnen worden.

Tegelijkertijd hebben we een groot onderhoudsproject opgestart in de vijver 't Spiek-De Made, dit is één van de genoemde watersystemen. In 2016 zijn de voorbereidingen getroffen om het groot onderhoud uit te voeren. In 2017 zullen we vijver gaan baggeren en de oevers opnieuw inrichten. Na realisatie kan een bestuurlijk overdrachtsdocument opgesteld worden.

Afval

- **Afvalstoffenbeleid**

Het afvalstoffenbeleid is in 2015 geactualiseerd voor de planperiode van 2016-2019. Met het nieuwe afvalstoffenbeleid streven we naar het halen van de landelijke doelstellingen in 2020. Deze doelstellingen zijn: 100 kg restafval per inwoner per jaar en een scheidingspercentage van 75%. Om deze doelen te bereiken worden er een aantal maatregelen genomen.

- Containers

Plastic, Metaal en Drinkenkartons (PMD) worden aan de bron gescheiden. Hiervoor hebben huishoudens één extra container met oranje deksel gekregen. De grijze en groene containers zijn vervangen door nieuwe containers. Alle containers zijn voorzien van een chip.

Deze chip koppelt een container aan een huishouden. Deze gegevens worden geregistreerd in een containermanagementsysteem (CMS).

In 2016 zijn de nieuwe containers met chip en het CMS uitgerold.

In het laatste kwartaal is er gescheiden ingezameld.

De eerst inzamel resultaten zijn hoopgevend. Hogere opbrengsten glas en papier. Er wordt aanzienlijk meer PMD ingezameld.

Dit alles heeft tot resultaat dat er minder restafval ingezameld wordt. De periode van meten is echter nog te kort om harde conclusies te kunnen trekken.

- Diftar

De tariefstructuur van de afvalstoffenheffing blijft in 2016 en 2017 gebaseerd op de gezinssamenstelling. In 2018, zo is het voornemen, gaan we over op diftar op frequentie. Het voornemen is naast een vast bedrag een tarief per lediging van de grijze container. Voorafgaand gaat er nog een notitie naar de gemeenteraad.

Wat hebben we bereikt?

Algemene doelstellingen	
1.	een nieuw duurzaamheidsprogramma 2015-2018
2.	een bijdrage geleverd in de verduurzaming van de bestaande particuliere woningvoorraad in de gemeente.
3.	een bijdrage geleverd in de verduurzaming van de energievoorraad in de gemeente.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Doelstellingen		
	Wat	Wanneer
	Zonnelening 2015	raad 26 maart 2015
	Opstellen duurzaamheidsprogramma 2015-2018	raad 2 juli 2015
	Actualiseren afvalstoffenbeleid	raad 29 oktober 2015
	Opstellen Watertakenplan 2016-2021	raad 25 februari 2016

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel staan de lasten en baten van dit deelprogramma vermeld.

Een uitgebreider overzicht en een toelichting daarop is opgenomen in het overzicht van baten en lasten.

Milieu				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	7.377	7.351	7.936	-585
batens	7.735	7.698	8.293	595
resultaat voor bestemming	-358	-347	-357	10
mutaties reserves	105	94	216	-122
resultaat na bestemming	-253	-253	-142	-111

Programma

Deelprogramma

Openbare Ruimte

Verkeer

Groen

Begraafplaatsen

Programmadoelstelling

Het zodanig inrichten van de openbare ruimte dat sprake is van een aantrekkelijk en leefbaar woonklimaat.

Beleidskader

- Landschapsbeleidsplan 2012
- Groenbeleidsplan 2016-2025
- Strategie wegbeheer 2007-2011
- Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan 2012-2020
- Nota begraafplaatsen (2004)
- Beleidsplan Verduurzaming openbare verlichting 2014-2023
- Beleidsplan Speelvoorzieningen 2011-2020
- Bomenverordening 2016

Coalitieakkoord

- Midden-Drenthe moet een beter cijfer in de Gemeentelijke Duurzaamheidsindex krijgen. Ook bij het inrichten en beheren van de openbare ruimte is duurzaamheid van belang. We richten ons in geval van vernieuwing en beheer van de openbare ruimte op maatregelen en oplossingen die de toekomst kunnen doorstaan.
- Wij realiseren ons dat de openbare ruimte van invloed is op de leefbaarheid voor de inwoners van Midden-Drenthe.
- De leefbaarheid wordt in samenwerking met de wijken en dorpen verder ontwikkeld. Dat gebeurt in samenhang met en volgend op het sociale beleid.
- De verhouding tussen samenleving en overheid verandert in de zin dat de eigen verantwoordelijkheid van (groepen) mensen sterker tevoorschijn komt. Ook in het beheer van de openbare ruimte is plaats voor initiatieven vanuit de samenleving. In ons beleid sluiten we zoveel mogelijk aan bij bewonersinitiatieven. Dat doen we transparant en als het nodig is ook met menskracht en/of geld.
- Er komt een uitvoeringsplan voor het oosten van Beilen
- We geven uitvoering aan de visie op groen Beilen, onder andere in het centrum.
- We maken nieuwe beleidskeuzes voor het onderhoud van wegen, bruggen en groen. Daarbij hebben wegen in de bebouwde kom prioriteit. In dat beleid betrekken we ook de vraag welke wegen geschikt en noodzakelijk zijn voor welke functie. Daarnaast formuleren we nieuwe criteria voor het niveau van onderhoud.
- We heroverwegen de uitvoeringsmaatregelen en prioriteiten uit het GVVP waarvoor nog geen middelen beschikbaar gesteld zijn

- Voor zover we als lokale overheid een rol kunnen spelen, faciliteren we het openbaar vervoer en kijken daarbij in elk geval naar het stationsgebied in Beilen. Daarbij geven we ook aandacht aan de bereikbaarheid van scholen, waarbij de veiligheid van kinderen een belangrijk aandachtspunt is.
- We gaan een of meer pilots uitvoeren om een dorp verkeersbordvrij te maken, waardoor een dorp veiliger en mooier wordt en de kosten voor de gemeenschap iets lager worden.

Relatie met andere programma's

- Bouwen, wonen en milieu
- Onderwijs en jeugd
- Vrije tijd

Ontwikkelingen

Midden-Drenthe behoort qua oppervlakte tot de grotere gemeenten in Nederland. Als het gaat om de openbare ruimte is er sprake van grote arealen.

De werkzaamheden die de gemeente in het kader van de openbare ruimte verricht, hebben voor een belangrijk deel een beheersmatig karakter. Het gaat o.a. om werkzaamheden op het terrein van groen, begraafplaatsen, speelvoorzieningen, wegen en paden en verkeer. Daarnaast waren de activiteiten ook in 2016 gericht op het behoud en waar mogelijk de verbetering van een aantrekkelijk leef-, werk- en woonklimaat. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen staan de middelen benoemd.

Beleidsplan voor onderhoud wegen en bruggen

De strategie Wegbeheer 2007-2011 geldt nog steeds als beleidskader voor het wegenonderhoud in de gemeente.

Mede op basis van een onderzoek van de rekenkamercommissie heeft de gemeenteraad in juni 2016 het college gevraagd met nieuw beleid te komen. Daaraan is gevolg gegeven. In de vorm van een pilot, met als doel de raad vroegtijdig te betrekken bij de beleidsvorming, is in het verslagjaar gewerkt aan een uitgangspunten notitie. Daarin wordt ook het beheer en het onderhoud van de gemeentelijke bruggen meegenomen.

Projecten

Ook in 2016 is in Westerbork gewerkt aan de verbetering van de infrastructuur. Het afgelopen jaar werd dat vooral zichtbaar bij de verkeersafwikkeling

Met de provincie zijn definitieve afspraken gemaakt over de functie van de Brandenweg aan de oostkant van Westerbork. In eendrachtige samenwerking met de provincie is de Brandenweg opgewaardeerd en het Oosteinde voorzien van een rotonde. Daarmee wordt het centrum van Westerbork ontlast. Een lang gekoesterde wens is daarmee vervuld. Het biedt ook mogelijkheden om de plannen voor het centrum van Westerbork af te ronden. Met name gaat het dan om de inrichting van het Van Weezelplein en de directe omgeving daarvan. Inmiddels ligt er na veel en intensief overleg met de samenleving een plan. Er is ten opzichte van het oorspronkelijke plan sprake van aanvullende wensen en verbeteringen. Inmiddels is ook duidelijk dat dit extra investeringen vraagt. De inzet is de werkzaamheden in 2017 uit te voeren.

De revitalisering van het industrieterrein Zuidmaten te Beilen en het aangrenzende stationsgebied is in het verslagjaar afgerond. Dat heeft geleid tot een belangrijke kwaliteitsimpuls en een verbeterde verkeersafwikkeling. Met name de Industriebaan, de Torenlaan en de Paltz worden minder benut voor doorgaand verkeer.

In het centrum van Beilen is in 2016 hard gewerkt aan de invulling van de woonservicezone. De eerste zorgcomplexen staan er en worden in 2017 afgewerkt en in gebruik genomen.

Heel tevreden zijn we over de herinrichting van het gebied tussen de Schapendrift en de A28. De onderhoudstoestand van dit gebied liet sterk te wensen over. In samenspraak met omwonenden is een plan gemaakt en het is uitgevoerd. De eerste reacties zijn sterk positief.

Een positief oordeel is er ook over de renovatie van het park achter de Koepelkerk te Smilde. De uitvoering is in 2016 ter hand genomen en wordt in het voorjaar van 2017 afgerond.

De renovatie van de Schultestraat te Hoogersmilde is voltooid. Voor de renovatie van de Noorderhoek in Beilen is in goed overleg met de bevolking een plan voorbereid.

In het jaar 2016 is een begin gemaakt met de totstandkoming van 30- en 60-km/u zones. De afronding vindt plaats in 2017.

De verbetering van kruispunten langs het Oranjekanaal is gereed. Hetzelfde geldt voor de vernieuwing van de brug 5 bij De Marsen over het Linthorst Homankanaal.

De aanleg van een geluidswal en de verbetering van parkeervoorzieningen te Spier als onderdeel van de dorpsvisie zijn in uitvoering genomen. Afronding vindt naar verwachting plaats in de eerste helft van 2017.

Verder is gewerkt aan plannen voor enkele fietspaden en een rotonde in de Domoweg bij de oostelijke afrit Beilen van de A28.

Deelprogramma Verkeer

Ontwikkelingen

Op 13 december 2012 is een nieuw Gemeentelijk Verkeers- en VervoersPlan (GVVP) vastgesteld waarin de beleidskaders en ambities tot 2020 zijn vastgelegd. De speerpunten in dit plan zijn:

- Invoering van 30 km/u en 60 km/u-zones en optimaliseren 50 km/u en 80 km/u wegen;
- Realiseren van ontbrekende fietsvoorzieningen;
- Aanpakken van onveilige verkeerssituaties, de zogenaamde 'Black Spots';
- Het verbeteren van de bereikbaarheid door het treffen van maatregelen en het oplossen van knelpunten;
- Blijvend inzetten op gedragsbeïnvloeding (hiervoor is € 1 per inwoner beschikbaar).

Als voortvloeisel uit het GVVP is er voor vijf projecten geld beschikbaar gesteld:

- Realiseren 30- en 60 km/u-gebieden;
- Maatregelen voor drie kruisingen van het Oranjekanaal;
- Realisatie van een rotonde bij afslag 30 van de A28 (bij distributiecentrum Jumbo);
- Aanleg van een fietspad tussen Beilen en Hijken;
- Aanleg van een fietspad langs De Musels.

Het realiseren van 30- en 60 km/u gebieden is in 2016 nagenoeg afgerond. De maatregelen kruisingen Oranjekanaal zijn gerealiseerd. De realisatie van de rotonde bij afslag 30 van de A28 is verder voorbereid. Hierbij wordt ook (het verbeteren van) de entree van Beilen betrokken. Dit vraagt van meerdere, soms externe, partijen afstemming. De voorbereidingen voor het fietspad naar Hijken zijn in de laatste fase. De gesprekken om het fietspad langs De Musels, in samenwerking met de gemeente Westerveld aan te leggen, zijn in een afrondende fase. De provincie speelt hierbij een belangrijke coördinerende rol.

In navolging van het GVVP is een nieuw bewegwijzeringsbeleidsplan ontwikkeld. Insteek is een doelmatige en sobere bewegwijzering. Het coalitieakkoord geeft aan dat het aantal verkeersborden naar het minimumniveau gebracht moet worden. In 2015 hebben we een start gemaakt om aan beide bovenstaande aspecten invulling te geven, zodat met de huidige in omvang beperkte budgetten een maximaal resultaat behaald kan worden. In 2016 is de pilot voor een verkeersbordvrij/ -arm dorp in Hoogersmilde afgerond.

Er zijn zeven gemeentelijke bruggen over de Drentse Hoofdvaart (vier verkeersbruggen en drie fiets/voetgangersbruggen). Het aantal bruggen dat nog door de gemeente wordt bediend is de laatste jaren teruggelopen tot twee. Als gevolg daarvan konden twee brugwachterswoningen worden verkocht. De resterende bruggen worden door de provincie bediend. Die brengt de kosten daarvan bij ons in rekening.

De Rekenkamercommissie heeft in de tweede helft van 2015 een onderzoek gedaan naar het onderhoud van wegen. Het rapport met de resultaten van dit onderzoek zijn in de raad van juni 2016 vastgesteld. Daarna is een werkgroep met drie raadsleden, de portefeuillehouder en medewerkers uit de ambtelijke organisatie gevormd om te komen tot nieuw beleid voor het wegen en bruggenonderhoud.

Wat hebben we bereikt?

Het verbeteren van (1) de verkeersveiligheid, (2) de bereikbaarheid en (3) de leefbaarheid.

Algemene doelstellingen	
1	Het terugdringen van het aantal ongelukken
2	Vermindering van het aantal verkeersslachtoffers
3	Het verbeteren van de bereikbaarheid
4	Het realiseren van ontbrekende fietsvoorzieningen
5	Het oplossen van knelpunten GVVP
6	Het ontwikkelen van station Beilen tot overstappunt (OV-knooppunt)
7	Het verbeteren van de bereikbaarheid en leefbaarheid in Beilen
8	Het verbeteren van de bereikbaarheid en de verkeersveiligheid in Westerbork

Lange termijnagenda		
Wat	Wanneer	Afdoening
Uitvoering GVVP	t/m 2020	College/raad

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Doelstellingen		
	Wat	Wanneer
1	Aanpak projecten uit de projectenlijst GVVP; afhankelijk van beschikbaar gestelde middelen uit het bestedingsplan en provinciale subsidie	Doorlopend
	(Regionale) aanpak beïnvloeding verkeersgedrag • Drents verkeersveiligheidslabel • Subsiëring verkeersouders per school • Motorrijvaardigheidstraining • Clinic Veilig uitgaan • Seniorenritten / verkeersmarkt senioren • Dode Hoek projecten • School-thuisroute brugklas • Gordelcontrole bij scholen	Doorlopend
2	Opwaarderen ontsluiting De Zuidmaten	Afgerond voorjaar 2016
3	Verbeteren bereikbaarheid en verkeersveiligheid Westerbork	vanaf 2014

Indicator: aantal verkeersslachtoffers **	2011*	2012*	2013*	2014*	2015*
Verkeersgewonden (alle wegen in gemeente)	10	6	17	21	34
verkeersdoden(alle wegen in gemeente)	9	4	4	0	4
Verkeersgewonden (gemeentelijke wegen)	1	-	12	10	20
Verkeersdoden (gemeentelijke wegen)	4	3	3	0	1

* Vanaf 2010 is de registratiegraad en de wijze van registreren van ongevallen door de politie aanzienlijk gewijzigd en versoberd, waardoor deze getallen niet te vergelijken zijn met de jaren ervoor en niet representatief zijn.

** Deze gegevens worden jaarlijks (meestal rond de zomer) over het verstreken jaar aangeleverd door de Adviesdienst Verkeer en Vervoer van Rijkswaterstaat.

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel staan de lasten en baten van dit deelprogramma vermeld.

Een uitgebreider overzicht en een toelichting daarop is opgenomen in het overzicht van baten en lasten.

Verkeer				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	4.494	5.376	6.216	-840
baten	15	18	130	112
resultaat voor bestemming	4.479	5.358	6.086	-727
mutaties reserves	-256	-1.093	-2.105	1.012
resultaat na bestemming	4.223	4.266	3.981	285

Deelprogramma Groen

Beleid

Voor het groen binnen de bebouwde kommen is het Groenbeleidsplan richtinggevend. Voor het groen buiten de bebouwde kommen, geeft het Landschapsbeleidsplan de kaders aan.

Groenbeleidsplan

In 2016 is het Groenbeleidsplan 2016-2025 vastgesteld. Bewoners hebben ideeën kunnen geven over het groen, en ook is geïnventariseerd waar mogelijk op bezuinigd kan worden. Daarbij wordt meer ingezet op duurzaamheid en ecologisch groenbeheer en mogelijkheden voor zelfbeheer. Ook in het bomenbeleid zijn er een aantal wijzigingen geweest. Eind 2016 is de Bomenverordening 2016 vastgesteld.

Visie op groen Beilen

In 2015 is een globaal uitvoeringsplan opgesteld voor de visie op Beilen, waarbij voor de bestaande kom van Beilen gestreefd wordt naar een groenere beleving van Beilen. Ook in het Groenbeleidsplan is hier aandacht aan besteed. Wanneer er een project uitgevoerd wordt in Beilen, wordt rekening gehouden met de visie. Voor het uitvoeren van het plan met betrekking tot het bestaande groen is nog geen geld beschikbaar gesteld.

Landschapsbeleidsplan

In 2012 is het Landschapsbeleidsplan geactualiseerd. In 2014 is het beheerplan voor onderhoud van de gemeentelijke eigendommen in het buitengebied vastgesteld. Daarbij gaat het vooral om bermen, sloten, bomen, bosplantsoen en houtwallen.

Groenonderhoud

Binnen de bebouwde kommen is in 2016 net als voorgaande jaren het groenonderhoud uitgevoerd door Alescon. Dit gebeurt op basis van een in beeldbestekken omschreven kwaliteit. Het onderhoudsniveau is door bezuinigingen op de meeste plekken teruggebracht naar een basisniveau.

Dorpsvisie Spier

In 2016 is de Dorpsvisie Spier verder uitgewerkt. Er is een geluidswal en een parkeervoorziening voor het dorp aangelegd. Er heeft nadere afstemming met het dorp over de verkeersvoorziening plaatsgevonden. De verdere voorbereiding voor de aanleg van het geluidscherm zijn getroffen.

In 2017 verwachten we een geluidscherm te kunnen aanleggen om de twee delen van de geluidswal te verbinden ter plaatse van de Oude Postweg. Daarnaast verwachten we de wal te kunnen aanplanten en de verkeersmaatregelen uit te kunnen voeren.

Schapendrift Beilen

In 2015 is de uitvoering gestart van de verbetering van het gebied achter de Schapendrift in Beilen. Dit is gecombineerd met afkoppeling hemelwater van een aantal grotere gebouwen. Door aanhoudend natte omstandigheden heeft een groot deel van het werk plaatsgevonden in 2016.

Park Koepelkerk

In 2016 is het plan voor het park achter de Koepelkerk in Smilde uitgevoerd. In 2017 wordt dit afgerond.

Bloemrijke plekken

In de Bruggemaet en De Stroom in Beilen is het groen achter de woningen anders ingericht. Een laagte met water, en eromheen een bloemenmengsel, gaat het geheel een natuurlijker uiterlijk geven met functie voor wateropvang, flora en fauna. Ook in Elp hebben vrijwilligers op verschillende plaatsen bloemrijke plekken ingericht en onderhouden.

Rondje Beilen

In samenwerking met Rondje Beilen is een begin gemaakt voor een wandelroute door en langs Beilen. Het Stroompad is het gedeelte aan de oostzijde van Beilen. Dit is feestelijk geopend in 2016. De route gaat onder meer langs de Bruggemaet, het waterzuiveringsgebied en Lieving. Ook zijn er voorbereidingen geweest voor een gedeelte langs het gebied achter de Schapendrift (planning opening 2017).

Wat hebben we bereikt?

Beschikken over aantrekkelijke en functionele openbare groenvoorzieningen.

Algemene doelstellingen

1.	Beschermen en versterken van de hoofdgroenstructuur.
----	--

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Doelstellingen		
	Wat	Wanneer
1.	Vaststellen Groenbeleidsplan 2016-2025	raad 23 maart 2016
2.	Uitvoering Groenbeleidsplan: per jaar wordt, i.o.m. de bewoners, een gedeelte van het groenareaal aangepakt, mits hiervoor middelen beschikbaar zijn.	doorlopend
3.	Bestekken voor het groenonderhoud op basis van gewenste kwaliteit per m ² in alle bebouwde kommen.	Jaarlijks
4.	Uitvoeren beheerplan landschappelijke beplantingen, bermen en sloten.	doorlopend

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel staan de lasten en baten van dit deelprogramma vermeld. Een uitgebreider overzicht en een toelichting daarop is opgenomen in het overzicht van baten en lasten.

Groen				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	3.206	3.839	3.670	168
baten	55	50	73	23
resultaat voor bestemming	3.151	3.789	3.598	192
mutaties reserves	0	-603	-499	-104
resultaat na bestemming	3.151	3.186	3.098	88

Deelprogramma Begraafplaatsen

Ontwikkelingen

Bezuinigingen lijkbezorging

In het coalitieakkoord is een ombuiging opgenomen van € 40.000 voor het onderwerp lijkbezorging. Door diverse maatregelen in de kosten en de baten van de lijkbezorging wordt dit bedrag taakstellend omgebogen. Gezocht wordt naar mogelijkheden zonder dat de leges hoeven worden verhoogd.

In oktober 2014 is er overleg geweest met de aula-, uitvaart-, en begrafenisverenigingen uit de gemeente. Er is hun gevraagd naar ideeën voor de bezuinigingen. De voorgestelde maatregelen zijn op 12 mei 2015 opnieuw aan de aula-, uitvaart-, en begrafenisverenigingen toegelicht en besproken. Er zijn geen alternatieve bezuinigingsvoorstellen ingebracht.

In 2016 is een taakstelling van € 5.000 gerealiseerd door de inrichting van reeds aangelegde grafperken te versoberen. Deze grafperken waren ongebruikt en zijn de komende periode niet nodig omdat er geen capaciteitsproblemen zijn.

Onderhoud

Er zijn voorbereidingen gestart om het onderhoud op een duurzame manier te verlagen. Hierbij moet gedacht worden aan het omvormen van zandpaden naar graspaden.

Op de begraafplaatsen Hijken en Hooghalen zijn, om het onderhoudsvriendelijker te maken, op de oude gedeelten versleten plantvakken opgeruimd en onderhoudsintensieve grindpaden ingezaaid met gras.

In 2017 worden de grindpaden van de begraafplaats Wijster omgevormd naar een andere halfverharding. Hiermee wordt de onkruiddruk verlaagd en hoeft het grind niet meer om de paar jaar te worden aangevuld.

Begraafplaats Torenlaan

In overleg met de Historische vereniging Beilen e.o. is er een plan gemaakt om de begraafplaats Torenlaan een betere uitstraling te geven. Een onderdeel hiervan is het vervangen van het oude houten hek langs de begraafplaats. In 2017 wordt gestart met het vervangen van een gedeelte van dit hek.

Wat hebben we bereikt?

In de toekomst kunnen blijven voldoen aan de vraag naar graven, urnengraven en –nissen op de huidige begraafplaatsen. Dit wordt gerealiseerd door het verwijderen van grafmonumenten die niet zijn verlengd dan wel waarvan afstand is gedaan. Wanneer nodig kunnen de graven weer opnieuw worden uitgegeven. Hierdoor blijft de capaciteit van de huidige begraafplaatsen voldoen aan de vraag en zijn er in de toekomst geen nieuwe uitbreidingen nodig. De begraafplaatsen worden hierdoor efficiënter gebruikt waardoor de kostendekkendheid wordt verbeterd.

Algemene doelstellingen

De capaciteit van de bestaande begraafplaatsen handhaven. Zorg dragen voor voldoende graven, urnengraven – en nissen.

Lange termijnagenda		
Wat	Wanneer	Afdoening
Opstellen lijst bijzondere en cultuurhistorische graven	doorlopend	
Vorbereiden en indien noodzakelijk opruimen sterk verwaarloosde gedenktekens op de begraafplaats Torenlaan te Beilen	Start 2012	2017
Vorbereiden en indien noodzakelijk opruimen sterk verwaarloosde gedenktekens op begraafplaats Kerkenveld te Smilde	Start 2013	2018

Wat hebben we daarvoor gedaan?

	Doelstellingen	
	Wat	Wanneer
1.	Overleg met begrafenisverenigingen	Periodiek
2.	Beheerswerkzaamheden aan groenvoorzieningen, paden en opstallen	Doorlopend
3.	Onderhouden oorlogsgraven en gedenkmonumenten	Doorlopend
4.	Leggen van bloemen en kransen i.v.m. dodenherdenking	Jaarlijks
5.	Verwijderen van grafmonumenten waarvan de rechten zijn vervallen	Periodiek

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel staan de lasten en baten van dit deelprogramma vermeld.

Een uitgebreider overzicht en een toelichting daarop is opgenomen in het overzicht van baten en lasten.

Begraafplaatsen				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	721	725	718	7
baten	443	443	344	-99
resultaat voor bestemming	278	282	374	-92
mutaties reserves	0	0	0	0
resultaat na bestemming	278	282	374	-92

Programma

Deelprogramma

Vrije tijd

Sport

Recreatie

Cultuur

Programmadoelstelling

Het bieden van faciliteiten en het creëren van voorwaarden voor een zinvolle invulling van de vrije tijd van inwoners en bezoekers van de gemeente.

Het doel van het programma is samen Midden-Drenthe op de toeristische kaart zetten. Het doel is 10% meer economische bedrijvigheid in Midden-Drenthe in 2020. Het middel om dit te bereiken is het ontwikkelen van Recreatie & Toerisme (meer bezoekers betekent meer bestedingen en zo meer werkgelegenheid).

Beleidskader

- Toeristisch recreatief ontwikkelingsplan
- Cultuurnota 2015–2020
- Werkplan Recreatie & Toerisme 2010
- Beleidsnotitie Toeristische Informatievoorziening Midden-Drenthe
- Beleidsplan Buitensportaccommodaties 2013
- Accommodaties buitensport - beleid in uitvoering 2015
- Coalitieakkoord Samen 2014-2018

Coalitieakkoord

- We gaan met de sport verenigingen onderzoeken of en waar nieuw sportbeleid wenselijk is.
- We stimuleren het zelfbeheer van sportaccommodaties.
- Een belangrijke economische tak vormt recreatie en toerisme. Wij zullen daarom het bestaande beleid voor de periode 2008-2017, zoals we dat onder andere in samenspraak met de VTRB vormgeven, voortzetten.
- We stimuleren het ontwikkelen van een knooppuntennetwerk voor wandelaars in samenwerking met de sector.
- We willen kunst en cultuur toegankelijk laten zijn voor zo veel mogelijk mensen. In het cultuurbeleid leggen wij ook een accent op de verbinding met onze eigen tradities en geschiedenis. We ontwikkelen nieuw cultuurbeleid.

Relatie met andere programma's

- Bouwen, wonen en milieu
- Openbare ruimte

Ontwikkelingen

In december 2016 heeft de raad een krediet beschikbaar gesteld voor de renovatie van sportpark Noord-West door de stichting. Inmiddels is duidelijk dat de stichting afziet van zelfbeheer, zodat de

verenigingen weer rechtstreeks gaan huren van de gemeente. Deze omzetting zal in 2017 worden verricht. De renovatiewerkzaamheden lopen hierdoor naar verwachting vertraging op. De gemeente kiest samen met het Recreatieschap Drenthe voor het aanleggen van een wandelknooppuntennetwerk (onderdeel coalitieakkoord) in het midden en zuidelijke deel van de gemeente. In september 2016 heeft de raad hiervoor € 100.000 beschikbaar gesteld. Uitvoering vindt naar verwachting plaats in 2017.

Deelprogramma Sport

Ontwikkelingen

Het deelprogramma Sport omvat een groot aantal beheersmatige activiteiten. Deze activiteiten zijn belangrijk voor het in stand houden van de diverse voorzieningen zoals sporthallen en zwembaden. Informatie hierover staat opgenomen in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

Op basis van de visiefilm Platteland leeft! wil de raad 'nuchter' omgaan met sportvoorzieningen: in stand houden als daar een redelijk aantal sporters gebruik van zal maken.

Beleid buitensportaccommodaties

In juni 2013 is nieuw beleid vastgesteld voor de sportaccommodaties buitensport waarbij de nadruk ligt op zelfbeheer van de buitensportaccommodaties. In september 2015 heeft de raad een krediet beschikbaar gesteld om de basis- en nevenvoorzieningen bij de buitensportaccommodaties in beheer en onderhoud van de gemeente Midden-Drenthe op orde te brengen. Dit betreft o.a. de aanleg van een kunstgrasveld op sportpark Witteveen en uitbreiding van kleedaccommodaties t.b.v. dames-/meisjesvoetbal op meerdere locaties.

Sportpark Noord-West

In december 2015 is in opdracht van de raad een kwaliteitsonderzoek van de sportvelden op sportpark Noord-West gestart. De resultaten van het onderzoek zijn begin 2016 door Kybys in de raadscommissie gepresenteerd. Hierop is een aanvullend onderzoek gedaan door cultuurtechnisch adviesbureau Ernst Bos. In december 2016 heeft de gemeenteraad een krediet beschikbaar gesteld voor de renovatie van sportpark Noord-West. De gesprekken met het bestuur van de Stichting over de wijze van uitvoering hebben plaatsgevonden en tot overeenstemming geleid. Een ledenraadpleging door de hurende verenigingen hebben er echter toe geleid dat de stichting afziet van zelfbeheer. Naar verwachting zal dit leiden tot vertraging in de werkzaamheden.

Combinatiefuncties

Uitvoering regeling Brede impuls combinatiefuncties. Deze door het rijk gesubsidieerde regeling bestaat uit:

1. het creëren van voldoende sport- en beweegaanbod (via buurtsportcoaches) en de lokale sport- en beweegaanbieders te interesseren om meer sport- en beweegaanbod op lokaal niveau te ontwikkelen.
2. Gekozen is voor een gemeentebrede uitvoering van de regeling en in het gebied Hoogersmilde, Smilde en Bovensmilde is gestart. Sportverenigingen, scholen en andere doelgroepen zijn heel positief over de uitvoering van de regeling. In een aparte nieuwsbrief houden de buurtsportcoaches ons op de hoogte van de werkzaamheden en resultaten.
3. Als waardering voor uitvoering van de regeling is de bestaande rijksbijdrage voor de Brede Impuls Combinatiefuncties met ingang van 2016 verhoogd met 40%.

Wat hebben we bereikt?

Algemene doelstellingen	
1.	Het verantwoord in stand houden, beheren en bekostigen van sportaccommodaties
2.	Door samenwerking met lokale partners en (sport)verenigingen het sport- en beweegaanbod te promoten en uit te breiden
3	Inwoners van de gemeente Midden-Drenthe te stimuleren om actief gebruik te maken van het sportaanbod en te streven naar een gezonde levensstijl.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Doelstellingen		
	Wat	Wanneer
1.	In samenwerking met betrokken verenigingen de accommodaties geïnventariseerd en getoetst aan de basis- en nevenvoorzieningen	afgerond
2.	Met de betrokken buitensportverenigingen wordt op individuele basis geprobeerd maatwerk te verlenen. Er hebben inmiddels voorbereidende gesprekken plaatsgevonden met betrokken verenigingen over zelfbeheer. Na renovatie van het sportpark, valt ook sportpark Noord-West onder de nieuwe regels voor zelfbeheer. In dit kader zijn er inmiddels concept basisregels zelfbeheer opgesteld.	Doorlopend
3.	Uitwerking nieuw sportbeleid / inrichting basis- en nevenvoorzieningen buitensportaccommodaties. De werkzaamheden zijn in 2016 grotendeels afgerond. Een aantal werkzaamheden - waaronder de kleedlokalen in Smilde - worden naar verwachting voor de zomer 2017 afgerond. Een aantal maatregelen (energiebesparing / afwatering) vindt plaats in de zomervakantie 2017, omdat er dan geen sportactiviteiten op de sportparken plaatsvinden.	2016-2017
4.	Verdere uitvoering regeling Brede impuls combinatiefuncties. Voor het sportseizoen 2016-2017 hebben de buurtsportcoaches een sportagenda opgesteld. Op basis hiervan kunnen sportverenigingen tijdens het bewegingsonderwijs hun sport promoten / aanbieden aan leerlingen van het basisonderwijs. In totaal hebben 16 verenigingen zich ingeschreven voor deelname.	2016-2017

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel staan de lasten en baten van dit deelprogramma vermeld.

Een uitgebreider overzicht en een toelichting daarop is opgenomen in het overzicht van baten en lasten.

Sport				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	3.783	3.895	3.771	125
baten	1.009	1.009	943	-66
resultaat voor bestemming	2.774	2.886	2.828	58
mutaties reserves	-124	-258	-148	-110
resultaat na bestemming	2.650	2.629	2.680	-52

Deelprogramma Recreatie

Ontwikkelingen

De vrijetijdsector is in Drenthe een belangrijke economische speler. Zo zorgt de sector voor meer dan 1 miljard aan bestedingen en 14.170 banen in de provincie (bron: factsheet Vrijetijdseconomie Drenthe 2016). Ook voor Midden-Drenthe is de sector van groot economisch belang.

Niet alleen campings, attractieparken, hotels, zwembaden en bungalowparken hebben belang bij een goed, gezond recreatie- en toerismeklimaat. Geconstateerd kan worden dat recreatie en toerisme voor de leefbaarheid in het landelijk gebied in Midden-Drenthe essentieel is. Veel winkels en voorzieningen in de (kleinere) dorpen hebben geen bestaansrecht zonder de bestedingen van de toeristen. Toeristische bestedingen zijn dus ook van belang voor het leefklimaat van de eigen inwoners. Onder andere de detailhandel, bouw en dienstensector zijn voor een deel afhankelijk van toeristische bestedingen.

De economische situatie vraagt juist nu om actief beleid van de gemeenten. Behoud van werkgelegenheid gaat niet vanzelf. De groei van het toerisme stagneert. Met name de verblijfsrecreatie heeft het moeilijk door grote (prijs)concurrentie en teveel van hetzelfde qua aanbod. De recreatiesector moet er in haar volle breedte alles aan doen om zijn economische vitaliteit te behouden. Het accent komt minder te liggen op groei en meer op verbetering van het bestaande aanbod.

Wat hebben we bereikt?

Door het scheppen van goede randvoorwaarden heeft de gemeente het volgende bereikt:

- Ruimte voor groei van zowel kleinschalige als grootschalige activiteiten.
- Midden-Drenthe promoten als een aantrekkelijke toeristische gemeente.
- Toename van het aantal activiteiten in Midden-Drenthe.

- Samenwerking tussen culturele en toeristische sector gestimuleerd.
- Doorontwikkeling van de website drentsehooglanden.nl.
- Budget vrijgemaakt voor het realiseren van een wandelknooppuntennetwerk in de gemeente.

De gemeente vervult een proactieve rol, schept voorwaarden, faciliteert en jaagt ontwikkelingen aan, maar ondernemers moeten het uiteindelijk zelf doen!

Indicator	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Aantal banen in vrijetijdssector	1.002	1.000	1.021	1.012	916	879
Aantal dagtoeristen	600.000	600.000	600.000	650.000	650.000	650.000
Aantal overnachtingen	691.110	748.380	751.552	705.095*	710.971	700.000**

* Betreft een lager aantal overnachtingen ivm andere bestemming vakantiepark Speelstad Oranje.

** Voorlopige cijfers op basis van aanslagen toeristenbelasting stand 01-03-2017.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

In 2016 hebben we ons onder andere beziggehouden met onderstaande punten.

Gebiedsmarketing

Om onze gemeente als toeristisch gebied meer bekendheid te geven, hebben we dit jaar onder andere op een aantal (internationale) beurzen gestaan. Daarnaast is bestaand promotiemateriaal vernieuwd en nieuw materiaal ontwikkeld. In 2016 hebben we ook onze website van de Drentse Hooglanden onder de loep genomen. De site voldoet niet meer aan de huidige en toekomstige wensen. We kijken naar nieuwe mogelijkheden en eventuele aansluiting bij drenthe.nl.

Aanjagen van en faciliteren bij evenementen

In 2016 hebben we weer een aanjagende en faciliterende rol vervuld bij een aantal evenementen zoals de Drentse Hooglanden Cultuurdagen, Fiets4Daagse en Wandelweken. De evenementen krijgen steeds meer bekendheid en de rol van de gemeente wordt hierin steeds beperkter doordat enthousiaste inwoners van Midden-Drenthe de organisatie oppakken.

Vorbereidingen nota vrijetijdseconomie

Het visiedocument Recreatie & Toerisme Gemeente Midden-Drenthe 2008-2017 loopt ten einde en het uitvoeringsplan van het toeristische platform VTRB is afgerond. Hoewel er geen wettelijke verplichting is om een gemeentelijke nota voor recreatie en toerisme op te stellen, bestaat er bij de gemeente en het toeristisch platform VTRB behoefte aan een nieuwe, actuele gemeentelijke nota. Een nota die in samenspraak met, en gedragen door diverse partijen, tot stand komt. Vanuit de sector is aangegeven dat er behoefte is om in gezamenlijkheid met de gemeente deze nota vorm te geven.

In 2016 hebben we hier voorbereidend werk voor gedaan wat we in 2017 met het (deels) nieuwe VTRB-bestuur en andere ketenpartners verder uit gaan werken.

LEADER Zuidwest-Drenthe

Het Europese subsidieprogramma LEADER stimuleert de regionale ontwikkeling. In Zuidwest-Drenthe ligt de focus op een kwalitatieve verbeterslag van de vrijetijdseconomie in Zuidwest-Drenthe.

De LEADER-coördinator heeft contact met circa 70 ondernemers. De Lokale Actie Groep (LAG) heeft een aantal initiatieven LEADER-waardig bevonden. Deze initiatieven zijn inmiddels meegenomen in de eerste tender van LEADER. Het gaat om twee plannen uit Midden-Drenthe.

Haalbaarheidsonderzoek vestigen Jan Kruismuseum

Tijdens de raadsvergadering van 11 december 2014 is besloten om € 25.000 beschikbaar te stellen voor een onderzoek naar de consequenties voor het vestigen van het Jan Kruismuseum in het voormalige gemeentehuis van Westerbork. Op basis van de uitkomsten uit de verschillende onderdelen van het haalbaarheidsonderzoek heeft het college besloten de plannen voor een Jan Kruismuseum niet verder uit te werken. De werkgroep Jan Kruismuseum heeft aangegeven nog te kijken naar alternatieven.

Wandelknooppuntennetwerk

In het coalitieakkoord Midden-Drenthe 2014-2018 staat de wens om een wandelknooppuntennetwerk in Midden-Drenthe te realiseren. De gemeente kiest samen met het Recreatieschap Drenthe voor het aanleggen van een wandelknooppuntennetwerk in het midden en zuidelijke deel van de gemeente.

Voor het eerste deel van het netwerk is een bedrag nodig van € 133.000. De provincie draagt € 33.000 bij. Het resterende bedrag komt voor rekening van de gemeente en is in september 2016 door de raad toegezegd.

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel staan de lasten en baten van dit deelprogramma vermeld.

Een uitgebreider overzicht en een toelichting daarop is opgenomen in het overzicht van baten en lasten.

Recreatie				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	355	489	369	120
baten	0	0	0	0
resultaat voor bestemming	355	489	369	120
mutaties reserves	-20	-154	-54	-100
resultaat na bestemming	335	335	315	20

Ontwikkelingen

Cultuurnota

Op 25 juni 2015 is de nieuwe Cultuurnota 2015-2020 vastgesteld. Het cultuurbeleid is volgens vier hoofdlijnen uitgewerkt: een Adviescommissie Cultuur adviseert over de jaarlijkse thema's en subsidieaanvragen in dat verband; er zijn Beleidsregels cultuuronderwijs vastgesteld en scholen ontvangen € 28 per leerling; er worden voorbereidingen getroffen om te komen tot Culturele gemeente van Drenthe in 2019/2020.

Resultaten zijn:

- De Subsidieregeling projectsubsidies Cultuur wordt volop benut en leidt tot een aanzienlijke (financiële) injectie van nieuwe culturele activiteiten in Midden-Drenthe, dankzij de maximale subsidiegrens van 50 % in de goedgekeurde kosten; de Adviescommissie Cultuur MD adviseert over de ingediende projecten;
- Er is overleg gaande tussen de Historische Verenigingen, de Oudheidkamer, het Drents Archief en het gemeentearchief om het behoud van waardevol cultureel erfgoed te inventariseren en te documenteren; voor een verder uitwerking is een gemeentebrede Archiefwerkgroep gestart;
- De Historische Verenigingen en de Oudheidkamer denken met vele facetten mee: de jaarlijkse Monumentendag, Cultuurhistorische Waardenkaart, Toeristische routes, e.a. en werken steeds meer samen met de bibliotheken in Midden-Drenthe;
- De gemeentelijke cultuursubsidie voor het basis- en voortgezet onderwijs in Midden-Drenthe werpt zijn vruchten af. De basisscholen in Midden-Drenthe zijn in 2016 in de provincie Drenthe voorlopers geworden op het gebied van Cultuureducatie met Kwaliteit;
- De instandhouding van goede bibliotheek voorzieningen in Midden-Drenthe voor iedereen.

Wat hebben we bereikt?

Algemene doelstellingen	
1.	Bevorderen dat inwoners en bezoekers van de gemeente Midden-Drenthe in aanraking komen met kunst- en cultuur.
2.	Stimuleren van mondiale bewustwording.
3	Behoud van kwalitatief goede, voor alle burgers bereikbare, bibliotheekvoorzieningen (lokaal georiënteerde basisbibliotheek, specifiek doelgroepenbeleid en samenwerking met andere lokale instellingen).

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Doelstellingen		
	Wat	Wanneer
1.	Subsidiëring cultuuronderwijs in het basis- en voortgezet onderwijs	Jaarlijks
2.	Subsidiëring St. Podia voor diverse culturele activiteiten	Jaarlijks
3.	Subsidiëring St. Kunst4daagse voor organisatie Kunst- en Atelierroute	Jaarlijks

4.	Subsidiëring Culturele raden (St. Zomeractiviteiten Westerbork, St. Beleef Beilen en St. Culturele Raad Smilde (CRAS)) voor organisatie culturele activiteiten	Jaarlijks
5.	Subsidiëring wereldwinkels	Jaarlijks
6.	Subsidiëring St. Openbare Bibliotheken Midden-Drenthe	Jaarlijks
7.	Subsidiëring cultuurprojecten en advisering Adviescommissie Cultuur MD	Halfjaarlijks

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel staan de lasten en baten van dit deelprogramma vermeld.

Een uitgebreider overzicht en een toelichting daarop is opgenomen in het overzicht van baten en lasten.

Cultuur				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	817	819	812	8
baten	2	2	2	0
resultaat voor bestemming	815	818	810	8
mutaties reserves	0	0	0	0
resultaat na bestemming	815	818	810	8

Programma

Deelprogramma

Zorg en Welzijn

Sociale samenhang en leefbaarheid

Wmo

Programmadoelstelling

- Burgers kunnen optimaal participeren in de lokale samenleving.
- Burgers kunnen aan één loket alle relevante informatie op het gebied van maatschappelijke ondersteuning krijgen.
- Het bewaken en bevorderen van de volksgezondheid.

Beleidskader

- Keuzenota Wet maatschappelijke ondersteuning in Midden-Drenthe
- Verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning gemeente Midden-Drenthe
- Nota persoonsgebonden budget en eigen bijdrage bij de Wmo
- Nota en Plan van aanpak lokaal gezondheidsbeleid Midden-Drenthe 2014-2018
- Nota Lokaal Jeugdbeleid 2010-2013 Talenten in Midden-Drenthe
- Nota Armoedebeleid 2008-2012
- Nota Alcoholbeleid
- Nota en Plan van aanpak vrijwilligersbeleid Meedoen in Midden-Drenthe
- Nota Als Jeugd en toekomst tellen (visie op de Jeugdzorg)
- Coalitieakkoord Samen 2014-2018
- Nota chronisch zieken en gehandicapten 2015 - 2019 gemeente Midden-Drenthe

Coalitieakkoord

- Het verder ontwikkelen van de leefbaarheid in samenwerking met de wijken en de dorpen en de daarin functionerende kernteams. Daarbij zoeken we als dat kan en zinvol is naar samenhang met het nieuwe sociaal beleid. We proberen daarmee de werkzaamheden van de diverse teams meer te stroomlijnen.
- Het stimuleren van initiatieven van bewoners en meewerken aan pilots om daarmee te experimenteren. Hiervoor wordt een fonds ingesteld.
- Het project Dorpen centraal, bewoners in het middelpunt wordt gecontinueerd. We houden rekening met de wensen en mogelijkheden van de dorpen en wijken.
- Er wordt beleid ontwikkeld om de mantelzorg in Midden-Drenthe verder te stimuleren. Mantelzorg Midden-Drenthe wordt hierbij betrokken.
- Er komt een onderzoek naar de mogelijkheid van één loket voor alle sociale vragen.

Relatie met andere programma's

- Onderwijs en Jeugd
- Werk en Inkomen

Ontwikkelingen

In de visiefilm Platteland leeft! staan de mensen centraal. Mensen hebben een goed bestaan en zijn betrokken in een sociale samenleving, waarin vrijwilligerswerk vanzelfsprekend is. Goede voorzieningen als ontmoetingsplekken in de dorpskernen zijn van groot belang.

De gemeente voorziet hier onder andere in door de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en het kleine dorpenbeleid. In de programmabegroting komen de negen prestatievelden uit de Wmo en het door de gemeente toegevoegde prestatieveld Aangepast wonen met zorg tot uiting in drie deelprogramma's:

- Lokaal Jeugdbeleid (programma Onderwijs en Jeugd)
- Sociale samenhang en leefbaarheid (programma Zorg en Welzijn)
- Wmo (programma Zorg en Welzijn)

De nadere uitwerking van het Wmo-beleid wordt beschreven in aparte beleidsnotities voor zover dat noodzakelijk is omdat het nieuw beleid betreft of omdat bestaand beleid herzien wordt. In de notities wordt de samenhang met andere beleidsterreinen aangegeven. Voorbeelden hiervan zijn de Mantelzorgnota en de Participatienota.

Deelprogramma Sociale samenhang en leefbaarheid

Ontwikkelingen

Als onderlegger voor de verbetering van de leefbaarheid maken we ook gebruik van door een aantal dorpen zelf opgestelde dorpsvisies. De visies voor de dorpen Hooghalen, Hijken, Oranje en Spier zijn afgerond. Voor Spier geldt dat een actualisatie van de visie mbt dorpshuis en ontwikkeling dorpshart en wonen wordt opgepakt.

Op 1 september 2016 zijn op alle locaties van de basisscholen Integrale Kindcentra gestart. In deze centra wordt samengewerkt aan een integrale ontwikkellijn voor kinderen van 0-12 jaar.

Met de Stichting Welzijnswerk is gekeken naar de invulling van het takenpakket na de fusie en na de drie decentralisaties. Dat heeft geresulteerd in een budgetcontract voor de jaren 2016 t/m 2019.

Wat hebben we bereikt?

Bewonersparticipatie

Als gemeente vinden we het van groot belang dat burgers betrokken worden.

Dat gebeurt o.a. in de vorm van werkgroepen uit inwoners bij renovatie van buurten/straten.

Voorbeelden daarvan zijn de Meester Weijerstraat in Bovensmilde en de Schultestraat in Hoogersmilde. In 2016 is met de wijk Noorderhoek uit Beilen een start gemaakt voor de renovatie van de wijk. Uitvoering zal in 2017 plaatsvinden. Door de ligging van de wijk nabij GGZ-instellingen vraagt dit om een specifieke aanpak.

De werkgroepen hebben vanaf de start tot aan de afronding van het project mee gedacht, geadviseerd en teruggekoppeld naar de bewoners. Daarin neemt de werkgroep zijn verantwoordelijkheid en dat vertaalt zich in de resultaten: een mooiere straat en wijk waarin de bewoners hun wensen terugzien.

Naast het fysieke is het sociale gebeuren ook een vast onderdeel in het traject.

Ook daarin zijn mooie resultaten te zien.

Bewoners die zich aan elkaar voorstellen bij de start tot het naar elkaar omzien nu.

Welwozo

Het project WelzijnWonenZorg (WelWoZo) als netwerkorganisatie om onze inwoners te faciliteren om langer zelfstandig te wonen is in 2016 op een aantal beleidsvelden actief aan de slag gegaan. Voorbeelden hiervan zijn de bewustwording, de dagbesteding, vervoer, digitale bereikbaarheid en de professionalisering van wijkteams.

Zelfwerkzaamheden

Wij vragen van inwoners altijd een eigen bijdrage in de vorm van arbeid en/of het binnenhalen van sponsors.

Dat was in het verleden niet altijd een vanzelfsprekendheid; nu is dat wel zo.

Voorbeeld daarvan is de overdracht van de hertenkampen in Smilde, Beilen en Westerbork.

Er zijn stichtingsbesturen gevormd, die nu zelf de hertenkampen in stand houden.

Algemene doelstellingen	
1.	Het in verband met de sociale samenhang en de leefbaarheid van buurten en dorpen: • ondersteunen van het particulier initiatief, en • het handhaven van de bestaande accommodaties in alle dorpen

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Doelstellingen		
	Wat	Wanneer
1.	Uitvoering leefbaarheidsinitiatieven dorpsbelangenorganisaties (kleine dorpenbeleid)	Doorlopend
2.	Voortzetten bestaande overlegstructuur met bewoners- en dorpsbelangenorganisaties	Doorlopend
3.	Subsidiëring van de activiteiten van diverse instellingen zoals Welzijnswerk Midden-Drenthe en Stichting NoorderMaat.	Doorlopend
4.	Voortzetting bestaand beleid	Doorlopend

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel staan de lasten en baten van dit deelprogramma vermeld.

Een uitgebreider overzicht en een toelichting daarop is opgenomen in het overzicht van baten en lasten.

Sociale samenhang en leefbaarheid				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	1.740	2.012	1.815	197
baten	10	4	2	-2
resultaat voor bestemming	1.730	2.008	1.813	195
mutaties reserves	0	-270	-96	-174
resultaat na bestemming	1.730	1.738	1.717	21

Deelprogramma Wmo

Ontwikkelingen

Algemeen

In 2016 heeft de raad de transformatienota Wmo, een mooie tussenstand vastgesteld. Deze nota beschrijft de actuele stand van zaken van het Wmo-beleid. Met het vaststellen van de nota heeft de raad ook besloten om:

- De bezuiniging op huishoudelijke hulp terug te draaien;
- Een stimuleringsfonds in te stellen.

Begeleiding, dagopvang en logeren

Met ingang van 2015 zijn delen van de AWBZ overgeheveld naar de Wmo. Het gaat om begeleiding, dagopvang en logeren. De vroegere AWBZ is teruggebracht tot een kern-AWBZ en heet nu Wet langdurige zorg (Wlz). In 2016 is gewerkt aan Wmo zaken, zoals de toegang tot zorg, afspraken met zorgaanbieders en communicatie met klanten. De ondersteuning die we bieden voor begeleiding, dagopvang en logeren is in 2016 gehandhaafd op het niveau, zoals we dat in 2015 bij het heronderzoek voor deze groepen hebben vastgesteld.

Een belangrijke ontwikkeling is het inkopen van begeleiding, dagopvang en logeren met de gemeenten Aa en Hunze, Assen, Noordenveld en Tynaarlo. Gezamenlijk bekend onder de naam Noord- en Midden-Drenthe (NMD). 2016 is benut om met NMD de zorg met een aanbesteding in te kopen. Daarbij zijn we overgestapt van aanbodgericht naar resultaat gericht werken. Alle aanbieders die hebben ingeschreven en aan de eisen hebben voldaan hebben met ingang van 1 januari 2017 een contract gekregen. Het gaat om ongeveer 200 aanbieders. Er is in de aanbesteding gezorgd voor het borgen van de continuïteit van zorg.

Hulp bij het huishouden

De raad heeft in 2016 besloten om de bezuinigingen van 2015 terug te draaien. Deze actie is afgerond. De hulp bij het huishouden is in 2016 ongewijzigd voortgezet. Een aanbestedingstraject voor inkoop van hulp met ingang van 1 januari 2017 is afgerond. Met 12 zorgaanbieders is een contract gesloten voor het leveren van hulp bij het huishouden niveau 1 en voor niveau 2. Het beleid voor hulp bij het huishouden blijft in 2017 en 2018 onveranderd.

Verandering en vernieuwing, de transformatie

Gelijktijdig met de al geschetste ontwikkelingen willen wij werken aan verandering en vernieuwing van de aan de gemeente opgedragen taken. Dit wordt aangeduid met de term transformatie. In algemene zin betekent dit dat door het anders vormgeven van de ondersteuning rondom de burger, diezelfde burger meer zelfredzaam wordt en participeert in de samenleving. In Midden-Drenthe is dit eigenlijk altijd al wel het geval geweest. Vanouds her zijn er veel initiatieven in de gemeenschap, denk daarbij bijvoorbeeld aan ons dorpenbeleid. De transformatie versterkt de rol van de burger. De gemeente heeft een regierol op het terrein van wonen, welzijn en zorg. Die geven we onder meer vorm in de pilots Hijken 2025 en Superrr Wijster. De projecten Welwozo en Dorpszorg worden hieronder verder toegelicht.

Welzijn, wonen en zorg

In het samenwerkingsverband Welwozo (welzijn, wonen en zorg) organiseert de gemeente met 11 sociale partners de ondersteuning voor burgers, zodat men langer thuis kan blijven wonen. Het samenwerkingsverband Welwozo heeft onder regie van de gemeente zich in 2015 gecommitteerd aan het ontwikkelen van een krachtig samenwerkingsverband. De dienstverlening op lokaal niveau is afgestemd op de behoefte van haar inwoners, waarbij ideeën en initiatieven van inwoners noodzakelijke ruimte krijgen. Het jaar 2015 was een jaar van verkennen en plannen maken. In het jaar 2016 is de focus gelegd op : hoe krijgen we onze gezamenlijke ambitie gerealiseerd en hoe komen we tot concrete resultaten. Het jaar 2016 stond in het teken van:

- Het realiseren en concretiseren van ideeën en plannen;
- Het versterken van de netwerkstructuur;
- Vergroten van het eigenaarschap voor gezamenlijke resultaten;
- Verbinden en veranderen.

Er zijn belangrijke stappen gezet op thema's die direct te maken hebben met langer zelfstandig wonen. Deze thema zijn bewustwording, dagbesteding, nachtzorg, netwerkontwikkeling en toegang, mobiliteit en digitale bereikbaarheid en extramuralisering. In 2017 zullen deze thema's worden uitgewerkt en vertaald in beleid en uitvoering.

Dorpszorg

Binnen de sociale samenhang van een plattelandsgemeente als Midden-Drenthe nemen de dorpen een belangrijke plek in. Het project Dorpszorg Midden Drenthe (DOM) richt zich op het vraagstuk hoe ze de zorg in kleine dorpen op een goede wijze gezamenlijk kan organiseren. Het DOM telt 20 dorpen en buurtschappen met elk minder dan 3.000 inwoners. Het DOM, de gemeente Midden-Drenthe, de Stenden Hogeschool/Alfa college en de Stichting Welzijnswerk Midden-Drenthe werken nauw samen met buurtbewoners. De deelnemende partijen zien kans elkaar te stimuleren en te ondersteunen, om vernieuwing te initiëren en innovaties in gang te zetten. Hierdoor wordt met bewoners de leefbaarheid verbeterd en een betere toegang tot (zorg)voorzieningen in de eigen woonomgeving gerealiseerd.

In 2016 zijn nieuwe effectieve vormen en verbindingen tot stand gekomen tussen formele (professionele zorg) en informele zorg (zorg door familie, burens bekenden) voor mensen met een zorgvraag. In meerdere dorpen hebben inwoners hun mening gegeven op vragen over leefbaarheid,

vervoer, wonen en zorggerelateerde onderwerpen. De dorpsanalyses en actiepunten zijn (ook bovenlokaal) verder opgepakt.

Stimuleringsfonds

Er is besloten om in de gemeentelijke begroting een bedrag van € 100.000 te reserveren voor nieuwe initiatieven op het terrein van wonen, welzijn en zorg. De voorwaarden worden in 2017 uitgewerkt.

Wat hebben we bereikt?

Algemene doelstellingen	
	Vrijwilligerswerk en Mantelzorg
	Het vrijwilligerswerk in de gemeente is gestimuleerd en versterkt door:
1.	Verdere invulling te geven aan de lokale makelaarsfunctie door Meedoen Midden-Drenthe
2.	Het deels financieel ondersteunen van de deskundigheidsbevordering van vrijwilligers
3.	Zorgen voor bekendheid, waardering en goede ondersteuning van mantelzorgers
	Voorzieningen
	Zorg en ondersteuning van kwetsbare groepen door:
4.	Een kosten beheersbare verstrekking van individuele voorzieningen
5.	Invoeren en monitoren transitie Wmo/AWBZ
6.	Een passend aanbod van welzijnsvoorzieningen en -activiteiten
	Lokaal Gezondheidsbeleid
7.	Een goede gezondheid voor alle inwoners
8.	Het voorkomen van alcohol-, drugs- en gokverslaving
9.	Het bevorderen van de openbare geestelijke gezondheidszorg
	Welwozo
10.	Krachtige impuls aan bewustwordingscampagne gegeven
11.	gestart met pilot naoberkracht Witteveen

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Doelstellingen		
	Wat	Wanneer
	Vrijwilligers en Mantelzorg	
1.	Subsidiëring Stichting Welzijnswerk Midden-Drenthe (reguliere werkzaamheden)	doorlopend
2.	Uitvoering Subsidieregeling deskundigheidsbevordering vrijwilligers	doorlopend
3.	Uitvoeren acties in Mantelzorg en vrijwilligersondersteuning, dat doe je toch gewoon	doorlopend
4.	Uitvoering regeling mantelzorgwaardering 2016	december 2016
	Voorzieningen	
4.	Verstrekken individuele voorzieningen	doorlopend
5.	Indicatieprotocol en wijze van indicatiestelling aanpassen	2017

	Doelstellingen	
6.	Evalueren en zo nodig bijstellen transitie AWBZ	2016
	Lokaal gezondheidsbeleid	
7.	Bijdrage GGD Drenthe voor uitvoering basistaken en additionele taken.	doorlopend
8.	Subsidiëring verslavingszorg t.b.v. preventie-, handhaving- en voorlichtingsactiviteiten	doorlopend
9.	Uitvoering alcoholbeleid en Drank- en Horecawet	doorlopend
10.	Deelname aan het regionale overleg Maatschappelijke Opvang en Volksgezondheid, georganiseerd door de centrumgemeente.	doorlopend
11.	Steunen initiatieven om knelpunten in de AWBZ-zorg aan te pakken.	doorlopend
	Welwozo	
12.	Woonmarkt georganiseerd	september 2016
13.	Openen modelwoning Langer Thuus	mei 2016
14.	beeldmerk welwozo ontwikkeld	september 2016
15.	interview met inwoners Witteveen	vanaf oktober 2016

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel staan de lasten en baten van dit deelprogramma vermeld.

Een uitgebreider overzicht en een toelichting daarop is opgenomen in het overzicht van baten en lasten.

Wmo				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	12.332	11.287	8.545	2.742
baten	762	762	761	-1
resultaat voor bestemming	11.570	10.526	7.785	2.741
mutaties reserves	-32	-197	-197	0
resultaat na bestemming	11.538	10.329	7.588	2.741

Programma

Deelprogramma

Algemene middelen

Financien

Bedrijfsvoering

Programmadoelstelling

Het voeren van een behoedzaam financieel beleid en een doelmatige bedrijfsvoering.

Beleidskader

- Financiële verordening Midden-Drenthe
- Controleverordening gemeente Midden-Drenthe
- Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid van de gemeente Midden-Drenthe
- Nota Bedrijfsvoering Midden-Drenthe
- Coalitieakkoord Samen 2014-2018
- Nota Reserves en Voorzieningen 2015
- Nota Weerstandsvermogen en Risicomanagement 2015
- Bestuursopdracht en plan van aanpak 'de basis op orde'
- Vernieuwing BBV op het gebied van onder ander vennootschapsbelasting, overhead, grondexploitaties, opbouw begroting en materiële vaste activa.

Coalitieakkoord

- Financieel lange termijn beleid dat rust op twee pijlers: sociaal en financieel gedegen.
- In deze periode zal er een taakstellende bezuiniging gerealiseerd moeten worden. We houden daarbij rekening met een taakstelling van 4 miljoen euro in deze periode. In het coalitieakkoord is voor 3 miljoen euro al een richtinggevende invulling afgegeven. In de loop van de bestuursperiode zal duidelijk worden of en hoe de resterende € 1 miljoen zal worden ingevuld.
- De ingestelde conjunctuurreserve wordt indien nodig gebruikt om de incidentele tekorten te overbruggen die ontstaan bij de invoering van de drie decentralisaties.
- Een trendmatig verhoging van belastingen, leges en tarieven van 2% per jaar. De hoogte van de afvalstoffenheffing en rioolheffing wordt jaarlijks bepaald op basis van de actuele cijfers.
- De OZB-tarieven gaan niet omhoog, met uitzondering van de inflatiecorrectie. Daarbij gaan we uit van de door het CBS in maart van het voorafgaande jaar geprognosticeerde inflatie van het komende begrotingsjaar.
- Geld voor nieuw beleid of intensiever beleid komt uit de beschikbare bestedingsruimte of uit het verminderen of beëindigen van bestaand beleid, anders dan in de ombuigingen benoemd.
- Als gemeentelijke werkgever vervullen we een voorbeeldrol in het bieden van mogelijkheden voor mensen met een beperking.
- De gemeentelijke organisatie levert een belangrijke bijdrage aan de totale ombuigingen. Vanaf 2016 en volgende jaren staat er nog een taakstelling van 3 keer € 150.000. Daarbij blijft het uitgangspunt dat organisatieontwikkeling plaatsvindt zonder gedwongen ontslagen.

Relatie met andere programma's

De algemene middelen dragen bij aan alle programma's.

Ontwikkelingen

- De algemene uitkering laat door economisch herstel een stijgende tendens zien.
- Met ingang van 2016 is de Vennootschapsbelasting ook voor overheidsondernemingen van toepassing. Binnen de gemeente is een inventarisatie uitgevoerd waaruit blijkt dat dit alleen de bouwgrondexploitatie betreft. Er is een fiscale openingsbalans opgesteld. De aangifte vennootschapsbelasting 2016 moet voor 1 juli 2017 ingediend.
- Wijzigingen besluit begroting en verantwoording. In 2016 zijn de voorschriften voor de begroting en jaarrekening op onderdelen ingrijpend gewijzigd. Voor 2016 betreft dit met name de Bouwgrond in exploitatie (BIE) en de Niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG). Voor 2017 betreft dit onder andere de introductie van taakvelden, de systematiek overhead en renteomslag, richtlijnen voor de paragraaf Verbonden partijen en het verplicht activeren van investeringen maatschappelijk nut. In de begroting 2017 is dit verwerkt.
- In 2016 heeft de aanbesteding plaatsgevonden voor een nieuwe accountant. Hieruit is de accountant Hofsteenge Zeemangroep als onze accountant geselecteerd. Het contract loopt tot en met juni 2019.
- In 2016 is het project Basis op orde afgerond, voor details verwijzen we naar de paragraaf Bedrijfsvoering.

Deelprogramma Financiën

Ontwikkelingen

Zie ontwikkelingen onder het programma Algemene middelen.

Wat hebben we bereikt?

Het bestendigen van een solide financieel beleid.

Algemene doelstellingen

1.	Opvangen extra uitgaven binnen de inflatiecorrectie.
2.	Alleen een meer dan trendmatige verhoging van de uitgaven indien dit noodzakelijk is om extra of op een hoger peil gelegen resultaten te bereiken.

Lange termijnagenda		
Wat	Wanneer	Afdoening
Opiniërend bespreken van de perspectiefnota begroting 2017	besproken raad 7 juli 2016	Raad
Voor- / najaarsnota 2016	Vastgesteld raad 30 juni 2016 en 27 oktober 2016	rc. Algemeen Bestuur + raad
Jaarstukken 2015	Vastgesteld raad 14 juli 2016	rc. Algemeen Bestuur + raad
(meerjaren)Begroting 2017	Vastgesteld raad 3	Raad

Lange termijnagenda		
Wat	Wanneer	Afdoening
	november 2016	
Planning en Control cyclus 2016	Ter kennisgeving op 28 februari 2016	rc. Algemeen Bestuur
Controleprotocol 2016 en Normen- en Toetsingskader 2016	Vastgesteld op 15 december 2016	Raad
Overheveling budgetten naar 2017	Vastgesteld op 15 december 2016	Raad
Financiële verordening	Vastgesteld op 15 december 2016	rc. Algemeen Bestuur + raad

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Doelstellingen		
Wat		Wanneer
Zie onderdeel financiële positie en paragrafen.		Doorlopend

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel staan de lasten en baten van dit deelprogramma vermeld. Een uitgebreider overzicht en een toelichting daarop is opgenomen in het overzicht van baten en lasten.

Financien				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	702	1.570	1.591	-21
baten	54.886	56.112	56.327	215
resultaat voor bestemming	-54.185	-54.542	-54.736	194
mutaties reserves	166	1.244	1.157	86
resultaat na bestemming	-54.018	-53.298	-53.579	281

Deelprogramma Bedrijfsvoering

Ontwikkelingen

Het jaar 2016 hebben management en medewerkers van de gemeente een belangrijke stap gezet in de ontwikkeling van de organisatie. Dat hebben ze gedaan door samen een bouwplan vast te stellen,

waarmee we als college hebben ingestemd. Daarin gaat het eerst en vooral over de manier waarop medewerkers hun werk doen. Daarnaast komt er een aanpassing van de structuur.

Een uitgebreidere toelichting staat in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Wat hebben we bereikt?

Algemene doelstellingen	
1	Een doelmatige, flexibele, kwaliteitsvolle en vraaggerichte organisatie gericht op dienstverlening aan de Midden-Drentse samenleving ondanks de noodzakelijke bezuinigingen
2	Een organisatie met voldoende massa en kwaliteit om de dienstverlening ook onder onverwachte of moeilijke omstandigheden inhoud te geven.
3	Niet per se alles zelf doen; uitbesteding of samenwerking zijn reële opties als dit leidt tot een kwalitatief betere en doelmatige dienstverlening.
4.	Borging van middelen voor opleiding, training en ontwikkeling
5.	Optimale ondersteuning van de primaire processen tegen gerechtvaardigde kosten.

Indicator	2011	2012	2013	2014	2015	2016
aantal ingevulde fte's per 31 december (afgerond op hele fte's)	233	228	223	216	207	211

Wat hebben we daarvoor gedaan?

	Doelstellingen	
	Wat	Wanneer
1.	Uitvoering Dienstverleningsprogramma 2009 - 2014	Afronding in 2017/2018
2.	Zie paragraaf Bedrijfsvoering	Doorlopend

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel staan de lasten en baten van dit deelprogramma vermeld.

Een uitgebreider overzicht en een toelichting daarop is opgenomen in het overzicht van baten en lasten.

Bedrijfsvoering				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	2.529	2.542	3.150	-609
baten	5	5	7	2
resultaat voor bestemming	2.524	2.537	3.143	-607
mutaties reserves	145	-17	-146	129
resultaat na bestemming	2.669	2.520	2.998	-478

Paragrafen

Lokale heffingen

Lokale heffingen is een verzamelterm voor een aantal belastingen en rechten. De lokale heffingen vormen een aanzienlijk deel van de inkomsten van de gemeente en maken dus een wezenlijk onderdeel uit van het te voeren gemeentelijk beleid. De tarieven voor 2016 zijn door de raad op basis van de volgende uitgangspunten vastgesteld:

- een tariefstijging van 0,9% voor de OZB;
- een algemene tariefstijging van 2% voor de overige belastingen;
- op grond van het uitgangspunt van kostendekking zijn de tarieven voor de afvalstoffenheffing verlaagd met € 15 en is het tarief rioolheffing verhoogd met € 15;
- het tarief voor de toeristenbelasting is verhoogd naar € 1,20 per persoon per overnachting.

In onderstaande tabellen staan voor de verschillende belastingen en rechten de tarieven en opbrengsten vermeld. In de tabel Waarden onroerende zaken staan de totale waarden van de onroerende zaken in de gemeente. De economische waarde van de onroerende zaken in een gemeente vormt onder meer de grondslag voor de onroerendezaakbelastingen.

Waarden onroerende zaken (bedragen x € 1.000)

	Werkelijk 2014	Werkelijk 2015	Werkelijk 2016
Waarde WOZ-objecten (waardepeildatum 2014 = 1-1-2013; waardepeildatum 2015 = 1-1-2014; waardepeildatum 2016 = 1-1-2015)	3.716.514	3.613.212	3.592.232
Waarde OZB-objecten (waardepeildatum 2014 = 1-1-2013; waardepeildatum 2015 = 1-1-2014; waardepeildatum 2016 = 1-1-2015)	3.699.831	3.596.984	3.576.517
waarde woonruimten	2.894.424	2.778.042	2.763.648
waarde niet woonruimten	805.323	818.942	812.869
-/- vervallen OZB gebruikersheffing woningen	<u>-/- 114.028</u>	<u>-/- 112.349</u>	<u>-/- 129.362</u>
en woongedeelte niet-woningen (amendement De Pater / motie van Beek)	691.295	706.593	683.507

Van ieder object moet de economische waarde worden vastgesteld. Door in de wet genoemde vrijstellingen krijgt niet iedere eigenaar of gebruiker van een gewaardeerd object een OZB-aanslag. Dit verklaart het verschil in waarden van WOZ-objecten en OZB-objecten. Hierna staan de volgende tabellen opgenomen:

- tarieven per belastingsoort
- opbrengsten belastingen
- kostendekkendheid afvalstoffenheffing
- belastingdruk per wooneenheid en per inwoner

Tarieven

Soort belasting/heffing	Tarief 2014 (% woz- waarde)	Tarief 2015 (% woz- waarde)	Tarief 2016 (% woz- waarde)
Onroerendezaakbelastingen			
<i>Woningen:</i>			
Eigenaar	0,1073%	0,1143%	0,1169%*
<i>Niet-woningen:</i>			
Eigenaar	0,1835%	0,1920%	0,1971%*
Gebruiker	0,1472%	0,1540%	0,1581%*
Afvalstoffenheffing			
• Eenpersoonshuishoudens	€ 185,00	€ 185,00	€ 170,00
• Tweepersoonshuishoudens	€ 207,00	€ 207,00	€ 192,00
• Drie- of meer persoonshuishoudens en voor recreatiewoningen	€ 230,00	€ 230,00	€ 215,00
Reinigingsrechten per minicontainer (incl.btw)	€ 125,00	€ 125,00	€ 116,00
Toeristenbelasting (tarief per overnachting)	€ 1,15	€ 1,15	€ 1,20
Forensenbelasting Afhankelijk van de vastgestelde WOZ-waarde:			
tot € 51.000,00	€ 368,00	€ 375,00	€ 382,50
van € 51.000,00 tot € 77.000,00	€ 451,50	€ 460,50	€ 469,50
van € 77.000,00 tot € 102.000,00	€ 474,50	€ 484,00	€ 493,50
van € 102.000,00 tot € 128.000,00	€ 486,00	€ 495,50	€ 505,00
van € 128.000,00 tot € 153.000,00	€ 549,00	€ 560,00	€ 571,00
van € 153.000,00 of meer.	€ 692,00	€ 705,50	€ 719,50
Rioolheffing (per aansluiting)	€ 223,50	€ 223,50	€ 238,50

* De tarieven OZB zijn verhoogd met 0,9 %; daarnaast is rekening gehouden met de gevolgen van de herwaardering voor 2016 naar waardepeildatum 1-1-2015 (was 1-1-2014).

Opbrengsten belastingen en rechten (bedragen x € 1.000)

Belastingsoorten	Werkelijk 2014	Werkelijk 2015	Werkelijk 2016
Onroerendezaakbelastingen	5.490*	5.754	5.900
• opbrengst woonruimten	3.101	3.152	3.258
• opbrengst niet woonruimten	2.389*	2.602	2.642
Reinigingsheffingen:			
• Afvalstoffenheffing	2.948	2.941	2.683
• Reinigingsrechten	98	96	52
Rioolheffing	3.601	3.605	3.824
Forensenbelasting	178	172	203
Toeristenbelasting	753	784	858
Bedrijven Investerings Zone (BIZ)	49	52	0
Begraafenisrechten	328	400	344

* Inclusief een terugbetaling van bijna € 100.000 die betrekking had op een correctie over voorgaande jaren door een aanpassing van 'wonen' naar 'niet-wonen' (conform uitspraak Hoge Raad over de woondelenvrijstelling).

Kostendekkendheid (bedragen x € 1.000)

Afvalstoffenheffing/reinigingsrechten	Werkelijk 2014	Werkelijk 2015	Werkelijk 2016
Opbrengst uit heffingen	2.948	2.941	2.683
Overige opbrengsten	98	96	52
Totale baten (exclusief verfijning)	3.046	3.037	2.735
Totale lasten (incl. BTW)	3.046	3.037	2.735
Niet-gedekte lasten	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Dekkingspercentage in %	100%	100%	100%

Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten

De inkomsten uit de afvalstoffenheffing zijn € 2.683.242. De inkomsten uit reinigingsrechten bedragen € 51.822. Totaal € 2.735.064. De raming bij de begroting ging uit van een totaal aan inkomsten van € 2.788.447. De werkelijke inkomsten zijn per saldo € 53.383 lager. Een voordeel is ontstaan door minder leegstand. Door de aanpassing van de systematiek van het verwerken van dubieuze en oninbare vorderingen is er een nadeel ontstaan van € 64.000. Het verschil tussen de werkelijke baten en de werkelijke lasten wordt gemuteerd in de egalisatiereserve tarief afvalstoffenheffing (onttrekking € 62.500).

Rioolheffing

De inkomsten uit de rioolheffing zijn € 3.823.960. De raming bij de begroting bedroeg € 3.852.206. De werkelijke inkomsten zijn per saldo € 28.246 lager. Dit heeft betrekking op een voordeel als gevolg van minder leegstand dan geraamd en door de aanpassing van de systematiek van het verwerken van dubieuze en oninbare debiteuren (nadeel € 69.000). De totale kosten met betrekking tot het onderdeel riolering vormen een onderdeel van het Watertakenplan en verlopen budgettair neutraal voor de gemeente.

Belastingdruk 2016 (x € 1.000)

Opbrengst onroerende-zaakbelastingen	5.900		
af: opbrengst niet-woonruimten	- 2.642		
		3.258	
Opbrengst rioolheffing	3.824		
af: opbrengst niet-woonruimten	- 440		
		3.384	
Opbrengst reinigingsheffingen	2.735		
af: opbrengst reinigingsrechten	- 52		
		2.683	
Totaalopbrengst particuliere huishoudingen			9.325

Belastingdruk

De belastingdruk per woonruimte is uitgesplitst naar koop en huur. De totale belastingopbrengst van particuliere huishoudens bedraagt in 2016 € 9.325.000. De gemiddelde belastingdruk per woonruimte van een *koopwoning* (gemiddelde woningwaarde € 200.000) bedraagt € 686,50. Huurders betalen geen onroerende-zaakbelasting. De belastingdruk van een *huurwoning*, uitgaande van een drie- of meerpersoonshuishouden, bedraagt € 453,50. Dit is de som van de afvalstoffenheffing en de

rioolheffing. Het aantal inwoners per 1 januari 2016 is 33.454. De belastingdruk per inwoner komt dan op € 276.

Kwijtscheldingsbeleid

Belastingplichtigen met een laag inkomen kunnen kwijtschelding vragen van de onroerende-zaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Sinds 1 januari 2014 geldt dit ook voor kleine, soms startende, zelfstandige ondernemers. De aanvragen worden wat betreft inkomen, vermogen en gezinssituatie getoetst aan door het rijk vastgestelde normen.

Onderstaande tabellen geven inzicht in het aantal (gehonoreerde) kwijtscheldingsverzoeken en de bedragen die daarmee gemoeid zijn.

Kwijtschelding

	Werkelijk 2014	Werkelijk 2015	Werkelijk 2016
Aantal verzoeken	540	565	619
Aantal gehonoreerd	419	458	476
Bedrag (bedragen x € 1.000)	176	193	207

Kosten 2011-2016 gehonoreerde kwijtscheldingsverzoeken (bedragen x € 1.000)

Jaar	O.Z.B.	Rioolheffing	Afvalstoffenheffing	Totaal
2011	0	79	69	148
2012	1	90	71	162
2013	1	98	70	169
2014	1	82	93	176
2015	1	101	91	193
2016	2	114	91	207

Leges

Onderstaande tabel geeft inzicht in de inkomstenontwikkeling van een aantal soorten gemeentelijke leges.

Legesinkomsten (bedragen x € 1.000)

Soort	Werkelijk 2014	Werkelijk 2015	Werkelijk 2016
Bouwleges	696	763	444
Huwelijksrechten	20	17	16
Bewijs opneming BRP	6	6	6
Gemeentelijke leges rijbewijzen	77	75	101
Leges eigen verklaring	10	14	18
Gemeentelijke leges paspoorten	91	82	86
Gemeentelijke leges identiteitskaarten	71	86	105

Ontwikkelingen

Hervorming lokale belastingen

Het kabinet heeft bouwstenen gegeven voor de hervorming van het lokaal belastinggebied.

Verschuiving van Rijks- naar gemeentelijke belastingen moet op de agenda van het volgende kabinet komen te staan.

Het invoeren van een ingezetenenheffing en de herinvoering van de OZB-gebruikersbelasting voor woningen worden als geschikte heffingen genoemd voor verruiming van het gemeentelijke belastinggebied. Daarbij wordt een ombuiging van zo'n 4 miljard genoemd. De hogere gemeentelijke belastingen worden gecompenseerd door lagere inkomstenbelasting. Het kwijtscheldingsbeleid blijft ongewijzigd. Daarnaast wordt onder andere gesproken over het samenvoegen van de toeristen-en forensenbelasting.

Jaarlijkse WOZ-herwaardering

De herwaardering van woningen vindt jaarlijks plaats op basis van werkelijke verkoopcijfers. Naast de beschikbare vraag- en verkoopcijfers wordt ook gebruik gemaakt van beschikbare gegevens van nieuwbouw, verbouw en sloop en de resultaten van de hertaxaties na bezwaren.

Voor herwaardering van de agrarische- en incurante objecten wordt gebruik gemaakt van een koppeling met de landelijke taxatiewijzers.

Door toename van vergunningsvrije bouw en de plicht tot de juiste registratie en controle van objectgegevens, wordt gebruik gemaakt van mutatiesignalering op basis van luchtfotovergelijking. Door de hoeveelheid werkzaamheden met betrekking tot de herwaardering, de mutaties nieuw- en verbouw inclusief vergunningsvrije bouw en bezwaar- en beroepsprocedures, in relatie tot de eigen personele bezetting, wordt daarbij gebruik gemaakt van externe ondersteuning.

Daarbij geldt dat na een periode van een dalende woningmarkt met aanzienlijk minder verkoopcijfers de markt zich geleidelijk herstelt. Het aantal verkopen stijgt weer en ook aan de prijsdalingen is een eind te komen.

Sinds een aantal jaren is gekozen voor de mogelijkheid om voorafgaand aan een formeel bezwaartraject met betrekking tot de vastgestelde WOZ-waarden belanghebbenden de gelegenheid te bieden contact te hebben met de taxateur. Een zogenaamd informeel bezwaar traject, wat veel positieve reacties oplevert van zowel de burgers als het klantenpanel. Deze werkwijze wordt ook door de Waarderingskamer gestimuleerd en gewaardeerd.

De WOZ-werkzaamheden worden voor zover mogelijk afgestemd en gecombineerd met de werkzaamheden voor de uitvoering van de Wet Basisregistraties adressen en gebouwen (BAG).

Voor het indienen van bezwaren tegen de WOZ-waarden kan gebruik worden gemaakt van op deze markt opererende zogenaamde 'no-cure-no-pay' bedrijven. Ook wordt daarbij standaard gevraagd om kostenvergoeding op basis van Algemene Wet Bestuursrecht. Ingeval van een gegrond bezwaar is op basis van deze wet standaard kostenvergoeding verschuldigd voor het indienen van bezwaar, voor het opstellen van een taxatierapport en voor het horen. Hetzelfde geldt voor het indienen van beroep. Deze categorie bezwaren vergt extra veel behandeltijd. Wel is er sprake van een afname van het aantal bezwaren door deze categorie.

Wetswijzigingen

De huren van huurwoningen worden deels gebaseerd op de WOZ-waarde. Huurders ontvangen daarom sinds 2016 ook een WOZ-beschikking. Met deze wijziging is er sprake van tegenstrijdig belang. Huurders hebben belang bij een zo laag mogelijke waarde terwijl de verhuurder juist veelal een hoge WOZ-waarde

wil. Het tegenstrijdige belang veroorzaakt problemen bij de afhandeling van bezwaarschriften. De VNG heeft dit vroegtijdig en bij herhaling aangegeven aan de wetgever. Een werkgroep, bestaande uit het Ministerie van Financiën, het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Unie van Waterschappen, Waarderingskamer en de VNG, onderzoekt hiervoor een oplossing.

De WOZ-waarden voor woningen zijn sinds 1 oktober 2016 openbaar. Dit loopt samen met de invoering van de Landelijke Voorziening WOZ. Midden-Drenthe is sinds juni 2016 aangesloten op deze Landelijke Voorziening.

Het is vanaf 2016 mogelijk om formeel bezwaar te maken tegen te laag vastgestelde waarden.

Eerder is aangegeven dat de mogelijkheid wordt onderzocht om de WOZ-herwaardering van woningen te baseren op de BAG-gegevens. Op 8 september 2016 heeft de Waarderingskamer besloten dat het taxeren van woningen op gebruiksoppervlakte vanaf 1 januari 2022 verplicht is. Voor een soepele overgang is een overgangsperiode van vijf jaar (2017-2021) aangegeven waarmee de WOZ-administratie tijdig kan beschikken over betrouwbare gebruiksoppervlakten voor alle relevante WOZ-deelobjecten bij woningen. Tot nu toe wordt gewaardeerd op basis van de inhoud van woningen. De wijziging vergt extra werkzaamheden voor het bepalen/controleren en registreren van de juiste gebruiksoppervlakte. Daarnaast dienen de waarderingsmodellen te worden aangepast.

Toezicht en handhaving

Momenteel is een werkgroep Vergunningverlening, Handhaving en Toezicht (VHT) bezig de taken op dit terrein opnieuw in beeld te brengen. De BAG-taken zijn daarbij ook in beeld gebracht. Het gaat daarbij met name om constatering / meldingen die op grond van de Wet BAG geregistreerd moeten worden en waarbij sprake is van onverantwoorde en/of illegale situaties of waarbij het niet duidelijk is of er sprake is van (il)legale situaties.

Basisregistraties WOZ, BAG en Handelsregister

De WOZ en de BAG (Basisregistratie Adressen en Gebouwen) zijn wettelijk verplichte basisregistraties. De gemeenten zijn bronhouder van de gegevens. De BAG is aangesloten op de landelijke voorziening. Sinds juni 2016 is de WOZ aangesloten op een afzonderlijke landelijke voorziening. De aansluitingen op landelijke voorzieningen zijn wettelijk geregeld. De landelijke voorziening WOZ vervangt het WOZ-berichtenverkeer met waterschappen en Belastingdienst en is de basis voor het openbaar maken van de WOZ-waardegegevens van woningen per 1 oktober 2016.

Dit proces vergt aanpassingen aan systemen en registraties. De WOZ- en de BAG-gegevens zijn gekoppeld. In beide gevallen gaat het om objectgegevens. De koppeling is de basis voor een zo efficiënt mogelijke uitvoering en beheer van deze wettelijke basisregistraties. Om de jaarlijkse mutaties in nieuw- / verbouw en sloop in beeld te krijgen wordt gebruik gemaakt van een jaarlijkse mutatiesignalering op basis van luchtfotovergelijking. Het gaat daarbij met name om de niet vergunde (vergunningsvrij) bouw. Door gewijzigde regelgeving is deze categorie vergroot.

De inspanning ten aanzien van de BAG ligt op het op orde brengen en houden van de data. Door de Auditdienst Rijk is geconstateerd dat de huidige BAG-inspecties onvoldoende zijn gericht op kwaliteit, risicobeheersing en effecten in de praktijk. Het ministerie van Infrastructuur en Milieu ontwikkelt daarom een nieuw kwaliteits- en toezichtsinstrumentarium om de kwaliteit van de BAG te monitoren. De nieuwe werkwijze vereist een wettelijke aanpassing die naar verwachting in 2018 wordt geformaliseerd middels een aanpassing van de Wet BAG. De eerste resultaten in de uitvoering zijn inmiddels zichtbaar. Het Kadaster is belast met het toezicht op de uitvoering van de BAG door

gemeenten. Inmiddels is met alle Drentse gemeenten, waarbij ook het Kadaster is betrokken, een regionaal BAG-overleg gestart dat minimaal 2 keer per jaar bijeenkomt.

Een andere ontwikkeling in het kader van het stelsel van basisregistraties is een koppeling met het Handelsregister (NHR). Dit is de basisregistratie van alle rechtspersonen en ondernemingen in Nederland.

De uitvoering is momenteel in voorbereiding bij gemeenten en softwarebedrijven. In onze gemeente wordt daarbij ook de koppeling met Midnet betrokken.

Kwijtschelding

Kwijtscheldingsaanvragen van waterschapsheffingen worden beoordeeld en getoetst door de gemeente. De gemeente toetst en de waterschappen conformeren zich aan de beslissing. Voor de toetsing wordt gebruik gemaakt van de inkomens- en vermogensgegevens zoals die bekend zijn bij het Landelijk Inlichtingenbureau (LIB). Dit geldt alleen voor zover de aanvragers daarvoor toestemming hebben verleend (wettelijk verplicht). Het is wettelijk niet toegestaan om gebruik te maken van Suwinet, het landelijk systeem met inkomens-, vermogens- en voertuiggegevens. Het gebruik is uitsluitend toegestaan voor de toetsing van aanvragen om een uitkering o.b.v. de bijstandswet en voor deurwaarders t.b.v. het incasseren van vorderingen en niet voor het toetsen van kwijtscheldingsaanvragen. Dit geldt ook voor de gegevens die intern bij de afdeling Samenlevingszaken bekend zijn. Daarmee is er sprake van een discrepantie in de wetgeving m.b.t. de wet eenmalige gegevens uitvraag. Het probleem is bekend bij VNG en ministerie. Gelet op de huidige privacywetgeving zal dit op korte termijn niet veranderen.

Sinds 2014 wordt gebruik gemaakt van de wettelijke mogelijkheid om kwijtschelding te verlenen voor de privé gerelateerde gemeentelijke belastingen aan kleine, soms startende, zelfstandige ondernemers. Daarnaast zijn de invoering van de Participatiewet (i.p.v. de WWB), het Kindgebondenbudget (i.p.v. kindtoeslag) sinds 1 januari 2015 van invloed op de toetsing van aanvragen om kwijtschelding. Het toepassen van de kostendelersnorm is uitgesteld tot 1 januari 2018. De toetsingscriteria voor kwijtschelding worden door de invoering van deze wetgeving behoorlijk complex. De invoering kan forse financiële consequenties hebben voor individuele schuldenaren. Het ministerie van Financiën beraadt zich samen met de VNG en de Unie van Waterschappen over de wijze van voorlichting aan kwijtscheldingsgerechtigden.

Wetswijziging

In de Fiscale vereenvoudigingswet 2017 is voorgesteld om bezwaar- en beroep mogelijk te maken tegen een beschikking uitstel van betaling en tegen een beschikking kwijtschelding. De ingangsdatum wordt waarschijnlijk 1 januari 2019.

Samenwerking kwijtschelding waterschapsheffingen

Het kwijtscheldingsbeleid van de waterschappen is minder ruim dan het beleid dat de gemeente heeft vastgesteld. De waterschappen hanteren vanaf 2017 eigen lagere normen. Naast dat er in verband met de samenwerking twee toetsingen per aanvraag moeten worden verricht, betekent dit dat minder mensen in aanmerking komen voor kwijtschelding van de waterschapslasten (zuiverings- en verontreinigings-heffingen). Daarnaast geldt dat, ondanks dat het Waterschap Drents Overijsselse Delta (voorheen Reest en Wieden) dit nog niet expliciet heeft aangegeven, er wel een tendens gaande is onder de waterschappen om minder kwijtschelding te verlenen. Dit raakt direct onze burgers / minima. Dit is een bestuurlijk aandachtspunt richting de waterschapsbesturen. Met name in het belang van de

burgers wordt getracht om de waterschappen dezelfde (ruimere) normen te laten vaststellen. Tot nu toe is dat niet gelukt. Het waterschap heeft in huidige coalitieakkoord bepaald dat tijdens deze bestuursperiode het kwijtscheldingsbeleid niet wordt aangepast. Daarnaast wordt ook als argument genoemd dat minimabeleid een verantwoordelijkheid is van gemeenten en niet van waterschappen.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

WEERSTANDSVERMOGEN

Het weerstandsvermogen geeft de verhouding aan tussen de risico's die de gemeente loopt (*benodigde weerstandscapaciteit*) en de financiële middelen die de gemeente vrij kan maken om de nadelige gevolgen van deze risico's op te vangen (*beschikbare weerstandscapaciteit*). Dit wordt uitgedrukt in een ratio.

Weerstandsvermogen of ratio weerstandscapaciteit=

Beschikbare weerstandscapaciteit

Benodigde weerstandscapaciteit

In onderstaande tabel (uit de Nota weerstandsvermogen en risicomanagement 2015) staat voor de verschillende uitkomsten van de ratio de waardering aangegeven.

Ratio weerstandsvermogen	Waardering
> 2	Uitstekend
1,5 - 2,0	Ruim voldoende
1,0 - 1,5	Voldoende
0,8 - 1,0	Matig
0,6 - 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Na een toelichting op de totstandkoming van de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit worden beide onderdelen hieronder met elkaar in relatie gebracht in het weerstandsvermogen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

In onderstaande tabel staat de beschikbare weerstandscapaciteit per 31 december 2016 opgenomen.

Weerstandscapaciteit (x € 1.000)	Begroting 2016	Begroting 2017	Rekening 2016
<i>Exploitatie (structurele weerstandscapaciteit)</i>			
Onbenutte belastingcapaciteit	2.270	2.231	2.146
Onvoorziene uitgaven	0	25	0
Meerjarige bestedingsruimte	8	0	0
<i>Vermogen (incidentele weerstandscapaciteit)</i>			
Algemene A-reserve	3.000	3.017	3.017
Weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie	750	750	805
Bestemmingsreserves	7.515	5.001	6.565

Stille reserve	p.m.	p.m.	p.m.
Totaal incidenteel	13.543	11.024	12.533

De beschikbare weerstandscapaciteit is afkomstig uit diverse buffers in het eigen vermogen (incidentele weerstandscapaciteit) en in de exploitatie (structurele weerstandscapaciteit). Specifiek gaat het om de reserves, de onbenutte belastingcapaciteit en eventuele ruimte in de begroting (meerjarige bestedingsruimte).

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de onbenutte belastingcapaciteit en de structurele bestedingsruimte. Eind 2016 is geen vrije bestedingsruimte meer beschikbaar.

De onbenutte belastingcapaciteit is het verschil tussen de voor 2016 geraamde opbrengsten uit onroerende zaakbelasting en de door het rijk vastgestelde normopbrengst voor dat jaar.

De normopbrengst voor 2016 – dit is de door het rijk gehanteerde artikel 12-norm zoals opgenomen in de meicirculaire 2015 - is vastgesteld op 0,1889 % van de WOZ-waarde.

De werkelijke opbrengst voor 2016 is € 5.901.000. De normopbrengst voor 2016 is € 8.047.000. De onbenutte belastingcapaciteit is daarmee € 2.146.000.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserves (Algemene A-reserve en de reserve bouwgrondexploitatie), de bestemmingsreserves, de incidentele bestedingsruimte en de stille reserves. Bij de jaarrekening hebben wij een actualisatie aangebracht op de weerstandscapaciteit en het risicobedrag. Hierbij is een aantal bestemmingsreserves waarvoor een specifieke aanwending is voorzien buiten het weerstandsvermogen gelaten.

Op grond van de nieuwe nota Reserves en Voorzieningen is er geen incidentele bestedingsruimte meer.

De beschikbare incidentele bestedingsruimte wordt rechtstreeks voor elk 50% toegevoegd aan de reserves Openbare ruimte en Woon- en Leefomgeving.

De stille reserves zijn niet geïnventariseerd en daarom niet in een bedrag uitgedrukt.

Tabel opbouw weerstandsvermogen

	Omschrijving reserve	Wel in weerstandsvermogen	Niet in weerstandsvermogen
1	Algemene A reserve	3.017	
2	Weerstandsvermogen bouwgrondexpl	805	
3	Openbare ruimte		8.243
4	Woon- en leefomgeving		4.373
5	Openbare verlichting		80
6	Dienstverleningsprogramma		184
7	Jeugdgezondheidszorg		488
8	Gezondheidszorg vml. Beilen	44	
9	Conjunctuurreserve	6.347	
10	Waterplan		180
11	Algemene reserve Breedband		2750
12	Lokaal onderwijsbeleid	124	

13	Onderhoud gebouwen		433
14	Reservering riolering		148
15	Egalisatie verfijningsuitkering Riolering		59
16	Egalisatie tarief afvalstoffenheffing		449
17	Vervangingsinvesteringen		881
18	Personeel/organisatiestructuur	50	
19	BTW compensatiefonds		25
		10.387	18.293

Benodigde weerstandscapaciteit

Om de risico's in beeld te krijgen zijn de eerste 2 stappen uit het risicomanagementmodel uit de Nota weerstandsvermogen en risicomanagement gezet:

1. Risico - identificatie
2. Risico beoordeling

Per risico is ingeschat hoe groot de kans is dat deze zich voordoet en wat de gevolgen hiervan kunnen zijn. Dit is gebeurd aan de hand van de tabellen Kansscore en Klasse.

Tabel: Kansscore

Kansscore	Omschrijving	Toelichting
1	Minder dan of 1 keer per 10 jaar	Zeer onwaarschijnlijk
2	1 keer per 5-10 jaar	Onwaarschijnlijk
3	1 keer per 2-5 jaar	Waarschijnlijk
4	1 keer per 1-2 jaar	Mogelijk
5	1 keer per jaar	Vrijwel zeker

Tabel: Klasse

Klasse	Financieel gevolg	Imagobeeld	Referentiebeeld
A	< € 75.000	Zeer klein	Geen bedreiging voor de doelstellingen
B	Tussen € 75.000 en € 250.000	Klein	Minimale bedreiging voor de doelstellingen
C	Tussen € 250.000 en € 1.000.000	Midden	Bedreiging voor de doelstellingen
D	Tussen € 1.000.000 en € 1.500.000	Groot	Ernstige bedreiging voor de doelstellingen
E	> € 1.500.000	Zeer groot	Zeer ernstige bedreiging voor de doelstellingen

Ieder risico krijgt zo een risicoscore waaraan een risicopercentage hangt. Dit percentage vermenigvuldigd met het risico leidt tot een risicobedrag. De uitkomsten hiervan staan opgenomen in het risicoprofiel of risicocontrolematrix op de volgende pagina's. De opgenomen risico's van de begroting 2016 vormen de basis. Deze zijn indien nodig geactualiseerd en aangevuld met de nieuwe risico's.

Deelprogramma	Onderwerp	Omschrijving van het risico	Risico-score	Risico-kans in %	Bedrag	Risicobedrag	I of S	Reactie	Beheersmaatregel
Ruimtelijke ontwikkeling	Gronden voor toekomstige plannen die onder de overgangsregeling tot 1/1/2020 vallen (<i>bedrag is 25% van de boekwaarde 31-12-2016</i>)	De oude NIEGG's worden niet voor 1/1/2020 in exploitatie genomen en moeten afgeboekt worden naar agrarische gronden.	3d	50%	€ 1.424.715	€ 712.358	I	beheersen	Activiteiten ontplooiën om de betreffende plannen voor 2020 in exploitatie te hebben genomen.
Financiën	Gemeentefonds (<i>bedrag is 5% van het begrote bedrag</i>)	Grote financiële nadelen door herijking gemeentefonds, kortingen en uitvoeringen nieuwe taken met een bezuinigingstaakstelling.	3c	40%	€ 1.405.100	€ 562.040	I	accepteren	Indien van toepassing kortingen doorrekenen aan de budgetten van de vakafdelingen.
Ruimtelijke ontwikkeling	Bouwgrondexploitatie BIE plannen (<i>bedrag is 25% van de boekwaarde 31-12-2016</i>)	De begrote lasten worden niet meer afgedekt door de begrote baten.	2b	15%	€ 2.502.847	€ 375.427	I	beheersen	Op grond van de jaarlijkse dynamische kostprijsberekening is er een meerjarig inzicht in het verwachte eindresultaat. Toekomstige negatieve resultaten worden direct genomen. Pas investeren als er reële verkopen worden verwacht. Verkoop

									stimulerende maatregelen zijn begin 2017 vastgesteld.
Jeugd/WMO en Participatie	Het sociaal domein	De lagere budgetten vanuit het rijk zijn budgetneutraal in de begroting opgenomen. Het risico bestaat dat dit niet door middel van de transformatie op te vangen is. De verlaging van 2016 tot 2021 bedraagt circa € 1,7 miljoen	2b	15%	€ 1.700.000	€ 255.000	S	verminderen / accepteren	Het beleid overeenkomstig aangepast. In 2016 konden wij de rijkskorting ruim opvangen.
Inkomen en Reintegratie	Eigen risico Inkomensdeel	Uitkeringslasten tot 110% van het door het rijk toegekende inkomensdeel komen voor risico van de gemeente. De geraamde rijksbijdrage bedraagt afgerond € 6.090.000. 10% hiervan is € 609.000.	3c	40%	€ 609.000	€ 243.600	S	verminderen / accepteren	In de werkprocessen is veel aandacht voor het voorkomen van fraude. In het kader van de re-integratie worden zoveel mogelijk bijstandsgerechtigden naar werk begeleid. Een plotselinge stijging van het aantal bijstandsgerechtigden kan echter niet altijd worden

									opgevangen.
Bedrijfsvoering	Staatssteun & Europese aanbesteding	Onvoldoende kennis over de complexe regelgeving op dit gebied waardoor ten onrechte Staatssteun wordt verschaft of onjuist wordt aanbesteed.	1c	15%	€ 1.000.000	€ 150.000	S	Verminderen	Processen zijn zo ingericht dat in principe advisering plaatsvindt door Juridische zaken (Staatssteun) en / of de inkoper (gecoördineerde inkoopfunctie).
Ruimtelijke ontwikkeling	Legesopbrengsten omgevingsvergunningen	Dat de begrote legesopbrengsten niet worden gerealiseerd. Zeer conjunctuurgevoelig.	3b	20%	€ 497.000	€ 99.400	I	verminderen	Flexibel inspelen op de lastenkant als de baten/werkzaamheden achterblijven.
Dienstverlening	Digitale dienstverlening (bedrag is een ingeschat bedrag)	Welke schade een inbraak kan veroorzaken is nauwelijks te geven. Hangt af van de informatie die er wordt afgehaald en wat ermee wordt gedaan.	2b	15%	€ 250.000	€ 37.500	I	voorkomen	Optimale beveiliging en jaarlijks via een audit toetsen. In dit kader is er een CISO (veiligheidsfunctionaris) aangesteld.

Financiën	Garantiestellingen	De gemeente heeft nog 5 gewaarborgde geldleningen. Restant waarde is nog € 2,5 miljoen. Het risicobedrag stellen wij op 25%	1c	15%	€ 625.000	€ 93.750	I	Beheersen	Het proces wordt kritisch gevolgd.
Begraafplaatsen	Begraafrechten	Dat de begrote legesopbrengsten niet worden gerealiseerd	3b	20%	€ 450.149	€ 90.030	I	verminderen	Activeren dat gekozen wordt voor begraven in plaats van cremieren en/of de lasten verlagen
Bedrijfsvoering	Salarissen	Het rijk compenseert niet alle ontwikkelingen op het gebied van premies en Cao. Wij gaan uit van een afwijking van 1%.	5b	50%	€ 150.000	€ 75.000	I	Accepteren	Ontwikkelingen moeten worden doorgevoerd.
Inkomen en Re-integratie	Alescon	Het risico doet zich voor als Alescon er niet in slaagt voor 2020 een bedrag van € 2.000.000 te bezuinigen.	3b	20%	€ 350.000	€ 70.000	S	Beheersen	Druk op Alescon leggen om nieuw beleid te ontwikkelen zodat de taakstelling wordt gerealiseerd.
Onderwijs en Jeugd	Peuterspeelzalen-werk	Afwikkelingskosten ten gevolge van de nieuwe inrichting van de peuterspeelzaalwerk.	4c	40%	€ 300.000	€ 120.000	I	Verminderen / accepteren	Het proces wordt kritisch gevolgd.
Zorg en Welzijn	Welzijnswerk	Verslechtering van financiële positie van de	5B	50%	€ 200.000	€ 100.000	S	Verminderen / accepteren	Het proces wordt kritisch gevolgd.

		gesubsidieerde instellingen.							
Milieu	Asbestbrand Orvelte	Middels het toepassen van bestuursdwang is het perceel in opdracht van de gemeente gesaneerd. Mogelijk kunnen de daaraan verbonden kosten, ruim € 40.000, niet (volledig) op de eigenaar en gebruikers worden verhaald.	5a	20%	€ 40.000	€ 8.000	I	Beheersen	Alle mogelijke kanalen worden bewandeld om het bedrag terug te vorderen.
Milieu	Noblesse	Dat de opgelegde dwangsommen met een rechterlijke uitspraak moeten worden terugbetaald	4a	15%	€ 40.000	€ 6.000	I	Beheersen	Alle mogelijke kanalen worden bewandeld om het bedrag niet terug te betalen.
Bedrijfsvoering	Pensioenregeling wethouders	Dat de rekenrente voor de berekening van de toekomstige pensioenen lager uitvalt door de verzekering is begroot.	5b	50%	€ 100.000	€ 50.000	S	Accepteren	Extern worden de rekenrente vastgesteld.
						€ 3.048.104			

In onderstaande matrix zijn de risico's uit de vorige tabel samengevat naar kans- en effectscore. De grote risico's - risico's met een relatief hoge kans- en effectscore - staan in de rode cellen. De kleine risico's – risico's met een relatief lage kans- en effectscore – staan in de groene cellen. Per cel is het aantal risico's opgenomen dat in de betreffende categorie valt.

Effect			A	B	C	D	E
			< 75.000	75.000-250.000	250.000-1.000.000	1.000.000-1.500.000	> 1.500.000
Kans	5	1 per jr	1	3	0	0	0
	4	1 per 1-2 jr	1	0	1	0	0
	3	1 per 2-5 jr	0	3	2	1	0
	2	1 per 5-10 jr	0	3	0	0	0
	1	< 1 per 10 jr	0	0	2	0	0

Weerstandsvermogen 2016

Op basis van de berekende weerstandscapaciteit en het risicobedrag kan het weerstandsvermogen voor 2015 als volgt worden berekend:

Incidentele- + structurele weerstandscapaciteit		
Weerstandsvermogen =	-----	
	Risicobedrag	

Weerstandsvermogen =	€ 12.533.000	
	-----	= 4,11
	€ 3.048.104	

Uit deze eerste inventarisatie blijkt dat de gemeente ruimschoots in staat is om mogelijke risico's af te dekken.

In de begroting 2016 was het weerstandsratio berekend op factor 8. Bij de jaarrekening hebben wij een actualisatie aangebracht op de weerstandscapaciteit en het risicobedrag. Hierbij is een aantal bestemmingsreserves waarvoor een specifieke aanwending is voorzien buiten het weerstandsvermogen gelaten.

Het doel is dat de gemeente met haar weerstandsvermogen tussen de bandbreedte van voldoende of tot ruim voldoende als waardering scoort (ratio tussen 1.0 en 2.0). Met een weerstandsratio van 4 blijven wij ruim boven deze streefwaarde.

FINANCIËLE KENGETALLEN

De 6 hier onder genoemde kengetallen worden in de tijd gevolgd en zo mogelijk afgezet tegen landelijke gemiddelden. Er zijn landelijk en lokaal geen normen vastgesteld.

1A. Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

	(bedragen x € 1.000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
a.	Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	37.386	31.386	39.292
b.	Netto vlottende schuld (cf. art. 49 BBV)	17.664	15.000	15.327
c.	Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	622	100	150
d.	Financiële activa (cf. art 36 lid d, e en f BBV)	2.359	2.000	2.409
e.	Uitzettingen <1 jaar (cf. art. 39 BBV)	9.373	7.000	7.881
f.	Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	584	500	3.100
g.	Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	8	30	17
h.	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. mutaties reserves))	79.063	75.154	77.301
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H * 100%	54%	49%	54%

1B. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen (zie artikel 36 lid b en c BBV).

	(bedragen x € 1.000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
a.	Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	37.385	31.386	39.292
b.	Netto vlottende schuld (cf. art. 49 BBV)	17.068	15.000	15.327
c.	Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	622	100	150
d.	Financiële activa (cf. art. 36 lid b ,c, d, e en f BBV)	4.641	4.000	4.321
e.	Uitzettingen <1 jaar (cf. art. 39 BBV)	9.373	7.000	7.881
f.	Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	584	500	3.100
g.	Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	8	30	17
h.	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. mutaties reserves))	79.063	75.154	77.301
	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen (A+B+C-D-E-F-G)/H * 100%	51%	49%	51%

2. Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat volgens artikel 42 BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

	(bedragen x € 1.000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
a.	Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	28.317	24.770	28.680
b.	Balanstotaal	87.548	77.000	89.502
	Solvabiliteit (A/B) * 100%	32%	32%	32%

3. Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen. In artikel 38, onderdeel a, van het BBV wordt gevraagd om in de balans afzonderlijk op te nemen:

Grond- en hulpstoffen gespecificeerd naar:

1. Niet in exploitatie genomen bouwgronden; en
2. Overige grond- en hulpstoffen.

In onderdeel b van artikel 38 wordt gevraagd om ‘onderhanden werk’ te vermelden, hieronder vallen ook bouwgronden in exploitatie. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken (ingevolge artikel 17 BBV = exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage.

	(bedragen x € 1.000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
a.	Niet in exploitatie genomen gronden (cf. art. 38 lid a punt 1 BBV), m.i.v. 2016 strategische gronden	15.143	14.355	8.248
b.	Bouwgrond in exploitatie (cf. art. 38 lid b BBV)	2.741	2.994	9.765
c.	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. mutaties reserves)	79.063	75.154	77.301
	Grondexploitatie (A+B)/C * 100%	23%	23%	23%

4. Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering en eigen belastinginkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Het onderscheid tussen structureel en incidenteel is ook in een notitie van de commissie BBV vastgelegd en moet conform het BBV ook in de begroting en jaarstukken worden onderbouwd. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn.

In artikel 19 onderdeel c BBV wordt een overzicht gevraagd van de geraamde incidentele baten en lasten per programma, waarbij per programma tenminste de belangrijkste posten afzonderlijk worden gespecificeerd en de overige posten als een totaalbedrag kunnen worden opgenomen. In artikel 19 onderdeel d wordt een overzicht gevraagd van de beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. In artikel 23 BBV staat dat deze gegevens ook moeten worden verstrekt voor de meerjarenraming. Deze gegevens worden ook verstrekt bij de jaarrekening (zie artikel 19 BBV).

Op basis van deze gegevens kan het saldo van de structurele baten en structurele lasten worden berekend. Daarbij wordt het saldo opgeteld van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (zie artikel 17 onderdeel c BBV = exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage. Om dit kengetal te relateren aan het overzicht van baten en lasten is het noodzakelijk om de volgende cijfers te presenteren:

	(bedragen x € 1.000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
a.	Totale structurele lasten	79.836	75.625	82.904
b.	Totale structurele baten	79.063	75.670	83.161

c.	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	-	-	-
d.	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	-	-	-
e.	Totale baten	101.318	77.353	85.352
	Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/(E) * 100%	-/-0,8%	-/-0,0%	-/-0,0%

5. Belastingcapaciteit

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB en de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 in en uit te drukken in een percentage. De (ongewogen) gemiddelde woonlasten van gemeenten in 2015 - op basis van de cijfers van het Coelo - bedragen € 716. Het gemiddelde voor de jaren 2013 en 2014 is respectievelijk € 697 en € 704.

		Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
a.	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	216,00	220,00	220,00
b.	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	223,50	238,50	238,50
c.	Afvalstoffenheffing voor een gezin	230,00	215,00	215,00
d.	Eventuele heffingskorting	-	-	-
e.	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)	669,50	675,50	675,50
f.	Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1	704,00	716,00	723,00 *
	Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar er voor (E/F) * 100%	95,1%	94,3%	93,4%

* Coelo-atlas 2016: pagina 125

Verloop van de kengetallen

	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
Netto schuldquote	54%	49%	54%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	51%	47%	51%
Solvabiliteitsratio	32%	32%	32%
Grondexploitatie	23%	23%	23%
Structurele exploitatieruimte	-/-0,8%	-/-0,0%	-/-0,0%
Belastingcapaciteit	95,1%	94,3%	93,4%

6. Analyse van de kengetallen

Om een oordeel te kunnen vormen over de hierboven opgenomen kengetallen moeten ze in principe worden vergeleken met een voorgeschreven norm. Dit is echter niet de bedoeling van de wetgever geweest. De kengetallen worden niet extern genormeerd.

Het is de bedoeling dat college en raad samen - in onderlinge samenhang tussen de kengetallen - een interne normering ontwikkelen voor de eigen gemeente. Doordat alle gemeenten de kengetallen in de begroting en de jaarstukken publiceren kunnen ze op termijn ook met andere gemeenten worden vergeleken.

Hieronder staat een opzet om de kengetallen in een iets breder perspectief te plaatsen.

Netto schuldquote

De netto schuldquote is een percentage dat ongeveer overeenkomt met het Europese schuldplafond van 60% van het bruto binnenlands product zoals dat voor de lidstaten van de Europese Unie geldt.

Normaal bevindt de netto schuldquote van een gemeente zich ergens tussen de 0% en 100%.

Met een schuldquote van 54% in 2016 kunnen we concluderen dat we ons schuldplafond op een aanvaardbaar niveau hebben.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteit geeft een goed beeld van de mate waarin een gemeente zijn bezittingen financiert met eigen vermogen of vreemd vermogen.

Het landelijk gewogen gemiddelde is 29%. Met 32% zitten wij dus boven het gemiddelde.

Grondexploitatie

We hebben op 31 december 2016 zo'n € 18 miljoen aan gronden. Hiervan is € 9,8 miljoen in exploitatie en € 8,2 nog niet in exploitatie genomen. De waardering hiervan is afhankelijk van de (verwachte) toekomstige verkopen. Dit wordt jaarlijks intern geanalyseerd en beoordeeld door de accountant.

Structurele exploitatieruimte

In de rekening van 2016 zijn bijna alle structurele lasten afgedekt met structurele baten. Dit is in overeenstemming met de eisen van de provincie als toezichthouder.

Belastingcapaciteit

Onze woonlasten zijn voor een gemiddeld gezin zo'n € 47,50 lager dan het landelijke gemiddelde. We hebben onze belastingcapaciteit ook nog niet op 100%, zodat er nog ruimte bestaat de tarieven te verhogen.

Kapitaalgoederen

Een aanzienlijk deel van de aanwezige kapitaalgoederen zoals infrastructuur, gebouwen en plantsoenen is in beheer en onderhoud van de gemeente.

Door de gemeenteraad is hiervoor de verzamelnota onderhoud kapitaalgoederen vastgesteld.

De verzamelnota geeft inzicht in:

1. de beleidsuitgangspunten (= gewenste kwaliteit) uit de door de raad vastgestelde beleids- en beheersplannen.
2. het (meerjarig) financiële beslag dat voortvloeit uit deze beleidskeuzes.

Wegen

We hebben als gemeente een wettelijke taak als wegbeheerder. Daarbij letten we op veiligheid en kosten.

Bij de ingebruikname van een nieuw informatiesysteem voor het beheer van de openbare ruimte zijn in de achterliggende periode de basisgegevens opnieuw ingevoerd. De totale oppervlakte van alle verhardingen die de gemeente onderhoudt bedraagt ongeveer 3,8 miljoen vierkante meter. De totale lengte aan wegen bedraagt ongeveer 837 kilometer.

De afgelopen jaren is er sprake geweest van twee parallelle ontwikkelingen. Aan de ene kant hebben we extra geïnvesteerd om het onderhoudsniveau weer terug te brengen op het peil dat we als gemeente willen. Soms ook als gevolg van incidentele weersomstandigheden. Aan de andere kant hebben we de uitvoering van het wegenonderhoud aangepast aan de realiteit van gemeentebrede beleidsaanpassingen en bezuinigingen.

In deze bestuursperiode vraagt het wegenonderhoud opnieuw aandacht. Daarbij speelt ook de vraag naar het gewenste en realistische onderhoudsniveau. In 2015 is een rekenkamer onderzoek naar het gemeentelijk beleid voor de onderhoud van wegen en bruggen in gang gezet. De resultaten daarvan worden benut voor de herijking van het beleid. Nu is het al enige jaren zo dat de onderhoudsmaatregelen voornamelijk bestaan uit het conserveren van wegen. Dit wil zeggen dat er relatief veel slijtlagen op het programma staan. Het aanbrengen van deklagen wordt op deze wijze vijf tot acht jaar uitgesteld.

Met deze manier van onderhoud wordt er weinig gedaan aan de vlakheid en verbetering van de constructie van de wegen.

Budgetten (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2015	Raming 2016	Werkelijk 2016
Exploitatiebudget voor groot onderhoud	705	611	507
Exploitatiebudget voor klein onderhoud	262	261	278

In 2016 is een aanvang gemaakt om tot nieuw beleid te komen voor het nieuw beleid voor wegen onderhoud.

Voor het wegen onderhoudsprogramma 2017 geldt nog het oude beleid.

Uitgevoerde werkzaamheden in 2016

In 2016 zijn we aan de slag gegaan met regulier groot onderhoud (herstraten, dek- en slijtlagen aanbrengen), met onderhoud aan toeristische fietspaden en met regulier klein onderhoud (aanbrengen van asfalt-, klinker- en tegelverhardingen).

De volgende werkzaamheden zijn o.a. uitgevoerd;

- Beilervaart. Van nummer 81 t/m 91 slechte stukken herstraten
- Beilervaart. Asfalt dwarsonvlakheid uitvullen met slijtlaag
- Ter Horst. Slijtlaag
- Asserweg, Beilen. Vanaf rotonde herstraten
- Elp, Smalbroeksweg herstraten
- Beilen, Ossebroeken (dierenasiel) deklaag
- Beilen, Asserweg. Slijtlaag
- Beilen, hofjes Eursingerweg. Herstraten
- Smilde, Merelstraat. Deklaag
- Drijber, De Marsen. Langsonvlakheid
- Orvelte, Ellertsweg (deels). Deklaag
- Bovensmilde, Eekhoutswijk (deels). Frezen en deklaag
- Beilen, Makkummerweide (tot Stukkenweg). Deklaag
- Smilde, Evert Hendriksweg (deels). Frezen en deklaag
- Orvelte, Middenveldsweg. Deklaag
- Beilen, fietspad Sportlaan. Hertegelen
- Bovensmilde, fietspad Schoolstraat. Herstraten
- Beilen, Fietspad Eursing (deels). Deklaag
- Beilen. fietspad Tilkamp. Deklaag
- Spier. fietspad De Steegde. Slijtlaag
- Orvelte, fietspad Wezuperweg. Deklaag

Wat niet uitgevoerd is om een aantal straten in Orvelte te herstraten. Er wordt nu in overleg met het dorp en provincie een totaal plan opgesteld. In afwachting van dit plan wordt voorgesteld bij het rekeningresultaat € 75.000 te bestemmen om op een later tijdstip deze werkzaamheden uit te voeren.

Bruggen

Midden-Drenthe beheert en onderhoudt als onderdeel van de infrastructuur 80 bruggen en duikers verspreid over de gemeente. In 2015 is een nieuwe fietsbrug gerealiseerd (verbinding Domoweg-Industrieweg, Beilen) als onderdeel van de opwaardering van de Zuidmaten.

Voor regulier onderhoud wordt het budget in de begroting ingezet. Voor ingrijpend onderhoud, renovaties en vervanging worden aparte kredieten aangevraagd.

Budgetten (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2015	Raming 2016	Werkelijk 2016
Exploitantiebudget regulier onderhoud	78	80	82
Bedrag voor vervanging bruggen (investering)	45	150	135

De uitgaven in 2015 (investeringen) hebben betrekking op de aanpassing van de bediening van de bruggen over de Drentse Hoofdvaart en de vervanging van brug nr. 7 in Drijber. Beide investeringen zijn in 2015 afgerond. In 2016 hebben de raming en de werkelijke uitgaven betrekking op de vervanging van brug 5 De Marsen in Drijber.

Uitgevoerde werkzaamheden in 2016

- herstelwerkzaamheden bruggen en beschoeiingen
- conservering brugleuningen
- schoonmaken bruggen
- smering draaibare bruggen aangepast
- reparaties houten dekken
- aanbrengen slijtlagen op diverse bruggen

Inspecties

In 2015 is gestart met inspecties van de bruggen, dit is in het 1^e kwartaal van 2016 afgerond.

Deze inspectie geeft inzicht in de onderhoudssituatie van de 80 stuks bruggen. De resultaten worden gebruikt voor het onderhoudsplan en zijn input voor het nieuwe beleid voor wegen en bruggen.

Draaibare bruggen

De bediening van 3 draaibare bruggen over de Drentse Hoofdvaart is aangepast. Het onderhoudscontract voor de bewegende delen van de bruggen wordt aangepast met een noodzakelijke extra smeerbeurt. De verwachting is dat het aantal storingen hierdoor afneemt.

In 2016 zijn de Spiersbrug, Polakkenbrug, Jonkersbrug en de Grietmansbrug geconserveerd en voorzien van een nieuwe verflaag.

Groot onderhoud en renovatie

In 2016 is brug 5 vervangen door een nieuwe brug met een gewijzigde verkeersfunctie.

Deze brug is alleen toegankelijk voor motorvoertuigen met een aslast van max. 3 ton.

Riolering

Op grond van de Wet milieubeheer rust op de gemeente de zorgplicht voor een doelmatige inzameling en transport van stedelijk afvalwater dat vrijkomt binnen haar grondgebied. Verder is in de Waterwet (tijdelijk: Wet gemeentelijke watertaken) geregeld dat de gemeente de zorgplicht heeft voor de doelmatige inzameling en transport van afvloeiend hemelwater. Verder is in de Waterwet geregeld dat de gemeente maatregelen moet treffen om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming te voorkomen of te beperken voor zover doelmatig (Grondwaterzorgplicht).

Om aan de zorgplichten te voldoen zijn diverse voorzieningen (systemen) aangelegd. De gemeente dient de voorzieningen adequaat te beheren voor zover de gemeente beheerder is. Hoe de gemeente de voorzieningen beheert en financiert legt zij vast in een gemeentelijk rioleringsplan. In februari 2016 heeft de raad het nieuwe Watertakenplan 2016-2021 vastgesteld.

Rioolheffing

De exploitatielasten voortvloeiend uit het rioleringsplan worden gedekt uit de rioolheffing. Uitgangspunt bij vaststelling van de rioolheffing is dat zij kostendekkend moet zijn. Daarom heeft de gemeenteraad bij de vaststelling van het vGRP 2011-2015 besloten om de rioolheffing jaarlijks met € 10 te laten stijgen tot het moment dat 100 % kostendekking is bereikt. Voor 2015 is hiervan afgeweken. Het tarief is dat jaar niet verhoogd.

Budgetten (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2015	Raming 2016	Werkelijk 2016
Bedrag voor onderhoud (excl. BTW)	874	1.979	1.747
Bedrag voor investeringen (excl. BTW)	1.360	2.138	493

Het budget voor investeringen 2016 is inclusief nog niet bestede kredieten uit voorgaande jaren. Ook in 2016 konden niet alle geplande werkzaamheden worden uitgevoerd. Vaak ligt daaraan ten grondslag dat de plannen op andere deelterreinen nog niet voltooid zijn. In 2016 gold dat o.a. voor het Van Weezelplein in Westerbork. Gelijktijdig met de herinrichting van het plein en de directe omgeving wordt ook fors in de riolering geïnvesteerd.

Uitgevoerde werken in 2016

Er is ingezet op het vervangen en afkoppelen op diverse locaties. Naast de reguliere onderhoudswerkzaamheden vonden nog een aantal incidentele werkzaamheden plaats.

Investeringsen

Afkoppelen

De afkoppelwerkzaamheden in de Zuidmaten zijn begin 2016 afgerond. In 2016 is de Schultestraat, Olde Bieb en Sporthal in Hoogersmilde afgekoppeld. De werkzaamheden hebben plaatsgevonden in combinatie met de wijkrenovatie. In combinatie met de werkzaamheden aan de Schapendrift in Beilen zijn de sporthallen en het Vitesse terrein afgekoppeld.

Vervangen

In combinatie met de werkzaamheden aan de Brandenweg en het Oosteinde in Westerbork is in de omgeving van de rotonde het riool vergroot en een nooduitlaat geplaatst. Deze maatregel dient voor een betere afvoer van hemelwater bij hevige regen.

Vervanging pompen en gemalen

In de omgeving Lieving, Holthe en Makkum is in voorbereiding op de systeemverbetering van de drukriolering onderzoek gedaan naar hemelwateraansluitingen. De daadwerkelijke systeemverbetering zal in 2017 starten.

In 2016 is de centrale hoofdcomputer van de gemalen vervangen met bijbehorende software.

Openbaar groen

De kaders voor het onderhoud van het openbaar groen zijn vastgelegd in het Landschapsbeleidsplan (buiten bebouwde kom) en Groenbeleidsplan (binnen bebouwde kom).

Landschapsbeleidsplan

In het Landschapsbeleidsplan (vastgesteld 2012) staat de gemeentelijke visie op het landschap in het buitengebied. Doel is onder meer om de verschillende landschapstypen te versterken. Voor het beheer van bermen, bomen, sloten en struiken zijn richtlijnen aangegeven.

Groenbeleidsplan

Het Groenbeleidsplan 2016-2025 is in maart 2016 vastgesteld. Dit plan gaat over het groen binnen de bebouwde kommen.

Doel van het Groenbeleidsplan is een samenhangend beleid en beheer van het openbaar groen. Ook is aangegeven waar de groenstructuur versterkt zou kunnen worden. Het plan bevat naast algemene uitgangspunten en richtlijnen per kern een uitwerking met onder andere een groenstructuurkaart. Het versterken van de groenstructuur en renovatie van oudere plantsoenen gebeurt zoveel mogelijk met inspraak van bewoners. Eind 2016 is een nieuwe bomenverordening vastgesteld.

Groenonderhoud

Het areaal groen en bomen is opgenomen in een geautomatiseerd beheerprogramma. Het groenonderhoud voor de hele gemeente wordt uitbesteed op basis van een bestek. In dit bestek wordt de gewenste kwaliteit omschreven en wordt per m² afgerekend. Alescon voert de meeste werkzaamheden uit. Een bomenteam bestaande uit twee eigen medewerkers voert bomeninspecties uit volgens de zorgplicht. Ook doen zij specifieke werkzaamheden ten aanzien van bomen, zoals in het kader van de bestrijding van de eikenprocessierups.

Budgetten (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2015	Raming 2016	Werkelijk 2016
Bedrag voor onderhoud	2.990	3.384	3.284
Bestedingsplan	0	0	0

Het betreft hier de kosten van onderhoud bermen en wegbeplanting, kerntaken landschap en bossen, plantsoenen en wandelpaden en kerntaken groenvoorziening.

Uitgevoerde werken in 2016

De belangrijkste activiteiten zijn groenonderhoud (o.a. grasmaaien, onkruidbeheersing, snoei) boominspecties.

Openbare verlichting

Het beleidsplan openbare verlichting is in 2013 opnieuw vastgesteld (geactualiseerd).

Bij verduurzaming van de verlichting is er aandacht voor de volgende aspecten:

- Gelijkmaticheid van de verlichting;
- Verlichtingssterkte;
- Energiebesparing;
- Lichthinder, lichtvervuiling en duisternis en materialisatie.

Binnen bestaande budgetten is ruimte voor de uitvoering deze maatregelen.

In 2013 is een nieuw contract afgesloten voor het onderhoud van de openbare verlichting.

Budget (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2015	Raming 2016	Werkelijk 2016
Exploitatiebudget voor onderhoud	264	286	183
Uitvoering beleidsplan	195	146	169

De niet-bestede bedragen in 2016 zijn toegevoegd aan de bestemmingsreserve openbare verlichting voor de verdere uitvoering van de verduurzaming van de openbare verlichting in 2017.

In de planperiode 2013 tot 2023 zijn de volgende werkzaamheden opgenomen:

- Vervangen van circa 1.000 armaturen;
- Armaturen statisch dimmen;
- Verwijderen van kom indicatie-verlichting;
- 10% van de verlichting verwijderen (streefmaatregel);
- Lichtmasten in buitengebied vervangen door LED oriëntatieverlichting.

Uitgevoerde werken in 2016

Naast het reguliere onderhoud, zijn armaturen vervangen , conform het beleidsplan.

Resultaten verduurzaming

Bij ongeveer 10% van het bestaande areaal zijn armaturen vervangen door LED-armaturen. Dit heeft geleid tot een besparing van 100.000kW aan energie.

Speeltuinen

Met de speelvoorzieningen in buurten, dorpen en op schoolpleinen, stimuleren we kinderen om buiten te spelen, op een eigen plek elkaar te ontmoeten en zelf de wereld om zich heen te laten ontdekken. Bewonersparticipatie is een belangrijk onderdeel daarbij. Het aantal speeltoestellen in de gemeente is 790 (inclusief schoolpleinen).

Beleidsplan speelvoorzieningen 2011-2020

In 2011 is het beleidsplan voor de speelvoorzieningen in Midden-Drenthe 2011-2020 vastgesteld. Gestreefd wordt naar een verbetering van de spreiding van de speelvoorzieningen, waarbij gekeken wordt naar het aantal kinderen in een buurt of dorp en hun leeftijd. Het beleid is gericht op het stimuleren van de lichamelijke en sociale ontwikkeling van kinderen. Vooral voor de groep van 9-14 jaar worden naar aanleiding van het beleidsplan meer voorzieningen gerealiseerd. Daarnaast willen we ook de betrokkenheid van bewoners bij hun buurt en het omzien naar elkaar stimuleren.

Bewonersparticipatie

De realisatie van speelvoorzieningen in buurten en dorpen vindt in Midden-Drenthe in principe slechts plaats wanneer vrijwilligers bereid zijn het dagelijkse beheer en het klein onderhoud van de speelvoorziening op zich te nemen. Groot onderhoud, vervangingen en veiligheidsinspecties worden gedaan door de gemeente. Afspraken hierover zijn vastgelegd in een overeenkomst. Het speeltuinoverleg Midden-Drenthe behartigt de belangen van de speeltuin vrijwilligers. De vrijwilligersorganisatie ontvangt een bijdrage voor beheer, onderhoud en activiteiten. De bijdrage is mede afhankelijk van het aantal toestellen.

Schoolpleinen

In 2014 zijn nieuwe overeenkomsten gesloten met stichting OBOMD en COG Drenthe. Alle schoolpleinen bij de reguliere basisscholen zijn openbaar toegankelijk en vallen onder het speelvoorzieningenbeleid. Er zijn afspraken gemaakt over onder meer aansprakelijkheid, aantal toestellen en onderhoud.

Veiligheid

Op speelvoorzieningen is het Warenwetsbesluit attractie- en speeltoestellen van toepassing. Op grond van dit besluit is de beheerder verplicht de toestellen goed te onderhouden. In een logboek moeten per toestel gegevens m.b.t. onderhoud, inspecties, vervanging onderdelen, reparaties en ongevallen worden bijgehouden.

Budget (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2015	Raming 2016	Werkelijk 2016
Bedrag voor onderhoud en reparatie zandbakken en speeltoestellen	264	288	288
Uitvoering beleidsplan Spelen (bestedingsplan 2016)	-	10	10
Investering (bestedingsplan 2016)		25*	0

In het bestedingsplan 2016 is voor de uitvoering van het beleidsplan Spelen een bedrag van € 10.000 beschikbaar gesteld voor aanpassingen in de speeltuin in Kalmoes, Beilen.

* Voor de aanleg van nieuwe speelvoorzieningen voor oudere kinderen op diverse plaatsen in de gemeente was in het bestedingsplan 2016 € 25.000 beschikbaar gesteld. Door de langere voorbereidingstijd samen met vrijwilligers wordt deze investering doorgeschoven naar 2017.

Uitgevoerde werken in 2016

Het budget is besteed aan onderhoud en vervanging van de speeltoestellen, ondergronden en zandbakken door de gemeente, en een subsidie aan de speeltuinverenigingen. Daarbij wordt kritisch gekeken naar vervanging, door het vastgestelde beleidsplan en de daarin vastgestelde normen aan te houden. Werkzaamheden zijn altijd in overleg met de vrijwilligersorganisaties. Bij grotere projecten is er overleg met de buurt.

Bijzondere projecten die in 2016 zijn gerealiseerd zijn:

- een nieuwe speelplek in Nagtegaal 3
- de speelvoorziening aan de Kalmoes in Beilen met een sportcourt
- renovatie van de speeltuinen in de Ronge, de Scheuningskamp en Noordveen Beilen
- renovatie van de speeltuin in de Woert in Beilen.

Alle zijn met inzet van bewoners gerealiseerd.

Gemeentelijke gebouwen

Het betreft hier regulier onderhoud aan gemeentelijke gebouwen die geen schoolgebouwen zijn.

Het beheer en onderhoud van gemeentelijke gebouwen is een veelomvattende activiteit. De financiële middelen die hier jaarlijks voor nodig zijn worden betaald uit het aanwezige budget onderhoud gemeentelijke gebouwen. Indien het budget niet toereikend is dan wordt het overige onttrokken aan de bestemmingsreserve onderhoud gebouwen. Een overschot wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve.

Om de kosten van onderhoud zo laag mogelijk te houden is er binnen het onderhoudsbeleid voor gekozen om per soort gebouw onderhoudsniveaus te hanteren (collegebesluit van 16 september 2008).

Per gebouw is het onderhoudsniveau vastgelegd:

- a. hoog onderhoudsniveau: gemeentehuis
- b. gemiddeld onderhoudsniveau: overige gebouwen
- c. redelijk onderhoudsniveau: werkplaatsen en stallingsruimten

Voor enkele categorieën gebouwen gelden naast het onderhoudsbeleid enkele aanvullende / afwijkende regels.

Sportaccommodaties

In de gemeente bestaat tussen de sportaccommodaties verschil in exploitatie en beheer. Naast de accommodaties die de gemeente exploiteert zijn er de (deels) verzelfstandigde accommodaties.

Laatstgenoemde categorie ontvangt van de gemeente een bijdrage in de exploitatiekosten. De bijdragen worden jaarlijks geïndexeerd op basis van een vooraf afgesproken set van indexcijfers. Voor 2016 bedraagt de index 1,5%. Het betreft de volgende accommodaties:

Bedragen x € 1.000

Exploitatiekosten verzelfstandigde accommodaties	Werkelijk 2015	Begroet 2016	Werkelijk 2016
Sportcomplex Hooghalen	35	35	35
Sportcomplex Noord-West Beilen	60	61	61
Sportcomplex Wijster	44	45	45
Korfbalaccommodatie Beilen	11	11	11
Tennisbanen Beilen	10	11	11
Tennisbanen Smilde	11	11	11
Tennisbanen Westerbork	9	9	9
Sportcomplex Smilde	0	8	8

Dorpshuizen

Op 27 mei 2004 heeft de raad de Koersnotitie Dorpshuizen Midden-Drenthe vastgesteld. De koersnotitie bevat onder meer de volgende afspraken:

- a. Klein en preventief onderhoud komt voor rekening van het dorpshuisbestuur.
- b. Groot onderhoud wordt uitgevoerd en georganiseerd door de dorpshuisbesturen. De kosten komen voor rekening van de gemeente. Bij gecombineerde dorpshuizen (+school: Balinge) vindt een verrekening plaats. De financiële bekostiging vindt plaats vanuit het budget onderhoud gemeentelijke gebouwen.

- c. De gemeente levert een bijdrage van maximaal 50%, tot een maximum van € 100.000 in de verbouwkosten voor functionele aanpassingen (50% regeling). De financiële dekking moet dan plaatsvinden vanuit de bestedingsruimte.

Aula's

In het kader van de harmonisatie zijn het beheer en het klein onderhoud van de aula's in Westerbork en Smilde overgedragen aan de betreffende aula verenigingen. De gemeente blijft eigenaar van de gebouwen. Eigendom, beheer en onderhoud van de aula in Beilen was en blijft in handen van de stichting. Voorafgaand aan de harmonisatie zijn de drie de aula's in 2006 / 2007 toekomstbestendig gemaakt.

Voor het groot onderhoud van de aula's geldt de 'dorpshuizenconstructie'. De vereniging / stichting zorgt er in overleg met de gemeente voor dat het groot onderhoud wordt georganiseerd en uitgevoerd. De kosten zijn voor rekening van de gemeente. De financiële bekostiging vindt plaats vanuit het budget onderhoud gemeentelijke gebouwen.

Uitgevoerde werken in 2016

Het onderhoud aan gebouwen vindt plaats op basis van de betreffende geactualiseerde jaarschijf uit het meerjarenonderhoudsprogramma (o-prognose)

Voor het onderhoud aan gebouwen is in de begroting een budget van € 495.000 beschikbaar. In de basis begroting 2016 was voor de uitvoering van diverse onderhoudsmaatregelen een bedrag van € 440.000 opgenomen. Bij de voorjaarsnota is dit verhoogd met € 71.000 en bij de najaarsnota heeft nog een toevoeging van € 32.000 plaatsgevonden. In het totaal was € 543.000 beschikbaar voor onderhoud. Hiervan is € 458.000 werkelijk besteed. Het verschil van € 37.000 (€ 495.000 - € 458.000) is toegevoegd aan de bestemmingsreserve onderhoud gebouwen.

Verloop bestemmingsreserve onderhoud gebouwen 2016 (Bedragen x € 1.000)				
	Saldo 1-1-2016	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2016
Bestemmingsreserve	396	37		433

De werkelijke uitgaven bedroegen € 458.000. Gespecificeerd ziet het er als volgt uit.

Bedragen x € 1.000

Uitgaven onderhoud gebouwen	Werkelijk 2015	Begroet 2016	Werkelijk 2016
Sportcomplexen	24	17	31
Sporthallen	121	165	110
Gymlokalen	59	27	14
Zwembaden	61	153	173
Dorpshuizen	34	23	16
Woningen	4	10	9
Baaruhuisjes	0	2	4
Aula's	16	14	4
Brandweerkazernes	27	15	11
Gemeentehuis	59	57	43
Multifunctionele accommodaties	30	31	24
Werkplaatsen	29	19	15
Diversen	3	10	4

Totaal	467	543	458
---------------	------------	------------	------------

- Overschrijding van de post Sportcomplexen heeft te maken met het uitvoeren van een uitgestelde dakrenovatie van sportcomplex Perkenslag
- Op de post Sporthallen is minder uitgegeven dan geraamd, omdat een aantal werkzaamheden zijn doorgeschoven naar 2017.
- Op de post Gymlokalen is in 2016 minder uitgegeven omdat de uitgevoerde vloerrenovatie niet is afgerekend in 2016 vanwege onvolkomenheden aan de vloer.
- Overschrijding van de post Zwembaden heeft te maken met het uitvoeren van extra werkzaamheden in zwembad De Peppel, zoals vervangen van de waterleiding en het plaatsen een ultrafiltratiesysteem.
- Op de post Aula's is minder uitgegeven omdat de vervanging van de lekke beglazing in de aula in Beilen is doorgeschoven naar 2017.
- Op de post Gemeentehuis is minder uitgegeven dan geraamd, omdat een aantal werkzaamheden niet zijn uitgevoerd vanwege de geplande verbouwing van de centrale hal.

Bedrijfsmiddelen

Om de bedrijfsvoering van de organisatie zo optimaal te kunnen uitvoeren beschikken wij over goed functionerende bedrijfsmiddelen. Het betreft materieel voor wegen en groen, automatisering, facilitair en materiaal voor sport- en welzijnsaccommodaties.

Hiervoor beschikken wij over een geactualiseerde meerjarig vervangingsschema. Hierin staan alle vervangingen van onze bedrijfsmiddelen meerjarig gepland.

Verloop van de beschikbare middelen voor vervangingen.

Vervangingsgroep	Besteed in 2015	Beschikbaar in 2016	Besteed in 2016	Restant
Automatisering	236	483	195	288
Dienstverleningsprogramma	25	425	19	406
Materiaal Openbare werken	364	211	198	13
Sport	43	129	43	86
Totaal investeringen	668	1.248	455	793

De uit deze investeringen en de oude niet afgeschreven investeringen voortvloeiende kapitaallasten worden ten laste gebracht van de bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen. Vanuit de exploitatie wordt jaarlijks een bedrag toegevoegd aan de bestemmingsreserve. Hiermee kunnen wij de jaarlijkse schommelingen in de kapitaallasten opvangen.

Verloop bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen 2016 (Bedragen x € 1.000)				
	Saldo 1-1-2016	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2016
Bestemmingsreserve	836	710	665	881

Financiering (Treasury)

Inleiding

Jaarlijks wordt zowel in de begroting als in de jaarrekening een paragraaf Financiering opgesteld met als doel het treasurybeleid van de gemeente in beeld te brengen. In de begroting komen de concrete beleidsplannen aan de orde, terwijl in het jaarverslag de realisatie van de het beleid wordt beschreven.

De gemeentelijke treasuryfunctie omvat het financieren van gemeentelijk beleid (de programma's) en het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn.

Meer specifiek houdt dit in:

- het zorgen voor de tijdige beschikbaarheid van benodigde geldmiddelen tegen acceptabele condities;
- het beheersen en bewaken van financiële risico's die aan de financiële posities en geldstromen van de gemeente zijn verbonden;
- het minimaliseren van de kosten van het beheer van de financiële posities en geldstromen;
- het optimaliseren van het rendement op overtollige liquide middelen. Door de invoering van het schatkistbankieren is dit niet meer aan de orde. Dagelijks storten wij onze overtollige middelen af naar het Rijk.

Beleidskader

De Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) geeft voorschriften met betrekking tot het aantrekken van geldleningen, het uitzetten van middelen en het verstrekken van garanties. Van belang hierbij is dat deze activiteiten geschieden in het kader van het uitoefenen van de publieke taak.

Uitzetting van tijdelijk overtollige middelen dient een voorzichtig karakter te hebben en mag niet gericht zijn op het verschaffen van inkomen door het lopen van overmatige risico's.

Het kader van het financieringsbeleid is vastgelegd in de Financiële verordening gemeente Midden-Drenthe ex artikel 212 Gemeentewet van 10 december 2015. Met de verordening stelt de raad op hoofdlijnen de spelregels voor het financiële beleid, de financiële organisatie en het financiële beheer vast. In artikel 10 wordt de financieringsfunctie behandeld. Dit zijn de uitvoeringsregels van het treasury beleid. Op 15 december 2016 heeft de raad een geactualiseerde Financiële verordening vastgesteld.

Marktontwikkelingen en rentevisie

Bepalend voor de ontwikkelingen van de korte rente is het monetaire beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). Doelstelling is om de inflatie onder de 2% per jaar te houden. Daarnaast verzorgt de ECB onder andere de uitgifte van bankbiljetten, verricht de ECB valutamarktoperaties en probeert de ECB een goede werking van het internationale betalingsverkeer te bevorderen. Op 10 maart 2016 verlaagde de ECB de refirente (herfinancieringsrente) voor het laatst met vijf honderdste procent naar 0,000%.

De lange rente (20 jaar) is in oktober 2016 gedaald tot 0,8% (was in juli 2015 1,3%) en is in relatie tot de korte rente relatief hoog. Dit wordt vooral veroorzaakt door de opslag (risicopremie) die door de marktpartijen wordt verdisconteerd in het rentetarief. We hebben voor het laatst op 4 oktober 2016 een langlopende geldlening afgesloten van € 5 miljoen voor 20 jaar tegen een rente van 0,814%.

Financieringsstructuur

De rentekosten worden berekend met gedeeltelijk een vast percentage en gedeeltelijk met een omslagpercentage. Dit is afhankelijk van de investering die gedaan is. Normaal gesproken wordt gerekend met het omslagpercentage.

Per 1 januari 2016 was er sprake van een financieringstekort van € 10,9 miljoen. Het financieringstekort wordt gefinancierd met zoveel mogelijk kort geld.

De rentekosten waren in 2016 € 2,1 miljoen, terwijl er € 2,9 miljoen in de primitieve begroting geraamd was. In de najaarsnota hebben we reeds € 300.000 als voordeel ingeboekt. Dit voordeel wordt veroorzaakt door een combinatie van onderuitputting en een voordeel op de rentelasten.

Leningenportefeuille

Onze langlopende leningenportefeuille had op 1 januari 2016 een schuldrestant van € 37 miljoen. De gemiddelde rente op de leningenportefeuille bedraagt in 2016 3,75%. Omdat we dit jaar een langlopende geldlening hebben aangetrokken van € 5 miljoen, aflossingen hebben gedaan van € 3 miljoen, is de schuldrestant op 31 december 2016 iets meer dan € 39 miljoen. De BNG bank is de grootste geldverstrekker.

De leningenportefeuille van de gemeente ziet er als volgt uit:

Omschrijving	Saldo op 01-01-2016	Opgenomen geldleningen	Aflossingen	Saldo op 31-12-2016	Rente	Gemid- deld %
1. Leningen BNG	34.929.016	5.000.000	2.821.936	37.107.081	1.454.044	3,64
2. Leningen overige banken	2.450.413		272.268	2.178.145	135.444	5,53
3. Leningen pensioenfondsen	-		-	-	-	
4. Overige leningen			-	-	-	
	37.379.430	5.000.000	3.094.204	39.285.226	1.589.489	3,75

De Wet fido kent een tweetal wettelijke normen: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Die beogen de renterisico's van lagere overheden binnen de perken te houden en te beheersen. Beide normen worden hierna toegelicht.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft de toelaatbare omvang van de netto vlottende schuld (kortlopende geldleningen tot een jaar) aan en dient derhalve om het renterisico op de korte termijn te beheersen.

Voor 2016 is de kasgeldlimiet bepaald op 8,5% van het uitgaventotaal van de begroting 2016. Het begrotingstotaal 2016 bedraagt € 77,4 miljoen, waarmee de kasgeldlimiet uitkomt op € 6,6 miljoen. Ieder kwartaal wordt de stand van de netto vlottende schuld getoetst aan de kasgeldlimiet. De Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) geeft de mogelijkheid drie achtereenvolgende kwartalen de kasgeldlimiet te overschrijden (artikel 4, lid 2). Ons beleid is zo lang mogelijk gebruik te maken van deze mogelijkheid, omdat een kasgeldlening goedkoper is dan een langlopende geldlening. Uit onderstaande tabel is het verloop van de kasgeldlimiet te zien. In het vierde kwartaal hebben we een langlopende geldlening aangetrokken van € 5 miljoen, waarmee we weer onder de kasgeldlimiet kwamen.

Onderstaande tabel geeft het verloop van de kasgeldlimiet weer.

Stappen (1-4)	(1) Vlottende schuld	(2) Vlottende middelen	(3) Netto vlottend(+) of overschot middelen(-)
(1) - (2) = (3)			
Ultimo kwartaal 1	15.000	4.207	- 10.793
Ultimo kwartaal 2	11.000	2.220	-8.780
Ultimo kwartaal 3	10.000	3.853	-6.147
Ultimo kwartaal 4	8.000	2.762	-5.238
(4) gemiddelde van (3)			-7.740
Stappen (5-9)	Variabelen		Bedragen
(5)	kasgeldlimiet (KGL)		6.575
(6a) = (5>4)	ruimte onder de KGL		
(6b) = (4>5)	overschrijding van de KGL		-1.165
Berekening kasgeldlimiet (5)			
(7)	Begrotingstotaal		77.353
(8)	Percentage regeling		8,5
(5) = (7) x (8) / 100	Kasgeldlimiet		6.575

Renterisiconorm

De renterisico's op de langlopende financieringsmiddelen wordt ingekaderd door de renterisiconorm. Jaarlijks mogen de renterisico's bij een renteherziening en herfinanciering niet hoger zijn dan 20% van het lastentotaal van de begroting. Het doel van de renterisiconorm is het realiseren van een spreiding van de leningenportefeuille waardoor fluctuaties in de rente geleidelijk doorwerkt in de rentelasten van de gemeente.

De komende jaren laat de portefeuille een mooi gespreid renterisicoprofiel zien. De leningenportefeuille blijft ruimschoots binnen de gestelde risiconorm. In het jaar 2023 zal er een renteaanpassing plaatsvinden van een op dat moment € 2,5 miljoen grote geldlening. Dit betekent dat de toekomstige financieringsbehoefte tegen elke gewenste looptijd ingedekt kan worden en goed ingespeeld kan worden op renteontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt.

De onderstaande tabel geeft het verwachte verloop voor 2016-2019 van de renterisiconorm.

Stap	Variabelen renterisiconorm	2016	2017	2018	2019
(1)	Renteherzieningen	-	-	-	-
(2)	Aflossingen	3.094	3.348	3.352	3.356
(3)	Renterisico (1+2)	3.094	3.348	3.352	3.356

Stap	Variabelen renterisiconorm	2016	2017	2018	2019
(4)	Renterisiconorm	15.471	15.480	15.480	15.480
(5a) = 4>3	Ruimte onder renterisiconorm	12.377	12.132	12.128	12.124
(5b) = 3>4	Overschrijding renterisiconorm				
	Berekening renterisiconorm				
	Begrotingstotaal jaar T	77.353			
(4a)	Percentage	20			
(4b)	Regeling				
	Renterisiconorm jaar T	15.471			
(4)	= 4a*4b/100				

Het begrote lastentotaal voor 2016 bedraagt € 77,4 miljoen waarmee de renterisiconorm op € 15,5 miljoen uitkomt (20% van € 77,4 miljoen).

Schatkistbankieren

De decentrale overheden moeten sinds 2014 schatkistbankieren. Schatkistbankieren houdt in dat rekening courant tegoeden van decentrale overheden moeten worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Hierdoor zal de Nederlandse staat minder geld hoeven te lenen op de financiële markten en zal de staatsschuld dalen.

Dit betekent dat we iedere werkdag onze rekening courant tegoeden afstorten bij de schatkist.

Bedrijfsvoering

Het gaat bij bedrijfsvoering om het antwoord op de vraag: hoe richt het college de ambtelijke organisatie zo in, dat die de beleidsdoelen realiseert, zo effectief en efficiënt mogelijk.

Daarbij gaat het allereerst om de mensen, de medewerkers. Zij zijn het belangrijkste kapitaal van de organisatie. Hun handelen is het meest bepalend voor succes. Daaraan geven we verderop in deze paragraaf aandacht bij het onderdeel Organisatieontwikkeling.

Vervolgens gaat het er ook om hoe de organisatie als geheel de werkzaamheden heeft ingericht. De belangrijke werkprocessen liggen daarom schriftelijk vast.

Daarbij maken we onderscheid tussen primaire processen (het verlenen van uitkeringen, vergunningen e.d.) en ondersteunende processen (organisatieontwikkeling, personeelsbeleid, financiën e.d.).

In de paragraaf Bedrijfsvoering gaat het om een aantal van deze ondersteunende processen.

Apparaatskosten

Tot de apparaatskosten worden normaal gesproken de kosten van het ambtelijk apparaat gerekend. Het gaat daarbij om personeelskosten en overhead.

Om deze kosten zo duidelijk mogelijk in beeld te brengen, staan de volledige apparaatskosten in deze paragraaf verzameld en toegelicht. De kosten voor het onderhoud van gebouwen en de tractiekosten (voertuigen e.d.) staan in de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen.

Bij de post personeelskosten in de tabel gaat het niet alleen om salariskosten maar ook om bijkomende personeelskosten zoals studiekosten, kosten van abonnementen, kosten woon-werkverkeer e.d.

Bedragen x € 1.000	Rekening 2015	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016
Personeelskosten	14.373	15.557	15.225
Bestuurskosten (college en raad)	1.316	1.251	1.880
Huisvesting	904	833	808
Verzekeringen	201	205	180
Facilitair	569	581	618
Automatisering	1.145	1.112	1.196
Documentatie- en informatievoorziening	61	47	47
Totaal	18.569	19.586	19.954

Personeelskosten

Het saldo van het salarisbudget bedraagt € 186.732 positief

Het positieve saldo op de post salarissen heeft diverse oorzaken: minder inhuur dan verwacht, niet of later ingevulde vacatures en een niet begrote ontvangst van een uitkering in verband met zwangerschap.

Het aantal fte's en de salarisdudgetten (exclusief de aantallen/kosten van de gemeenteraad en het college) hebben zich in 2016 als volgt ontwikkeld.

Afdeling	Begr. FTE 2016	Real. FTE 2016	Vac. Ruim -te	Begroot Sal. 2016	Werkelijk Sal. 2016	Saldo Inhuur uitleen	Saldo
Bestuursonderst./griffie	4,4	4,2	0,2	€ 403.546	€ 363.694	€ 0	€ 9.852
DVL	39,4	35,7	3,7	€ 2.404.750	€ 2.182.230	€120.626	€ 101.893
AZ	35,3	36,1	-0,8	€ 2.383.125	€ 2.263.949	€144.570	-/-€ 25.395
Bouwen en wonen	25,1	23,2	1,9	€ 1.685.117	€ 1.588.677	€ 66.604	€ 29.836
OW buiten	34,8	34,8	0	€ 1.766.103	€ 1.781.836	€ 0	-/-€ 15.733
OW binnen	12,4	11,6	0,8	€ 797.265	€ 804.743	-/-€2.228	-/-€ 5.249
Samenlevingszaken	63,9	65,0	-1,1	€ 4.158.580	€ 4.004.328	€ 62.723	€ 91.528
Totaal	215,3	210,6	4,7	€13.598.486	€13.019.459	€392.296	€ 186.732

Hieronder staat de ontwikkeling van het aantal fte's over de afgelopen jaren in beeld. Daarin wordt duidelijk dat de organisatie onder andere op het aantal fte's heeft bezuinigd. De cijfers van de afdeling Samenlevingszaken maken duidelijk dat een aanvankelijke bezuiniging is gevolgd door een stijging van het aantal fte's als gevolg van de transities in het sociaal domein vanaf 2015.

Fte's	2014 begroot	2014 realisatie	2015 begroot	2015 realisatie	2016 begroot	2016 realisatie
Fte's (excl. Samenlevingszkn)	162,5	148	152,5	146,8	151,4	145,6
Samenlevingszaken	53,8	57	58	59,2	63,9	65,0
Totaal	216,3	205,0	210,5	206	215,3	210,6

Bezuinigingen

In de begroting 2016 is uitgegaan van een taakstellende bezuiniging van circa € 139.000. Daarvan is in de voorjaarsnota € 45.417 gerealiseerd. In de najaarsnota is vervolgens € 65.000 ingevuld. In de jaarrekening wordt het restant van € 28.154 verwerkt.

De in 2016 genomen bezuinigingsmaatregelen worden uiteindelijk in 2017 allemaal structureel gerealiseerd.

Over de hele periode 2011 tot en met 2016 is er voor een bedrag van ongeveer € 1,7 miljoen bezuinigd op de kosten van de bedrijfsvoering.

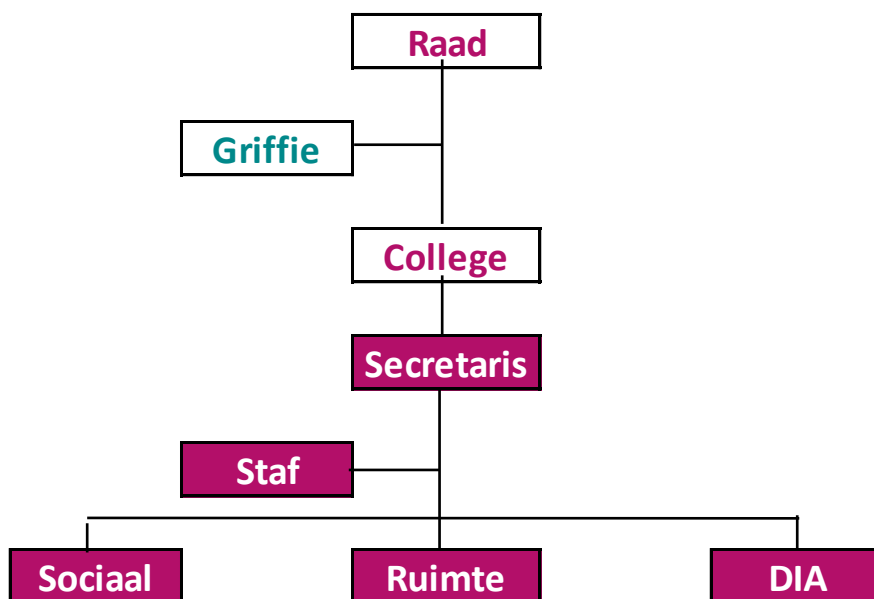
Organisatieontwikkeling

Om de organisatie toekomstbestendig te maken, is het noodzakelijk om de huidige kwaliteit te behouden en te versterken. Management en medewerkers hebben daarvoor in 2016 gezamenlijk een bouwplan opgesteld, waarmee het college heeft ingestemd. Daarmee geeft de organisatie concreet invulling aan de drie d's: duidelijkheid, daadkracht en dichtbij-zijn.

Dit bouwplan is allereerst bedoeld om de persoonlijke competenties van de medewerkers verder te ontwikkelen. Kernwoorden daarbij zijn verantwoordelijkheid nemen, verantwoording afleggen, van buiten naar binnen werken, samenwerken en integraal werken, durven leren en elkaar aanspreken.

Om deze ontwikkeling mogelijk te maken, is meer aandacht voor medewerkers nodig dan de toenmalige leidinggevenden konden geven. Daarom heeft de organisatie gekozen voor het aanstellen van 11 teamleiders. Hun centrale opdracht is de ontwikkeling van medewerkers. Ze zullen dus vooral gericht op de mensen en de processen en niet op de inhoud leidinggeven.

Om deze aanpak mogelijk te maken, is de organisatiestructuur aangepast. Het is de bedoeling dat de nieuwe structuur op 1 juli 2017 volledig functioneel is. De structuur ziet er dan als volgt uit.

In het voorjaar van 2017 is de werving van de teamleiders gestart en zijn de nodige acties uitgezet om per 1 juli 2017 formeel te kunnen starten met het nieuwe organisatiegebouw.

Basis op orde

Zoals hiervoor al is benoemd, is het afleggen van verantwoording een wezenlijk onderdeel van de beoogde organisatiecultuur. Die manier van werken past bij een transparante en navolgbare overheid.

Om dit te realiseren, heeft de organisatie in 2016 het daarvoor ingezette project De basis op orde afgerond. Belangrijk onderdeel daarvan was het vaststellen van de belangrijke werkprocessen in de organisatie. Ook het inrichten van maatwerk in het re-integratiebeleid was onderdeel van het project.

Ook al is het project zelf afgerond, de aandacht voor deze aspecten blijft aanwezig, onder andere wanneer de organisatie de komende periode verder gaat met de verbreding van control.

Financiën en control

De uitgangspunten voor het financieel beleid zijn vastgelegd in verschillende verordeningen en afspraken zoals het Coalitieakkoord 2014-2018, de Financiële verordening gemeente Midden-Drenthe en de Controleverordening Midden-Drenthe.

Eind 2016 heeft de gemeenteraad de financiële verordening opnieuw vastgesteld om daarmee te voldoen aan het vernieuwde Besluit Begroting en Verantwoording.

Deze vernieuwing heeft voor de begroting 2017 de nodige consequenties gehad. De implementatie is zonder problemen verlopen.

Eind 2016/begin 2017 is met het college en met een afvaardiging van de gemeenteraad gesproken over het vernieuwen van de planning- en controlcyclus. Die vernieuwing gaat vorm krijgen via een aantal deelprojecten:

- Ontwikkeling Digitale begroting en jaarrekening
- Hoe wordt beleid vastgesteld?
- Tussentijdse informatievoorziening
- Monitoring en Benchmarking
- In-control zijn

De interne controle is in 2016 op een nieuwe leest geschoeid en aangescherpt. Daarbij is veel aandacht gegeven aan de processen in het Sociaal Domein.

Informatisering en automatisering

- Zaakgericht werken

Zaakgericht werken blijft als methodiek de motor van onze dienstverlening. Daadkracht zit daarbij in het feit dat er één aanspreekpunt is voor elke vraag van een burger, dat er actief wordt gecommuniceerd over de voortgang en dat vragen voldoende snel en accuraat worden beantwoord. Daarbij leggen we vast wat we doen. Kiezen dus voor persoonlijk contact en tegelijkertijd zorgen dat we navolgbaar zijn.

Extra aandacht is er in 2016 geweest voor de beschrijving en inrichting van onze kritische processen vanuit het project De basis op orde. Een ander accent lag in 2016 bij het zoeken en vinden van informatie. Er is onderzoek gedaan hoe dit verder verbeterd kan worden en de eerste oplossingen zijn doorgevoerd. In 2017 loopt dit traject door.

Verder is in 2016 verder gewerkt aan de implementatie van de begraafplaatsadministratie binnen het zaakstelsel en is er verder gewerkt aan de processen rondom de transities, met name jeugdzorg en WMO.

- Kwaliteitssysteem informatievoorziening

Kwaliteit en veiligheid van informatie vragen om continue waakzaamheid, innovatie en borging. Onder de paraplu van De basis op orde is in 2016 het kwaliteitshandboek Informatievoorziening afgerond. Daarin zijn alle processen rondom informatievoorziening en informatiebeveiliging gebundeld. De verschillende terreinen, van Suwinet tot DigiD en van Archiefwet tot basisregistraties (BAG, BRP), vallen daarmee onder één kwaliteitssysteem. Inmiddels is het handboek vastgesteld. 2017 zal in het licht staan van de verdere implementatie van dit kwaliteitssysteem.

- Informatiebeveiliging

Met het toenemen van de afhankelijkheid van informatie neemt het belang van een betrouwbare informatievoorziening toe. Om daadwerkelijk 'in control' te zijn, is het raadzaam continu en op een gestructureerde wijze integrale aandacht te geven aan de bescherming van informatie. Informatie moet op een weloverwogen, passende wijze beschermd worden, afgestemd op de aanwezige risico's.

Sinds 1 januari 2016 geldt de meldplicht datalekken. Deze meldplicht houdt in dat organisaties (zowel bedrijven als overheden) direct een melding moeten doen bij de Autoriteit Persoonsgegevens zodra zij een ernstig datalek hebben. En soms moeten zij het datalek ook melden aan de betrokkenen (de mensen van wie de persoonsgegevens zijn gelekt).

Voorbeelden van datalekken zijn: een kwijtgeraakte USB-stick met persoonsgegevens, een gestolen laptop of een inbraak in een databestand door een hacker.

De meeste datalekken zijn het gevolg van menselijk handelen. De menselijke kant van informatiebeveiliging, staat daarom nog steeds op de agenda in 2017. Informatiebeveiliging is een mensenkwestie, geen systeemkwestie. Het is een continu proces om te werken aan het actieve risicobewustzijn van ambtenaren en bestuurders rond informatiebeveiliging. In dit kader is er een CISO (veiligheidsfunctionaris) aangesteld.

Archiefzorg

De VNG heeft voor archiefzorg een handreiking opgesteld met daarin een lijst met kritische prestatie indicatoren (KPI's). Voor alle KPI's is in beeld gebracht of aan alle wettelijke eisen wordt voldaan. In 2015 is deze toets voor het eerst uitgevoerd voor de zorg en het beheer van het archief. Hieruit kwamen een aantal achterstanden naar voren. In 2016 zijn een aantal van deze punten opgepakt en deze zijn inmiddels in 2017 uitgevoerd. Zo zijn de beheerregels geactualiseerd, is er een handboek kwaliteit informatievoorziening en is er een CISO aangewezen. Voor de overige achterstanden wordt er in 2017 een meerjarig plan van aanpak opgesteld.

Communicatie

- *Website en sociale media en digitale nieuwsbrief*

Digitale communicatie wordt steeds belangrijker. We zetten digitale communicatie via verschillende kanalen in: website, mail, chat, Whatsapp en sinds eind 2016 hebben we ook een gemeente Midden-Drenthe app. Hiermee kunnen onze inwoners de afvalwijzer raadplegen, zien welke omgevingsvergunningen zijn aangevraagd en meldingen openbare ruimte doen. Inmiddels kunnen we via de app, ook gericht pushberichten versturen als bijvoorbeeld in een bepaald gebied de containers niet geleegd zijn.

Verder hebben we het gebruik van social media in 2016 verder geïntensiveerd en uitgebreid met het gebruik van Instagram.

In 2016 zijn we in de krant van 2 pagina's naar 1 pagina gemeenteberichten gegaan. Deze bevat nu alleen nog de bekendmakingen en korte berichten. Uitgebreidere berichten plaatsen we in de digitale nieuwsbrief. Deze heeft inmiddels zo'n 600 abonnees.

- **Schriftelijke communicatie**

Ook in 2016 is verder gewerkt aan het project Schrijven. Samen met de verschillende vakafdelingen zijn o.a. alle uitgaande brieven onder de loep genomen en waar nodig verbeterd. De verwachting was dat het project in 2016 zou kunnen worden afgerond, maar door de omvang wordt dat in de loop van 2017. Gekeken wordt hoe we de uitgangspunten van het project kunnen blijven borgen.

- **Advisering**

Communicatie wordt inmiddels gezien als onderdeel van allerlei projecten en niet meer als sluitpost. Speerpunt blijft het vroegtijdig betrekken van inwoners en transparantie. Vooraf, maar ook voortgaand overleg met allerlei inwonersgroepen wordt daarbij steeds belangrijker.

In 2016 waren het onder meer de volgende projecten:

- De samenwerking binnen het WelWoZo project
- Mobiliteitscentrum (Participatiewet)
- Uitvoering onderdelen GVVP
- Voorbereidingen Lieveingerveld
- Veranderingen afvalinzameling
- AZC en huisvesting statushouders
- Voorbereidingen bouw VO school
- Interne communicatie/zaakgericht werken
- Duurzaamheidsprojecten

- **Pers**

Perswoordvoering blijft veel inzet van de afdeling Communicatie vragen. De aandacht van de pers wordt ook steeds vaker opgewekt door berichtgeving op de sociale media. Wekelijks worden de collegebesluiten toegelicht tijdens een persbijeenkomst. Daarnaast is er sprake van een flinke hoeveelheid persvragen, waarbij ook steeds vaker dieper op zaken wordt ingegaan door media.

Juridische zaken

Het zwaartepunt bij juridische zaken ligt bij het geven van gevraagde en ongevraagde juridische adviezen aan het bestuur en aan de organisatie & de griffie, zowel op publiekrechtelijk als privaatrechtelijk terrein. Daarnaast vormt het voeren van het secretariaat van de Commissie bezwaarschriften een belangrijke taak. Ook is het juridisch bijstaan van de organisatie bij procedures bij een rechtbank, de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State en Centrale Raad van Beroep een onderdeel van het werk.

Specifieke taken betreffen de coördinatie en afhandeling van ingebrekestellingen, verzoeken op grond van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) en de Wet hergebruik van overheidsinformatie (Who). Tot slot valt de (beleids)advisering over openbare orde en veiligheid ook onder Juridische zaken. In dat kader verzorgt Juridische zaken ook de woningontuimingen en de bestuursdwangprocedures (d.w.z. sluiting van een lokaal, dan wel woning) met betrekking tot hennepkwekerijen.

Inkoop

Een belangrijke gebeurtenis in 2016 is de herziening van de Aanbestedingswet 2012 per 1 juli. De wet implementeert de Europese aanbestedingsrichtlijnen. Op een aantal belangrijke punten is de wet gewijzigd. In brede zin is goed ingesprongen op deze veranderde wetgeving en zijn aanbestedingen rechtmatig doorlopen. In 2016 hield de gemeente naast onderhandse aanbestedingen acht Europese aanbestedingen.

Inkoop is één van de kritische werkprocessen binnen onze gemeente. Onder de vlag van het project 'De basis op orde' is het werkproces in 2016 opnieuw beschreven.

Dit proces vormt de basis om in 2017 en 2018 de inkooporganisatie verder te professionaliseren, van beleid tot controle. Er is een opdracht gedefinieerd met als inzet om op het terrein van rechtmatigheid en doelmatigheid een volgende stap te maken. Aandachtspunten in dit project zijn het verder verdiepen en implementeren van het werkproces, het genereren van meer bewustwording in de organisatie op het terrein van inkoop en aanbestedingen, het verstevigen van interne controle en (management)rapportage, het analyseren van het beïnvloedbare uitgavenpatroon van de gemeente en tot slot het actualiseren van contractbeheer.

Hiermee sluit dit project nauw aan bij de ontwikkelpunten die vanuit de accountant en de interne controle de afgelopen jaren zijn geduid op het werkterrein van inkoop.

Huisvesting

Informatie over gemeentelijke gebouwen en huisvesting staat opgenomen in het onderdeel gebouwen van de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen.

Intergemeentelijke samenwerking

Onze ervaring tot op heden is dat wij in de bestaande samenwerkingsverbanden goed kunnen opereren. We realiseren ons daarbij dat de geografische ligging van Midden-Drenthe daarbij veroorzaakt dat we niet in congruente verbanden samen werken, maar wel sterk vanuit de inhoud gedreven. Wij zien dan ook geen reden om nu een slag te maken in het zoeken van congruentie in onze samenwerkingsverbanden.

Verantwoording interbestuurlijk toezicht 2016

Voor het verantwoordingsjaar 2016 wordt voor de tweede maal een overzicht opgenomen voor de verantwoording interbestuurlijk toezicht. Net als in 2015 wordt over de volgende onderdelen verantwoording afgelegd:

- monumentenwet,
- huisvesting statushouders,
- ruimtelijke ordening,
- archieven,
- Wabo

Het toezicht is bedoeld voor die gevallen waarin zich risico's of knelpunten kunnen voordoen bij de uitoefening van een bepaalde taak. Op de verschillende beleidsterreinen is overleg met de provincie als enige toezichthouder. De raad wordt op verschillende manieren en verschillende momenten op de hoogte gehouden van de uitvoering van de diverse taken. In de jaarrekening wordt het totaaloverzicht gepresenteerd.

In de jaarrekening 2016 benoemen we, net als in 2015, de taken die de provincie als speerpunt heeft benoemd. De verantwoording 2016 is gelijk aan de opbouw van 2015.

Gemeentelijke zelfevaluatie

Onderstaande toezichtinformatie geeft op hoofdlijnen weer of aan de wettelijke vereisten wordt voldaan.

voldaan aan wettelijke eisen, geen extra aandacht nodig
niet volledig voldaan aan wettelijke eisen, extra aandacht nodig
niet voldaan aan wettelijke eisen

Monumentenwet	Rood/Oranje/Groen	Toelichting
Gemeente draagt zorg voor de bescherming van cultuurhistorische en archeologische waarden		Archeologische waardenkaart is vastgesteld. Integraal onderdeel van bestemmingsplan. Cultuurhistorische waardenkaart is in concept gereed.
Gemeente vraagt deskundig advies bij vergunningverlening		Betreft advies van Monumentencommissie en advies m.b.t. archeologievoorwaarden.
Is er reden voor extra aandacht?	nee	

Huisvesting Statushouders	Rood/Oranje/Groen	Toelichting
Er is <i>volledig</i> voldaan aan de halfjaartaakstelling en er is geen achterstand		Zie onder
Er is <i>tijdig</i> voldaan aan de halfjaartaakstelling en er is geen achterstand		zie onder
Is er reden voor extra aandacht?	nee	

Verloop 2016 nog te huisvesten statushouders:

Stand op 1 januari 2016	17
+ taakstelling 1 ^e halfjaar 2016	+ 40
- gerealiseerd 1 ^e halfjaar 2016	<u>- 39</u>
Stand op 1 juli 2016	18
+ taakstelling 2 ^e halfjaar 2016	+ 46
- gerealiseerd 2 ^e halfjaar 2016	<u>- 65</u>
Stand op 31 december 2016	-1

Ruimtelijke Ordening	Rood/Oranje/Groen	Toelichting
Gemeente beschikt over actuele bestemmingsplannen en structuurvisie(s) conform de wettelijke eisen in Wro		Alle bestemmingsplannen zijn geactualiseerd. Op 28 juni 2012 is de gemeentelijke structuurvisie Platteland Leeft! vastgesteld.
Is er reden voor extra aandacht?	nee	

Archieven	Rood/Oranje/Groen	Toelichting
De zorg en het beheer voor het archief zijn op orde		zie onder
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	nee	

De VNG heeft voor archiefzorg een handreiking opgesteld met daarin een lijst met kritische prestatie indicatoren (KPI's). Voor alle KPI's is in beeld gebracht of aan alle wettelijke eisen wordt voldaan. In 2015 is deze toets voor het eerst uitgevoerd voor de zorg en het beheer van het archief. Hieruit kwamen een aantal achterstanden naar voren. In 2016 zijn een aantal van deze punten opgepakt en deze zijn inmiddels in 2017 uitgevoerd. Zo zijn de beheersregels geactualiseerd en is er een handboek kwaliteit informatievoorziening vastgesteld. We hebben een Chief Information Security Officer (CISO) aangewezen, dit is een functionaris die integraal verantwoordelijk is voor informatiebeveiliging. Voor de overige bevindingen wordt een meerjarig plan van aanpak opgesteld.

Wabo	Rood/Oranje/Groen	Toelichting
Er is een bestuurlijk vastgestelde zelfevaluatie		
Er is een bestuurlijk vastgesteld verbeterplan		
Vanaf 1-1-2015: er is een bestuurlijke vastgestelde eindmeting		
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	nee	

Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn partijen waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Een bestuurlijk belang houdt in dat leden van het college in het bestuur van een gemeenschappelijke regeling vertegenwoordigd zijn. Daarnaast kan de gemeente als lid van stichtingen en verenigingen of als vennoot van een vennootschap stemrecht hebben. Een financieel belang houdt in dat de gemeente door deelname aan een verbonden partij op enigerlei wijze risico kan lopen.

De gemeenteraad heeft een kaderstellende en controlerende taak op de kernvraag of de doelstellingen van de verbonden partijen nog steeds overeenkomen met de doelstellingen van de gemeente of dat de doelstellingen van de gemeente via de verbonden partijen gerealiseerd worden. Daarnaast is inzicht gewenst in het budgettaire beslag en de financiële risico's die de gemeente met verbonden partijen kan lopen.

Uitgangspunten

De nota Verbonden partijen is een aantal jaren geleden vastgesteld.

De volgende uitgangspunten zijn hierin vastgelegd:

- De gemeenteraad doet mee in verbonden partijen als dat nodig en functioneel is. Dat betekent een beoordeling per situatie.
- De huidige deelname in vennootschappen BNG en WMD zet de raad ongewijzigd voort. De behandeling van de begroting en de jaarstukken vindt plaats door het college, waarbij de stukken naar een raadscommissie ter informatie gaan.
- De afhandeling van de financiële stukken van de niet-actieve gr-en vindt plaats door het college, waarbij de stukken naar een raadscommissie ter kennisname gaan.
- De gemeenteraad gaat de relatie met de actieve gr-en (Alescon, GGD, Veiligheidsregio Drenthe, RUD Drenthe en Recreatieschap) versterken door actiever te sturen. De gr moet aantoonbaar bijdragen aan het realiseren van een of meer doelen uit de programmabegroting. De sturing wordt actiever door concrete afspraken op een aantal aspecten. Daarin zijn de aanbevelingen van de VDG over dit onderwerp koersbepalend.

Voor het versterken van de sturende rol heeft de raad gekozen voor een aanpak in VDG-verband. Dat betekent enerzijds winst in afstemming, anderzijds verlies in tijd. De VDG heeft daarvoor een nieuwe vergaderstructuur ingezet waarin een sterkere rol is weggelegd voor de professionele inbreng van gemeenten. Die sterkere rol zal ook aan het licht komen in de contacten met de gemeenschappelijke regelingen.

VENNOOTSCHAPPEN

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG Bank), Den Haag

BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.

Toelichting: het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, alsmede het door de statuten beperkte werkterrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. BNG Bank bundelt de uiteenlopende vraag van klanten tot een beroep op de financiële markten dat aansluit op de behoefte van beleggers wat betreft volume, liquiditeit en

looptijd. Door de combinatie van beide elementen heeft de bank een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Dat leidt voor de burger uiteindelijk tot lagere kosten voor tal van voorzieningen.

De aandeelhouders hebben zeggenschap in BNG Bank via het stemrecht op de aandelen die zij bezitten (een stem per aandeel van € 2,50).

Gedurende het begrotingsjaar hebben zich geen veranderingen voorgedaan in de belangen van aandeelhouders in BNG Bank.

Aandelen bezit	Nominaal € 2,50 per aandeel. Aantal:	60.138
Eigen vermogen	Per 1 januari 2016	€ 4.163 miljoen
Eigen vermogen	Per 31 december 2016	€ 4.486 miljoen
Vreemd vermogen	Per 1 januari 2016	€ 145.317 miljoen
Vreemd vermogen	Per 31 december 2016	€ 149.483 miljoen
Achtergestelde schulden	Per 1 januari 2016	31 miljoen
Achtergestelde schulden	Per 31 december 2016	31 miljoen
Dividend	Begroot voor 2016	€ 42.102
Dividend	Ontvangen in 2016 over 2015	€ 61.341

Over 2016 realiseerde BNG Bank een nettowinst na belastingen van € 369 miljoen (2015: € 226 miljoen). Gezien de aanhoudende onzekerheden acht de bank het niet verantwoord een uitspraak te doen over de verwachte nettowinst 2017.

Op het programma Algemene middelen wordt het dividend verantwoord.

Energienetwerk beheerder Enexis

In 2009 is het productie- en leveringsbedrijf van energiebedrijf Essent verkocht aan Rheinisch-Westfälisches Elektrizitätswerk (RWE). Het netwerkbedrijf is verder gegaan als Enexis. Het dividend wordt achteraf uitbetaald.

Aandelen bezit	Nominaal € 1 per aandeel. Aantal:	206.779
Eigen vermogen	Per 31 december 2015	€ 3.608 miljoen
Vreemd vermogen	Per 31 december 2015	€ 2.491 miljoen
Netto resultaat aandeelhouders	Na belastingen 2015	€ 223 miljoen
Dividend	Begroot voor 2016 over 2015	€ 165.193
Dividend	Ontvangen in 2016 over 2015	€ 154.032

Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD)

De WMD, gevestigd te Assen, levert drinkwater aan ca. 450.000 inwoners van de twaalf Drentse gemeenten met 195.000 aansluitingen. Het dividend wordt achteraf uitbetaald.

Aandelen bezit	Nominaal € 50 per aandeel. Aantal:	73
Eigen vermogen	Per 31 december 2014	€ 31 miljoen
Vreemd vermogen	Per 31 december 2014	€ 132 miljoen
Netto resultaat	Jaar 2014	€ 2,450 miljoen
Dividend	Begroot voor 2016	€ 110
Dividend	Ontvangen in 2016 over 2014#	€ 0

Op 3 februari 2017 heeft accountant PwC de jaarrekening 2014 gecontroleerd met een oordeelonthouding. PwC kon geen oordeel over de getrouwheid geven omdat de financiële gegevens van de Indonesische activiteiten zijn ontleend aan verantwoordingen op basis van lokale verslaggevingsstandaarden. Op basis van reviews is geconcludeerd dat door de lokale accountant onvoldoende werkzaamheden zijn uitgevoerd om de betrouwbaarheid van de financiële verantwoordingen vast te stellen.

De Indonesië-activiteiten zijn zoveel mogelijk afgebouwd en er is in totaal bijna € 13 miljoen gereserveerd om de activiteiten te beëindigen. Gezien de omstandigheden hebben de aandeelhouders aangegeven geen dividend te willen ontvangen.

Op het programma Algemene middelen wordt het dividend eventueel verantwoord.

Bedrijvencentrum Ossebroeken V.O.F.

Op 24 december 1999 is notarieel de V.O.F tussen de gemeente Midden-Drenthe en de exploitatiemaatschappij, bedrijventerrein Ossebroeken V.O.F. opgericht.

De vennootschap stelt zich als doel:

- Het voor rekening van de vennoten exploiteren van het bedrijventerrein Ossebroeken en al wat daartoe verder noodzakelijk en/of wenselijk wordt geacht, evenals de verkoop van het bedrijvencentrum;
- Het verrichten van al wat met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in ruimste zin.

De vennoten hebben de eigen aangekochte gronden ingebracht als schuld van de vennootschap. De opbrengsten zijn de eerste jaren gebruikt om de kosten van de ingebrachte gronden en overige exploitatiekosten te betalen.

De te realiseren nettowinst zal tussen de beide vennoten gelijk worden verdeeld. Vanaf 2008 heeft de eerste winstuitkering plaats gevonden. In 2008 en 2009 elk € 200.000, in 2010 € 300.000 en in 2011 tot en met 2013 geen of zeer beperkte winstuitkering. Als in 2014 wordt het nadelig resultaat van € 11.000 in 2015 in mindering gebracht op het eigen vermogen.

Hieronder gegevens uit de jaarrekening:

Eigen vermogen	Per 31 december 2015	€ 0,013 miljoen
Vreemd vermogen	Per 31 december 2015	€ 0,290 miljoen
Resultaat	Jaar: 2015	-€ 0,011 miljoen
Voorraad	Per 31 december 2015	26.285 m2

Het vreemde vermogen betreft een door de gemeente verstrekte geldlening aan de V.O.F.

De gemeente loopt alleen een financieel risico als er verliezen op het plan ontstaan. Dit is ook niet de verwachting. Naast het aflossen van de geldlening zijn er bijna geen uitgaven meer.

Het verlies wordt net als de winst gelijk tussen de beide vennoten verdeeld.

Op het programma Werk en Inkomen worden de (winst)uitkeringen verantwoord.

SAMENWERKINGSVERBANDEN

Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe (GGD)

De missie van de GGD Drenthe, gevestigd te Assen, is het bevorderen en beschermen van de gezondheid van de inwoners van de twaalf Drentse gemeenten in het algemeen en van risicogroepen in het bijzonder.

bedragen x € 1.000	per 31 december 2016	per 31 december 2015
Eigen vermogen	€ 2.255	€ 2.451
Vreemd vermogen	€ 3.139	€ 2.220
Resultaat toegevoegd aan de algemene reserve	€ 275	€ 236

Op het programma Zorg en Welzijn is voor 2016 de bijdrage van € 1.002.557 begroot voor basisgezondheidszorg en het uniforme deel van de jeugdzorg. Dit bedrag is ook overgemaakt aan de GGD.

Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)

Belangenbehartiging van alle gemeenten bij andere overheden, gevestigd te Den Haag. Tweede Kamer, Kabinet en maatschappelijke organisaties zijn belangrijke gesprekspartners. Dienstverlening: advisering aan alle leden over actuele ontwikkelingen (pro actief) en advisering aan individuele leden (op verzoek). De platformfunctie wordt uitgeoefend via de VNG-commissies, Provinciale afdelingen, congressen, studiedagen en ledenraadplegingen.

Op het programma Algemene middelen is voor 2016 € 51.000 begroot, de werkelijke bijdrage bedroeg € 51.403.

Vereniging van Drentse Gemeenten (VDG)

De VDG, gevestigd te Emmen, behartigt de belangen van de twaalf Drentse gemeenten bij andere overheden. Op het programma Algemene middelen is voor 2016 € 11.000 begroot. De werkelijke bijdrage bedroeg € 11.033.

Werkvoorzieningschap Alescon

Alescon, gevestigd te Hoogeveen, is een werkvoorzieningsschap, een sociale werkplaats. Het is een bedrijf in het kader van de gemeenschappelijke regeling van de gemeenten Aa en Hunze, Assen, De Wolden, Hoogeveen, Midden-Drenthe en Tynaarlo, opgericht op 1 januari 2000. Alescon is een bedrijf met twee kerntaken. De belangrijkste functie van Alescon is het aanbieden van banen voor mensen met een verstandelijke, psychische of lichamelijke handicap. Re-integratie dus. Participatie op de reguliere arbeidsmarkt staat hierbij ook hoog in het vaandel. Daarnaast worden er door deze mensen producten en diensten geproduceerd die op een commerciële manier aangeboden worden.

Vanaf 2008 vindt de financiering van de Wsw plaats via de gemeenten. Het budget dat de gemeente van het rijk ontvangt voor de uitvoering van de Wsw sluist de gemeente door naar het werkvoorzieningsschap Alescon, dat voor de uitvoering zorgt.

In 2016 ging het om een bedrag van ruim € 4,8 miljoen voor de realisatie van 182 aja (arbeidsjaren, stand 31 december 2016).

Omdat de uitvoering van de Wsw niet kostendekkend is, betaalt de gemeente daarnaast een bijdrage in het exploitatietekort van Alescon. Over 2016 bedraagt deze bijdrage € 275.188. Het totale financiële risico ligt bij de deelnemende gemeenten.

Het beleid is vastgelegd in de Wsw beleidsnotitie Modernisering van de Wet sociale werkvoorziening. Hoofddoelstelling van de modernisering is om meer mensen met een arbeidshandicap buiten de beschutte werkomgeving van het werkvoorzieningsschap, dus in een reguliere werkomgeving, te laten werken: de beweging 'van binnen naar buiten'. Binnen het beschikbare rijksbudget willen de gemeenten zoveel mogelijk mensen van de Wsw-wachlijst geplaatst krijgen met de volgende prioritering:

- Jongeren tot 27 jaar die begeleid kunnen en willen gaan werken;
- Overige Wsw-geïndiceerden die begeleid kunnen en willen gaan werken;
- Overige jongeren onder de 27 jaar;
- Overige geïndiceerde op de wachlijst volgens het First-in / First-out principe.

De Participatiewet geeft nog veel financiële onzekerheid. Onduidelijk is op dit moment welke financiële gevolgen dit op termijn voor de gemeente zal hebben.

Er is nog geen gemeentelijk vastgesteld beleid. De huidige raamovereenkomst 2008 tot en met 2014 voor de uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening zal ook nog voor 2015 en 2016 gaan gelden. Op het programma Werk zijn bovengenoemde bedragen verantwoord.

Recreatieschap Drenthe

Het Recreatieschap Drenthe, gevestigd te Diever, heeft voor de Drentse gemeenten een stimulerende, initiërende en voorwaardenscheppende rol op het gebied van recreatie en toerisme.

Naast planontwikkeling adviseert het Recreatieschap de gemeenten gevraagd en ongevraagd over zaken welke van belang zijn voor recreatie en toerisme.

Eigen vermogen	Per 31 december 2016	€ 0,675 miljoen
Eigen vermogen	Per 31 december 2015	€ 0,595 miljoen
Vreemd vermogen	Per 31 december 2016	€ 0,682 miljoen
Vreemd vermogen	Per 31 december 2015	€ 0,501 miljoen
Resultaat	Jaar: 2016	€ 16.162
Resultaat	Jaar: 2015	€ 805

Op het programma Vrije tijd is voor 2016 de bijdrage aan het Recreatieschap van € 93.814 begroot inclusief bezuinigingstaakstelling. Dit is ook uitbetaald in 2016.

Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD Drenthe)

De gemeenschappelijke regeling is op 1 juli 2013 in werking getreden.

Deelnemers zijn de provincie Drenthe en de 12 gemeenten in Drenthe.

Doel is de behartiging van de belangen van de deelnemers op het gebied van de uitvoering van alle milieutaken. De regionale uitvoeringsdienst voert de taken met betrekking tot vergunningverlening, toezicht en handhaving in mandaat uit, namens de deelnemers vanaf 1 januari 2014.

Op het programma Milieu was voor 2016 een bijdrage van € 807.738 begroot. De werkelijke bijdrage bedroeg € 817.289. Het verschil werd veroorzaakt door de aanvullende taak van implementatie richtlijn EED. De gemeente ontving hiervoor via de algemene uitkering (decembercircularie 2016) een extra rijksbijdrage.

Geraamd eigen vermogen	Per 1 januari 2016	€ 1.202 miljoen
Geraamd eigen vermogen	Per 31 december 2016	€ 0,699 miljoen
Geraamd vreemd vermogen	Per 1 januari 2016	€ 4,845 miljoen
Geraamd vreemd vermogen	Per 31 december 2016	€ 3,793 miljoen
Geraamd resultaat	Jaar: 2016	€ 0,503 miljoen negatief

Grondbeleid

Nota grondbeleid

Op 27 oktober 2016 is de nota Grondbeleid Midden-Drenthe 2016-2020 door de gemeenteraad vastgesteld. Deze nota is er opgericht om zowel actief als faciliterend te zijn.

Conform de verordening ex. artikel 212 Gemeentewet actualiseren we de nota Grondbeleid geregeld. Eind 2016 is gestart met de actualisatie van de grondprijzen. Naar verwachting worden de grondprijzen in de eerste helft van 2017 vastgesteld.

Door het grondbeleid voortdurend te monitoren en waar nodig bij te stellen, willen we ook voor de toekomst (financiële) mogelijkheden houden om grondaankopen te doen voor o.a. infrastructurele werken, bedrijventerreinen en woningbouw.

Uitgangspunt

We willen zorgen voor voldoende aanbod aan bouwmogelijkheden in de kleine dorpen bijvoorbeeld. Dit kan worden aangeboden door zowel de gemeente als andere initiatiefnemers. Met de faciliterende houding komt er echter geen eind aan actief grondbeleid. We zullen afhankelijk van de situatie en context moeten nagaan welke manier van handelen het best past bij de opgave. Zelf de regie pakken daar waar het noodzakelijk is en loslaten waar het kan.

Binnen de grondexploitatie hebben wij de afgelopen jaren al een aantal maatregelen genomen om de risico's te beheersen. Zo is de winstverwachting op 0 gesteld. Ook maken we voor hercalculaties gebruik van een dynamisch model in plaats van een statisch model. Bij een dynamisch model worden de kosten en opbrengsten over de looptijd van het project verspreid in het jaar waarin verwacht wordt dat ze worden gemaakt dan wel ontvangen. Dat betekent concreet dat jaarlijks bekeken wordt of de looptijd in overeenstemming is met de huidige verwachtingen. Wanneer dit niet meer het geval is, worden de berekeningen aangepast. Indien nodig boeken wij gronden financieel af.

Wet- en regelgeving

Een belangrijk onderdeel voor de actualisatie van de bouwgrondexploitatie zijn de regels van de Commissie Besluit begroting en verantwoording (BBV). We zijn verplicht duidelijk aan te geven wat ons voornemen is met onze gronden en op welk manier we de gronden in exploitatie willen brengen. Daarom analyseren we jaarlijks de bouwgrondexploitatie zodat we voldoen aan wet- en regelgeving. Daar waar nodig treffen we maatregelen.

Indien we een beroep moeten doen op het weerstandsvermogen van de bouwgrondexploitatie zal bij de jaarrekening worden aangegeven op welke manieren de reserve weer kan worden aangevuld.

Ontwikkelingen regelgeving

Vanaf 1 januari 2016 valt de gemeente onder de vennootschapsbelastingplicht (Vpb). Het exploiteren van grond valt hieronder. Dit houdt in dat over de winst van de bouwgrondexploitatie 25% belasting moet worden afgedragen.

Het BBV schrijft onder andere voor hoe we gronden moeten waarderen, wanneer we gronden lager moeten waarderen, welke termen we moeten gebruiken, welke kosten we wel en niet mogen

toerekenen, hoe we rente moeten berekenen en welke besluiten moeten zijn genomen. Met de nieuwe regels wil het BBV voorkomen dat de boekwaarde van gronden te hoog wordt en dat gemeenten grote verliezen lijden doordat gronden lager moeten worden gewaardeerd. Verder willen ze de transparantie van de bouwgrondexploitatie vergroten en er voor zorgen dat er wordt aangesloten bij nieuwe wet- en regelgeving, zoals vennootschapsbelasting (Vpb).

In de bouwgrondexploitatie maakten we onderscheid tussen gronden die al in ontwikkeling zijn en gronden die dat nog niet zijn. Afgekort hebben we het dan over BIE (Bouwgrond in exploitatie) en NIEGG (niet in exploitatie genomen gronden).

Vanaf 1 januari 2016 moeten we de NIEGG in de bouwgrondexploitatie materiële vaste activa (MVA) gaan noemen. De term MVA sluit weer aan bij de vennootschapsbelasting. Materiële vaste activa zijn bezittingen van de gemeente die voor een langere periode worden gebruikt voor de bedrijfsvoering. De MVA is verdeeld in twee categorieën:

1. Strategische gronden (gronden voor ontwikkeling) en
2. Gronden en terreinen

De waarde van de bestaande strategische gronden (peildatum 1 januari 2016) mogen we tot 2020 handhaven. In de periode 2016-2020 moeten we deze gronden in exploitatie nemen. Is gedurende deze overgangsperiode al duidelijk dat wij de gronden niet gaan ontwikkelen, dan moeten we ze afwaarderen in overeenstemming met de regels van het BBV. Wij zullen het maximale verlies opnemen als mogelijke risico in onze paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing.

In de nota Grondbeleid Midden-Drenthe 2016-2020 is een planning opgenomen met betrekking de strategische gronden zodat deze uiterlijk 2020 in exploitatie zijn genomen.

Ossebroeken fase II	4 ^e kwartaal 2017
Hoofdstraat 34	2e kwartaal 2018
Lieving	3 ^e kwartaal 2019
Leemdijk Noord	3 ^e kwartaal 2019

Verlies en winstneming

Verliezen worden genomen als uit de geactualiseerde dynamische kostprijsberekening blijkt dat een plan geen positief eindresultaat verwacht. Winst wordt pas genomen als ze daadwerkelijk gerealiseerd is. Tussentijds kan winst genomen worden. Bij bedrijventerreinen dient dan 50% van de te verkopen m² verkocht te zijn, wil er resultaat naar evenredigheid genomen kunnen worden. Bij woningbouw dient 35% van de te verkopen m² verkocht te zijn, wil er resultaat naar evenredigheid genomen kunnen worden.

Vennootschapsbelasting

Vanaf 2016 kan de gemeente als ondernemer voor haar bedrijfsmatige activiteiten eventueel vallen onder de Vennootschapsbelasting (Vpb). Voor het bedrijven van een onderneming moest aan de volgende drie cumulatieve voorwaarden zijn voldaan:

- Is er een duurzame organisatie van kapitaal en arbeid?
- Wordt er deelgenomen aan het economisch verkeer?
- Worden er voordelen beoogd of structurele overschotten behaald?

Hiervoor is in 2016 met externe ondersteuning de gehele gemeentelijke begroting doorgelicht. Hieruit kwam naar voren dat de gemeente alleen voor de in exploitatie genomen bouwgrond-activiteiten onder de Vpb zal gaan vallen.

De bouwgrond in exploitatie (BIE) moeten per 1 januari 2016 gewaardeerd worden op de waarde in het economisch verkeer. De specifieke VPB balans hebben wij opgesteld. De netto contante waarde op de openingsbalans wordt geraamd op bijna € 11,3 miljoen. Hierbij hebben wij de effecten voor de BIE Liefingerveld meegenomen.

De inschatting is dat de eerste jaren geen vennootschapsbelasting betaald zal gaan worden.

Grondverkoppen

In 2016 zijn volgende verkopen geweest:

woningbouw: 1 kavel Hooghalen.

bedrijventerrein: geen

Wel is 2.130 m2 snippergroen verkocht voor € 82.970.

In de najaarsnota van 2016 is aangegeven dat de website is verbeterd, de klant uit meer kavels kan kiezen en kavels via sociale media onder de aandacht zijn gebracht van potentiële kopers. Het aantal opties op kavels is aanmerkelijk toegenomen en dan vooral in Hooghalen.

Financiële positie

Op grond van de notitie Grondexploitatie 2016 zijn de gegevens van de bouwgrond geactualiseerd.

Overzicht complexen Bouwgrond In Exploitatie.

	Boekwaarde		Voorraad verkoopbare grond (m ²)	
	31-12-2016	31-12-2015	31-12-2016	31-12-2015
Woningbouwplannen:				
Exploitatie berekening Oranje*	€ 25.556	€ 62.912	2.400	12.400
Exploitatie berekening Wijster	€ 86.479	€ 84.229	796	796
Exploitatie berekening Brootacker II	€ 294.671	€ 366.104	15.774	16.242
Exploitatie berekening Hijken	€ -119.399	€ -122.692	6.407	4.480
Exploitatie berekening Nieuw Bal fase 1	€ 276.789	€ 266.943	3.484	3.484
Exploitatie berekening Zwiggelte	€ 580.731	€ 512.299	5.478	5.478
Exploitatie berekening Drijber II	€ 200.185	€ 191.473	3.460	3.460
Exploitatieberekening Hoogersmilde	€ -67.704	€ -108.308	3.145	3.145
Exploitatie berekening Bovensmilde	€ 498.088	€ 483.860	1.361	1.361
Exploitatie berekening Witteveen	€ 482.614	€ 469.155	4.528	4.528
Bedrijventerreinen:				
Exploitatie berekening Bt Leemdijk West	€ -64.255	€ -67.148	12.128	12.128
Exploitatieberekening Bt Nw-Balinge	€ 269.965	€ 261.628	4.291	4.291

Exploitatieberekening Bt Dambroeken	€ 397.947	€ 388.776	6.107	6.107
Exploitatieberekening gronddepot Eursinge	€ 69.295	€ 64.210	5.400	5.400
Totaal	€ 2.930.962	€ 2.853.441	74.759	83.300
Nieuw:				
Beilen Lievingerveld	€ 7.080.425	€ 6.895.777	213.712	181.361

* Een hectare agrarische grond is overgeheveld naar verspreide gronden.

Overzicht gronden die overgeheveld worden naar de materiële vaste activa (MVA).

Complex	Oppervlakte (m²)	Boekwaarde 31-12-2016	Toekomst
Lieving Beilen	78.046	€ 1.167.800	Voor 31 december 2019 een BIE
Ossebroeken II	176.998	€ 3.036.516	Voor 31 december 2019 een BIE
Leemdijk Noord	67.246	€ 560.000	Verkoop/verhuur als zonneakker in 2017
Hoofdstraat 34 #	11.750	€ 850.535	Voor 31 december 2019 een BIE
Nieuw Balinge fase II	11.576	€ 49.681	BIE na 2024. Marktconform gewaardeerd op € 4 per m2.
vm OBS de Lindelaar	13.115	€ 438.900	Voor 31 december 2019 een BIE
vm werkplaats Verlengde Havenstraat	7.743	€ 53.454	Dit is mogelijk in beeld voor de toekomstige school voortgezet onderwijs.
vm gymlokaal badhuis Lindelaan	7.455	€ 49.615	Voor 31 december 2019 een BIE
Totaal	378.870	€ 6.206.501	

Van de boekwaarde moet in de toekomst nog € 507.640 worden verrekend met de stichting Woonservice Drenthe.

Weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie

Om eventuele negatieve resultaten op de exploitatie van bouwgrond op te kunnen vangen is een algemene reserve weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie ingesteld. Eind 2016 bedroeg deze € 805.000.

In de jaarrekening 2016 is het saldo van de voorziening bouwgrond geactualiseerd.

Het verloop van de voorziening is als volgt :

Complex	31-12-2016	31-12-2015
BIE – Wijster	€ 1.405	€ 0
BIE – Zwiggelte	€ 39.780	
BIE – Bedrijventerrein Nieuw-Balinge	€ 42.609	€ 16.647
BIE – Inbreiding Bovensmilde	€ 124.533	€ 83.163
BIE – Witteveen	€ 38.089	€ 12.902
totaal	€ 246.416	€ 112.712

Bij de actualisatie van de dynamische kostprijsberekeningen is zeer kritisch gekeken naar de verwachte realisatie van de te verkopen kavels. Hierbij is aansluiting gezocht bij de gerealiseerde verkopen van de afgelopen jaren. Hierdoor werd de looptijd van diverse plannen verlengd.

Risico's

Voor wat betreft de gronden die in exploitatie zijn genomen (zie kopje 'complexen Bouwgrond In Exploitatie') zitten de risico's hoofdzakelijk in het rentecomponent, kostenstijgingen en de marktsituatie. Dit leidt in eerste instantie tot een lager eindresultaat van de BIE, of als er een tekort werd verwacht dan is dit tekort afgedekt door een toevoeging aan de voorziening bouwgrond.

Vanwege de herziening van het BBV werden de NIEGG gronden, inclusief Verspreide Percelen, met ingang van 1 januari 2016, aangemerkt als Materiële Vaste Activa strategische gronden. Met ingang van 1 januari 2016 konden geen indirecte kosten aan de gronden in de MVA worden toegerekend. Deze kosten komen ten laste van de algemene dienst. Hier was rekening mee gehouden in de begroting van 2016.

Het BBV heeft als spelregel opgenomen dat de gronden in de MVA tegen marktwaarde gewaardeerd moeten worden. Voor de huidige NIEGG heeft het BBV een uitzondering gemaakt: deze gronden mogen tegen de huidige boekwaarde worden overgeheveld, mits de gronden binnen 4 jaar in exploitatie worden genomen. Zijn de gronden op 31-12-2019 niet in exploitatie genomen, dan moeten de gronden op dat moment tegen de marktwaarde worden gewaardeerd. Vaak is deze marktwaarde (meestal agrarisch) lager omdat de gronden nog niet de toekomstige bestemming hebben. Dit kan na 4 jaar een risico vormen.

Daarom is het risicoprofiel van de bouwgrondexploitatie aangescherpt in de paragraaf Weerstandvermogen en Risicobeheersing. Naast een algemeen risico ingesteld voor de BIE-complexen (20% risicokans van 25% van de boekwaarden BIE) wordt deze risicokans ook ingesteld voor de NIEGG/MVA .

Indien blijkt dat een van de plannen niet in exploitatie genomen zal gaan worden dan zullen wij de boekwaarde van dat plan verlagen naar de marktwaarde. Het verschil zal bekostigd worden uit de Algemene Reserve Bouwgrondexploitatie.

Subsidies

In april 2012 is de Algemene subsidieverordening Midden-Drenthe herzien vastgesteld. Het kader voor het subsidiebeleid is door de gemeenteraad vastgelegd in de Nota ex artikel 212 Gemeentewet, verstrekking gemeentelijke subsidies 2008-2010. Hierbij is gekozen voor een regisserende rol van de gemeente met als doelstelling dat een subsidiebeleid wordt gevoerd dat zorgt voor een efficiënte inzet van de middelen in relatie tot het realiseren van de gemeentelijke beleidsdoelen. Uit oogpunt van deregulering is gekozen voor eenvoudige regelgeving.

Uit onderstaande tabel blijkt dat in 2016 afgerond voor € 3.375.000 aan subsidies is verstrekt.

Omschrijving	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
zelfbeheer dorpenoverleg	3.558	19.000	17.304
zelfbeheer grote projecten dorpenoverleg	26.571	20.421	25.561
bijdrage kosten buurtacademie	48.272	47.972	47.972
bijdrage Prov. Bibliotheekcentrale Assen	541.082	541.821	541.821
bijdrage ICO / cultuuronderwijs scholen	152.232	100.000	99.917
subsidie wereldwinkel Westerbork	2.982	2.982	2.982
subsidie st. Zomeractiviteiten Westerbork	4.334	4.334	4.334
subsidie Stichting Beleef Beilen	1.900	1.905	1.905
subsidie Culturele Raad Smilde	2.070	2.070	2.070
bijdrage Wende avond	-	2.429	1.000
subsidie culturele activiteiten	4.287	3.150	5.167
subsidie stichting Kunst4daagse	3.600	2.600	2.600
subsidie stichting Podia	4.500	3.500	3.500
subsidie Huus van de Taol	1.125	1.125	1.125
subsidie muziekverenigingen	20.461	21.183	18.947
subsidie zangverenigingen	908	911	681
subsidie st. Openluchtspel Westerbork	641	641	641
korpsen en korengala	3.646	3.715	3.715
subsidie Herinneringscentrum kamp Westerbork	2.042	2.042	2.042
subsidie museum voor papierknipkunst	5.850	5.850	5.850
subsidie st. AMW Noordermaat	281.166	285.946	285.496
bijdrage bureau slachtofferhulp	4.805	4.842	4.793
subsidie tel. hulpdienst "tegen haar wil"	2.853	2.880	2.846
bijdr. tbv aanpak huiselijk geweld	24.473	15.333	31.476
Stichting Welzijnswerk Midden-Drenthe	1.490.937	1.544.484	1.546.450
uitvoering vrijwilligersbeleid	34.500	33.500	32.000
Mantelzorg en vrijwillige ondersteuning	81.228	81.234	81.234
st. vluchtelingenwerk	58.329	72.915	72.915
bijdrage Zuid-Molukse gemeenschap Bovensmilde	4.073	4.073	4.073
overig sociaal cultureel werk	17.500	38.924	37.915

Omschrijving	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
subsidie st. Welzijn Doven	800	800	800
bijdrage busdiensten	1.226	1.226	1.226
subsidie eenmalige activiteiten	1.019	1.495	1.147
vandalismepreventie oud en nieuw	400	400	0
subsidie st. adviesraad minimabeleid	1.896	2.942	2.942
subsidie St. Gehandicapten platform	-	600	475
subsidie scouting	1.497	1.260	1.367
subsidie schaapskuddes	10.723	10.739	10.723
bijdrage Stichting Paardrijden Gehandicapten	9.616	2.858	2.858
subsidie 3VO afd. Midden-Drenthe	2.858	2.745	0
subsidie Drempelteam ouderen veiliger op weg	851	851	851
bijdrage veteranendag	1.865	1.881	1.874
subsidie SPMD	232.448	238.139	238.139
subsidie VNN	4.805	4.842	4.793
subsidie sociaal raadvrouw	87.114	91.281	92.542
voedselbank	5.100	5.100	3.600
subsidie WMO raad	6.750	6.750	6.750
subsidie gemeentelijke sportverenigingen	45.032	47.439	44.630
incidentele subs. sportactiviteiten	3.727	3.050	3.252
subsidie st. Het Drents Landschap	-	45	45
recreatief toer. platform	8.325	8.325	8.325
ontwikkeling TIP	43.595	46.297	43.345
bijdrage SBB fietspad Hooghalen/Smilde	119	150	0
bijdrage aan buurtverenigingen speelvoorz.	13.173	13.000	13.415
bijdrage inrichting nieuw terrein speelvoorz.	1.200	1.200	1.135
bijdrage Rode Kruis	1.974	1.955	1.992
	3.316.038	3.367.152	3.374.558

Toelichting

In 2016 is per saldo € 7.400 meer subsidie verleend dan begroot. Een afwijking van 0,2%.

De belangrijkste veroorzaker hiervan is de hogere subsidie van € 16.000 voor de aanpak huiselijk geweld. Voor sommige subsidies is sprake van volume-effecten (sport - buurtverenigingen, muziekverenigingen). Ook kan de werkelijk verleende subsidie lager uitvallen door een afrekening over voorgaande jaren of een aanpassing van de subsidie (indexering) op basis van de verordening. Dit laatste speelt bij organisaties die een budgetsubsidie ontvangen.

Transities

Inleiding

Per 1 januari 2015 is de gemeente verantwoordelijk voor de taken die voortvloeien uit de Participatiewet, de Jeugdwet en de (nieuwe) Wet maatschappelijke ondersteuning. Onder de noemer Transities of Decentralisaties sociaal domein zijn deze taken overgeheveld vanuit het Rijk.

In het afgelopen 2 jaar is de raad op verschillende manieren en op verschillende momenten op zowel beleidsmatig als financieel vlak bijgepraat over de ontwikkelingen binnen de transities. Zo is na afloop van elk kwartaal een monitor Transities gepresenteerd en toegelicht door het college.

Deze paragraaf is gebaseerd op de vierde monitor Transities 2016. De vierde monitor kan worden beschouwd als een jaaroverzicht en is voorafgaand aan de raadsvergadering van 11 april 2017 door het college toegelicht en via de lijst van ingekomen stukken aan de raad verstrekt.

Deze paragraaf gaat in op het rekeningresultaat op de transities als geheel en per transitie afzonderlijk. De paragraaf gaat vervolgens in op beleidsinformatie per transitie en sluit af met een overzicht van de ontwikkeling van de rijksbijdrage over 2016 en verdere jaren.

Voor meer uitgebreide informatie over de transities op gemeentelijk niveau verwijzen wij naar de vierde monitor 2016.

Rekeningresultaat

Het resultaat in het sociaal domein komt uit op € 3,64 miljoen. Het resultaat is als volgt opgebouwd.

Wmo HH en Begeleiding	€ 3.09 miljoen
Jeugd	€ 0.51 miljoen
Participatie	<u>€ 0.04 miljoen</u>
Totaal	€ 3.64 miljoen

De bedragen in de tabel worden per transitie toegelicht.

In de aanbiedingsbrief is het voorstel opgenomen om een deel (€ 63.500) van dit resultaat te bestemmen t.b.v. incidentele personele knelpunten 2017 inzake participatie (consulent werk). om het resultaat op de transities toe te voegen aan de Conjunctuurreserve.

In onderstaande tabellen staat het verloop van de Conjunctuurreserve en het aandeel daarin van de transities opgenomen.

Verloop Conjunctuurreserve

Conjunctuurreserve	Algemeen	Transities	Totaal
stand per 31-12-2015	€ 3.875.915	0	€ 3.875.915
<i>Mutaties 2016:</i>			
Rekening 2015		€ 1.529.925	€ 1.529.925
najaarsnota 2016	€ 150.516	€ 1.279.000	€ 1.429.516
saldo diverse mutaties	-€ 488.389		-€ 488.389
Subtotaal	€ 3.538.042	€ 2.808.925	€ 6.346.967
<i>Rekening 2016:</i>			
Wmo		€ 3.087.977	€ 3.087.977
Jeugd		€ 513.410	€ 513.410
Participatie		€ 42.052	€ 42.052
Subtotaal	0	€ 3.643.439	€ 3.643.439
Bestemming t.b.v. consulent werk 2017		-€ 63.500	-€ 63.500
Stand na verwerking jaarstukken 2016 *)	€ 3.538.042	€ 6.388.864	€ 9.926.906

*) besluitvorming bij vaststelling jaarstukken 2016

Nadere toelichting resultaat transities

De activiteiten onder de noemer Transities lopen niet 1-op-1 met de activiteiten verantwoord in de afzonderlijke deelprogramma's Inkomen en Re-integratie, Lokaal jeugdbeleid en Wmo. Hieronder volgt daarom een toelichting op het resultaat per transitie.

Jeugdzorg

In onderstaande tabel staan de lasten en baten voor de Jeugdzorg vermeld.

Tabel: Uitgaven & inkomsten Jeugdzorg

Jeugdzorg	Najaarsnota 2016	Rekening 2016	Saldo
Uitgaven			
uitgaven lokaal (incl. CJG)	€ 1.502.771	€ 1.365.263	€ 137.508
uitgaven (boven)regionaal	€ 6.155.916	€ 5.786.048	€ 369.868
Totaal Jeugdzorg	€ 7.658.687	€ 7.151.311	€ 507.376
Inkomsten			
Jeugdbudget	€ 6.644.405	€ 6.652.333	€ 7.928
decentralisatie uitkering CJG	€ 656.613	€ 656.613	€ -
uit reserve BDU-CJG	€ 79.500	€ 77.606	€ -1.894
Totaal Jeugdzorg	€ 7.380.518	€ 7.386.552	€ 6.034
Algemene Uitkering (eigen middelen) / resultaat	€ 278.169	€ -235.241	€ -513.410
Totaal Inkomsten	€ 7.658.687	€ 7.151.311	€ 507.376
saldo	€ -	€ -	€ -
Resultaat			€ 513.410

Toelichting

Uit de tabel blijkt een positief resultaat van € 513.410.

Uitgaven

De lokale lasten vallen € 137.508 lager uit dan begroot. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door lagere lasten voor preventief jeugdbeleid, het CJG en lagere bedrijfsvoeringskosten.

Ook de (boven)regionale lasten vallen lager uit dan begroot (€ 369.868). Vooral de uitgaven aan PGB's zijn lager dan begroot (€ 230.000). Daarnaast ontvangen we door de toepassing van het solidariteitsbeginsel (PGB) nog een bedrag van € 45.000 uit Emmen.

Het lasten voor ZIN (zorg in natura) zijn afgerond € 83.764 lager dan begroot. Dit is inclusief een nog te betalen bedrag van afgerond € 20.000 door toepassing van het solidariteitsbeginsel.

De uitvoeringskosten (penvoerder) tot slot zijn € 8.000 lager dan begroot en komen daarmee op afgerond € 90.000.

Inkomsten

De inkomsten wijken nauwelijks af. We ontvangen een iets hogere bijdrage vanuit het Rijk (€ 7.928) en de begrote onttrekking aan de reserve BDU-CJG valt iets lager uit.

Tabel: Uitgaven en inkomsten Wmo – 2016

WMO	Najaarsnota 2016	rekening 2016	Saldo
Uitgaven			
uitgaven huishoudelijke hulp	€ 3.761.711	€ 3.284.072	€ 477.640
Uitgaven HHT	€ 50.000	€ 15.000	€ 35.000
uitgaven oude WVG voorziening	€ 1.099.278	€ 992.237	€ 107.041
uitgaven begeleiding (nieuw)	€ 4.109.278	€ 2.672.284	€ 1.436.994
Toevoeging C-reserve (najaarsnota)	€ 1.279.600	€ 1.279.600	€ -
Totaal uitgaven Wmo	€ 10.299.867	€ 8.243.192	€ 2.056.675
Inkomsten			
inkomsten rijk huishoudelijke hulp	€ 2.491.462	€ 2.451.840	€ -39.622
Inkomsten HHT	€ 409.600	€ 409.600	€ -
eigen bijdrage huish hulp	€ 734.400	€ 759.446	€ 25.046
inkomsten rijk WVG oud (alg uitk)	€ 1.229.175	€ 1.229.175	€ -
inkomsten rijk begeleiding	€ 4.944.681	€ 4.940.172	€ -4.509
eigen bijdrage begeleiding	pm	pm	
Totaal inkomsten Wmo	€ 9.809.318	€ 9.790.233	€ -19.085
Algemene uitkering (eigen middelen) / resultaat	€ 490.549	€ -1.547.041	€ -2.037.590
Totaal Inkomsten	€ 10.299.867	€ 8.243.192	€ 2.056.675
saldo	€ -	€ -	€ -
overheveling rekening 2015 (Wtcg)			€ 361.752
Beschermd wonen 2015			€ 262.849
Beschermd wonen 2016			€ 360.860
Nog te ontvangen SVB (PGB)			€ 64.926
Resultaat			€ 3.087.977

Toelichting

Uit de tabel blijkt een positief resultaat van € 3.087.977.

Uitgaven

De uitgaven voor Wmo huishoudelijke hulp vallen € 477.640 lager uit dan begroot. Vooral de uitgaven voor zorg in natura blijven achter bij de begroting (€ 417.711). Bij de najaarsnota is € 50.000 beschikbaar gehouden voor de HHT (huishoudelijke hulp toelage). Hiervan is slechts beperkt gebruik gemaakt (€ 15.000). Dit levert een voordeel op van € 35.000.

Ook de uitgaven voor Wmo voorzieningen valt lager uit dan begroot. Met name aan woonvoorzieningen en hulpmiddelen is minder uitgegeven (respectievelijk € 55.620 en € 54.455). De uitgaven voor begeleiding vallen € 1,4 miljoen lager uit dan begroot. Met name de uitgaven voor PGB's en zorg in natura vallen fors lager uit (respectievelijk € 716.512 en € 370.898).

Voor de compensatie van de kosten van chronisch zieken en gehandicapten is structureel € 400.000 beschikbaar. Hiervan is in 2016 ruim € 200.000 besteed.

Tot slot is bij de najaarsnota vanuit de Wmo een bedrag van € 1.279.600 toegevoegd aan de Conjunctuurreserve. Het betreft een verlaging van de volgende budgetten:

Wmo woonvoorzieningen	€ 200.000
Wmo medische advisering	€ 20.000
Wmo begeleiding PGB	€ 700.000
Wmo huishoudelijke hulp (HHT)	<u>€ 359.600</u>
Totaal	€ 1.279.600

Inkomsten

Aan de inkomstenkant is sprake van hogere eigen bijdrage Wmo (€ 25.046). De integratie-uitkering voor Wmo huishoudelijke hulp en Wmo begeleiding valt samen € 44.131 lager uit dan begroot. Per saldo een nadeel van € 19.085.

Het positieve saldo van lagere uitgaven en lagere inkomsten komt daarmee op € 2.037.590. In de tabel komt dit tot uiting in een negatief bedrag doordat de bijdrage uit eigen middelen door een tekort op de inkomsten (begroot: € 490.549) omslaat in een overschot (€ 1.547.041).

Overige voordelen

Bij de jaarrekening 2015 is een bedrag van € 361.752 overgeheveld voor de uitvoering van de regeling chronisch zieken en gehandicapten. Er is in 2016 geen beroep op deze middelen gedaan. De regeling wordt op dit moment geëvalueerd.

Tot slot is eind 2016 een bedrag van € 262.849 ontvangen van centrumgemeente Assen als ons aandeel in het positieve resultaat op de uitvoering van Wmo Beschermd wonen over 2015.

Ook over 2016 is sprake van een voordeel op Beschermd wonen: € 4,75 miljoen. We houden rekening met een nog te ontvangen bedrag van € 360.860. Afhankelijk van de verdeelsleutel kan dit bedrag hoger uitvallen. Hierover moet nog besluitvorming plaatsvinden.

Ook blijkt uit informatie van de SVB dat we teveel hebben bevoorschot aan de SVB voor de PGB Wmo. Op de balans is hiervoor een 'nog te ontvangen' bedrag € 64.926 opgenomen.

Het totale positieve resultaat komt daarmee op € 3.087.977.

Participatie

In onderstaande tabel staan de lasten en baten voor de Participatiewet vermeld.

Tabel: Uitgaven en inkomsten Participatiewet – 2016

Participatiewet	Najaarsnota 2016	rekening 2016	Saldo
Uitgaven			
uitgaven alescon	€ 5.138.271	€ 5.142.481	€ -4.210
uitgaven re-integratiebeleid	€ 960.037	€ 929.325	€ 30.712
Totaal uitgaven Participatie	€ 6.098.308	€ 6.071.806	€ 26.502
Inkomsten			
inkomsten rijk alescon	€ 4.843.970	€ 4.842.829	€ -1.141
inkomsten rijk re-integratie	€ 741.393	€ 758.084	€ 16.691
Totaal inkomsten Participatie	€ 5.585.363	€ 5.600.913	€ 15.550
			€ -
Algemene uitkering (eigen middelen) / resultaat	€ 512.945	€ 470.893	€ -42.052
Totaal Inkomsten	€ 6.098.308	€ 6.071.806	€ 26.502
saldo	€ -	€ -	€ -
Resultaat			€ 42.052

Toelichting

Uit de tabel blijkt een positief resultaat van € 42.052.

Alescon

De uitgaven aan Alescon vallen op basis van de concept eindafrekening van de GR Alescon afgerond € 19.000 lager uit dan begroot. In 2016 is echter ook een bedrag van afgerond € 23.000 aan Wsw-middelen met betrekking tot het jaar 2013 teruggevorderd door het rijk. Per saldo levert dit een nadeel op van € 4.210.

De rijksbijdrage voor 2016 is op basis van de septembercirculaire € 1.141 lager. Per saldo een nadeel van ruim € 5.000.

Klassieke re-integratietaken

In 2016 is per saldo € 30.172 minder uitgegeven aan klassieke re-integratietaken.

De inkomsten zijn € 16.691 hoger dan begroot. Dit voordeel vloeit voort uit deelname aan ESF trajecten over de periodes 2013-2014 (afrekening) en 2015-2016 (nog te ontvangen). De ESF middelen zijn conform besluitvorming ingezet voor de inzet van consultants werk (jeugdwerkloosheid) en maatwerktrajecten.

ESF

In het kader van de ESF-regeling 2014-2020 kan er elke twee jaar een subsidie aangevraagd worden. De gemeente Emmen dient, als centrumgemeente van de Arbeidsmarktregio Drenthe, namens de gehele

regio een aanvraag in voor een subsidie van het Europees Sociaal Fonds (ESF). De aanvragen over de bovengenoemde periodes en de periode 2017-2018 zijn inmiddels gehonoreerd.

Beleidsinformatie

Hieronder vatten we de belangrijkste (beleids)conclusies uit de monitor over het vierde kwartaal van 2016 samen. Voor een uitvoeriger overzicht verwijzen wij u naar de kwartaalmonitor zoals deze is toegelicht in de raadsbijeenkomst van 11 april 2017.

Algemeen

- Door middel van aanvullende controlewerkzaamheden streven we naar een goedkeurende accountantsverklaring over 2016. Vanuit de SVB is bekend dat 65% van de verstrekkingen door de SVB niet op rechtmatigheid is getoetst. Zonder aanvullende werkzaamheden levert dit voor ons een onzekerheid op van ruim € 800.000.
- Onze verwachting om na twee jaar beleidsmatige conclusies voor alle transities conclusies te kunnen trekken is niet uitgekomen. In de eerste plaats zijn de vastgestelde nota's nog te kort in werking voor zichtbare effecten. Daarnaast zijn we (opnieuw) bezig met het inrichten van de (administratieve) processen – o.a. het verplicht implementeren van wet- en regelgeving in systemen (i-wmo en i-jeugd) – en het omkatten van producten in resultaten. Dit kost meer tijd dan vooraf ingeschat.

Jeugdzorg

- De Jeugdzorg kan op basis van de huidige inzichten binnen de budgetten worden uitgevoerd. In verband met de omvang van de werkzaamheden gaan de uitvoeringskosten in de toekomst wel omhoog. Een voorstel hiertoe is in voorbereiding en zal worden besproken met de raad.
- Er is geen sprake van bezwaarschriften en klachten.
- Het totaal aantal jeugdzorgvoorzieningen laat over 2015 en 2016 een stijgende trend zien. Voor een deel betreft het geen nieuwe cliënten, maar cliënten die op basis van bestandsvergelijking nu bij ons bekend worden.
- Binnen de jeugd blijft het aantal voorzieningen binnen de hogere interventieniveaus hoog. Op dit moment is het nog niet te voorspellen hoe zich dit verder ontwikkelt. Tot op heden zat er weinig sturing in de arts verwijzingen. Met het nieuwe inkoopmodel (vanaf 2017) krijgen wij hiertoe naar verwachting meer mogelijkheden.
- Binnen de Jeugdzorg is sprake van een wettelijke bevoegdheid tot doorverwijzing door (jeugd)artsen en door specialisten binnen het gedwongen kader. Dit betreft een aanzienlijk deel van de verwijzingen (ongeveer 70%). Vaak betreft het verwijzingen naar zorg in de hogere interventieniveaus. De gemeente heeft hier nog onvoldoende grip op.
- Op dit moment zijn we bezig om maatregelen te ontwikkelen om zowel aan de voorkant (de relatie met de huisartsen) als aan de achterkant (het meer sturen en controleren van de verleende zorg door jeugdconsulenten) meer invulling te kunnen geven aan onze gemeentelijke regierol en aan onze budgetverantwoordelijkheid. De gemeentelijke voorkeur gaat uit naar zoveel mogelijk zelf indiceren. Vooralsnog houden de huisartsen vast aan hun eigen verantwoordelijkheid voor de indicatie van jeugdigen voor zorg. We blijven hierover in gesprek.
- De omvang van de werkzaamheden Jeugdzorg in de interventieniveaus 1 en 2 blijft – evenals in de vorige kwartalen het geval was – groot.
- Er wordt bij de Jeugdzorg veel gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot mediation. Voornamelijk als gevolg van (v)chtscheidingen. De resultaten hiervan over 2016 zijn nog niet beschikbaar.

Wmo

- Klanten en voorzieningen ZIN en PGB zijn goed in beeld. Er worden niet of nauwelijks bezwaarschriften of klachten ingediend. De afhandeling ervan is adequaat.
- Uitvoering ZIN en PGB ruim binnen de budgetten.
- Voor de regeling chronisch zieken en gehandicapten was in 2016 ruim € 750.000 beschikbaar. Hiervan is zo'n € 200.000 besteed.
- Begeleiding: aantallen klanten schommelt over de kwartalen. Over twee jaren bezien is er sprake van een licht stijgende trend. De uitgaven daarentegen lopen terug.
- Huishoudelijke hulp: aantal klanten schommelt over de kwartalen. Over twee jaren bezien is er sprake van een licht dalende trend. De uitgaven lopen ook terug.

Participatie

- Zowel de klassieke re-integratietaken als de Wsw (Alescon) zijn met een klein positief resultaat uitgevoerd in 2016. Deels is dit te danken aan onze deelname aan ESF trajecten ter bestrijding van jeugdwerkloosheid.
- Het aantal uitkeringsgerechtigden (instroom - uitstroom) laat over de jaren 2015 - 2016 een lichte stijging zien. Hierdoor nemen de re-integratiewerkzaamheden toe.
- In 2016 zijn 69 mensen fulltime uitgestroomd naar arbeid in dienstbetrekking. Dit is ongeveer 30% van de totale uitstroom.
- In 2016 zijn per saldo 16 mensen uitgestroomd uit de Wsw (Alescon). Er zijn in 2016 geen mensen uit Midden-Drenthe geplaatst in een nieuw beschut werkplek.
- Van de mensen in ons doelgroepenregister (27) zijn in 2016 19 mensen met een arbeidsovereenkomst geplaatst bij een werkgever (met loonkostensubsidie).
- Er zijn over heel 2016 geen klachten of bezwaarschriften ingediend.

Rijksbudget transities

Systematiek

De rijksbudgetten voor de uitvoering van de Participatiewet, de Wet maatschappelijke ondersteuning en de Jeugdwet worden beschikbaar gesteld via de algemene uitkering (integratie-uitkering).

Door diverse oorzaken worden de budgetten gedurende het begrotingsjaar aangepast. Dit staat opgenomen in de mei-, september- en decembercirculaire van het rijk. De effecten van de meicirculaire 2016 zijn verwerkt in de najaarsnota. De effecten van de september- en decembercirculaire 2016 zijn voor het begrotingsjaar 2016 verwerkt in deze jaarstukken.

Verloop rijksbudget in 2016

In de primaire begroting 2016 is uitgegaan van de rijksbijdragen op grond van de meicirculaire 2015. In onderstaande tabel staan deze opgenomen. Uit de tabel blijkt dat de totale bijdrage afgerond € 19,1 miljoen.

Transities	2016
Wmo begeleiding	4.936.925
Jeugdzorg	6.526.272
Participatie	5.348.573

Totaal transitie	16.811.770
Overig:	
Wmo huishoudelijke hulp	2.403.943

De meest recente bijstelling van de rijksbudgetten heeft plaatsgevonden bij de decembercirculaire 2016. In onderstaande tabellen staan achtereenvolgens de meerjarige rijksbijdragen op grond van de meicirculaire 2016 en de septembercirculaire 2016 en het saldo tussen beide opgenomen. De decembercirculaire leidt tot 1 correctie en is niet opgenomen. Een correctie op de korting van de groep Wlz-indiceerbaren leidt tot een hogere bijdrage voor Jeugdzorg van € 131.334 in 2017.

budgetten 2016-2021 (bron: meicirculaire 2016)

Transities	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Wmo begeleiding	4.944.681	4.642.971	4.557.965	4.503.490	4.477.165	4.445.234
Jeugdzorg	6.644.405	6.431.904	6.522.115	6.525.764	6.536.447	6.571.647
Participatie	5.498.829	5.121.241	4.808.445	4.586.525	4.339.344	4.293.540
Totaal transitie	17.087.915	16.196.116	15.888.526	15.615.778	15.352.955	15.310.421
Overig:						
Wmo huishoudelijke hulp	2.491.462	2.658.859	2.658.859	2.658.859	2.681.032	2.789.783
Totaal	19.579.377	18.854.975	18.547.385	18.274.637	18.033.987	18.100.204

budgetten 2016-2021 (bron: septembercirculaire 2016)

Transities	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Wmo begeleiding	4.940.172	4.377.877	4.309.357	4.257.909	4.247.522	4.240.161
Jeugdzorg	6.652.333	6.285.308	6.375.520	6.379.168	6.389.852	6.425.051
Participatie	5.497.688	5.120.196	4.807.486	4.585.629	4.338.514	4.292.738
Totaal transitie	17.090.193	15.783.381	15.492.363	15.222.706	14.975.888	14.957.950
Overig:						
Wmo huishoudelijke hulp	2.465.039	2.567.842	2.567.842	2.567.842	2.589.787	2.697.420
Totaal	19.555.232	18.351.223	18.060.205	17.790.548	17.565.675	17.655.370

saldo mei'16 - sept '16

Transities	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Wmo begeleiding	-4.509	-265.094	-248.608	-245.581	-229.643	-205.073
Jeugdzorg	7.928	-146.596	-146.595	-146.596	-146.595	-146.596
Participatie	-1.141	-1.045	-959	-896	-830	-802
Totaal transitie	2.278	-412.735	-396.163	-393.072	-377.067	-352.471
Overig:						
Wmo huishoudelijke hulp	-26.423	-91.017	-91.017	-91.017	-91.245	-92.363
Totaal	-24.145	-503.752	-487.180	-484.089	-468.312	-444.834

Een uitgebreide toelichting op het verloop van de budgetten staat opgenomen in bijlage III van de transitie-monitor over het vierde kwartaal van 2016

Jaarrekening

Van begroting naar jaarrekening

Het doel van de jaarrekening is het getrouw weergeven van de feiten en cijfers uit het begrotingsjaar 2016 en een analyse daarvan. Na de vaststelling van de begroting 2016 op 5 november 2015 is in het begrotingsjaar twee keer gerapporteerd over de begrotingsuitvoering door een voor- en een najaarsnota. Door begrotingswijzigingen zijn toen de budgetten geactualiseerd.

Mutaties buiten de voor- en najaarsnota om zijn afzonderlijk voorgelegd. In 2016 zijn 15 begrotingswijzigingen vastgesteld.

Resultaat jaarrekening

Voorjaarsnota

Het saldo van de voorjaarsnota was € 28.934 positief. De belangrijkste voor- en nadelen waren:

voordelen	bedrag structureel	bedrag incidenteel
Netto resultaat binnen bedrijfsvoering die in 2016 incidenteel wordt aangewend, zie onder nadelen.	€ 28.860	
Overheveling energiekosten brandweergarages naar de VRD	€ 21.196	
Netto effect algemene uitkering	€ 102.851	€ 38.383
Bijdrage Veiligheids Regio Drenthe		€ 88.000
Actualisatie baten WWB levensonderhoud		€ 26.719
Saldo kleine mutaties	€ 2.000	€ 39.553
totaal voordelen	€ 154.907	€ 192.655

nadelen	bedrag structureel	bedrag incidenteel
Incidenteel aanwenden voordeel bedrijfsvoering		€ 28.860
Minder verhuur gebouwen	€ 8.692	€ 71.518
Hogere kosten gladheidsbestrijding	€ 1.000	€ 45.000
Dividenden en winst aandelen		€ 29.425
Hogere huisvestingskosten onderwijs	€ 20.500	
Actualisatie effecten mutaties bedrijfsvoering	€ 60.000	€ 20.000
Saldo kleine mutaties	€ 30.664	€ 2.969
totaal nadelen	€ 120.856	€ 197.772

Saldo	€ 34.051	-/- € 5.117
totaal resultaat	voordelig € 28.934	

Het saldo van de voorjaarsnota is € 28.934 positief. Dat is het saldo van een incidenteel nadeel van

€ 5.117 en een structureel voordeel van € 34.051. In de gemeenteraadsvergadering van 30 juni 2016 is besloten om het positieve saldo van € 28.934 voor de helft toe te voegen aan de reserve Woon- en leefomgeving en voor de helft aan de reserve Openbare ruimte.

Najaarsnota

Het saldo van de najaarsnota was € 1.430.000 voordelig. De belangrijkste voor- en nadelen waren:

voordelen	bedrag structureel	bedrag incidenteel
Sociaal domein: Wmo Begeleiding		€ 965.000
Sociaal domein: Wmo Huishoudelijke hulp		€ 460.000
Saldo Sociaal domein		€ 1.425.000
Rente		€ 300.000
Dividenden		€ 151.000
Leerlingenvervoer		€ 130.000
Algemene uitkering		€ 54.000
Rente-effect Beilen-Oost		€ 32.000
Uitvoeringskosten wet WOZ woningen		€ 20.000
Saldo kleinere mutaties (mutatiebedrag =< € 10.000)		€ 23.000
totaal voordelen	€ 2.135.000	

nadelen	bedrag structureel	bedrag incidenteel
WWB inkomensdeel		€ 511.000
Leges omgevingsvergunningen		€ 150.000
Onderhoud bermen		€ 30.000
Kosten accountant		€ 15.000
totaal nadelen	€ 706.000	

Saldo	€ 0	€ 1.430.000
totaal resultaat	voordelig € 1.430.000	

In de gemeenteraadsvergadering van 27 oktober 2016 is besloten het voordelig saldo van de najaarsnota van € 1.430.000 toe te voegen aan de Conjunctuurreserve.

Overheveling

In de raadsvergadering van 15 december 2016 is besloten om een deel van de in de begroting 2016 specifiek beschikbaar gestelde middelen over te hevelen naar 2017. De reden hiervoor was dat de beoogde prestaties niet in 2016 konden worden afgerond of opgestart. Door de overheveling van deze budgetten naar 2017 kunnen de prestaties en/of activiteiten in 2017 direct vanaf 1 januari worden verricht.

Het totaalbedrag van deze begrote budgetten bedroeg € 714.850.

Op basis van de rekeningcijfers bedroeg de werkelijke overheveling € 733.016.

Resultaat

Het eindresultaat over 2016 uit de gewone bedrijfsvoering, exclusief de werkelijke overheveling, bedraagt € 3.938.793.

Het verschil met de najaarsnota is aanzienlijk. In de najaarsnota was al rekening gehouden met een positief resultaat op het Sociaal domein. Alleen valt deze nog € 3,6 miljoen positiever uit.

Ook op schuldhelpverlening (€ 97.000), Jeugdgezondheidszorg (€ 144.000), salariskosten inclusief voormalig personeel (€ 263.000), hogere baten OZB, Toeristenbelasting en Forensenbelasting en lagere invorderingskosten incl. nadeel gemeentelijke belastingen eigen gebouwen (€ 114.000), groot en klein onderhoud wegen (€ 120.000), vrijval oude posten nog te betalen en hogere verrekening BCF van de gemeenschappelijke regelingen (€ 254.000) en de algemene uitkering € 389.000 werden positieve resultaten gerealiseerd.

Hiertegenover stonden de volgende negatieve resultaten: (bijzondere) bijstand (€ 260.000), verplicht invoering voorziening wachtgeld en aanvulling pensioen bestuurders (€ 664.000), de start integrale kindcentra en liquidatie SPMD (€ 231.000), lagere leges opbrengsten (€ 111.000), toevoeging aan de voorziening en overige resultaten bouwgrond (€ 100.000) en BCF effect op de riolering en afvalstoffenheffing (€ 103.000)

Balans, overzicht baten en lasten, SISA en controleverklaring

Het vervolg van deze jaarrekening bestaat uit 4 delen. Het betreft in de eerste plaats de presentatie van de balans en de toelichting daarop. Daarna volgen het overzicht van baten en lasten en de toelichting daarop en de verantwoordingsbijlage specifieke uitkeringen (SISA). Als laatste onderdeel is de controleverklaring opgenomen.

Balans

Balans per 31 december 2016

(voor bestemming van het gerealiseerde resultaat)

Activa (in duizenden euro's)	2016	2015
Vaste activa		
Immateriële vaste activa		
Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio	-	-
Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	-	-
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	16	20
Totaal immateriële vaste activa	16	20
Materiële vaste activa		
Investeringen met een economisch nut	37.809	45.044
Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	19.798	19.132
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	6.811	7.132
Totaal materiële vaste activa	64.418	71.308
Financiële vaste activa		
Kapitaalverstrekkingen aan:		
- deelnemingen	-	-
- gemeenschappelijke regelingen	-	-
- overige verbonden partijen	-	-
Leningen aan:		
- openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a van de Wet financiering decentrale overheden	-	-
- woningbouwcorporaties	1.768	1.848
- deelnemingen	144	434
- overige verbonden partijen	-	-
Overige langlopende leningen	2.393	2.339
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	-	-
Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	-	-
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	-	-
Totaal financiële vaste activa	4.305	4.621
Totaal vaste activa	68.739	75.949

Passiva (in duizenden euro's)**2016** **2015****Vaste passiva****Eigen vermogen**

Reserves:

- algemene reserve	3.822	3.767
- bestemmingsreserves	24.858	24.550

Het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

3.939 2.845

Totaal eigen vermogen

32.619 31.162

Voorzieningen

2.975 2.199

Vaste schulden, met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

Obligatieleningen

- -

Onderhandse leningen van:

- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	-	-
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	39.285	37.380
- binnenlandse bedrijven	-	-
- openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	-	-
- overige binnenlandse sectoren	-	-
- buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren	-	-

Door derden belegde gelden

- -

Waarborgsommen

7 6

Totaal vaste schulden

39.292 37.386

Totaal vaste passiva

74.886 70.747

Vlottende passiva**Netto-vlottende schulden, met een rentetypische looptijd korter dan één jaar**

Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden

- -

Overige kasgeldleningen

8.000 10.000

Banksaldi

- -

Overige schulden

7.540 7.664

Totaal netto-vlottende schulden

15.540 17.664

(in duizenden euro's)

	2016	2015
Vlottende activa		
Voorraden		
Grond- en hulpstoffen, gespecificeerd naar:		
- niet in exploitatie genomen bouwgronden	-	-
- overige grond- en hulpstoffen	-	-
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	9.765	2.741
Gereed product en handelsgoederen	-	-
Vooruitbetalingen	-	-
Totaal voorraden	9.765	2.741
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
Vorderingen op openbare lichamen	6.227	6.186
Verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	-	-
Overige verstrekte kasgeldleningen	-	-
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	2.496	1.683
Rekening-courantverhouding met het Rijk	-	-
Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	-	-
Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	-	-
Overige vorderingen	2.729	1.881
Overige uitzettingen	-	-
Totaal uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	11.452	9.750
Liquide middelen		
Kassaldi	-	-
Banksaldi	604	584
Totaal liquide middelen	604	584
Overlopende activa		
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	-	-
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	17	8
Totaal overlopende activa	17	8
Totaal vlottende activa	21.838	13.083
Totaal activa	90.577	89.033

(in duizenden euro's)

	2016	2015
Overlopende passiva		
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	-	-
De van EU, Rijk en provincies ontvangen voorschotbedragen voor specifieke uitkeringen die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	105	516
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	45	106
Totaal overlopende passiva	150	622
Totaal vlottende passiva	15.690	18.286

Totaal passiva	90.577	89.033
-----------------------	---------------	---------------

Totaalbedrag waartoe aan natuurlijke en rechtspersonen borgstellingen of garantstellingen zijn verstrekt	2.517	2.909
--	-------	-------

Op grond van een stelselwijziging wijkt de balanspost voorraden op het onderdeel "niet in exploitatie genomen bouwgronden" af ten opzichte van de balans in de jaarrekening 2015.

Waarderingsgrondslagen

ACTIVA

De activa bestaan uit:

- vaste activa;
- vlottende activa.

Vaste activa

De vaste activa bestaan uit:

- immateriële vaste activa;
- materiële vaste activa;
- financiële vaste activa.

Algemeen

De kaders van de waarderingsgrondslagen zijn bepaald in de Gemeentewet, Het Besluit Begroting en Verantwoording voor provincies en gemeenten (BBV) en de Financiële verordening (artikel 212 Gemeentewet). De programmarekening is opgesteld volgens het stelsel van baten en lasten. In de jaarrekening zijn de baten en lasten opgenomen die toe te rekenen zijn aan het begrotingsjaar. Het moment van betaling of ontvangst is daarbij niet van belang. De waardering en resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten, tenzij anders is aangegeven. Bij de bepaling van het resultaat wordt onder andere rekening gehouden met het voorzichtigheidsprincipe, het matchingprincipe en het realisatieprincipe.

Bij het opstellen van de jaarrekening wordt gebruik gemaakt van schattingen. Dit betreft onder andere de levensduur van activa, de mate van oninbaarheid van debiteuren en de hoogte van de voorzieningen. De schattingen en de hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

Stelselwijziging

Als gevolg van de wijzigingen in de BBV per 1 januari 2016 wordt de (voormalige) niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG) met ingang van 1 januari 2016 onder de materiële vaste activa opgenomen. In de toelichting op de balans is dit zowel bij de materiële vaste activa als bij de voorraad gronden toegelicht via een verloopstaatje. Deze wijziging is verwerkt via een correctie op de beginbalans per 1 januari 2016.

Immateriële vaste activa

Onder de *immateriële vaste activa* staan voor zover van toepassing de kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief. Dit wordt in 5 jaar afgeschreven.

Activa in eigendommen van derden

Bijdrage aan activa in eigendommen van derden worden geactiveerd als aan de volgende vereisten is voldaan:

- Er is sprake van een investering door een derde;
- De investering draagt bij aan de publieke zaak;
- De derde heeft zich verplicht tot het daadwerkelijk investeren op een wijze zoals is overeengekomen;
- De bijdrage kan door de gemeente worden teruggevorderd, indien de derde in gebreke blijft of de gemeente anders recht kan doen gelden op de activa die samenhangen met de investering.

Op de geactiveerde bijdragen aan activa in eigendom van derden wordt afgeschreven als was het actief waarvoor de bijdrage wordt verstrekt in bezit van de gemeente.

Materiële vaste activa

De *materiële vaste activa* worden onderscheiden in investeringen met een economisch nut, investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Investerings hebben een economisch nut als ze verhandelbaar zijn en/of als ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen. Onder activa met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven worden bijvoorbeeld de afvalstoffenheffing en de rioolheffing gerekend. Investerings met een economisch nut moeten geactiveerd worden. Onder activa met een maatschappelijk nut worden verstaan investeringen in aanleg en onderhoud van: (inrichting) wegen, waterwegen, civiele kunstwerken, groen en kunstwerken. De aankoop en vervaardiging van activa met een meerjarig maatschappelijk nut worden onder aftrek van bijdragen van derden en bestemmingsreserves ten laste van de exploitatie gebracht. Hiervan kan bij raadsbesluit worden afgeweken. In geval van activering bij raadsbesluit wordt het actief lineair afgeschreven over de verwachte levensduur van het actief of een kortere, door de raad aan te geven, tijdsduur. In de regelgeving (BBV) is opgenomen dat bij voorkeur bij investeringen met een maatschappelijk nut niet wordt geactiveerd. Met ingang van 2017 is dit gewijzigd: investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut moeten verplicht geactiveerd worden.

De waardering van de materiële vaste activa vindt plaats op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De materiële vaste activa met een economisch nut worden lineair afgeschreven in maximaal (raadsbesluiten 30 april 2015 en 10 december 2015):

- a. 40 jaar: permanente nieuwbouw woonruimten en bedrijfsgebouwen;
- b. 20 jaar: renovatie, bouwkundige voorzieningen, groot (levensduur verlengend) onderhoud of een algehele aanpassing;
- c. 15 jaar: semi-permanente nieuwbouw woonruimten en bedrijfsgebouwen;
- d. 50 jaar: rioleringen;
- e. 15 jaar: technische installaties en inventaris in bedrijfsgebouwen;
- f. 10 jaar: lichte transport- en technische hulpmiddelen; bijv. aanhangwagens, tractoren, motorvoertuigen en strooiers;
- g. 15 jaar: zware transport- en technische hulpmiddelen; bijv. sneeuwplough, bermvrijzel, vrachtauto;
- h. 15 jaar: lichte transport- en technische hulpmiddelen t.b.v. brandweer; bijv. spreider/schaar/ram en aggregaatsets en ademluchttoestellen;
- i. 20 jaar: zware transport- en technische hulpmiddelen t.b.v. brandweer; bijv. tankautospuiter, motorspuitaanhanger en personeel- en materiaalvoertuigen;

- j. 4-6 jaar: automatiseringsapparatuur en software;
- k. 0 jaar: gronden en terreinen (niet afschrijven);
- l. divers: overige materiële vaste activa.

Op 15 december 2016 is een nieuwe Financiële verordening vastgesteld. Deze verordening geldt vanaf 1 januari 2017.

Voor riolering gelden in 2016 nog verschillende afschrijvingsmethoden (lineair en annuïtair). In voorgaande jaren werd in de meeste gevallen op annuïteitsbasis afgeschreven, in enkele gevallen op lineaire basis. De destijds gekozen methodiek blijft gehandhaafd. Vanaf 2017 geldt dat alle nieuwe investeringen inzake riolering annuïtair in 50 jaar worden afgeschreven.

Activa die voldoen aan één van de volgende eisen worden niet geactiveerd uitgezonderd gronden en terreinen:

- Een verkrijgingsprijs van € 15.000 of minder;
- Een levensduur die korter is dan 4 jaar;
- Een jaarlijkse vervanging van het materieel.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten), de jaarlijkse aflossingen, afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid op de boekwaarde in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekking aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de marktwaarde van de aandelen daalt tot onder de verkrijgingsprijs, zal afwaardering naar deze lagere marktwaarde plaatsvinden.

Vlottende activa

De vlottende activa bestaan uit:

- voorraden;
- uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar (vorderingen);
- liquide middelen;
- overlopende activa.

Voorraden

De voorraden worden tegen marktwaarde gewaardeerd als de marktwaarde lager is dan de verkrijgings- of de vervaardigingsprijs. De boekwaarden van de voorraden zijn opgenomen in de tabel 'boekwaarden investeringen'.

Voor de waarde voorraden grond beoordelen wij jaarlijks alle complexen. De gehele bouwgrondexploitatie wordt doorgerekend op basis van dynamische rekenmodellen. Bij dit model worden de kosten en opbrengsten over de looptijd van het project verspreid in het jaar waarin verwacht wordt dat ze worden gemaakt dan wel ontvangen. Dat betekent concreet dat jaarlijks bekeken wordt of de looptijd in overeenstemming is met de huidige verwachtingen. Wanneer dit niet meer het geval is, worden de berekeningen aangepast en wordt een negatief verwacht resultaat verwerkt in de jaarrekening.

Overige vlottende activa

De overige vlottende activa staan respectievelijk vermeld in de tabel 'vorderingen', 'liquide middelen' en 'overlopende activa'.

Vorderingen worden, onder aftrek van eventuele voorzieningen wegens oninbaarheid, tegen de nominale waarde gewaardeerd.

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

PASSIVA

De passiva (financieringsmiddelen) bestaan uit:

- vaste passiva;
- vlottende passiva.

Vaste passiva

De vaste passiva bestaan uit:

- het eigen vermogen (reserves);
- de voorzieningen;
- de vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer (langlopende schulden).

Informatie over de aard en de reden van de reserves en de voorzieningen staat opgenomen in de op 5 november 2015 door de raad vastgestelde nota Reserves en voorzieningen.

Voorzieningen worden, met uitzondering in geval de voorziening tegen de contante waarde is opgenomen, gewaardeerd tegen de nominale waarde. Vaste schulden worden tegen de nominale waarde gewaardeerd. De langlopende schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva bestaan uit:

- kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen;
- overige kasgeldleningen;
- banksaldi;
- overige schulden;
- vooruit ontvangen bedragen (overlopende passiva).

Daarnaast wordt aan de passiefzijde van de balans, buiten de balanstelling, het bedrag opgenomen waartoe aan natuurlijke en rechtspersonen borgstellingen of garantstellingen zijn verstrekt (gewaarborgde geldleningen).

De waarderingsgrondslag van de vlottende passiva is de nominale waarde.

Toelichting op de balans

Algemeen

Midden-Drenthe heeft ultimo 2016 € 68,7 miljoen aan vaste activa en € 39,3 miljoen aan langlopende schulden. Het totaal van de reserves, dat wil zeggen de algemene reserves en de bestemmingsreserves bedraagt eind 2016 € 28,7 miljoen.

De stand van de Algemene reserve en het weerstandsvermogen bouwgrond bedraagt per 31 december € 3,8 miljoen, van de egalisatiereserve € 0,5 miljoen en van de overige bestemmingsreserves € 24,4 miljoen.

Het rekeningresultaat bedraagt € 3,939 miljoen voordelig (afgerond).

De weerstandscapaciteit, gevormd door de algemene reserve, het weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie, bestemmingsreserves zonder een directe specifieke aanwending en door de onbenutte belastingcapaciteit en het budget voor onvoorziene uitgaven, achten wij voldoende om onverwachte tegenvallers op te kunnen vangen.

De jaarstukken van de gemeente Midden-Drenthe zijn conform het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) opgemaakt.

Toelichting activa

VASTE ACTIVA

boekwaarden investeringen (bedragen x € 1.000)

VASTE ACTIVA	31-12-2016		31-12-2015	
Immateriële vaste activa		-		-
Kosten geldleningen en disagio	-		-	
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	-		-	
Materiële vaste activa		64.418		71.318
<i>Investerings met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven:</i>				
Begraafplaatsen en milieustraat	1.439		1.483	
Aanleg riolering	17.332		17.649	
Aanschaf minicontainers en kipper begraafplaats	1.027		-	
<i>Investerings met een economisch nut:</i>				
Gronden en terreinen	1.837		1.966	
Woonruimten	66		79	
Bedrijfsgebouwen	25.451		25.869	
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	-		-	
Vervoermiddelen	709		840	

Machines, apparaten en installaties	1.087		1.126	
Sportparken en speelvoorzieningen	464		21	
Strategische Gronden (In 2015 de niet in exploitatie genomen gronden)	8.195		15.143*	
<i>Investerings met een maatschappelijk nut:</i>				
Gronden en terreinen	-		-	
Bedrijfsgebouwen	-		-	
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	6.801		7.117	
Overige	10		15	
Financiële VASTE ACTIVA		4.321		4.641
Deelnemingen (incl. beleggingen)	144		434	
Leningen aan woningbouwcorporaties	1.768		1.848	
Overige langlopende geldleningen	2.393		2.339	
Activa in eigendom van derden	16		20	
Subtotaal VASTE ACTIVA		68.739		75.949

* Op grond van een stelselwijziging wijkt de balanspost voorraden op het onderdeel "niet in exploitatie genomen bouwgronden" af ten opzichte van de balans in de jaarrekening 2015.

Het verloop van de boekwaarden in 2016 is als volgt (bedragen x € 1.000):

Immateriële vaste activa

Boekwaarde per 1 januari 2016	-
Investerings	-
Afschrijvingen	-
Afwaarderingen	-
Boekwaarde per 31 december 2016	-

Materiële vaste activa

Boekwaarde per 31 december 2015	56.166
boekwaarde van de strategische gronden	8.247
Boekwaarde per 1 januari 2016	64.413
Investerings	7.142
Bijdragen	816
Afschrijvingen	6.322
Boekwaarde per 31 december 2016	64.417

Toelichting op het verloop van de vaste materiële vaste activa (bedragen x € 1.000)

	Boek- waarde begin begrotings- jaar	Inves- teringen	Des- inves- teringen	Afschrij- vingen	Bij- dragen van derden	Afwaar- deringen wegens duur- zame waarde- vermin- deringen	Boek- waarde einde begrotings- jaar
<i>Investerings met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven:</i>							
Begraafplaatsen en milieustraat	1.483	-	-	44	-	-	1.439
Aanleg riolering	17.650	514	-	832	-	-	17.332
Aanschaf minicontainers en kipper begraafplaats	-	1.028	-	1	-	-	1.027
<i>Investerings met een economisch nut:</i>							
Gronden en terreinen	1.966	-	-	129	-	-	1.837
Woonruimten	80	-	-	14	-	-	66
Bedrijfsgebouwen	25.869	894	-	1.312	-	-	25.451
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	-	-	-	-	-	-	-
Vervoermiddelen	840	69	-	200	-	-	709
Machines, apparaten en installaties	1.126	356	-	395	-	-	1.087
Overige	21	455	-	12	-	-	464
Strategische gronden (In 2015 de niet in expl. genomen gronden)	8.247	192	-	245	-	-	8.194
							-
<i>Investerings met een maatschappelijk nut:</i>							-
Gronden en terreinen							-
Bedrijfsgebouwen							-
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	7.117	3.497		2.997	816	-	6.801
Overige	14	137	-	141	-	-	10
							-
Totaal investeringen	64.412	7.142	-	6.322	816	-	64.417

* De eindbalans 2015 bedraagt € 56.165. Na overheveling van de strategische gronden ad € 8.247 is het saldo van de beginbalans 2016 € 64.412.

Toelichting per onderdeel op het verloop van de vaste materiële activa (bedragen x € 1.000)

Investerings met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

<i>GWW Werken met economisch nut (tbv heffingen):</i>	514
Vervanging vrij verval 2014 (riolering)	176
Afkoppelen 2014 (riolering)	65
Afkoppelen 2015 (riolering)	141
Restant < € 50.000 (investerings)	132

<i>Ov. Mat. Vaste Activa met economisch nut (tbv heffingen):</i>	1.028
Minicontainers en chips	1.010
Restant < € 50.000 (investeringen)	18

Investeringen met economisch nut

<i>Bedrijfsgebouwen met economisch nut:</i>	894
Integraal huisvestingsplan (IHP 2012 (prim. Onderwijs) Westerbork	130
Zoutloods Beilen	64
Onbeperkt Holdbaar Dorpshuizen	67
Loods Groene Weg	203
Sportpark Westerbork	91
Sportpark Witteveen	93
Sportpark Nieuw-Balinge	71
Sportpark Smilde	90
Restant < € 50.000 (investeringen)	85

<i>Vervoermiddelen met economisch nut:</i>	69
Pick-up Tractie 34	50
Restant < € 50.000 (investeringen)	19

<i>Machines, apparaten en installaties met economisch nut:</i>	356
Klepelmaaier tractie 94	64
Restant < € 50.000 (investeringen), voornamelijk hard- en software	292

<i>Overige materiële vaste activa met economisch nut:</i>	455
Sportpark Witteveen kunstgrasveld	231
Sportpark Witteveen top laag	211
Restant < € 50.000 (investeringen)	13

<i>Strategische gronden (v.m. de niet in expl. genomen gronden)</i>	192
Best.plan vm OBS de Lindelaar	69
Restant < € 50.000 (investeringen)	123

Investeringen met een maatschappelijk nut

<i>Grond-, weg- en waterbouwkundige werken maatschappelijk nut:</i>	3.497
Verkeersmaatregelen Westerbork	300
Ontsluiting Zuidmaten	705
30 en 60 km zones	68
Verkeersaanpassingen kruisingen Oranjekanaal	230
Brandenweg Westerbork	891
Brug 5 de Marsen Drijber	135
Dorpsvisie Spier, geluidswal	496

Schultestraat en omg. Sportlaan Hoogersmilde	619
Restant < € 50.000 (investerings)	53

<i>Overige materiële vaste activa maatschappelijk nut:</i>	137
Park Koepelkerk	109
Restant < € 50.000 (investerings)	28

Totale investeringen	7.142
-----------------------------	--------------

Bijdragen van derden (bedragen x € 1.000)

Bedrag

<i>Grond-, weg en waterbouwkundige werken met maatschappelijk nut:</i>	816
Ontsluiting Zuidmaten	535
Dorpsvisie Spier, geluidswal	217
Schultestraat en omg. Sportlaan Hoogersmilde	64
Restant < € 50.000	-
Totaal bijdragen van derden	816

Toelichting op investeringen met een maatschappelijk nut die ten laste van een reserve zijn gebracht (bedragen x € 1.000):

Investering	beschikking over reserve	bedrag
Verkeerskundige aanpassing kruisingen Oranjekanaal	openbare ruimte	230
Brandenweg Westerbork	openbare ruimte	891
Renovatie wijken 2013 't Spiek	openbare ruimte	4
Renovatie wijken 2016 Schultestraat, Sportlaan Hoogersmilde	openbare ruimte	277
Renovatie wijken 2016 Schultestraat, Sportlaan Hoogersmilde	woon- en leefomgeving	277
Brug 5 De Marsen Drijber	openbare ruimte	135
Groot onderhoud bruggen	openbare ruimte	75
30- en 60 km/u zones	openbare ruimte	68
Dorpsvisie Spier	openbare ruimte	140
Dorpsvisie Spier	woon- en leefomgeving	140
Park Koepelkerk	woon- en leefomgeving	109
Overdracht dierenparkjes	woon- en leefomgeving	23
Basis- en nevenvoorzieningen sport	woon- en leefomgeving	184
Juryruimte en tijdwaarneming De Peppel	woon- en leefomgeving	20
Speelvoorziening Kalmoes, Gentiaan Beilen	woon- en leefomgeving	10
Speelvoorzieningen Beleidsplan Spelen	woon- en leefomgeving	25
Vijvers De Made en 't Spiek	Waterplan	37
Totaal		2.645

De gemeente Midden-Drenthe heeft geen in erfpacht uitgegeven gronden (MVA)

Financiële vaste activa

Boekwaarde per 1 januari 2016	4.641
Vermeerderingen	754
Afschrijvingen/Aflossingen	1.074
Verminderingsen	-
Boekwaarde per 31 december 2016	4.321

Toelichting op het verloop van de financiële vaste activa

Vermeerderingen

Er is een bedrag van € 408.000 verstrekt voor zonneleningen en een bedrag van € 200.000 aan startersleningen aan de St. Stimuleringsfonds Volkshuisvesting. Aan de Coöperatie Sterk Midden-Drenthe wordt een lening verstrekt van in totaal € 2.750.000. In 2016 is hiervan € 42.300 opgenomen.

Afschrijvingen/aflossingen

Onder de overige langlopende geldleningen zijn nog drie geldleningen opgenomen van in het verleden verstrekte hypotheekleningen aan medewerkers. Het gaat hierom een bedrag van € 37.000. De achtergestelde geldlening van Essent van € 246.630 is op 30 december volledig afgelost. Lening C van € 690.725 van Enexis is in de loop van het jaar volledig afgelost. Alleen Lening D van € 483.508 van Enexis is nog aanwezig op de balans en wordt in de loop van 2019 afgelost. In het verleden is een geldlening afgesloten bij de BNG ten behoeve van de voormalige Woningbouwvereniging Smilde, thans Actium. In 2016 is hierop € 79.709 afgelost, zodat de boekwaarde per 31 december 2016 nog € 1,8 miljoen bedraagt.

VLOTTENDE ACTIVA

Voorraden bouwgrondexploitatie

Niet in exploitatie genomen bouwgronden (bedragen x € 1.000)

Boekwaarde per 31 december 2015	15.143
Overheveling naar MVA onderdeel strategische gronden	-8.247
Inbreng Lievingerveld	-6.896
Boekwaarde per 1 januari 2016	-

Bouwgronden in exploitatie (bedragen x € 1.000)

Boekwaarde per 1 januari 2016	2.741
Voorziening verliezen 2015	-112
Vermeerderingen	262
Inbreng Lievingerveld	6.896
Afschrijvingen	-
Verminderingsen	-
Voorziening verliezen	246
Boekwaarde per 31 december 2016	9.765

Toelichting mutaties bouwgrondexploitatie (bedragen x € 1.000)

Vermeerderingen:	
Grondexploitatie Oranje	-37
Grondexploitatie Wijster	2
Grondexploitatie Brootacker II	-71
Grondexploitatie Hijken	3
Grondexploitatie Bt Leemdijk	3
Grondexploitatie Nieuw Balinge	10
Grondexploitatie Zwiggelte	68
Grondexploitatie Drijber - fase II	9
Grondexploitatie Bedrijventerrein Nieuw Balinge	8
Grondexploitatie Bedrijventerrein Dambroeken	9
Grondexploitatie Hoogersmilde	41
Grondexploitatie Inbreidingslocatie Bovensmilde	14
Grondexploitatie Lieveingerveld	185
Grondexploitatie Witteveen	13
Grondexploitatie Gronddepot Eursinge	5
Totaal vermeerderingen	262
Inbreng Lieveingerveld	6.896
Verminderingen	-
Afschrijvingen:	-
Voorziening verliezen:	
Grondexploitatie Wijster	1
Grondexploitatie Zwiggelte	40
Grondexploitatie Bedrijventerrein Nieuw Balinge	43
Grondexploitatie Inbreidingslocatie Bovensmilde	125
Grondexploitatie Witteveen	38
Totaal voorziening verliezen	246

Boekwaarden (bedragen x € 1.000)

	Boekwaarde 1-1-2016	Mutaties 2016	Resultaat	Boekwaarde 31-12-2016
Onderhanden werk	2.853	262	-	3.115
Inbreng Lieveingerveld		6.896		6.896
Gebieden ontwikkeld door derden	-	-	-	-
Af: Voorziening verliezen	-112	-134	-	-246
Totaal onderhanden werken	2.741	7.024	-	9.765

Toelichting

In exploitatie genomen complexen	Boekwaarde 31-12-2016	(Nog) te maken kosten	(nog) te realiseren baten	Verwacht eindresultaat (*)
Exploitatieberekening				
<i>Woningbouwplannen:</i>				
Oranje	26	148	269	-95
Wijster	86	9	93	2
Brootacker II	295	46	1.984	-1.643
Hijken	-119	-35	399	-553
Nieuw Balinge fase 1	277	104	474	-93
Zwiggelte	581	113	647	47
Drijber II	200	155	442	-87
Hoogersmilde	-68	-16	395	-479
Bovensmilde	498	193	544	147
Lievingerveld	7.080	2.978	9.975	83
Witteveen	482	191	627	46
<i>Bedrijventerreinen:</i>				
Bt Leemdijk West	-64	58	546	-552
Bt Nw-Balinge	270	62	290	42
Bt Dambroeken	398	43	489	-48
Gronddepot Eursinge	69	145	324	-110
Af: Voorziening verliezen	-246			-246
Totalen	9.765	4.194	17.498	-3.539

*) -/- = positief eindresultaat

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Vorderingen (x € 1.000)	31-12-2016	31-12-2015
Vorderingen op openbare lichamen	6.227	6.185
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	2.496	1.683
Overige vorderingen	2.729	1.881
Saldo	11.452	9.749

Toelichting

Onder vorderingen op openbare lichamen is de vordering op het rijk opgenomen in verband met het BTW-compensatiefonds. Dit betreft € 3.760.689 en zal in juli 2017 worden ontvangen.

Het restant van de vorderingen op openbare lichamen bedraagt dan nog € 2,5 miljoen. Dit heeft betrekking op het COA/Jade, € 1,7 miljoen, en het overige heeft betrekking op de terugontvangen gelden van het sociaal domein.

In het bedrag dat is vermeld bij 'overige vorderingen' is al rekening gehouden met de mogelijke oninbaarheid van een aantal vorderingen ter hoogte van € 254.887.

Daarnaast is in het bedrag van overige vorderingen rekening gehouden met de mogelijke inbaarheid van de volgende vorderingen op het terrein van sociale zaken.

Opbouw bedragen	Vordering 31/12	Inschatting dubieus	Inbaarheid
Terugvordering en verhaal WWB	785	84,3% 662	123
Krediethypotheek	170	0% 0	170
Besluit bijstand zelfstandigen	1.049	86,7% 910	139
		(Doorbetaling rijk 75% 417)	
Bijzondere bijstand / minima	377	93,7% 353	24

Van de totale vordering van € 7,8 miljoen was op 28 maart 2017 een restant saldo aan vorderingen van € 6,7 miljoen.

Schatkistbankieren

Met ingang van 2014 is het schatkistbankieren ingevoerd. Wij moeten iedere dag onze rekeningcourant-tegoeden boven een drempelbedrag (2016: € 580.000) afstorten bij het Rijk. Het drempelbedrag bedraagt 0,75% van het begrotingstotaal. Bij een overschot vindt de afstorting door de BNG op een bepaald tijdstip naar het Rijk automatisch plaats. Wij kunnen hierop niet sturen. Wel moeten wij constateren dat de BNG niet altijd het saldo boven het drempelbedrag van onze BNG rekening afroemt. en het komt voor dat een ontvangst plaatsvindt net nadat is afgeroomd. Dit kan leiden tot een overschrijding.

Hiernaast blijven de saldo's van onze Rabobankrekening en de kasgelden van de gemeentewinkel en de zwembaden buiten beschouwing. Deze saldo's spelen wel een rol in de hoogte van de aangehouden middelen.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
Verslagjaar 2016					
(1)	Drempelbedrag	580			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	605	621	621	606
(3a)	Ruimte onder het drempelbedrag				
(3b)	Overschrijding van het drempelbedrag	25	41	41	26
(1) Berekening drempelbedrag					
Verslagjaar					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	77.353			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	-			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			

(1) =	Drempelbedrag	580
(4b)*0,0075 +		
(4c)*0,002 met		
een minimum		
van €250.000		

(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	55.068	56.476	57.134	55.777
(5b)	Dagen in het kwartaal	91	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	605	621	621	606

Liquide middelen

Toelichting op het verloop van de liquide middelen

Liquide middelen (x € 1.000)	31-12-2016	31-12-2015
Rabobank Assen-Beilen (Beilen)	23	4
BNG	581	580
Totaal	604	584

Toelichting

Het totaal per 31 december 2016 bevat de tegoeden in rekening courant met de diverse banken.

Overlopende activa

Toelichting op het verloop van de overlopende activa

Overlopende activa (x € 1.000)	31-12-2016	31-12-2015
Vooruitbetaalde bedragen (overig)	17	8

Toelichting:

Dit betreft Improves inzake verlenging licenties Sophos (2017-2018) € 16.033.

Per 28 maart 2017 is het saldo € 8.000.

Toelichting passiva

VASTE PASSIVA

Het verloop van de reserves en voorzieningen in 2016 is als volgt (bedragen x € 1.000)

Algemeen: In de reserves en voorzieningen heeft geen vrijval plaatsgevonden.

Omschrijving	Saldo op 1-1-2016	Rente toevoeging	Toevoeging	Ottrekking	Saldo op 31-12-2016
Algemene reserves					
<i>A - Reserve</i>					
Algemeen Weerstandsvermogen	3.017				3.017
Weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie	750		55		805
Rekeningresultaat 2015	2.845			2.845	-
Rekeningresultaat 2016			3.939		3.939
Totaal algemene reserves	6.612	-	994	2.845	7.761
Bestemmingsreserves					-
<i>Egalisatiereserves:</i>					-
Egalisatie tarief afvalstoffenheffing	387		62		449
Totaal egalisatiereserves	387	-	62	-	449
<i>Overige bestemmingsreserves:</i>					-
Openbare Ruimte	12.315		518	4.590	8.243
Woon- en Leefomgeving	5.018		1.439	2.084	4.373
Conjunctuurreserve	3.876		2.959	488	6.347
Openbare Verlichting	97		79	96	80
Dienstverleningsprogramma	197			13	184
Jeugdgezondheidszorg BDU CJG	566			78	488
Gezondheidszorg v.m. gemeente Beilen	43	1			44
Waterplan	217			37	180
Alg. reserve Breedband	-		2.750		2.750
Lokaal onderwijsbeleid	149			25	124
Onderhoud gebouwen	396		37		433
Reserve riolering	-		148		148
Egalisatie verfijningsuitkering riolering	217		750	908	59
Vervangingsinvesteringen	836		710	665	881
Personeel/organisatiestructuur	135			85	50
B.t.w. Compensatiefonds (BCF)	100			75	25
Totaal overige bestemmingsreserves	24.163	1	9.390	9.144	24.409
Voorzieningen					-
APPA-regeling	1.014		91	34	1.071
Voorziening voormalig personeel	78			8	70
Voorziening riolering	1.107		708	493	1.322
Wachtgeld bestuurders	-		513		513
Totaal voorzieningen	2.199	-	1.312	535	2.976
Totaal generaal	33.361	1	14.758	12.524	35.595

Toelichting per reserve

Algemeen Weerstandsvermogen

Doel: De algemene reserve Weerstandsvermogen wordt gebruikt voor onvoorzienbare incidentele uitgaven en voor andere niet voorzienbare financiële risico's (weerstandsvermogen).

Stand per 1 januari 2016			3.017
			-
Stand per 31 december 2016			3.017

Algemene reserve weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie

Doel: Deze algemene reserve dient als buffer om financiële tegenvallers in de bouwgrondexploitatie op te vangen. Als op grond van een besluit gronden worden afgewaardeerd dan moet dit verlies direct in de boekwaarde van deze gronden worden verwerkt als er geen vooruitzichten zijn dat dit in de toekomst weer kan worden opgevangen.

Stand per 1 januari 2016			750
	Toevoeging	Onttrekking	
Toev. Bijdrage vanuit Nagtegael	55		55
Stand per 31 december 2016			805

Saldo van de rekening van baten en lasten

Stand per 1 januari 2016			2.84
	Toevoeging	Onttrekking	4
Rekeningsaldo 2016	3.939		3.939
Rekeningsaldo 2015		2.844	-2.844
Stand per 31 december 2016			3.939

Egalisatie Reserve tarief afvalstoffenheffing

Doel: Deze bestemmingsreserve is ingesteld om schommelingen in de tariefstelling afvalstoffenheffing op te kunnen vangen.

Stand per 1 januari 2016			387
	Toevoeging	Onttrekking	
Res. Tlv exploitatie	62		62
			-
Stand per 31 december 2016			449

Openbare Ruimte

Doel: Fysieke werkzaamheden met een maatschappelijke nut. Hieronder vallen wegen, bruggen en openbaar groen. Het gaat werkzaamheden om het object gedurende zijn levensduur weer in goede staat te brengen. Kenmerkend voor deze werkzaamheden is dat ze planmatig zijn. Uitgangspunt is dat voor onderhoudswerkzaamheden met een cyclus van één jaar of korter vanuit de exploitatie worden bekostigd.

Stand per 1 januari 2016			12.315
	Toevoeging	Onttrekking	
Toevoeging			
Rek. resultaat 2015	306		
Re. Voorjaarsnota 2016	14		
Res. Prim begroting	198		
			518
Beschikkingen			
Groot onderhoud bruggen		7	
		5	
Pilot Beilervaat		2	
		0	
Breedband (risicoreserve)		2.75	
		0	
Brug 5 de Marsen te Drijber		135	
Verkeersaanp. Oranjekanaal		230	
Schultestraat/Sportlaan Hoogersmilde		277	
Dorpsvisie Spier		140	
Renovatie wijken		4	
		891	
Brandweg Westerbork		6	
30 en 60 km zones		8	
			-4.590
			8.24
Stand per 31 december 2016			3

Woon- en Leefomgeving (v.m. Best.Res. Leefbaarheid)

Doel: Het versterken van de sociale leefbaarheid in de woonomgevingen. Waardoor het aantrekkelijk wordt om in bepaald gebied te wonen of te werken. De mens staat centraal.

Stand per 1 januari 2016			5.018
	Toevoeging	Onttrekking	
2016			
Rek.resultaat 2015	306		
Rek.resultaat 2015 (v. Dijk)	196		
Loonkosten cons.werk	30		
Impulsbanen	71		
Koppengeld Oranje	70		
OHBA Oranje	90		
Speelvoorz. Dorpen	25		
Cultuurhist. Waardenkaart	20		
Centrumgeb. Beilen	45		
ETP/MERA	50		
Ont.terrein Lieving	25		
Aanvr. Zonnelening	24		

Pilot Beilervaat	19		
Park Koepelkerk	23		
Basisvoorz. Sportaccomm.	20		
Accom. Buitensport	18		
Gezond in de stad	85		
Organ. Ontw.	60		
Visie Platteland	40		
Res. Voorjaarsnota	14		
Re. Prim. Begroting	198		
Bijdrage Broekstreek	10		1.439
Beschikking:			
Overhevelen budgetten		1116	
Brand Orvelte		37	
Speelvoorz. Kalmoes/Gentiaan		10	
Beleidsplan Spelen		25	
Jury/Tijdw de Peppel		20	
Basis/nevenvoorz. Sport (0)		160	
Basis/nevenvoorz. Sport (1)		24	
Leader		20	
Scholing.verv. Vrijwilligers		32	
Onbep. Holdbaar 1		67	
Stefanus toren		5	
Structuurvisies Westerbork		13	
Snoeien Sportpark NoordWest		1	
Park Koepelkerk		109	
Overdracht dierenparkjes		23	
Schultestraast/Sportlaan Hoogersmilde		277	
Dorpsvisie Spier		140	
Onbep. Holdbaar 2 Dorpshuizen		5	-2.084
Stand per 31 december 2016			4.373

Conjunctuurreserve

Doel: Buffer in verband met de economische crisis voor het opvangen van conjunctuur schommelingen.

Stand per 1 januari 2016			3.876
	Toevoeging	Onttrekking	
Rekeningresultaat 2015	1530		
Res. Najaarsnota 2016	1429		2959
Loods Groeneweg		33	
tgv Vak.geld Wijz. IKB		455	-488
Stand per 31 december 2016			6.347

Openbare verlichting

Doel: Uitvoering beleidsplan Verduurzaming openbare verlichting 2014-2023

Stand per 1 januari 2016	Toevoeging	Onttrekking	97
Reservering 2016	79		79
Bel.Plan Openbare verlichting		96	-96
Stand per 31 december 2016			80

Dienstverleningsprogramma

Doel: Het beschikbaar houden van incidentele middelen om invulling te geven aan de uitvoering van het dienstverleningsprogramma.

Stand per 1 januari 2016	Toevoeging	Onttrekking	197
	-		-
Hal gemeentehuis		1	-
		1	-
Basiskaart groots. Topografie		2	13
Stand per 31 december 2016			184

Jeugdgezondheidszorg BDU CJG

Doel: Deze reserve is in 2008 ingesteld uit de vrijvallende voorziening Integrale Jeugd gezondheidszorg. Het doel van de reserve is om de middelen bestemd voor de jeugd (gezondheids)zorg daarvoor beschikbaar te houden.

Stand per 1 januari 2016	Toevoeging	Onttrekking	566
	-		-
		7	-
TGV Exploitatie 2016		8	78
Stand per 31 december 2016			488

Gezondheidszorg v.m. Gemeente Beilen

De voormalige gemeente Beilen heeft in het verleden een schenking van het Groene Kruis aanvaard. De schenking is beschikbaar gesteld onder de voorwaarde dat een gemeentelijk fonds gezondheidszorg werd ingesteld voor de bekostiging van projecten in de gezondheidszorg in het algemeen.

Stand per 1 januari 2016	Toevoeging	Onttrekking	43
Bespaarde rente	1		1
		-	-
Stand per 31 december 2016			44

Waterplan

Doel: Uitvoering geven aan watergerelateerde projecten (Waterplan Midden-Drenthe)

Stand per 1 januari 2016			217
	Toevoeging	Onttrekking	
Vijvers de Made/'t Spiek		37	-37
Stand per 31 december 2016			180

Alg. Reserve Breedband (risicoreserve)

Doel: Aanleg van een glasvezelnetwerk in de gemeente Midden-Drenthe. Via raadsbesluit is een lening beschikbaar gesteld van maximaal € 2.750.000. Tegenover deze lening is een risicoreserve gevormd van 100%. Bij aflossing zal de risicoreserve voor hetzelfde bedrag vrijvallen naar de reserve Openbare ruimte.

Stand per 1 januari 2016			0
	Toevoeging	Onttrekking	
Storting	2.750		2.750
			-
Stand per 31 december 2016			2.750

Lokaal onderwijsbeleid

Doel: Deze bestemmingsreserve is ingesteld om lokaal onderwijsbeleid te bekostigen.

Stand per 1 januari 2016			149
	Toevoeging	Onttrekking	
	-		-
		2	-
Buurtacademie		5	25
Stand per 31 december 2016			124

Onderhoud gebouwen

Doel: Deze bestemmingsreserve is ingesteld om de jaarlijks schommelende onderhoudskosten gemeentelijke gebouwen (exclusief schoolgebouwen), zoals opgenomen in het meerjarig onderhoudsplan, te kunnen bekostigen.

Stand per 1 januari 2016			396
	Toevoeging	Onttrekking	
Uit exploitatie	37		37
		-	-
Stand per 31 december 2016			433

Reserve riolering

Doel: Efficiencyvoordeel begroot t.o.v. werkelijkheid. Deze reserve is op basis van een raadsbesluit in 2016 nieuw gevormd. Door middel van deze reserve blijven de middelen inzake riolering/rioolheffing beschikbaar.

Stand per 1 januari 2016			0
	Toevoeging	Onttrekking	
Res. Saldo riolering 2016	148		148

			-
Stand per 31 december 2016			148

Egalisatie verfijningsuitkering riolering

Doel: Het opvangen van de verlaging van de verfijningsuitkering riolering uit het gemeentefonds. Door in het verleden versneld af te schrijven liepen (de vrijval van) de kapitaallasten niet meer gelijk op met (de afbouw) vergoeding verfijningsuitkering. Vanaf 2006 worden de verfijningsuitkeringen riolering afgebouwd in het gemeentefonds. Om het exploitatie tekort op te vangen is besloten om jaarlijks een bedrag in de exploitatie beschikbaar te stellen. Tot en met 2006 ging het om incidentele toevoegingen en van 2009 is dit gewijzigd in een jaarlijkse structurele toevoeging. Hierdoor zal er in 2018 evenwicht ontstaan. Dan ontvangt de gemeente geen bijdrage meer als verfijningsuitkering riolering maar hebben wij het structureel beschikbaar in onze begroting.

Stand per 1 januari 2016			217
	Toevoeging	Onttrekking	
Storting egal.verf.riolering	750		750
Onttrekking egal.verf.riolering		909	-909
Stand per 31 december 2016			58

Vervangingsinvesteringen

Doel: Deze bestemmingsreserve is ingesteld om de jaarlijkse schommelende kapitaallasten van de vervangingsinvesteringen van materieel, meubilair en automatiseringsmiddelen te dekken.

Stand per 1 januari 2016			836
	Toevoeging	Onttrekking	
Toev. Rekeningresultaat 2015	69		
St. uit primitieve begroting	694		
Corr.Voorjaarsnota (wijz. Nr. 6)	-53		710
Bes. Vervangingsinvesteringen		678	
Corr. Deel tlv res. DL programma		-13	-665
Stand per 31 december 2016			881

Personeel/organisatiestructuur

Doel: Deze bestemmingsreserve is ingesteld ten behoeve van de organisatieontwikkeling.

Stand per 1 januari 2016			135
	Toevoeging	Onttrekking	
Beeindigingsverg Voorm. Personeel		85	-85
			5
Stand per 31 december 2016		0	

BTW Compensatiefonds (BCF)

Doel: Tot en met 2017 wordt een afbouwend bedrag beschikbaar gesteld voor de exploitatie.

Stand per 1 januari 2016			100
	Toevoeging	Onttrekking	
	-		-

tgw exploitatie		75	-75
Stand per 31 december 2016			25

Voorzieningen:

In 2016 heeft er geen vrijval in de voorzieningen plaatsgevonden.

Appa-regeling pensioenen (conform artikel 44 lid 1a)

Deze voorziening is ingesteld voor het afdekken van het risico op (overdracht c.q. uitbetalen van) pensioenaanspraken voor voormalige wethouders en gebaseerd op wettelijke verplichtingen.

Stand per 1 januari 2016			1.014
	Toevoeging	Onttrekking	
Storting :	91		91
Maandelijks onttrekking		34	-34
Stand per 31 december 2016			1.071

Voorziening Voormalig Personeel (conform artikel 44 lid 1a)

Doel: Ingesteld voor kosten van voormalig personeel.

Stand per 1 januari 2016			78
	Toevoeging	Onttrekking	
			-
Onttrekking		8	-8
Stand per 31 december 2016			70

Voorziening Riolering (conform artikel 44 lid 1d)

Doel: Ingesteld als zogenaamd spaarbedrag voor toekomstige vervangingen in riolering. Deze voorziening is bij de jaarrekening 2015 ingesteld. In 2016 is de systematiek via een raadsbesluit vastgesteld.

Stand per 1 januari 2016			1.107
	Toevoeging	Onttrekking	
Storting 2016	708		708
Inv. 2016 tlv voorziening		493	-493
Stand per 31 december 2016			1.322

Wachtgeld bestuurders (conform artikel 44 lid 1a)

In 2016 is een voorziening voor wachtgeld bestuurders gevormd van € 513.000. Tot op heden werden de wachtgeldverplichtingen opgenomen in de meerjarenbegroting. Op grond van de BBV is er in de jaarrekening 2016 voor gekozen om hiervoor een voorziening te treffen. De geraamde bedragen in de meerjarenbegroting vallen vrij. De wachtgeldverplichting betreft drie bestuurders en de verplichting loopt tot 2020.

Stand per 1 januari 2016			0
	Toevoeging	Onttrekking	
Storting :	513		513
		-	-
Stand per 31 december 2016			513

LANGLOPENDE SCHULDEN (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo 01-01-2016	Aflossingen	Opgenomen	Saldo 31-12-2016	Rente	Gem. percentage
1. Leningen BNG	34.929	2.822	5.000	37.107	1.454	3,64
2. Leningen overige banken	2.450	272		2.178	135	5,51
3. Leningen pensioenfondsen						
4. Overige leningen						
	37.379	3.094	5.000	39.285	1.589	3,75

In 2016 hebben de aflossingen regulier plaatsgevonden.

We hebben een nieuwe lening van € 5 miljoen aangetrokken omdat de kasgeldlimiet werd overschreden.

Voor details wordt verwezen naar de paragraaf Financiering.

Waarborgsommen

Saldo waarborgsommen per 1 januari 2016 (bedragen x € 1.000)		6
Nieuwe waarborgsommen		1
Rente van bestaande waarborgsommen		0
Terugstortingen		0
Saldo waarborgsommen per 31 december 2016		7

VLOTTENDE PASSIVA

Vlottende Passiva (bedragen x € 1.000)	31-12-2016	31-12-2015
Kasgeldleningen	8.000	10.000
Bank-en girosaldi	0	0
Overige schulden	7.540	7.664
Saldo Vlottende Passiva per 31 december	15.540	17.664

Toelichting:

Per 28 maart 2017 moet er nog een bedrag van € 2,2 miljoen betaald worden.

De grootste posten zijn (> € 100.000):

Gemeente personeel vakantiegeld	455
BNG en NWB transitorische rente	704
Ministerie van Binnenlands Zaken onderuitputting Algemene uitkering 2016	282
Ministerie Sociale Zaken en Welzijn terugbetaling declarabel deel bijzondere bijstand	178

Overlopende passiva (bedragen x € 1.000)	31-12-2016	31-12-2015
Vooruit ontvangen bedragen - publiekrechtelijk	0	0
Vooruit ontvangen bedragen Rijk	105	516
Vooruit ontvangen bedragen - overige	45	106
Totaal	150	622

Toelichting 1810 – 1813 Vooruit ontvangen bedragen / Te ontvangen van/wegens	Begin dienstjaar	Toevoeging	Vrijgevallen /bestede bedragen	Einde dienstjaar
De Breistroeken / omzetting bestemming	100.000	0	-100.000	0
Rijk / niet bestede OHBA gelden AZC Oranje *)	489.185	0	-489.185	0
Min. Sozawe / voorschot januari gehuisveste vergunninghouders	0	105.081	0	105.081
Diversen	5.918	1.122	-5.918	1.122
4/5 deel Breistroeken onderdeel wegen	0	38.000	0	38.000
4/5 deel Breistroeken onderdeel groen	0	6.000	0	6.000
VNG / niet bestede bijdrage VNG ondersteuningsprogramma Energie	26.735	0	-26.735	0
Totaal	621.838	150.203	621.838	150.203

*) Van het bedrag van € 489.185 is in 2016 een gedeelte betaald voor inzet en ondersteuning rondom het AZC. Een bedrag van € 99.900 is via de overheveling beschikbaar gesteld voor de afronding in 2017.

Overzicht van gewaarborgde geldleningen 2016

(bedragen x € 1.000)

Algemeen: wij staan voor alle gewaarborgde geldleningen 100% garant. Er is dit jaar en in alle voorgaande jaren geen beroep op een garantstelling gedaan.

Naam	Oorspr. Hoofdsom	Rente	Saldo 01-01-2016	Saldo 31-12-2016
St. Actium te Assen	59	4,35%	9	3
St. Openbare Bibliotheek Midden-Drenthe	158	6,10%	58	48
St. Interzorg Nederland	681	4,69%	102	68
St. Interzorg Nederland	2.496	5,02%	2.189	2.162
Woonservice Drenthe (Ex. Stroomdal)	2.500	4,24%	551	236
Totaal	5.894		2.909	2.517

De niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen waaraan de gemeente voor toekomstige jaren is verbonden:

Omschrijving	2017	2018	2019	2020	2021
Afval (inzameling en verwerking)	1.031.837	1.088.417	1.109.985	1.131.985	1.154.425
Lease (auto's)	12.696				
Schoonmaak, bode en catering	333.871				
Hard- en software (o.a. licenties)	732.803	732.803	732.803	732.803	732.803
Zorg	pm	pm	pm	pm	pm
Totaal	2.111.207	1.821.220	1.842.788	1.864.788	1.887.228

De contracten voor lease en voor schoonmaak, bode en catering lopen af in 2017.

Bezoldiging topfunctionarissen

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op gemeente Midden-Drenthe van toepassing zijnde regelgeving: het algemeen WNT-maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2016 voor gemeente Midden-Drenthe is € 179.000. Dit geldt naar rato van de duur en/of de omvang van het dienstverband. Voor topfunctionarissen zonder dienstverband geldt met ingang van 1 januari 2016 voor de eerste 12 maanden een afwijkende normering, zowel voor de duur van de opdracht als voor het uurtarief. Voor gemeente Midden-Drenthe is dit laatste niet van toepassing.

Bezoldiging topfunctionarissen

Leidinggevende topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking

bedragen x € 1	A. Pruntel	C.J. Onderwater	A. Middelkamp
Functiegegevens	gemeente-secretaris	griffier	griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/1 - 31/12	1/1 - 31/5	1/3 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0	1,0
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja	ja	ja
Individueel WNT-maximum	179.000	74.542	150.066
Beloning	94.209	36.806	54.477
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn	13.256	4.387	7.956
<i>Subtotaal</i>	107.465	41.193	62.433
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0	0
Totaal bezoldiging	107.465	41.193	62.433
Gegevens 2015			
Aanvang en einde functievervulling in 2015	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	n.v.t.
Omvang dienstverband 2015 (in fte)	1,0	1,0	-
Bezoldiging 2015			
Beloning	91.340	78.676	-
Belastbare onkostenvergoedingen			
Beloningen betaalbaar op termijn	13.756	10.763	-
Totaal bezoldiging 2015	105.097	89.439	-
Individueel WNT-maximum 2015	178.000	178.000	-

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met dienstbetrekking die in 2016 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen. Er zijn in 2016 geen ontslaguitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.

Overzicht van baten en lasten

Totalen per Programma	Begroting 2016 primitief		Begroting 2016 incl. wijz.		Rekening 2016		Saldo
	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	
Burger en Bestuur	2.353	554	2.371	554	2.394	632	1.762
Werk en inkomen	16.648	7.005	17.856	7.189	17.917	7.849	10.068
Veiligheid	2.170	52	2.097	52	2.084	51	2.033
Onderwijs en Jeugd	11.684	116	11.588	113	11.005	130	10.876
Bouwen, wonen en milieu	11.815	10.240	12.002	10.171	11.785	10.049	1.735
Openbare Ruimte	8.421	513	9.940	511	10.605	547	10.057
Vrije tijd	4.955	1.011	5.204	1.011	4.951	944	4.007
Zorg en Welzijn	14.072	771	13.299	766	10.360	763	9.597
Specificatie algemene middelen	Begroting 2016 primitief		Begroting 2016 incl. wijz.		Rekening 2016		Saldo
	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	
bedrijfsvoering	2.529	5	2.542	5	3.150	7	3.143
Uitvoering WOZ	761	0	681	0	645	0	645
Onvoorzien					0	0	0
Algemene uitkering uit gemeentefonds anders	0	46.632	0	47.292	0	47.644	-47.644
Dividend	60	275	60	397	60	492	-431
Lokale middelen	-501	7.927	447	8.372	511	8.143	-7.631
Heffing invordering gemeentelijke belastingen	382	52	382	52	374	49	325
Gerealiseerde totaal van saldo van baten en lasten	75.348	75.154	78.470	76.484	75.844	77.301	-1.457
Mutaties reserves	2.005	2.200	9.292	11.279	9.508	11.990	-2.482
Gerealiseerde resultaat	77.353	77.353	87.762	87.762	85.352	89.291	-3.939

Toelichting verschillen groter dan € 25.000 (bedragen x € 1.000)

Programma	Deelprogramma	Omschrijving	Voordeel	Nadeel
Algemene middelen	Financiën	Dividend ivm verkoop aandelen Essent	95	
Algemene middelen	Financiën	Algemene uitkering	389	
Algemene middelen	Financiën	Hogere baten OZB, Toeristenbelasting en Forensenbelasting en lagere invorderingskosten incl. nadeel gemeentelijke belastingen eigen gebouwen.	114	
Algemene middelen	Financiën	Vrijval oude posten nog te betalen en hogere verrekening BCF van de gemeenschappelijke regelingen.	25 4	
Algemene middelen	Bedrijfsvoering	Verplicht invoering voorziening wachtgeld en aanvulling pensioen bestuurders		664
Algemene middelen	Bedrijfsvoering	Salarissen voormalige bestuurders en personeel	105	
Onderwijs en Jeugd	Lokaal jeugdbeleid	Start integrale kindcentra en liquidatie SPMD		231
Zorg en Welzijn	Sociale samenhang en leefbaarheid	Afrekening subsidie 2015 Stichting Welzijnswerk MD	29	
Zorg en Welzijn	WMO	Jeugdgezondheidszorg, uniform en maatwerkdeel	145	
Werk en inkomen	Nieuwkomers	Nieuwkomers	90	
Werk en inkomen	Inkomensondersteuning	Inkomen/WWB Levensonderhoud	59	
Werk en inkomen	Inkomensondersteuning	Bijzondere bijstand en minimabeleid		260
Werk en inkomen	Inkomensondersteuning	Schuldhulpverlening	97	
Onderwijs en Jeugd/Zorg en welzijn/ Inkomen en Re-integratie	Lokaal jeugdbeleid/ Wmo/ Participatie budget	Sociaal domein	3.643	
Openbare Ruimte	Verkeer	Onderhoud wegen	120	
Bouwen, wonen en milieu	Ruimtelijke ontwikkeling	Ontwikkeling structuur- en bestemmingsplannen.	103	
Bouwen, wonen en milieu/ Werk en inkomen	Dorps- en wijkvernieuwing & volkshuisvesting / Werkgelegenheid	Resultaat bouwgrond		100
Bouwen, wonen en milieu	Milieu	BCF effect op de riolering en afvalstoffenheffing		103

Kostenplaatsen	Kostenplaatsen	Salariskosten inclusief taakstelling bedrijfsvoering en beloningsbeleid	157	
Kostenplaatsen	Kostenplaatsen	Studiekosten	40	
Diversen	Diversen	Leges opbrengsten		111
Diversen	Diversen	Diverse huren en entreegelden		58
Diversen	Diversen	Mutaties kapitaallasten inclusief effecten reserves		38
Diversen	Diversen	Energie en waterschapslasten	47	
Diversen	Diversen	Saldo kleine posten	16	
Saldo			5.503	1.564
Saldo rekening 2016			3.939	

Onderstaand wordt een korte toelichting gegeven van de hierboven genoemde oorzaken van het gerealiseerde resultaat over 2016. Voor een uitgebreidere toelichting wordt verwezen naar de toelichting op de programma's.

Dividend ivm verkoop aandelen Essent

In verband met de aflossing van de zogenaamde EDON-lening, is een suppletie van 3 jaar extra rente ontvangen van € 66.590. I.v.m. de vervroegde aflossing van Tranche C van de lening van Enexis is € 10.000 boeterente ontvangen. Er is € 20.000 meer rente ontvangen van Tranche D van de lening van Enexis. Wij hadden rekening gehouden met een opbrengst van 3%, in werkelijkheid hebben we 7,2% rente ontvangen.

Algemene uitkering

Het voordelige verschil wordt als volgt veroorzaakt:

- Verhoogde asielinstroom – partieel effect € 85.465
- Verhoogde asielinstroom – participatie en integratie € 47.442

Hoeveelheidsverschillen (Op macro niveau):

- Extra groei leerlingen VO € 93.500
- Minderheden € 116.000
- Bedrijfsvestigingen € 20.000
- Huishoudens € 46.000

Hogere baten OZB, Toeristenbelasting en Forensenbelasting en lagere invorderingskosten incl. nadeel gemeentelijke belastingen eigen gebouwen

Onder andere op grond van het 3e kohier en werkelijke afrekening aantal overnachtingen ontstaat er een voordeel van € 58.000 op de gemeentelijke belastingen. Hier tegenover staat dat de toegerekende gemeentelijke belastingen aan onze eigen gebouwen een nadeel van € 23.000 oplevert.

Er zijn € 36.000 aan lagere uitvoeringskosten WOZ omdat de verwerking van de gevolgen mutatiesignalering van het laatste kwartaal 2016 uitgesteld is naar 2017 en de invorderingskosten zijn € 4.000 lager. Het actualiseren van de oninbare en dubieuze debiteuren conform de vastlegde uitgangspunten leverde een positieve bijstelling van € 38.000 op.

Vrijval oude posten nog te betalen en hogere verrekening BCF van de gemeenschappelijke regelingen

Van de gemeenschappelijke regelingen kregen wij ruim € 8.000 meer BCF doorgeschoven dan begroot. Hiernaast worden jaarlijks de transitieposten uit de vorige boekjaren geactualiseerd. Hier vloeide uit voort dat van diverse opgenomen transitieposten een restant saldo kon vrijvallen. Van sommige onderdelen weten wij dat er na de afsluiting van de financiële administratie nog een factuur zal worden ontvangen. Alleen is de hoogte niet vooraf altijd volledig te bepalen. Hierbij kan het onder andere gaan over vervoerskosten of werkzaamheden die anderen op basis van diensten voor ons verrichten. Zo viel de bijdrage voor het beschermd wonen, afwikkeling gemeentelijke kredietbank en de vervoerskosten voor het gymnastiek onderwijs lager uit. In het totaal leverde de vrijval van de transitieposten 's een voordeel van € 246.000 op.

Invoering voorziening wachtgeld en aanvulling pensioen bestuurders

Op basis van de rekeningrente pensioenen, die pas aan het eind van 2016 is vastgesteld, is berekend dat er geld moest worden bijgestort om de pensioenen op peil te houden. Voor onze pensioenvoorziening wethouders bij Loyalis betrof het een extra storting van € 89.000 en voor onze eigen voorziening pensioenen voor wethouders een extra storting van € 62.000.

Op grond van de BBV-regels moet voor de wachtgeldverplichtingen inzake oud bestuurders een voorziening worden ingesteld in plaats van het jaarlijks begrooten van de wachtgeldverplichtingen. In de voorziening moet direct de verwachte toekomstige verplichting van € 513.000 worden gestort.

Salarissen voormalige bestuurders en personeel

De verplichtingen vielen lager uit omdat er detacheringsbaten (€ 24.000) werden ontvangen, een aantal niet ingepast personeelsleden eerder dan gepland uit dienst zijn gegaan en de uitkeringsverplichtingen lager waren.

Start integrale kindcentra en liquidatie SPMD

De start van de integrale kindcentra en de liquidatie van de SPMD leidt tot hogere incidentele uitgaven. In april 2017 heeft de gemeenteraad hierover een besluit genomen. Aan frictiekosten voor de afwikkeling van de liquidatie van de stichting Peuterspeelzalen Midden-Drenthe is een stelpost opgenomen van afgerond € 127.000. Hiernaast ontvangen de basisschoolbesturen voor de maanden september tot en met december een bijdrage van € 104.000 voor het verzorgen van peuteropvang.

Afrekening subsidie 2015 Stichting Welzijnswerk MD

Conform de subsidieverordening moest de stichting Welzijnswerk Midden-Drenthe op basis van de werkelijke cijfers van de ontvangen subsidie 2015 ruim € 29.000 terugbetalen.

Sociaal domein

Het voordeel op het sociaal domein is in totaal € 3,6 miljoen. In de paragraaf transitieposten staan de voordelen toegelicht.

Nieuwkomers

De werkelijke kosten voor de maatschappelijke begeleiding statushouders was fors lager dan de ontvangen vergoeding van het COA. Dit leverde een voordeel van € 90.000 op.

Inkomen/WWB Levensonderhoud

Aan het WWB levensonderhoud is in 2016 € 59.000 minder besteed. Dit is het saldo van hogere inkomsten (€ 13.000) en lagere uitgaven (€ 46.000). De hogere inkomsten worden voornamelijk

veroorzaakt door een hoger bedrag aan teruggevorderde uitkeringen (€ 16.000) en een lagere rijksbijdrage (€ 3.000).

Bijzondere bijstand en minimabeleid

Het nadeel op bijzondere bijstand en minimabeleid is met name veroorzaakt door hogere uitkeringen aan activiteiten (€ 57.000) en hogere uitgaven aan bijzondere bijstand (€ 260.000). Hier tegenover staan enkele meevallers waaronder teruggevorderde IOAZ uitkeringen (€ 47.000).

Schuldhelpverlening

De gewijzigde aanpak van de schuldhelpverlening pakte voordelig voor onze gemeente uit, voordeel € 127.000. Dit is veroorzaakt doordat de gemeente van GKB was overgestapt naar Sociaal.nl en het aantal mensen in het budgetbeheer afnam.

Onderhoud wegen

Als nutsbedrijven graven in gemeentelijke grond worden kosten in rekening gebracht. Het toezicht op deze werkzaamheden is geïntensiveerd, hierdoor zijn de opbrengsten hoger dan geraamd (voordeel € 66.000). Daarnaast zijn de geplande onderhoudswerkzaamheden in Orvelte in afwachting van het Masterplan Orvelte nog niet uitgevoerd (voordeel € 75.000). Met diverse kleinere nadelen levert het een totaal voordeel op van € 120.000.

Ontwikkeling structuur- en bestemmingsplannen

Door invoering van de Vennootschapsbelasting (Vpb) voor de belaste bedrijfsmatige activiteiten van de overheid waren aantal budgetten niet ten laste van de grondexploitatie begroot. Dit kon niet meer in de najaarsnota aangepast worden. De betalingen zijn wel op de juiste producten verantwoord. Hierdoor ontstaat er op het product bestemmingsplannen een voordeel van circa € 41.000. Hiervan is € 19.000 opgenomen als exploitatiekosten in het plan Lieveingerveld en in het resultaat bouwgrond € 22.000 als algemene onderzoekskosten woningbouw en bedrijventerreinen. Naast de overgehevelde exploitatiekosten plan Lieveingerveld bleef ook van het begrote budget nog € 19.000 over. Daarnaast bleef ook een restant van € 26.000 over van het regulier budget voor planontwikkeling. Het budget Adviezen derden hoefde dit jaar niet te worden aangewend, voordeel € 14.000.

Resultaat bouwgrond

Door het kritisch actualiseren van de meerjarige dynamische kostprijsberekeningen van onze lopende Bouwgronden in exploitaties (BIE's) ontstond bij een aantal plannen een (hoger) tekort. Hierdoor moet onze voorzieningen bouwgrond met € 134.000 worden verhoogd. Hiernaast zijn in verband met de invoering van VPB kosten ten laste van de bouwgrond gebracht die anders ten laste van andere budgetten zouden zijn gekomen. In het totaal gaat het om € 26.000. Door onder andere extra verkoop van snippergroen heeft verspreide gronden een voordeel van € 54.000.

BCF effect rioolheffing en afvalstoffenheffing op de exploitatie

Bij het opstellen van de jaarrekening wordt inzichtelijk gemaakt hoeveel btw werkelijk toegerekend kan worden. Bij riolering zijn de werkelijke investeringen lager dan begroot. Hierdoor wordt op rekeningbasis minder btw aan de rioolheffing toegerekend wat een nadeel voor de exploitatie oplevert van € 138.000.

Bij de afvalstoffenheffing hebben meer btw-plichtige prestaties plaatsgevonden. Hierdoor is € 35.000 meer btw als kosten worden toegerekend aan de afvalstoffenheffing.

Per saldo levert dat voor de exploitatie een incidenteel nadeel op van € 103.000.

Salariskosten inclusief taakstelling bedrijfsvoering en beloningsbeleid

Door lagere inhuur derden en een voordeel op de algemene salariskosten resteerde er een positief resultaat van € 188.0000. Hierbij wordt aangesloten bij het resultaat van de 4 kwartaal monitor bedrijfsvoering. Alleen had hiervan € 31.000 betrekking op het sociaal domein. Dit bedrag was ook meegenomen in de monitor sociaal domein en vormt een onderdeel van het resultaat sociaal domein. Derhalve is dit bedrag in mindering gebracht op het saldo bedrijfsvoering.

Studiekosten

Op twee afdeling na bleven alle afdelingen binnen hun afdelingsbudget voor studiekosten, voordeel € 16.000. In afwachting van het nieuwe organisatiemodel bleef van het algemene studiekostenbudget € 24.000 over.

Leges opbrengsten

Doordat de verwachte aantrekking van de bouwactiviteiten achter bleef viel de legesopbrengsten omgevingsvergunning € 55. 000 lager uit. Hiertegenover staat dat de kosten voor de welstand € 18.000 lager uitvielen.

De legesopbrengsten voor begraafrechten vielen € 99.000 lager uit. In 2015 waren bij de najaarsnota de leges opbrengsten met € 135.000 verlaagd maar in het 4e kwartaal waren de werkelijke opbrengsten hoger dan ingeschat. Met de hogere opbrengsten in het 4e kwartaal werd de verlaging bijna weer ingelopen. In 2016 heeft zich dit effect niet voorgedaan waardoor de opbrengsten lager uitvielen. De overige leges vielen € 24.000 hoger uit. Hier gaat het om hogere leges paspoorten, ID kaarten en kabels en leidingen maar waren legesopbrengsten voor huwelijken lager.

Diverse huren en entreegelden

Lagere huuropbrengsten voor de binnensport sporthallen en gymnastieklokalen van € 38.000, lagere opbrengsten abonnementen en overige entreegelden zwembaden van € 32.000 en lagere pacht opbrengsten kantine sporthallen van € 18.000. Hiertegenover stonden hogere huuropbrengsten van derden voor gebruik zwembaden van € 27.000 en hogere huuropbrengsten voortgezet onderwijs van € 7.000. Het overige is een saldo van diverse kleine verhuuropbrengsten.

Mutaties kapitaallasten inclusief effecten reserves

Er zijn hiervoor diverse oorzaken aan te wijzen. Bij de voorjaarsnota hadden wij al € 300.000 als financieringsvoordeel genomen. De werkelijk voordeel was iets lager. Incidenteel nadeel € 38.000. Dit is de saldering tussen onderuitputting, toevoegingen en onttrekkingen reserves, effecten nog niet afgesloten kredieten, financieringseffecten lang en kort geld.

Netto energiekosten (exclusief openbare verlichting en riolering) en de effecten van de waterschapslasten

Zoals al in de jaarrekening 2015 aangeven waren bij de voorjaarsnota de budgetten voor de energiekosten al met circa € 82.000 verlaagd. Ondanks deze aanpassing bleek aan het eind van dit jaar dat de energiekosten nog een voordeel van € 76.000 opleverden. Gedeeltelijk werd dit veroorzaakt door het ingezette energiebeheer.

Hiernaast bleken de lasten voor de waterschappen € 29.000 hoger te zijn. Het grootste deel van het grondgebied van Midden-Drenthe ligt in het beheersgebied van het voormalige waterschap Reest en Wieden. In 2016 is dit waterschap door fusie onderdeel geworden van het Waterschap WDO Delta. Het

nieuwe waterschap heeft de tarieven geharmoniseerd. Voor onze gemeente betekende dat een forse verhoging van bijna 20%.

Saldo kleine posten

Dit is het saldo van de diverse overige budgetten waarvan de afwijking kleiner is dan € 25.000. Per saldo leverde dit bijna een voordeel van € 16.000 op.

Toelichting op het overzicht van baten en lasten

Op grond van artikel 28 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten bevat de toelichting op het overzicht van baten en lasten ten minste:

1. Een analyse van de afwijkingen tussen de begroting na wijzigingen en het overzicht van baten en lasten op de volgende onderdelen:
 - de lasten en baten per programma;
 - de algemene dekkingsmiddelen;
 - het resultaat voor bestemming;
 - de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves;
 - het resultaat na bestemming.
2. Een overzicht van de aanwending van het bedrag voor onvoorzien.
3. Een overzicht van de incidentele baten en lasten.
4. Een overzicht van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves;

Hieronder staan genoemde onderdelen per (deel)programma nader uitgewerkt. Voor de analyse onder punt 1 is aansluiting gezocht bij het bepaalde in het controleprotocol. Dit betekent dat per deelprogramma een toelichting staat opgenomen voor:

- overschrijdingen/onderschrijdingen van € 25.000 of meer van het deelprogrammabudget, of;
- overschrijdingen/onderschrijdingen van 20 % of meer van het deelprogrammabudget.

Voorafgaand aan deze toelichting is in onderstaande 2 tabellen een analyse opgenomen met de kwalificatie van de overschrijding op basis van de volgende door het NBA onderscheiden en in de Kadernota van het Platform Rechtmatigheid Provincies en Gemeenten opgenomen soorten begrotingsoverschrijdingen:

Begrotingsafwijking		Onrechtmatig maar telt niet mee voor het oordeel	Onrechtmatig en telt mee voor het oordeel
a)	Kostenoverschrijdingen inzake activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor men tegen beter weten in geen voorstel tot begrotingsaanpassing heeft ingediend.		X
b)	Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar waarbij de accountant ondubbelzinnig vaststelt dat die ten onrechte niet tijdig zijnesignaleerd.		X
c)	Kostenoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde inkomsten.	X	
d)	Kostenoverschrijdingen bij open einde (subsidie)regelingen.	X	
e)	Kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra inkomsten die niet direct gerelateerd zijn. Over de aanwending van deze extra inkomsten heeft de raad nog geen besluit genomen.		X
f)	Kostenoverschrijdingen inzake activiteiten welke achteraf als		

	onrechtmatig moeten worden beschouwd omdat dit bijvoorbeeld bij nader onderzoek van de subsidieverstrekker, belastingdienst of een toezichthouder blijkt. - geconstateerd tijdens verantwoordingsjaar - geconstateerd na verantwoordingsjaar	X	X
g)	Kostenoverschrijdingen op activeerbare activiteiten (investeringen) waarvan de gevolgen voornamelijk zichtbaar worden via hogere afschrijvings- en financieringslasten in het jaar zelf of pas in de volgende jaren. - jaar van investeren - afschrijvings- en financieringslasten in latere jaren	X	X

Voor zover van toepassing worden de begrotingsoverschrijdingen toegelicht bij de programma's.

Overzicht rechtmatigheidsanalyse 2016

Programma	Actuele begroting	Rekening	Saldo over (-) en onder schrijding	Soort begrotings afwijking	Toelichting naar oorzaak en achtergronden bij overschrijdingen > € 100 duizend
	lasten	lasten			
Burger en Bestuur	2.371	2.394	-23	n.v.t.	Geen overschrijding boven de norm op programmaniveau.
Werk en inkomen	17.856	17.917	-61	d d	-Toevoeging € 26.000 aan voorziening bouwgrond - Hogere bijdrage loonkosten (€ 70.000).
Veiligheid	2.097	2.084	13		Geen overschrijding boven de norm op programmaniveau.
Onderwijs en Jeugd	11.588	11.005	583	d	Hogere OZB en verzekeringen schoolgebouwen (€ 22.000)
Bouwen, wonen en milieu	12.002	11.785	217	d	-Toevoeging € 108.000 voorziening bouwgrond
Openbare Ruimte	9.940	10.605	-665	g2	De kapitaallasten zijn € 1.331.000 hoger dan begroot. Dit nadeel is het gevolg van de dekking van de uitgaven van diverse projecten: Brandenweg in Westerbork (€ 891.000). In plaats van te kapitaliseren is besloten om het bedrag direct te dekken door te beschikken over de reserve Openbare ruimte.

					De overige projecten zijn de aanpassingen aan de kruisingen langs het Oranjekanaal (€ 230.000), de wijkverbetering in de Schultestraat en Sportlaan e.o. in Hoogersmilde (€ 142.000) en de realisatie van 30- en 60 km/u zones (€ 68.000).
				n.v.t.	Bij onderhoud wegen is netto een voordeel ontstaan.
				n.v.t.	Op het onderhoud en de vervanging van openbare verlichting is een voordeel ontstaan van € 80.000.
Vrije tijd	5.204	4.951	253	n.v.t.	Geen overschrijding boven de norm op programmaniveau.
Zorg en Welzijn	13.299	10.360	2.939	n.v.t.	Geen overschrijding boven de norm op programmaniveau.
Algemene middelen	4.112	4.908	-796	n.v.t.	Het bestaat uit de volgende overschrijdingen.
				Verschui- ving tussen program- ma's	Van de hogere lasten heeft € 901.000 betrekking op de stelposten onderuitputting kapitaallasten

				N.v.t.	De hogere betaalde dwangsommen, proceskosten, griffiekosten en terug betaalde dwangsommen inclusief rente, nadeel van € 168.000 op. De uitspraak van Noblesse is pas in de loop van oktober bekend geworden.
				N.v.t.	Aan het op peil houden van de pensioenen voor wethouder moest incidenteel € 133.000 meer worden besteed. De berekeningen worden aan het eind van het jaar gemaakt.
				N.v.t.	De overige posten zijn afwikkeling belastingdienst begin 2016 en het saldo van de kostenplaatsen.
Reserves					
Burger en Bestuur	0	0	0	n.v.t.	Geen overschrijding boven de norm op programmaniveau.
Werk en inkomen	261	261	0	n.v.t.	Geen overschrijding boven de norm op programmaniveau.
Veiligheid	0	0	0	n.v.t.	Geen overschrijding boven de norm op programmaniveau.
Onderwijs en Jeugd	25	25	0	n.v.t.	Geen overschrijding boven de norm op programmaniveau.
Bouwen, wonen en milieu	292	479	-187	n.v.t.	Geen overschrijding boven de norm op programmaniveau.
Openbare Ruimte	42	122	-80	n.v.t.	De begrote en werkelijke bedragen bestaan uit verschillende onderdelen
				g2	Begroot bedrag € 215.000 heeft betrekking op overheveling bedragen van 2015 naar 2016 (120 Park Koepelkerk, 95 Schapendrift). Werkelijk € 230.000 (= 120 Park Koepelkerk, 110 Schapendrift)
				g2	Werkelijk € 96.000 is storting in reserve Openb Verlichting (begroot 220.000. Is aan exploitatie toegevoegd, wordt per saldo € 96.000 lager. Uitvoering is iets vertraagd.
Vrije tijd	38	75	37	n.v.t.	Geen overschrijding boven de norm op programmaniveau.

Zorg en Welzijn	85	85	0	n.v.t.	Geen overschrijding boven de norm op programmaniveau.
Algemene middelen	8.549	8462	87	n.v.t.	Vertaling van de neutrale verschuivingen binnen van de nieuwe nota reserves en voorzieningen, raad 5 november 2015.

Incidentele baten en lasten

De incidentele baten en lasten die betrekking hebben op het sociaal domein zijn niet opgenomen in het overzicht Incidentele baten en lasten.

In de paragraaf Transities zijn de totale middelen voor het sociaal domein, en een toelichting daarop, opgenomen.

Programma	Omschrijving	2016	
		lasten	baten
Burger en Bestuur	Begeleiding bouwplan organisatie	25.800	
Werk en inkomen	AZC Oranje	768.015	765.218
	Kosten huisvesten statushouders	78.459	
	Aanpak jeugdwerkloosheid met ESF-subsidie	70.270	70.270
Onderwijs en jeugd	Nieuw beleid, speelvoorzieningen	10.113	
Bouwen, wonen en milieu	Cultuurhistorische waardenkaart	15.115	
	Uitzetten nieuwe minicontainers	246.171	
	Terugbetaling STIVAM-kapitaal		409.730
	Geuronderzoeken Noblesse	30.373	
	Asbestsanering	70.662	
	VNG Propositie	121.430	127.263
	Bijdrage VVE De Breistroeken Nieuw-Balinge		100.000
	Verwerken baggerspecie	106.101	
Openbare ruimte	Bijdrage/subsidies grote projecten		251.500
	Reinigen verkeersborden	25.408	
	Aanpassing gebied achter de Schapendrift	110.780	
	Groot onderhoud bruggen	74.809	
	Nieuw beleid, pilot 60 km/u Beilervaat	800	
	Nieuw beleid, vervangen brug 5 De Marsen		
	Drijber	135.312	
Vrije tijd	Onderzoek mogelijkheden Jan Kruismuseum	17.273	
	Bijdrage beheer recreatieve voorzieningen	17.615	
	Nieuw beleid, jury-/tijdwaarneemruimte De Peppel	20.026	
	Nieuw beleid, basisvoorzieningen buitensportaccommodaties	137.633	
Zorg en welzijn	Vitaal Platteland	13.000	50.000
	Compensatie en frictiekosten SPMD	190.212	
	Project Buurtacademie	25.000	

Algemene middelen	Scholing en vervoerskosten vrijwilligers	32.000	
	Overschot Beschermd Wonen 2015		262.849
	Bijdrage plan Nagtegael		54.560
	Meerwerk jaarrekeningcontrole	15.220	
	Rente-inkomsten en agio-uitkeringen		88.787
	Storting pensioenen (ex-)wethouders	90.783	
	Inruil materieel buitendienst		11.329
	totaal	2.448.380	2.191.506

Programma Burger en Bestuur

Deelprogramma	Bedragen x € 1.000		Begroting 2016		Begroting 2016		Rekening 2016	
	primitief		incl. wijz.					
	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	Saldo	
Lokale democratie	778	0	768	0	760	0	760	
Dienstverlening	1.575	554	1.603	554	1.634	632	1.002	
Totaal lasten/baten voor bestemming	2.353	554	2.371	554	2.394	632	1.762	
Mutaties reserves: Dienstverlening					0	0	0	
Resultaat na bestemming	2.353	554	2.371	554	2.394	632	1.762	

Toelichting:

Lokale democratie

De lasten waren in 2016 per saldo bijna € 8.000 lager dan begroot.

Dit werd veroorzaakt door:

- Lagere incidentele lasten, € 9.000, accountant. Door verscherpte regelgeving moest er meer controle plaatsvinden maar daar staat tegenover dat onze nieuwe accountant werkt met een andere bevoorschotting.
- Lagere incidentele lasten, € 2.000, door lagere kosten aan de Rekenkamercommissie.
- Hogere incidentele lasten, € 2.000, door meer bestedingen aan representatie en promotie bestuur.
- Hogere incidentele lasten, € 1.000, voor onze website en intranet.

Reserves

Geen mutaties.

Dienstverlening

Het netto saldo was in 2016 bijna € 47.000 hoger dan begroot.

Dit werd veroorzaakt door:

- Hogere incidentele baten secretarieleges van € 27.000 en lagere leges burgerlijke stand van € 10.000. Dit betreft vooral hogere leges paspoorten en ID-kaarten maar lagere leges huwelijken. Hiertegenover staan ook lagere lasten van € 4.000 burgerlijke stand. Het heeft een incidenteel effect omdat deze activiteit een zo reëel mogelijke inschatting is.
- Lagere incidentele uitvoeringskosten BAG (Basisadministratie Adressen en Gebouwen) van € 14.000.
- Hogere incidentele opbrengsten naturalisatieverzoeken van € 10.000. Meer vluchtelingen hebben in onze gemeente een verzoek ingediend.
- Door meer lijkschouwingen wordt dit budget incidenteel met ruim € 2.000 overschreden.
- In 2016 werd incidenteel € 4.000 minder besteed aan het aanschaffen van documenten.

Reserves

Geen mutaties.

Investerings

Geen investeringen.

Programma Werk en inkomen

Deelprogramma	Bedragen x € 1.000		Begroting 2016		Begroting 2016		Rekening 2016	
	primitief		incl. wijz.					
	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	Saldo	
Werkgelegenheid	718	480	667	427	339	44	295	
Inkomen en Reïntegratie	13.477	6.160	14.400	6.333	14.296	6.458	7.838	
Nieuwkomers	143	0	195	64	1.003	948	56	
Inkomensondersteuning	2.309	365	2.594	365	2.279	399	1.880	
Totaal lasten/baten voor bestemming	16.648	7.005	17.856	7.189	17.917	7.849	10.068	
Mutaties reserves:								
Werkgelegenheid					0	0	0	
Inkomen en Reïntegratie	0	0	101	200	101	200	-99	
Nieuwkomers	0	0	160	148	160	148	12	
Inkomensondersteuning	0	0	0	362	0	362	-362	
Resultaat na bestemming	16.648	7.005	18.116	7.899	18.178	8.559	9.619	

Toelichting:

Werkgelegenheid

Per saldo waren de lasten en baten in 2016 € 55.000 negatiever dan begroot.

Dit werd veroorzaakt door:

- Doordat ten gevolge van de invoering van de Vennootschapsbelasting een aantal betalingen, € 22.000, vanuit deelprogramma Ruimtelijke ontwikkelingen overgeboekt zijn naar bestedingen bedrijventerreinen. Omdat dit pas eind 2016 heeft plaatsgevonden kon het bijbehorende budget niet overgeheveld worden.
- Incidenteel is € 26.000 toegevoegd aan de voorziening bouwgrond om het geactualiseerde tekort op het bestemmingsplan Bedrijventerrein Nieuw-Balinge te kunnen afdekken.
- De kosten van rente en voorbereiding en toezicht van de nog niet in exploitatie genomen bedrijventerreinen zijn € 10.000 hoger dan begroot.
- Incidenteel is € 3.000 minder uitgegeven aan het bedrijvenloket.

Reserves

Geen mutaties.

Inkomen en re-integratie

Per saldo waren de lasten en baten in 2016 € 229.000 positiever dan begroot.

Dit werd veroorzaakt door:

- Lagere bestedingen op het gebied van participatie, een voordeel van € 172.000. Voor een deel komt dit doordat minder salarislasten ten laste van dit budget zijn gebracht.
- Aan het WWB levensonderhoud is in 2016 € 59.000 minder besteed. Dit is het saldo van hogere inkomsten (€ 13.000) en lagere uitgaven (€ 46.000). De hogere inkomsten worden voornamelijk veroorzaakt door een hoger bedrag aan teruggevorderde uitkeringen (€ 16.000) en een lagere rijksbijdrage (€ 3.000).

De lagere uitgaven worden voornamelijk veroorzaakt door lagere uitgaven aan bijstandsuitkeringen (€ 9.000), Bbz (€ 100.000) en IOAW (€ 28.000). Hiertegenover staan hogere uitgaven algemene bijstand starters (16.000), IOAZ (€ 5.000) en bijdrage loonkosten (€ 70.000).

Het re-integratiedeel van dit deelprogramma maakt onderdeel uit van de transities in het sociaal domein. In de paragraaf Transitie staat hierover meer informatie opgenomen.

Reserves

Geen financiële verschillen.

Nieuwkomers

Per saldo waren de lasten en baten in 2016 € 75.000 positiever dan begroot.

Dit werd veroorzaakt door:

- Van het incidenteel ontvangen budget voor vergoeding maatschappelijke begeleiding statushouders blijft netto € 90.000 over.
- In het laatste gedeelte van het jaar zijn voor AZC Oranje toch € 15.000 meer kosten gemaakt dan dat bij de vaststelling van de overheveling was geraamd. Hiertegenover staat een gelijke lagere overheveling van 2015 naar 2016.
Per saldo geen effect op de exploitatie.

Reserves

Geen financiële verschillen.

Inkomensondersteuning

Per saldo waren de lasten en baten in 2016 € 350.000 positiever dan begroot.

Dit werd veroorzaakt door:

- Hoger kwijtscheldingen OZB, rioolrecht en afvalstoffenheffing, bijna € 32.000 nadelig.
- Per saldo is aan bijzondere bijstand *) teruggevorderde uitkeringen IOAZ en collectieve ziektekostenvergoeding € 360.000 minder besteed dan begroot. Hiertegenover staat stijging van de uitgaven voor activiteiten van € 57.000 en een hogere bijdrage noodfonds OGGZ netwerk van € 2.000.
- De salariskosten schuldhelpverlening vielen € 16.000 hoger uit maar de inkoop producten schuldhelpverlening laat een voordeel van € 127.000 zien.
- Een bedrag van € 30.000 opgevoerd voor afwikkeling GKB-Assen.

*) Het budget voor bijzondere bijstand laat een voordeel zien van € 295.870. Dit is het saldo van lagere uitgaven aan de regeling chronisch zieken en gehandicapten (€ 560.648; zie hiervoor de paragraaf Transitie) en hogere uitgaven aan bijzondere bijstand (€ 264.778). De hogere uitgaven aan bijzondere bijstand zijn onder meer veroorzaakt door hogere uitgaven aan de individuele inkomensvoorschot (€ 80.000), hogere inrichtingskosten woning statushouders (€ 86.000), hogere kosten voor financiële transacties (€ 33.000) en hogere kosten duurzame aanschaf huishoudelijke artikelen (€ 20.000).

Reserves

Geen financiële verschillen.

Programma Veiligheid

Deelprogramma	Bedragen x € 1.000		Begroting 2016 primitief		Begroting 2016 incl. wijz.		Rekening 2016		Saldo
	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	
Openbare orde en veiligheid	433	52	469	52	488	51			436
Rampenbestrijding	196	0	196	0	186	0			186
Brandweer	1.541	0	1.432	0	1.411	0			1.411
Totaal lasten/baten voor bestemming	2.170	52	2.097	52	2.084	51			2.033
Mutaties reserves: Openbare orde en veiligheid	0	0	0	38	0	37			-37
Resultaat na bestemming	2.170	52	2.097	90	2.084	88			1.996

Toelichting:

Openbare orde en veiligheid

Per saldo waren de lasten en baten in 2016 € 19.000 negatiever dan begroot.

Dit werd veroorzaakt door:

- De lasten voor de week- en jaarmarkten werden incidenteel met € 5.000 overschreden. Hiervan had € 2.000 betrekking op hogere elektriciteitskosten en € 4.000 op hogere onderhoudskosten marktkasten en elektriciteitsaansluitingen. Het zout strooien op marktterreinen leverde een voordeel van € 1.000 op.
- De kosten voor de inzet van de BOA's was € 3.000 hoger en het integraal veiligheidsbeleid viel ook € 5.000 hogere uit.
- De kosten voor de brand in Orvelte vielen € 1.000 lager uit maar hiertegenover stond dat de kosten voor vervanging materialen € 1.000 hoger uitvielen.
- De kosten voor het vervoer en opvangen van zwervhonden en katten waren € 6.000 dan geraamd.

Reserves

Betreft de mutatie in de reserve Woon- en leefomgeving ten gevolge van de brand in Orvelte. De kosten vielen € 1.000 lager uit dan begroot.

Rampenbestrijding

De lasten waren in 2016 per saldo € 10.000 lager dan begroot.

Dit werd veroorzaakt door:

- Lagere kosten Burgernet van € 4.000 maar hier tegenover staat een bedrag van € 4.000 aan hogere lasten oefening rampenplan.
- De werkelijke kosten voor het Regionaal Informatie- en Expertisecentrum (RIEC) vielen in 2016 € 10.000 lager uit. Een verdere invulling moet nog plaatsvinden.

Reserves

Geen mutaties.

Brandweer

De lasten waren in 2016 per saldo € 21.000 lager dan begroot.

Dit werd veroorzaakt door:

- De energie afrekening voorgaande jaren voor brandweergarages.

Reserves

Geen mutaties.

Investerings

Geen investeringen.

Programma Onderwijs en Jeugd

Bedragen x € 1.000	Begroting 2016 primitief		Begroting 2016 incl. wijz.		Rekening 2016		Saldo
	lasten	batens	lasten	batens	lasten	batens	
Onderwijs huisvesting	1.598	9	1.618	9	1.282	26	1.256
Lokaal onderwijsbeleid	1.741	98	1.635	98	1.622	103	1.519
Lokaal jeugdbeleid	8.345	9	8.335	5	8.101	0	8.101
Totaal lasten/baten voor bestemming	11.684	116	11.588	113	11.005	130	10.876
Mutaties reserves:							
Onderwijs huisvesting	0	0	0	0	0	0	0
Lokaal onderwijsbeleid	0	25	0	25	0	25	-25
Lokaal jeugdbeleid	0	153	25	155	25	113	-88
Resultaat na bestemming	11.684	295	11.613	293	11.030	267	10.763

Toelichting:

Onderwijshuisvesting

De lasten waren in 2016 per saldo € 353.000 lager dan begroot.

Dit werd veroorzaakt door:

- Lagere kapitaallasten van de nog niet bestede bouwkredieten. Het krediet voor het Voortgezet onderwijs stond er nog volledig en het krediet van de Groene Borg stond er nog gedeeltelijk om knelpunten op te lossen. In het totaal leverde het in dit deelprogramma een incidenteel voordeel van € 379.000 op.
- De OZB en de verzekeringen waren € 22.000 hoger dan begroot.

Reserves

Geen mutaties.

Lokaal onderwijsbeleid

Per saldo waren de lasten en batens in 2016 € 18.000 lager dan begroot.

Dit werd veroorzaakt door:

- Lagere vervoerskosten leerlingen. Dit leverde een incidenteel voordeel van € 7.000 op.
- Voor leerplicht werd € 6.000 meer aan batens ontvangen.
- De huurbetalingen voor het gymnastiekonderwijs waren € 5.000 lager.

Reserves

Voor de buurtacademie is de begrote bijdrage van € 25.000 onttrokken aan de reserve.

Lokaal jeugdbeleid

Een groot deel van de activiteiten binnen het deelprogramma Lokaal jeugdbeleid heeft betrekking op de transitie Jeugdzorg. Tegelijk valt een aantal activiteiten, die wel onder de transitie Jeugdzorg vallen, niet

binnen dit deelprogramma. Voor een beter inzicht in het resultaat op de transitie Jeugdzorg is daarom meer informatie opgenomen in de paragraaf Transitie.

Doordat ook in 2016 voor een groot deel met budgetplafonds en bevoorschotting aan Emmen is gewerkt, is het niet goed mogelijk om de gemaakte kosten 1-op-1 te relateren aan begrotingsposten. Binnen dit deelprogramma is het resultaat (lasten en baten) op de Jeugdzorg afgerond € 500.000. Zoals hiervoor opgemerkt staat hierover in de paragraaf Transitie meer informatie opgenomen.

Naast de Jeugdzorg hebben de activiteiten binnen dit deelprogramma betrekking op de kinderopvang, de peuterspeelzalen (en -accommodaties) en op de speelvoorzieningen.

De harmonisatie van de kinderopvang en de liquidatie van de Stichting Peuterspeelzalen Midden-Drenthe leidt tot hogere lasten in 2016. In de vergadering van mei 2017 is de raad hierover geïnformeerd. In grote lijnen hebben de hogere uitgaven betrekking op frictiekosten (€ 126.000) en aanvullende salarislasten (€ 100.000). Voor een deel worden de hogere lasten gedekt door van het Rijk ontvangen Asschergelden (€ 24.000).

Reserves

De onttrekking vanuit de reserve BDU/CJG is bijna € 2.000 lager dan begroot doordat de lasten van inhuur iets lager zijn uitgevallen.

Hiernaast is het beschikbaar gestelde bedrag uit de reserve Woon- en Leefomgeving als compensatie voor het vertrek van de peuterspeelzalen uit de dorpshuizen nog niet afgewikkeld. Het bedrag van € 40.300 blijft derhalve voor 2017 beschikbaar.

De overige begrote bijdragen uit de reserve Woon- en Leefomgeving voor het beleidsplan Spelen en speelvoorzieningen Kalmoes-Gentiaan zijn overeenkomstig besteed.

Investerings

Onderwijs huisvesting

De werkzaamheden aan de MFA Westerbork werden in 2016 afgerond. Hiermee kon het krediet met een restant van € 564.000 worden afgesloten.

In 2016 zijn diverse gesprekken gevoerd met de schoolbesturen van het voortgezet onderwijs. Hoewel de plannen concreter worden hebben in 2016 geen bestedingen plaatsgevonden. Dit leidde er toe dat er bijna € 8,1 miljoen naar 2017 wordt overgeheveld.

Lokaal jeugd beleid

Eind 2016 heeft de raad € 40.300 beschikbaar gesteld als compensatie voor de dorpshuizen voor het vertrek van de peuterspeelzalen uit hun gebouwen. De uitbetaling vindt plaats in 2017. Derhalve is het bedrag overgeheveld naar 2017.

Deelprogramma	Omschrijving	2016 totaal krediet	2016 uitgaven	2016 restant krediet
Onderwijs huisvesting	IHP Westerbork	694.396	129.909	564.487
Onderwijs huisvesting	Verplaatsen Smeenge en Eshorst	0	0	0
Onderwijs huisvesting	IHP VO Beilen	8.100.000	1.876	8.098.125
Lokaal jeugd beleid	Bijdrage dorpshuizen ivm vertrek peuterspeelzalen	40.300	0	40.300

Programma Bouwen, wonen en milieu

Bedragen x € 1.000	Begroting 2016 primitief		Begroting 2016 incl. wijz.		Rekening 2016		Saldo
	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	
Ruimtelijke ontwikkeling	1.054	0	1.171	0	1.048	0	1.048
Dorps- en wijkvernieuwing & Volkshuisvesting	3.384	2.506	3.480	2.473	2.801	1.756	1.045
Milieu	7.377	7.735	7.351	7.698	7.936	8.293	-357
Totaal lasten/baten voor bestemming	11.815	10.240	12.002	10.171	11.785	10.049	1.735
Mutaties reserves:							
Ruimtelijke ontwikkeling	0	0	115	233	180	211	-32
Dorps- en wijkvernieuwing & Volkshuisvesting	0	0	65	40	65	46	19
Milieu	105	0	112	18	234	18	216
Resultaat na bestemming	11.920	10.240	12.294	10.462	12.263	10.325	1.938

Toelichting:

Ruimtelijke ontwikkeling

De lasten waren in 2016 per saldo € 123.000 lager dan begroot. Dit werd veroorzaakt door:

- Er ontstaat een voordeel van € 41.000 omdat door de invoering van de Vennootschapsbelasting een aantal betalingen zijn overgeboekt. Omdat dit pas eind 2016 heeft plaatsgevonden kon het bijbehorende budget niet overgeheveld worden. Naar bestedingen bedrijventerreinen is € 22.000 overgeboekt en naar het bestemmingsplan Lievingerveld is € 19.000 overgeboekt.
- Dit jaar zijn minder adviezen van derden ingekocht en er zijn minder advertenties geplaatst. Dit leverde een incidenteel voordeel van € 17.000 op.
- Aan het actualiseren van bestemmingsplannen is dit jaar € 45.000 minder besteed.
- Aan monumentenbeleid is € 15.000 minder besteed.
- Aan het beheer van de Basisregistratie Grootschalige Topografie is € 5.000 minder besteed.

Reserves

De werkelijke overheveling van 2015 naar 2016 van een zestal onderdelen viel € 21.000 lager uit.

De opbrengst Nagtegaal van € 55.000 is toegevoegd aan de algemene reserve Weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie. Hetzelfde geldt voor de opbrengst Broekstreek. Hier is de ontvangst van € 10.000 binnen de reserve Woon- en Leefomgeving geparkeerd.

Dorps- en wijkvernieuwing & Volkshuisvesting

Per saldo waren de lasten en baten in 2016 € 46.000 negatiever dan begroot.

Dit werd veroorzaakt door:

- Incidenteel is € 108.000 toegevoegd aan de voorziening bouwgrond om het geactualiseerde tekort op diverse woonplannen te kunnen afdekken.
- Aan de invoering van de Vennootschapsbelasting is € 4.000 besteed.

- Door onder andere extra verkoop van snippergroen heeft verspreide gronden een voordeel van € 54.000.
- Lagere leges opbrengsten omgevingsvergunningen van € 55.000 maar hiertegenover stonden € 18.000 lagere kosten welstand en € 13.000 lagere kosten voor advisering en onderzoek vergunningverlening. De leverde een incidenteel nadeel van € 24.000 op. Het integrale toezicht en handhaving levert een voordeel van € 7.000 op.
- Hogere uitvoeringskosten van € 14.000 voor woonwagentaken.
- De lagere bestedingen van bijna € 19.000 op het onderdeel brede dorps-, plattelands- en leefbaarheidsactiviteiten hebben betrekking op de vertraging van het project slopen en herinrichting Lieveing. Gedeeltelijk was het benodigde bedrag al overgeheveld naar 2017 en daar komt dit bedrag bij.

Reserves

De te betalen boete bij de aankoop loods Groeneweg viel lager uit waardoor € 7.000 minder uit de Conjunctuurreserve hoefde te worden bijgedragen. De gemaakte kosten van € 13.000 voor de uitvoering Structuurvisie Westerbork worden onttrokken aan de reserve Woon- en Leefomgeving.

Milieu

Per saldo waren de lasten en baten in 2017 € 10.000 negatiever dan begroot.

Dit wordt veroorzaakt door:

- Aan het eind van het jaar heeft de gemeente via de Algemene uitkering incidenteel geld ontvangen voor het bekostigen van de uitvoeringslasten voor het toezicht op de vierjaarlijkse uitvoering van energie-audits door grote ondernemingen. Deze verplichting vloeit voort uit de implementatie van de richtlijn Energy Efficiency Directive (EED). Doordat dit bedrag van € 10.000 is doorbetaald aan de RUD wordt het budget hier met bedrag overschreden.
- Doordat de uitvoering van de VNG propositie begin 2016 is beëindigd stopte ook de externe vergoedingenstroom. De begrote bijdrage van derden viel daarom € 29.000 lager uit.
- De lasten van de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval zijn € 82.000 hoger dan begroot. Dit is voornamelijk het gevolg van de nieuwe aanbesteding van deelstromen op de milieustraat. De baten uit afvalstoffenheffing zijn € 53.000 lager dan begroot, dit komt door een afboeking van oninbare en dubieuze debiteuren.
- De exploitatielasten van de riolering zijn € 45.000 lager dan begroot. Dit wordt voor het overgrote deel veroorzaakt door lagere kosten van spoelen van riolering en lagere elektriciteitskosten. De baten uit rioolheffing zijn € 28.000 lager dan begroot. De lagere opbrengst wordt, net als bij de afvalstoffenheffing, veroorzaakt door de afboeking van oninbare en dubieuze debiteuren.

Reserves

Voor het scannen van de dossiers milieu was van 2015 € 18.000 overgeheveld naar 2016. Dit bedrag is conform besteed. Vanuit 2016 is voor de aanvraagkosten zonnelening € 24.000 overgeheveld naar 2017. Dit bedrag is conform besteed.

In 2016 heeft een onttrekking aan de egalisatiereserve tarief afvalstoffenheffing plaatsgevonden van € 62.518. Dit bedrag is het saldo van de baten uit de reinigingsheffingen en de lasten van de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval. Bij de begroting 2016 was de verwachting dat er een onttrekking plaats zou vinden van € 88.435. De lagere onttrekking van € 25.917 is onder andere ontstaan door lagere kosten van inzameling en hogere baten uit de milieustraat.

Investeringsen

Ruimtelijke ontwikkeling

Binnen het deelprogramma Ruimtelijke ontwikkeling is € 50.000 als bijdrage beschikbaar voor de restauratie Stefanuskerk in Beilen. Tot op heden heeft het kerkbestuur hier nog geen beroep op gedaan. De uitvoering laat al diverse jaren op zich wachten. Het bedrag is overgeheveld naar 2017. De renovatiewerkzaamheden aan de Stefanustoren Westerbork zijn uitgevoerd met uitzondering van een aantal inspectiewerkzaamheden. Hiervoor wordt nog een bedrag van € 8.000 overgeheveld naar 2017.

Dorps- en wijkvernieuwing & volkshuisvesting

Van het krediet Voorbereidingskosten structuurvisie Westerbork was maar een beperkt bedrag besteed. Het restant van bijna € 68.000 is overgeheveld naar 2017. Voor de aankoop van de loods aan de Groeneweg in Westerbork was € 210.000 beschikbaar gesteld. Door lagere rentebetaling hoefde maar € 203.000 worden betaald. Dit krediet is in 2016 afgesloten. In 2016 zijn middelen beschikbaar gesteld voor de aanpak van de Schultestraat en omgeving Sportlaan in Hoogersmilde. De lasten bedroegen per saldo € 554.000. Voor de verbetering van de leefbaarheid in Noorderhoek in Beilen was € 425.000 beschikbaar, hiervan is aan voorbereidingkosten € 5.000 besteed.

Milieu

De investeringen binnen het deelprogramma Milieu hebben betrekking op afval en op riolering. In maart 2016 is € 1.030.000 beschikbaar gesteld voor de vervanging van de minicontainers, inclusief chips. Door een iets meevallende aanbesteding zijn de werkelijke lasten € 1.010.000. In 2016 was € 2.138.000 beschikbaar voor investeringen in de riolering. Dit bedrag is inclusief restantbedragen van voorgaande jaren. Van het beschikbare bedrag is € 493.000 besteed. De werkzaamheden bij De Zuidmaten zijn in 2016 afgerond. Dit geldt ook voor het afkoppelen van het gebied achter de Schapendrift en bij de sporthal Drenthetal in Beilen. In 2016 is gestart met werkzaamheden bij de Brandenweg Westerbork, het onderdeel riolering is ook in 2016 afgerond. Het restant wordt overgeheveld en in 2017 ingezet.

Deelprogramma	Omschrijving	2016 totaal krediet	2016 uitgaven	2016 restant krediet
Ruimtelijke ontwikkeling	Bijdrage restauratie Stefanuskerk	50.000	0	50.000
Ruimtelijke ontwikkeling	Stefanustoren Westerbork	22.009	4.853	17.156
Dorps- en wijkvernieuwing & Volkshuisvesting	Vorbereidingskrediet Structuurvisie Westerbork	74.889	6.925	67.964
Dorps- en wijkvernieuwing & Volkshuisvesting	Aflossingsvrije startersleningen S.V.N.	106.300	103.880	2.420
Dorps- en wijkvernieuwing & Volkshuisvesting	Startersleningen S.V.N. 2016	500.000	200.000	300.000
Milieu	Zonnelingen 2016	408.000	408.000	0
Milieu	Minicontainers en chips	1.030.000	1.010.072	19.929
Milieu	Investeringsriolering 2011	155.698	0	155.698
Milieu	Investeringsriolering 2012	47.342	23.770	23.572
Milieu	Investeringsriolering 2013	32.163	23.514	8.649
Milieu	Investeringsriolering 2014	428.201	289.096	139.105
Milieu	Investeringsriolering 2015	424.415	148.179	276.236
Milieu	Investeringsriolering 2016	1.050.000	8.830	1.041.170
Milieu	Bodemsanering Verl. Havenstraat	28.838	0	28.838

Programma Openbare Ruimte

Bedragen x € 1.000	Begroting 2016 primitief		Begroting 2016 incl. wijz.		Rekening 2016		Saldo
	lasten	batens	lasten	batens	lasten	batens	
Verkeer	4.494	15	5.376	18	6.216	130	6.086
Groen	3.206	55	3.839	50	3.670	73	3.598
Begraafplaatsen	721	443	725	443	718	344	374
Totaal lasten/baten voor bestemming	8.421	513	9.940	511	10.605	547	10.057
Mutaties reserves:							
Verkeer	0	256	19	1.112	99	2.203	-2.105
Groen	0	0	23	626	23	522	-499
Resultaat na bestemming	8.421	769	9.983	2.248	10.727	3.273	7.454

Toelichting:

Verkeer

De lasten zijn in 2016 per saldo € 840.000 hoger dan begroot. De reden voor dit nadeel ligt voornamelijk in de hogere kapitaallasten.

- De kapitaallasten zijn € 1.331.000 hoger dan begroot. Dit nadeel is het gevolg van de dekking van de uitgaven van diverse projecten: Brandenweg in Westerbork (€ 891.000), de aanpassingen aan de kruisingen langs het Oranjekanaal (€ 230.000), de wijkverbetering in de Schultestraat en Sportlaan e.o. in Hoogersmilde (€ 142.000) en de realisatie van 30- en 60 km/u zones (€ 68.000).
- Bij onderhoud wegen zijn voor- en nadelen ontstaan. Voordelen hebben o.a. betrekking op het nog niet uitvoeren van de geplande werkzaamheden in Orvelte.
- De kosten van het reinigen van straatkolken is voordelig (€ 22.000), net als de kosten van bruggen en brugwachters (€ 21.000)
- Op het onderhoud en de vervanging van openbare verlichting is een voordeel ontstaan van € 80.000. Dit wordt toegevoegd aan de reserve voor de uitvoering van de verduurzaming van de openbare verlichting.

De baten zijn € 112.000 hoger dan begroot. Dit is het gevolg van hogere baten uit de kostenvergoeding voor het graven door nutsbedrijven (€ 65.000). Door de wijziging van de bestemming van De Breistroeken is een bijdrage ontvangen die deels ten gunste van wegen komt en deels ten gunste van openbare verlichting (€ 46.000).

Reserves

De begrote onttrekking aan reserves voor het deelprogramma Verkeer was € 1.093.000. De werkelijke onttrekking was € 2.105.000. Het verschil van € 1.012.000 wordt veroorzaakt door:

- Hoger onttrekking aan de reserve Openbare Ruimte van € 891.000 om de gemaakte kosten voor de Brandenweg te kunnen dekken.
- Voor het realiseren van de verkeerstechnische maatregelen voor de aanpassing van kruispunten Oranjekanaal was € 230.000 onttrokken aan de reserve Openbare Ruimte. Hetzelfde gold voor het realiseren van de 30 en 60 km zones. Hiervoor werd € 68.000 onttrokken aan de reserve Openbare Ruimte.
- Het niet bestede gedeelte voor de openbare verlichting van € 80.000 is conform besluitvorming toegevoegd aan de reserve Openbare verlichting.

- Alleen de gemaakte kosten 2016 zijn voor onderhoud bruggen inclusief brug 5 onttrokken aan de reserve Openbare Ruimte. Deze waren € 26.000 lager dan begroot. Deze bedragen worden nog in 2017 besteed.
- Het waterplan ten behoeve van de vijvers de Made en 's Spiek was maar voor een gedeelte in 2016 gerealiseerd. Van de begrote onttrekking blijft derhalve € 85.000. De verdere uitvoering vindt in 2017 plaats.

Groen

De lasten op het deelprogramma Groen zijn € 168.000 lager dan begroot. Dit wordt onder andere veroorzaakt door:

- Lagere kosten voor onkruidbestrijding (€ 48.000) en voor onderhoud van bermen en wegbeplanting (€ 28.000).
- Hogere kapitaallasten voor overdracht van hertenkampen (nadeel € 24.000) en lagere kapitaallasten voor uitvoering van de dorpsvisie Spier (voordeel € 116.000).

De baten waren begroot op € 50.000. De werkelijke baten bedragen € 73.000. Dit wordt naast enkele kleine nadelen veroorzaakt door:

- Hogere opbrengsten uit verkoop hout en houtsnippers (€ 17.000)
- Hogere opbrengst uit leges voor vergunningen kabels en leidingen (€ 8.000).

Reserves

De begrote lasten voor onttrekking aan reserves bedroeg € 626.000. Hiervan heeft € 215.000 betrekking op de overheveling van budgetten van 2015 naar 2016. Dit heeft betrekking op park Koepelkerk voor € 120.000 en € 95.000 voor het gebied achter de Schapendrift.

De werkelijke onttrekking is € 230.000. De werkelijke overheveling is € 15.000 hoger.

Voor de verbetering van de leefbaarheid in Noorderhoek in Beilen was € 395.000 beschikbaar. In werkelijkheid is hiervan nog niets besteed.

De onttrekkingen in 2016 (€ 522.000) hebben betrekking op de volgende projecten:

- € 111.000 voor het gebied achter de Schapendrift
- € 109.000 voor de renovatie van het park achter de Koepelkerk
- € 23.000 voor de overdracht van de dierenparkjes
- € 279.000 voor de uitvoering van de dorpsvisie Spier

Begraafplaatsen

De werkelijke lasten bij het deelprogramma Begraafplaatsen zijn € 7.000 lager dan begroot. Dit is het gevolg van minder doorberekende lasten voor onderhoud.

De werkelijke baten uit inkomsten leges lijkbezorging zijn € 99.000 lager dan begroot. Het aantal verlengingen is in 2016 fors achtergebleven in vergelijking met 2015 (90 in 2016 t.o.v. 200 in 2015).

Reserves

Geen mutaties.

Investeringsen

Verkeer

Het project Verkeersmaatregelen Westerbork kende voor het onderdeel schoolroutes nog een vervolg doordat op verschillende onderdelen nog aanpassingen zijn gedaan, lasten € 71.000. Voor de aankoop van de grond op de hoek Roessinghkamplaan is € 205.000 besteed. De voorbereiding voor de aanpak van het Van Weezelplein kostte € 16.000.

De ontsluiting van de Zuidmaten heeft in 2016 € 631.000 gekost. Daarnaast is een bijdrage ontvangen van € 500.000.

De aanpassing van de Brandenweg in Westerbork is in 2015 gestart. Het grootste deel van uitvoering viel in 2016, lasten € 891.000. In het verlengde van de werkzaamheden aan de Brandenweg zijn de kruisingen langs het Oranjekanaal aangepast, lasten € 230.000.

Voor de verdere voorbereiding en uitwerking van de fietspaden van Beilen naar Hijken en naar De Mussels is € 21.000 besteed.

De vernieuwing van brug 5 De Marsen bij Drijber is in 2016 gestart, lasten € 135.000. De afronding vindt in 2017 plaats.

De vervanging van de zoutloods bij de werkplaats in Beilen heeft € 64.000 gekost. De zoutloods is opgeleverd voor aanvang van het nieuwe strooiseizoen.

Voor de voorbereiding van de rotonde bij afslag 30-oost van de A28 is € 2.000 besteed.

In 2015 is gestart met de invoering van 30- en 60 km/u zones. Dit is in 2016 verder uitgerold, lasten € 68.000. In 2016 zijn middelen beschikbaar gesteld voor de aanpak van de vijvers bij De Made en 't Spiek. Lasten in 2016 € 37.000.

Groen

In 2016 is een start gemaakt met de uitvoering van de dorpsvisie Spier. De geluidswal is gerealiseerd. Lasten in 2016 € 496.000.

In 2015 is gestart met eerste werkzaamheden aan het park achter de Koepelkerk in Smilde. In 2016 is hieraan verder uitvoering gegeven, lasten € 108.000. De afronding vindt plaats in het voorjaar van 2017. Aan de overdracht van dierenparkjes is in 2016 € 23.000 besteed.

In Spier is in 2016 een geluidswal gerealiseerd. De uitvoering van de Dorpsvisie Spier wordt in 2017 voortgezet.

Begraafplaatsen

geen investeringen.

Deelprogramma	Omschrijving	2016 totaal krediet	2016 uitgaven	2016 restant krediet
Verkeer	Ruilverkaveling Laaghalen	35.453	460	34.993
Verkeer	Verkeersmaatregelen Westerbork	3.104.845	300.438	2.804.407
Verkeer	Renovatie wijken 't Spiek	4.400	4.366	34
Verkeer	Ontsluiting Zuidmaten	851.708	669.832	181.876
Verkeer	30 en 60 km zones	169.457	68.020	101.437
Verkeer	Aanpassingen kruisingen Oranjekanaal	230.043	229.806	237
Verkeer	Rotonde afslag 30 Beilen	298.626	1.563	297.063
Verkeer	Fietsverbinding Beilen-Hijken/Musels	1.015.895	21.565	994.330
Verkeer	Brandenweg Westerbork	1.180.311	891.060	289.251
Verkeer	Zoutloods Beilen	60.000	64.427	-4.427
Verkeer	Brug 5 De Marsen Drijber	150.000	135.312	14.688
Verkeer	Renovatie wijken Schultestraat e.o. Hoogersmilde	610.000	618.868	-8.868
Verkeer	Vijvers de Made en 't Spiek	272.000	37.375	234.625
Groen	Woonservicezone Beilen	525.000	221	524.779
Groen	Park Koepelkerk Smilde	119.696	108.619	11.077
Groen	Overdracht dierenparkjes	20.015	23.498	-3.483
Groen	Dorpsvisie Spier	823.329	479.259	344.070
Groen	Leefbaarheid Noorderhoek Beilen	425.000	9.816	415.184

Programma Vrije tijd

Deelprogramma	Bedragen x € 1.000		Begroting 2016		Begroting 2016		Rekening 2016	
	primitief		incl. wijz.					
	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	Saldo	
Sport	3.783	1.009	3.895	1.009	3.771	943	2.828	
Recreatie	355	0	489	0	369	0	369	
Cultuur	817	2	819	2	812	2	810	
Totaal lasten/baten voor bestemming	4.955	1.011	5.204	1.011	4.951	944	4.007	
Mutaties reserves:								
Sport	56	180	38	296	75	222	-148	
Recreatie	0	20	0	154	0	54	-54	
Cultuur					0	0	0	
Resultaat na bestemming	5.011	1.211	5.242	1.460	5.026	1.220	3.806	

Toelichting:

Sport

De lasten en baten binnen dit deelprogramma hebben voor een groot deel betrekking op de exploitatie van de diverse sportaccommodaties, sporthallen, gymzalen en zwembaden binnen de gemeente. Het saldo van baten en lasten laat ten opzichte van de begroting een nadeel zien. Er is ten opzichte van de begroting sprake van lagere exploitatielasten. Anderzijds zijn de baten ook lager dan begroot. Onder andere door lager dan begrote ontvangsten uit verhuur en de verkoop van abonnementen (zwembad).

Reserves

In plaats van de begrote onttrekking aan de reserve Onderhoud gebouwen van € 48.000 werd er bijna € 37.000 toegevoegd aan de reserves.

Het snoeien van de singels op sportpark Noord-West in Beilen had in 2016 nauwelijks plaatsgevonden zodat de onttrekking uit de reserve Woon- en Leefomgeving bijna nihil is en dat het restant bedrag van ruim € 25.000 beschikbaar blijft voor 2017.

De overige bestedingen, restant aanpassingen buitensportaccommodaties, bouw jury/tijdwarneming in het zwembad de Peppel en uitvoering van de basis en nevenvoorzieningen buitensport, zijn conform de beschikbare bedragen besteed.

Recreatie

De lasten waren in 2016 per saldo € 120.000 lager dan begroot.

Dit werd veroorzaakt door:

- Het nog niet realiseren van het project Wandelknooppuntnetwerk vielen de kapitaallasten incidenteel € 100.000 lager uit.
- Dat het budget voor promotieactiviteiten van € 20.000 in 2016 incidenteel niet was besteed en de bestedingen voor de ontwikkeling TIP € 3.000 lager waren. Hiertegenover stond dat het werkbudget voor recreatie met € 11.000 is overschreden.
- Dat bij de evenemententerreinen Beilen, Smilde en Westerbork netto de kosten voor onderhoud terreinen en gebouwen incidenteel € 8.000 lager uitvielen.

Reserves

Omdat nog niet gestart is met project Wandelknooppuntennetwerk blijft het bedrag uit de reserve Woon- en Leefomgeving van € 100.000 volledig beschikbaar om in 2017 te worden besteed.

De overige bestedingen, restant stimulering recreatie Drentse Hoofdvaart, restant Jan Kruismuseum en de bijdrage in het Leaderproject Zuidwest Drenthe, zijn conform de beschikbare bedragen besteed.

Cultuur

Per saldo was er in 2016 een voordeel van € 8.000. Dit werd veroorzaakt door:

- Dat de diverse incidentele bestedingen voor culturele activiteiten € 6.000 lager waren dan het beschikbare bedrag.
- Dat op basis van de subsidie voorwaarden de uitbetaalde subsidie aan muziek- en zangverenigingen € 2.000 lager waren.

Reserves

Geen mutaties.

Investerings

Van het begrote krediet van € 129.000 voor vervangingsmateriaal sport was in 2016 bijna € 44.000 besteed aan garderobekasten, schrobzuigmachine, les- en spelmateriaal en overig klein materiaal. Het overige is overgeheveld naar 2017.

Via het bestedingsplan 2016 is voor basisvoorzieningen buitenaccommodaties € 883.000 en energiemaatregelen buitensportaccommodaties € 80.850 aan kredieten beschikbaar gesteld. Hiervan is in 2016 voor de basisvoorzieningen € 817.000 en voor de energiemaatregelen ruim € 31.000 besteed.

De resterende saldo's zijn overgeheveld naar 2017. De werkzaamheden worden in 2017 afgerond.

Eind 2016 heeft de raad nog een krediet van € 26.000 beschikbaar gesteld voor het snoeien houtsingels sportpark Noord-West. Dit bedrag is bijna volledig overgeheveld naar 2017.

Deelprogramma	Omschrijving	2016 totaal krediet	2016 uitgaven	2016 restant krediet
Sport	Sport diverse inventaris	20.237	19.463	774
Sport	Les- en speelmateriaal zwembaden	10.396	5.427	4.969
Sport	Scoreborden sporthallen	56.216	0	56.216
Sport	Luidsprekers en bekabeling Smeltehal	5.532	0	5.532
Sport	Tourniquets zwembaden	15.000	0	15.000
Sport	Schrobzuigmachines zwembaden	22.000	21.209	791
Sport	Sportpark Westerbork gebouwen	85.500	90.964	-5.464
Sport	Sportpark Witteveen gebouwen	95.000	92.817	2.183
Sport	Sportpark Witteveen kunstgrasveld	231.000	230.894	106
Sport	Sportpark Witteveen top laag	295.000	211.331	83.669
Sport	Sportpark Witteveen installaties	35.000	24.785	10.215
Sport	Sportpark Nieuw-Balinge gebouwen	64.500	70.513	-6.013
Sport	Sportpark Nieuw-Balinge overig	12.000	5.429	6.571
Sport	Sportpark Hijken overig	6.000	0	6.000
Sport	Sportpark Smilde gebouwen	45.000	89.685	-44.685
Sport	Sportpark Hoogersmilde overig	14.000	675	13.325
Sport	Sportpark Westerbork energiematregelen	7.000	6.023	977
Sport	Sportpark Witteveen energiematregelen	9.150	0	9.150
Sport	Sportpark Nieuw-Balinge energiematregelen	12.820	11.984	836
Sport	Sportpark Hijken energiematregelen	13.480	0	13.480
Sport	Sportpark Smilde energiematregelen	3.800	0	3.800
Sport	Sportpark Hoogersmilde energiematregelen	19.600	13.336	6.264
Sport	Sportpark Bovensmilde energiematregelen	15.000	0	15.000
Sport	Snoeien houtsingels sportpark Noord-West	26.000	460	25.540
Cultuur	Loods Groeneweg Westerbork	210.000	203.389	6.611
Recreatie	Wandelknooppuntennetwerk Midden-Drenthe	100.000	0	100.000

Programma Zorg en Welzijn

Deelprogramma	Begroting 2016 primitief		Begroting 2016 incl. wijz.		Rekening 2016		Saldo
	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	
Sociale samenhang en leefbaarheid	1.740	10	2.012	4	1.815	2	1.813
Wmo	12.332	762	11.287	762	8.545	761	7.785
Totaal lasten/baten voor bestemming	14.072	771	13.299	766	10.360	763	9.597
Mutaties reserves:							
Sociale samenhang en leefbaarheid	0	0	0	270	0	96	-96
Wmo	0	32	85	282	85	282	-197
Resultaat na bestemming	14.072	803	13.384	1.317	10.445	1.141	9.305

Toelichting:

Sociale samenhang en leefbaarheid

Per saldo is er in 2016 € 195.000 minder besteed dan begroot.

Dit werd veroorzaakt door:

- Terugontvangen subsidie van de Stichting Welzijnswerk Midden-Drenthe i.v.m. aanpassing van de indexering op basis van de Algemene subsidieverordening (€ 29.000).
- Hogere uitgaven aan huiselijk geweld (€ 16.000)
- Lagere lasten op dorpshuizen door lagere kapitaallasten (€ 174.000). Dit wordt veroorzaakt doordat het project Onbeparkt Holdbaar nog niet geheel is uitgevoerd.

Reserves

De afwikkelingen van de overgehevelde budgetten van 2015 naar 2016 voor het project MOEK en voor het fonds inwoners initiatieven is conform de begroting.

Van het project Onbeparkt holdbaar fase 1 en 2 bleef een restant van € 174.000 over dat in 2017 zal worden besteed.

Wmo

Per saldo is er in 2016 fors minder besteed dan begroot.

Een groot deel van de activiteiten binnen het deelprogramma Wmo heeft betrekking op de transitie Wmo (Huishoudelijk Hulp en Begeleiding). Ook hier geldt (zie deelprogramma Lokaal Jeugdbeleid) dat niet alle activiteiten binnen het deelprogramma Wmo ook onder de transitie Wmo vallen.

Voor een beter inzicht in het resultaat op de transitie Wmo is daarom meer informatie opgenomen in de paragraaf Transitie.

Reserves

De reserves zijn conform begroting verwerkt.

In 2015 is het budget gezond in de stad overgeheveld naar 2016. Bij de vaststelling van de jaarrekening 2015 is € 205.000 bestemd voor HHT. De HHT middelen zijn bij de najaarsnota ten gunste gebracht van de Conjunctuurreserve. Het budget gezond in de stad is in 2016 nagenoeg niet gebruikt. Het restant is samen met het budget voor 2016 overgeheveld naar 2017 (€ 85.000).

Daarnaast is een bedrag aan de reserve onttrokken ten behoeve van de scholing en vervoer vrijwilligers (€ 32.000; raadsbesluit 26 februari 2015).

Investeringsen

In de raad van april 2016 was voor het project Onbeperkt holdbaar € 110.000 beschikbaar gesteld om dorpshuizen toekomstbestendig/duurzaam te maken. Hiervan was ruim € 67.000 besteed in 2016. Het restant van bijna € 43.000 is overgeheveld naar 2017.

In het kader van het project Opbeperkt holdbaar had de raad in juni 2016 € 136.000 specifiek beschikbaar gesteld voor het dorpshuis 't Haalerhoes in Hooghalen. Hiervan was bijna € 5.000 besteed in 2016. Het restant van ruim € 131.000 is overgeheveld naar 2017.

Deelprogramma	Omschrijving	2016 totaal krediet	2016 uitgaven	2016 restant krediet
Sociale samenhang en leefbaarheid	Onbeperkt holdbaar dorpshuizen	110.000	67.461	42.539
Sociale samenhang en leefbaarheid	Onbeperkt holdbaar dorpshuizen 2	136.204	4.960	131.244
Sociale samenhang en leefbaarheid	Geldlening coop Sterk Midden-Drenthe (Breedband)	2.750.000	42.300	2.707.700

Programma Algemene middelen

Bedragen x € 1.000	Begroting 2016 primitief		Begroting 2016 incl. wijz.		Rekening 2016		Saldo
	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	
Financien	702	54.886	1.570	56.112	1.591	56.327	-54.736
Bedrijfsvoering	2.529	5	2.542	5	3.150	7	3.143
Totaal lasten/baten voor bestemming	3.231	54.891	4.112	56.117	4.741	56.334	-51.593
Mutaties reserves:							
Financien	1.150	984	7.779	6.535	7.692	6.535	1.157
Bedrijfsvoering	694	550	770	787	770	916	-146
Resultaat na bestemming	5.075	56.425	12.661	63.439	13.204	63.785	-50.581

Toelichting:

Financiën

Per saldo was er in 2016 een voordeel van € 194.000.

Dit werd veroorzaakt door:

- Een hogere algemene uitkering van € 389.000.
- Hogere opbrengsten gemeentelijke belastingen (OZB, toeristen- en forensenbelasting) van € 98.000. De uitvoeringskosten zijn € 41.000 lager.
- Incidentele rentevergoeding totaal van circa € 95.000 onder andere ten gevolge van versneld aflossen lening EDON.
- Lagere incidentele rijksmiddelen van € 37.000 voor Huishoudelijke Hulp en het sociaal domein.
- De opgevoerde incidentele stelposten onderuitputting kapitaallasten van € 376.000 en taakstelling bedrijfsvoering € 28.000.
- Vrijval van diverse posten nog te betalen vanuit voorgaande jaren die konden vervallen. Dit leverde een incidenteel voordeel van € 246.000 op.
- De ontvangen bijdrage vanuit Nagtegaal. Dit leverde een incidenteel voordeel van € 55.000 op. Dit bedrag is via het deelprogramma Ruimtelijke ontwikkeling toegevoegd aan de algemene reserve Weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie.
- Dat een hogere bedrag aan doorschuif BTW kon worden verrekend. Dit leverde een incidenteel voordeel van € 8.000 op.
- Dat een hoger incidentele bedrag van € 28.000 aan dit programma is toegerekend als voordeel op de bespaarde rente.
- Dat de effecten van de verstrekte lening aan de coöperatie Sterk Midden-Drenthe voor het aanleggen van glasvezelkabel in het buitengebied volledig waren begroot maar de realisatie was in 2016 nihil. Hierdoor ontstond op dit deelprogramma een incidenteel nadeel van € 82.000.
- De salderingen van de kostenplaatsen waren verantwoord op dit deelprogramma.

Reserves

Het lagere resultaat van € 82.000 van de effecten van de verstrekte lening aan de coöperatie Sterk Midden-Drenthe leidt ertoe dat dit bedrag ook niet werd toegevoegd aan de reserve Breedband. De overige mutaties in de reserves zijn overeenkomstig begroot ook besteed.

Bedrijfsvoering

Per saldo was er in 2016 een nadeel van € 607.000. Dit werd veroorzaakt door:

- Een storting van € 513.000 in een nieuw gevormde voorziening wachtgeldverplichtingen inzake oud bestuurders. Op grond van de BBV- regels wordt voor de wachtgeldverplichtingen inzake oud bestuurders een voorziening ingesteld in plaats van het jaarlijks begroten van de wachtgeldverplichtingen. Op basis van de rekenrente moest een aanvullende storting pensioen wethouders in onze eigen voorziening van € 62.000 en bij Loyalis van € 89.000 plaatsvinden.
- Dat de hogere betaalde dwangsommen, proceskosten, griffiekosten en terug betaalde dwangsommen inclusief rente en voordeel opleverde. Dit leverde een incidenteel voordeel van € 13.000 op.
- Dat de bestedingen voor de organisatieontwikkelingen dit jaar incidenteel € 5.000 lager uitvielen.
- Dat de kosten verzekeringen incidenteel € 12.000 lager waren.
- Dat de diverse algemene bestedingen van het bestuur incidenteel circa € 10.000 lager uitvielen.

Reserves

Er werd bijna € 126.000 minder onttrokken aan de reserve vervangingsinvesteringen om de kapitaallasten te dekken.

Een tweetal incidentele kredieten van het dienstverleningsprogramma moest worden gereserveerd om deze in 2017 nog weer beschikbaar te hebben.

Investerings

De investeringen (kredieten) hadden betrekking op het ondersteunen en versterken van de bedrijfsvoering. Het ging hierbij om vervangingsinvesteringen op het gebied van automatisering, voorzieningen gemeentehuis en materiaal openbare werken.

Voor 2016 betrof het de volgende grote vervangingsinvesteringen:

Deelprogramma	Omschrijving	2016 totaal krediet	2016 uitgaven	2016 restant krediet
Bedrijfsvoering	Dienstverleningsprogramma algemeen budget	118.111	0	118.111
Bedrijfsvoering	Telefooncentrale	39.283	33.510	5.773
Bedrijfsvoering	Inrichting hal gemeentehuis	93.414	717	92.698
Bedrijfsvoering	Basiskaart grootschalige topografie	116.156	12.359	103.797
Bedrijfsvoering	software digitaal werken	18.675	6.214	12.461
Bedrijfsvoering	Koppeling Bag-Woz	45.000	0	45.000
Bedrijfsvoering	GOUW IT HIWK	94.580	38.650	55.931
Bedrijfsvoering	Geo-systeem (vastgoed)	55.670	1.424	54.246
Bedrijfsvoering	Lean pc cyclus/facturering	10.923	0	10.923
Bedrijfsvoering	Key2Financien	35.217	16.226	18.991
Bedrijfsvoering	Digitale factuurverwerking	25.709	0	25.709
Bedrijfsvoering	Metten is weten	2.019	0	2.019
Bedrijfsvoering	Gegevensdistributie	23.265	0	23.265
Bedrijfsvoering	koppeling VMG gravenadministratie / GBA	3.836	0	3.836
Bedrijfsvoering	Basisvoorzieningen Mid-office update en hardware	47.999	6.038	41.961
Bedrijfsvoering	GBA vernieuwing update en hardware	66.693	0	66.693
Bedrijfsvoering	Vervangingsinvesteringen Automatisering	150.986	132.925	18.061
Bedrijfsvoering	Vervangingsinvesteringen Buitendienst	211.240	198.178	13.062

Alle bovenstaande onderdelen lopen via het vervangingsinvesteringsprogramma.

Hiernaast zijn de kredieten van nog niet afgeronde vervangingen of nog niet opgestarte vervangingen overgeheveld naar 2017. Het gaat om circa € 662.000.

Single information en single audit

Gemeente Midden-Drenthe

ISM	E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer S1Sa tussen medeoverheden Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen	Hieronder per regel één beschikkingnummer en in de kolommen emaat de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen	Overige bestedingen (jaar T)	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen	
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B/01	Aard controle R Indicatornummer: E27B/02	Aard controle R Indicatornummer: E27B/03	Aard controle R Indicatornummer: E27B/04	Aard controle R Indicatornummer: E27B/05	
			1 201300215-0038644/68264	€ 106.744	€ 501.633	€ 0	€ 0	
			2 201401404-00445641/69497	€ 227.208	€ 40.819	€ 0	€ 0	
			3 201402297-00453783	€ 317.948	€ 478.919	€ 0	€ 0	
			4 201401410-00445711/69500	€ 3.838	€ 5.848	€ 0	€ 0	
			5 201401405-00445642/69498	€ 85.528	€ 128.293	€ 0	€ 0	
			6 201401407-00445710/69499	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			Kopie beschikkingnummer	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Toelichting	Eindverantwoording Ja/Nee	
				Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie		Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden	
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B/06	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B/07	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B/08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B/09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B/10	
			1 201300615-0038644/68094	€ 324.000	€ 1.374.659		Ja	
			2 201401404-00445641/69497	€ 35.949	€ 53.924		Nee	
			3 201402297-00453783	€ 380.582	€ 578.378		Nee	
			4 201401410-00445711/69500	€ 3.838	€ 5.848		Nee	
			5 201401405-00445642/69498	€ 85.528	€ 128.293		Ja	
			6 201401407-00445710/69499	€ 0	€ 0		Nee	
SZV	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 59 Participatiewet_gemeen te deel 2016 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle delen heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wvgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			1.1 Participatiewet (FW)	1.1 Participatiewet (FW)	1.2 Wet inkomens voorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	1.2 Wet inkomens voorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	1.3 Wet inkomens voorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	1.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			Aard controle R Indicatornummer: G2/01	Aard controle R Indicatornummer: G2/02	Aard controle R Indicatornummer: G2/03	Aard controle R Indicatornummer: G2/04	Aard controle R Indicatornummer: G2/05	Aard controle R Indicatornummer: G2/06
			€ 0.184.845	€ 78.039	€ 436.503	€ 0	€ 30.484	€ 0
SZV	G2		Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	
			1.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	1.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	1.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	1.7 Participatiewet (FW)	1.7 Participatiewet (FW)	
			Aard controle R Indicatornummer: G2/07	Aard controle R Indicatornummer: G2/08	Aard controle R Indicatornummer: G2/09	Aard controle R Indicatornummer: G2/10	Aard controle R Indicatornummer: G2/11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2/12
			€ 20.654	€ 54.394	€ 0	€ 70.233	€ 0	Ja
SZV	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeent edeel 2016 Besluit	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob
			Aard controle R Indicatornummer: G3/01	Aard controle R Indicatornummer: G3/02	Aard controle R Indicatornummer: G3/03	Aard controle R Indicatornummer: G3/04	Aard controle R Indicatornummer: G3/05	Aard controle R Indicatornummer: G3/06
			€ 37.556	€ 49.675	€ 0	€ 27.675	€ 48.593	€ 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee			
			Aard controle R Indicatornummer: G3/07	Aard controle R Indicatornummer: G3/08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3/09			
			€ 0	€ 0	Ja			

DRE	DRE2C	Verkeer en vervoer	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Welke regeling betreft het	Totale besteding in jaar T	Correctie t.o.v. jaar T-1 van verantwoorde totale besteding	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T	Toelichting
		SiSa tussen medeoverheden - provinciale middelen Drenthe			De besteding in jaar T ten laste van zowel provinciale middelen als overige middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen
		Uitvoeringsregling BDU verkeer en vervoer	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.
			Indicatornummer: DRE2C/01	Indicatornummer: DRE2C/02	Indicatornummer: DRE2C/03	Indicatornummer: DRE2C/04	Indicatornummer: DRE2C/05	Indicatornummer: DRE2C/06
		1 201503139-00607648	2.T Verkeer, wegen en water	2.T Verkeer, wegen en water	€ 615.742	€ 0	€ 615.742	
		2 201503145-00607652	2.T Verkeer, wegen en water	2.T Verkeer, wegen en water	€ 0	€ 0	€ 0	Uitstel toegekend
		Kopie beschikingsnummer	De besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	De besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Correctie t.o.v. jaar T-1 van besteding ten laste van alleen provinciale middelen	Cumulatieve besteding tot en met jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	End verantwoording Ja/Nee	
			Alleen de besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Alleen de besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Als de correctie een vermeerdering is, gaat het om nog niet verantwoorde besteding ten laste van alleen provinciale middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie ten laste van alleen provinciale middelen	Als u kiest voor 'ja', betekent dit, dat hiervoor alle besteding is afgerond en u er de komende jaren geen besteding meer voor wilt verantwoorden	
			Aard controle n.v.t.	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	
			Indicatornummer: DRE2C/07	Indicatornummer: DRE2C/08	Indicatornummer: DRE2C/09	Indicatornummer: DRE2C/10	Indicatornummer: DRE2C/11	
		1 201503139-00607648	€ 74.307	€ 0	€ 0	€ 74.307	Ja	
		2 201503145-00607652	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	

Controleverklaring

